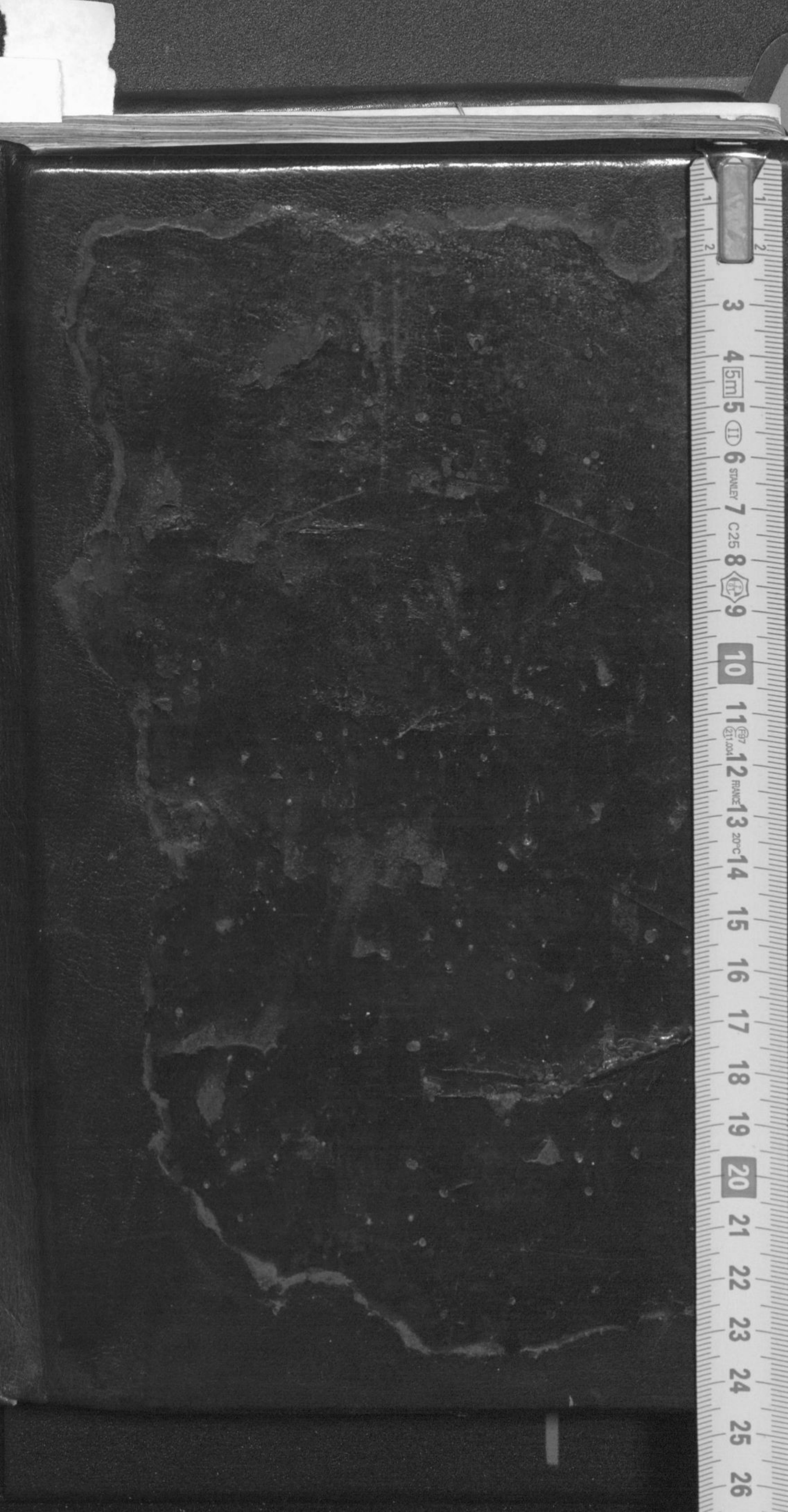

Liber
Genesis-Numero-Deuteronomio-judicum
Ruth.

GEN. NUM
RU

+ 199

aptam hystorie fidē. allegoriando n̄ deserat. Qđ aūt post
creationē celi ⁊ t̄re adiungit. Terra aūt erat inanis ⁊ ua
cua. Innuit qđ celū de q° nichil tale dix. n̄ fuit creatum
uacuū. s; potꝰ angelicis plenū agminib;. Q° i principio
cū celo ⁊ t̄ra ꝯdidit. ad laudē sui ipē ꝯditor ostendit. q
ad beatū iob dic̄. Ubi eras cū me laudarent astra matu
tina. scilicet angli. q̄s appellat matutina astra. ad distinc
tionē scōꝝ hoīum. q̄ post modū erant creandi ⁊ uelut as
tra uesp̄tina p ꝯfessionē diuine laudationis post nortē
carnis occasuri. Celū q° q̄ qđ d̄s i principio creauit. n̄ est illud
celū in q° stelle fixe sunt. ⁊ sup qđ aque s̄. de q° postea
dicet. qđ d̄s fec̄ firmamtum in medio aquaꝝ ...
aquas q̄ erant sub firmamto. ab his q̄ erant sup ...
tum. Uocauitq; d̄s firmamtū celū. i. potꝰ ē supiꝰ celū qđ ab
omi uolubili statu huiꝰ mundi secretū diuine glē p̄sentia
manet semp q̄etum. Cuiꝰ celi creationē. ideo tam breuit̄
describit moyses. q̄a de mundo hoc in q° homo factus ē ad
instructionē generis humani sermonē facere i stituerat. suf
ficere credens. si omem creaturā sp̄ualē ⁊ inuisibilē statum
atq; ornatū uno celi noīe. qđ in principio factū dix ꝯphendēt
q° corporabilē uisibilē creaturā ex ordine descⁱberet. idem ei

pretermissis que altiori inquisitione indigerent. illa potius que erant a
deo precepta siue promissa hominibus cogitanda proponeret. Unde et con
sulte de casu preuaricatoris angeli sociorumque eius penitus reticuit. quia
hoc nimirum ad statum inuisibilis illius ac spiritalis creature pertinet.
In hoc ergo celo nec tenebris. nec abysso locus esse dicitur. ubi dominus qui est eter
na lux inhabitare dicitur. Terra autem dicitur inanis idest inuisibi
lis sicut inanis res et uacua. cum adhuc idem inmensa profunditate
tegeretur aquarum. Et tenebre erant super faciem abyssi. cum nec dum
esset lux que fugaret eas. Bene autem cum deum in principio idest in fi
lio fecisse celum et terram prediceret. etiam sancti spiritus intulit mentionem
addendo. Et spiritus dei ferebatur super aquas. ut uidelicet totius simul
trinitatis in creatione mundi uirtutem cooperatam esse significaret.
Dixitque deus. Fiat lux. Et facta est lux. Et pulchre conuenit operibus
dei. ut mundi ornatum a luce inciperet. cum ipse sit lux uera lucemque
habitet inaccessibilem. cuius beatissima uisione creati in celis celorum
angeli. iam perfrui ceperant. Et congrue huic seculo ornando. primam
materiam lucis donauit. ut esset unde cetera que crearet appare
rent. Hec autem lux que mundum primum illuminauit. non fuit
a sole. sed potius solo nutu dei. Et quia factum est uespere et mane di
es unus. credendum est illa lux more solis et uespere occidisse. et rur
sus ortu suo mane fecisse. Quod autem deus dixit. ut lux fieret. uel alia

intelligendum est, quod per verbum suum, id est per filium suum, in ipso omnia fecerit. Unde Iohannes dicit: In principio erat verbum, et verbum erat apud deum. Omnia per ipsum facta sunt, et sine ipso factum est nichil. Si autem queritur in quibus locis iubente deo facta sit lux, cum adhuc abyssus totam terram tegeret, patet profecto quia in superioribus eiusdem terre partibus quas nunc sol illustrat emicuit illa principalis lux. Et vidit deus lucem quod esset bona, non quod ignotam bonam eam cognoverit, sed quod bonam et laudabilem hominibus eam declaravit. Et quia non totas mundi tenebras luce infusa depulit, sed partem illius magne caliginis illustrat, partem autem dimisit, adiungit: Et divisit deus lucem a tenebris, scilicet et qualitatis et locorum distantia, lucem collocans in superioribus, tenebras dimittens remanere in inferioribus. Appellavitque, id est appellari fecit, lucem diem et tenebras noctem, quia sic distinxit et ordinavit omnia ut ab omnibus hominibus possint discerni et ab omnibus linguis sortiri nomina. Factumque est vespere, occidente paulatim illa luce post expletum spacium diurne longitudinis et inferiores partes mundi subeunte, sicut sol mundo solet facere, et paulatim ipsa luce superiores terras redeunte factum est mane, scilicet dies unus plenus usque ad sequentem vesperam. Hoc enim cogit nos littera intelligere, que dicit: Factum est vespere et mane dies unus. Nam si lux illa facto vespere paulatim tota

pisset. et rursum mane luxisset. n̄ diceret scriptura in mane sequen
tis diei unum diē factum. sed pocius precedenti uespera. Unde nunc
magis uesperam et mane quam noctem et diem facta dicere. maluit ut insinuaret. tr̄ a primordio lucis actum esse circuitum. quod nunc cccircu
tu solis die noctuque geri constat. preter hoc solummodo quod post creata sydera. nox quoque est sua luce scilicet luce lune et stellarum illuminata. cum prius illud diuum fuisset prorsus obscura.

Dixitque deus. Fiat firmamentum in medio aquarum. et diuidat aquas
ab aquis. Hic describitur racio nostri celi. in quo fixa sunt sydera quod est
in medio aquarum. que sunt super se. et que sunt infra se. Sed sciendum est. quod cum audimus. dixit deus. Fiat firmamentum in medio aquarum.
et diuidat aquas ab aquis. debemus intelligere. quod in uerbo dei erat ut fieret. in quo faciendum ante omne tempus preuidit. quicquid quod foras ex tempore deus fecit. Et fecit deus firmamentum. diuisitque aquas
que erant sub firmamento. ab his que erant super firmamentum.
Quod si quem mouet. quomodo aque quarum natura ita super fluctuare. et ad
ima delabi super celum consistere possunt. meminerint quod ita potest
deus aquas super firmamentum tenere sicut pluuiales aquas tenet in
nubibus et aere. quas insimul uidemus de nubibus erumpere. meminerint eciam molem terre in aere pendere. Cum uero post diuisionem
aquarum firmamento interposita adiungitur. et factum est ita. cogi

mur intelligere aquarumq; creationem. hac dispositione non excessisse. perscriptos est in uerbo dei terminos. iuxta illud psalmiste. preceptum posuit et non preteribit. Quod eque de creaturis que sequentibus quatuor diebus facte sunt intelligendum est. Quod uero dicitur. et uidit deus quod esset bonum. debemus intelligere. non quasi cognitum post ea quod factum est placuisse. sed potius in ea bonitate placuit est ut maneret. in qua placuit ut fieret. Notandum est autem quod in secunda die non dicitur. uidit deus quod esset bonum. propter naturam binarii. quia primus numerus est qui potest diuidi. diuisio uero displicet deo. que separat ab unitate dei. unde et inmunda animalia introducuntur in archa bina et bina.

Dixit quoque deus. Congregentur aque in locum unum. et appareat arida. Factumq; est ita. Subducte sunt enim aque. que inter celum et terram uniuersa compleuerant. ut terra que latebat et futuris fructibus apta foret. siquis uero quesierit ubi congregate sunt tante aque. que fere usq; ad celum pertingebant. credat ipsas aquas tenuas fuisse sicut nebulas. congregatione autem spissatas. Et tamen cum multa constat esse maria. tamen in unum locum dicitur aquas congregatas. quia omnes aque. quibus tellus irrigatur. habent principium ab occeano. et per inuisibiles uenas irrigant omnes terras. Et uocauit deus aridam terram. congregationesq; aquarum appellau

maria. Prius quidem ad distinctionem aquarum. totam hanc soli ditatem mundi partem appellavit terram cum diceret. In principio creavit deus celum et terram. terra autem erat inanis et vacua. At nunc postquam formari mundus iam incipit. et aquis suum in locum recedentibus. terre facies apparet. ad distinctionem partis eius. que adhuc aquis premebatur. cetera portio quam aridam esse licebat. terre nomen accepit. in dictum latine quod ambulantium pedibus teratur. Congregationesque aquarum appellavit maria. sive salse sunt. sive dulces sunt. Et vidit deus quod esset bonum. cedentibus aquis apparuisse aridam. quia videlicet eque estimator universitatis previdens que futura sunt. perfecte laudat que adhuc in primo operis exordio sunt. Nec mirum apud quem rerum perfectio non in consummatione operis. sed in sua est predestinatione voluntatis. quod et ait. Germinet terra erbam virentem. et facientem fructum. et afferentem semen iuxta genus suum. lignumque faciens fructum. et habens unumquodque semen secundum species suas. Et vidit deus quod esset bonum. factumque vespere et mane. dies tertius. Ubi notandum est. quod prima germina erbarum et arborum. non prodierunt de semine sed terra. Nam ad unam iussionem. terraque arida apparebat. repente herbis compta et nemoribus est vestita. et florentibus. Et vidit deus quod esset bonum. factumque est vespere et mane. dies tercius.

Dixit autem deus. fiant luminaria in firmamento celi, ut diuidant
diem ac noctem. Et pulcro quidem ordine ex informi materia procedit
mundus, ad congruam formam. Postquam enim ante omnem huius seculi diem.
celum et terram. et aquam deus creauit; hoc est superiorem illum et spiri
talem mundum cum suis incolis et informem materiam totius huius mundi.
primo huius seculi die lucem fecit; que cetera creata speciei capaces red
deret. secundo firmamentum celi. superiorem uidelicet huius mundi par
tem. in aquarum medio solidauit. tertio inferioribus mare terrasque
suis discreuit finibus. aeremque suis in locis cedente aqua diffudit.
Oportuit ergo in eodem ordine quo creata sunt elementa, perfectus
caperent amplioris ornatus. Ergo quando ceperunt quarto die ordi
nari, dignum fuit. ut celum prius ornaretur. Quinto die aer et mare
uolucribus et piscibus. Sexto die terra suis animantibus. Nam quod die
tertio. erbis et arboribus uestita; non ad ornatum eius. sed ad ipsam ut ita
dixerim eius superficiem pertinet. Recte ergo quarto die dicitur. Fiant
luminaria in firmamento celi et diuidant diem et noctem; scili
cet ut sol illuminet diem. luna uero et stelle noctem. Hoc enim ac
cessit ad augmentum. et prime diei ut nox factis syderibus et luna
illuminaretur; que eatenus nil preter antiquas tenebras noue
rat. fiet hoc diuini muneris exorta sydera cum adiutamento lu
cis mundo adtulerunt; ut distinctio quoque temporum laben

tium. p ea posset dignosci. Vn̄ & seq̄r. Et sint in signa 7 tempa
& dies. 7 annos. qd non a condicione eoꝝ tempa ceperūt que ꝯ
stat cepisse a principio. quo fec ds celum & t̄ram. uel dies. 7 anni qui
originē sumpsisse nascunt̄. Ex quo dix ds. fiat lux. 7 facta ē
lux. S; qa portus eoꝝ siue transitus temporum. ordo dierū annoꝝ
q; signat̄. Nam totum illud t̄duum sup̄ indiscreto. cursus sui
ꝓcessu transierat. nullā penit̄ dimensionē habens orarū. ut
pote lumine p̄mario adhuc generalit̄ omīa replente. Sunt
& insigna hui̅ uite usib; necessaria. qa ex aeris qualitate p̄
uidem̄. sepe futura in t̄ra 7 mari. Et fec ds luminaria duo
magna. quoꝝ magnitudinis hoc euidens indiciū est. qd or
bis eoꝝ oib; equalis uidet̄. Lumina mais ē. qa ardore suo to
tum mundum cale facere cepit. cū p̄terito t̄duo nichil calo
ris habuerit. Luminare aūt min̄. idest luna fec ut p̄eet noc
ti. diei enī nullum solatiū p̄stat. Qd u sub infert 7 diuide
rent lucem a tenebris. & lune 7 omib; stellis ꝯuenitq; ubicūq;
sunt lum̄. secū circumferunt. Signe u factis syderib; dicit̄.
ut sint in tempora 7 signa 7 dies & annos. Ex quo enī sol q̄rto
die in firmamto positus ē. potuere discerni hore diei. Stelle
quoq; sunt insigna 7 tempora. que uel ortu uel occasu suo
indicant 7 tempora. & plerumq; aliqua miracula. Sunt etiā

in annos . q annorum series indicant. Et uidit ds qd eet bonum .
qm que facienda sunt placebant . ut fierent facta placuerunt ut
manerent . Factumq; e uespe et mane . dies quartus.

Dixit eciam ds . Producant aque reptile anime uiuentis . et uolati
le sup terram sub firmamento celi . Post ornatum quarta die celi fa
ciem consequent . quinta die ornatur aqua et aer suis animantibus . Hec
enim duo elementa . quadam cognatione . et sibi adinuicem et celo
copulantur . quia natura aquarum similis e aeri quarum exalationibus
aer inpinguatur . et ne aliquid uiuens siue paruum siue magnum
uideatur exceptum adiungit . Creauit ds cete grandia . et omem
aiam uiuentem atq; mutabilem . quam pduxerunt aque
in species suas . et ome uolatile scdm genus suum . Nec pretereun
dum e qd cum creasse dicitur . omem animam uiuentem . additum est
adq; mutabilem . ad distinctionem uidelicet hominis . quam facturus
erat ad imaginem et similitudinem suam . ut si ei pcepta seruaret
ppetua inconmutabilitate uniret . cetera autem animantia ita s
creata . ut aliquem deffectum eent mutabilia . Et factum est ues
pe et mane . dies quintus .

Dixit quoq; ds . Producat terra animam uiuentem in genere suo . iu
menta et reptilia et bestias terre . scdm species suas . Factum e ita .
Post irradiatum syderibus celum . post impletum uolatilibus aerem

post locupletatas suis animantibus aquas consequens fuit . ut terram
suis animantibus impleret. Nam et ipsa habet magnam cognatio
nem cum aquis ut pote . que sine harum suco et irrigatione non
solum fructificare . sed nec ipsa consistere possit : petro atestante
qui ait . Quia celi erant . post terra de aqua . et aqua consistens
dei uerbo . Iubet ergo deus terram producere . iumenta et reptilia et
bestias terre . Nomina autem bestiarum comprehendit omnia . que seu
iunt ore et ungulis . exceptis serpentibus . Quod autem mutato ordi
ne adiungit . Et fecit deus bestias terre . et postea iumenta et omne
reptile . scilicet quod iumenta post ponit bestiis . cum prius ea preposu
erit . intelligendum est quia dicto citius . Omne quod uoluit fuit .
Nichil differt quod loquela humana prius in creaturarum ordine
nominet . quas diuina potentia simul condidit cunctas . Quod
autem sequitur . Et uidit deus quod esset bonum . et non adiungitur . Benedixitque
illis . sicut benedixit piscibus et uolatilibus . Queritur quare non benedixit
eis . an ideo fecerit . quia prius creaturam anime uiuentis benedixit .
et hoc nobis de ceteris animantibus intelligendum reliquid . Facta autem
atque ornata . habitatione mundana . superat ut ipse etiam
propter quem omnia parabantur habitet . hac dominus rerum hoc crearetur .
Unde et adiungit . Faciamus hominem ad imaginem et similitudi
nem nostram . Cuius nobilitati creationis etiam hoc testimonium

dat. quod non sic in ceteris creaturis. Dixit deus. Fiat homo, et factus
est homo. vel producat terra hominem; sed quia prius fieret. faciamus
dicitur. Ut videlicet quia racionabilis creatura condebatur. quasi
cum consilio facta videretur, quasi per studium de terra plasmaretur. et in
spiratione conditoris in virtute spiritus vitalis erigeretur. In hoc autem
quod plurali numero dicit. Faciamus hominem ad ymaginem et simili
tudinem nostram. Unitas sancte trinitatis, aperte commendatur. Siqui
dem eadem individua trinitas. in precedente rerum formatio
ne mystice erat insinuata, quando dicebatur. Et dixit deus fiat.
Nunc autem manifestius, hoc ipsum insinuat cum dicitur. Faciamus
hominem ad imaginem et similitudinem nostram. Et recte quia donec
his qui docentur non erat in profundo, fuit abdita predicatio deitatis.
Ubi incepit hominis expectari creatio. revelata est fides, et evident
dogma veritatis emicuit. In eo enim quod dicit. faciamus, una o
stenditur trium operatio personarum. In eo vero quod sequitur. ad imaginem et
similitudinem nostram, et equalis substantia. eiusdem sancte tri
nitatis indicatur. Quomodo enim una esset imago ac similitudo. si
minor patre filius. si minor esset spiritus sanctus filio, si non consubstan
tialis eius potestatis esset. et glorie tocius trinitatis, aut quomodo diceretur.
faciamus si trium in una deitate personarum cooperatio virtutis non
efficeretur. In quo autem sit homo factus ad imaginem et similitudinem

dei! testat apls. Cum nos sollerter ammonet. ut hanc quā
in primo parente pdidimus! p gram eidem conditoris recuperem
in nob. Renouamini inquid spū mentis urē! & induite no
uum hoiem. qui scdm dm creatus e! in scitate & iusticia ueri
tatis. Creatus ergo nouus homo scdm dm de tra. ut eet iustus
scs & uerus! subdit humilit. & adherens gre sui conditoris! qui
etnalit hac pfecte iustus & scs & uerus existit. Quatinus pulcher
rimam hac nouitate. diuine ille imaginis peccando corrum
pit! corruptamq; ex se psapiam generis humani p creauit.
uenit scdm adam. idest dns ipe conditor nr natus ex uirgine.
creatus incorruptibilit atq; incommutabilit! ad imaginem di
idest inmunis omis delicti. & plenus omis gre & ueritatis!
ut imaginē in nob suam & similitudinē restauraret. Et creauit
ds hoiem ad imaginē suam! & ad imaginē di creauit illum.
masculum & feminā creauit eos! benedixitq; illis & ait. Cresci
te & multiplicamini & replete trām! & dnamini piscib maris
& uolatilib celi. Ubi queri potest! ad quam utilitatē homo do
minatū in pisces & uolucres & animantia tre accepit. Cum
hec n sint ei data. ad escam in prima conditione! s; poci fructus
herbarum & arborum. ad qd dicendū est. quia peccatorē psciebat deus
hominē & mortalem peccando futurum! quē immortalem

ipse creauit. ideoque ea illis solatia primordialiter instituit. quibus suam fragilitatem mortalis posset tueri. uel alimentum uidelicet ex his uel indumentum uel laborum siue itineris habens adiumentum. Postquam autem homo suo conditori subiectus esse noluit. dominium in ceteras creaturas perdidit. Quamuis in testimonium prime creationis legamus uiris sanctis et humiliter deo seruientibus. et aues obsequium prebuisse. et tactus cessisse bestiarum. et uenenum non potuisse nocere serpentum. Dixitque deus. Ecce dedi uobis omnem herbam afferentem semen super terram. et uniuersa ligna que habent in semet ipsis sementem generis sui. ut sint uobis in escam. et cunctis animantibus terre. omnique uolucri. et uniuersis que mouentur in terra. Iam hic patet. quod ante reatum hominis nil noxium terra protulit. nullam herbam uenenatam. nullam arborem sterilem. cum manifeste dictum sit. omnis herba et uniuersa ligna data sunt hominibus ac uolatilibus terre quoque animantibus cunctis in escam. Patet etiam quia nec aues nec fere uiuebant rapinis. sed herbis et fructibus arborum. Inter hec potest queri. quomodo pre ceteris animalibus sit factus immortalis. cum terrenam alimoniam cum illis acceperit. Unde sciendum est quod ita creatus est mortalis ut temporalis alimonie adiutus. mortis expers et doloris existeret donec corporalibus incrementis ad illam usque perductus etatem que conditori placeret

eciam de ligno uite ex quo perfecte inmortalis effectus. sustentacula cibi corporalis ulterius nulla requireret. Et factum est ita. id est ut dominaretur homo cunctisque in terra uel in aquis creata sunt. et ut facultatem potestatemque edendi cum fructibus terre. cum uolatilibus celi animantibus terre perciperet. Uiditque deus cunctaque fecit. et erant ualde bona. Quia de singulis dei operibus singulatim fuerat dictum. quod uideret ea esse bona. recte in conclusione perfectis hominibus positum est. cum additamento que uidit cuncta que fecerat. et erant ualde bona. Sed potest queri. quare facto homine non sit adiunctum. Et uidit deus quod esset bonum. sicut in ceteris diebus. sed dictum.
Uidit deus cuncta que fecerat. et erant ualde bona. Quia hoc reseruatum est dignitati hominis. uel quia presciebat deus hominem inobedientiam non permansurum deo non singulatim sed cum ceteris eum dixit bonum. intimans quod esset futurum. Et factum est uespere et mane.
Igitur perfecti sunt celi. et omnis ornatus eorum. Dies sextus.
Senarium numerum constat esse perfectum. quia primus suis partibus impletur. sexta uidelicet quod est unum. et tertia quod sunt duo. et dimidia que sunt tria. Unum enim et duo et tria. sex faciunt. Qualem in monadibus numeris nusquam preter hic inuenies. et neque decadibus preter uicesimum et octauum numerum. Sex ergo diebus perfecit deus omnem ornatum celi et terre. ut qui omnia mensura et numero et pondere constituit. ipso eciam numero in quo operaretur. sua

opa doceret rē pfecta. Conpleuitq; ds̄ die septimo. opus suum
qđ fecerat. non qđ aliqđ nouum die septimo fecerit. pret ipm
septimū diem. s; qđ ipā die mensurā & numerū dierū osu
mauerit. quoꝝ circuitu omīa sc̄la usq; ad finē mundi pcur
rant. Nam in reuolutione temporū. octauus idest q̄ & p̄mus.
oputat dies. Unde etiā dies iudicii & osumationis sc̄li. q̄a
post septimā sabbti uentura ē. octaua in scripturis nuncu
patur. uidelicet quasi septē soli p̄cesserint. Dictū est enī intitu
lo psalmi. in finē ymnꝰ. p octaua psalmus dauid. qđ de die
iudicii scriptū totus sequentis psalmi totus docet. in quo
iram uenturi iudicis timens pphā exclamat. Dn̄e ne in ira
tua arguas me. & cetā. Sed & dies dn̄ice resurectionis. cū post
tot dierū milia uentura eēt. octaua tam& ipā dicta. intitu
lo altius psalmi. q̄a numerū septimā sequebatur. ut septimane
sequentis p̄ma existeret. idest eadem ipā in qua inp̄ncipio
dix̄ ds̄. Fiat lux. & facta ē lux. Quē q̄dem psalmū. de resur
rectione dn̄ica septum pbat ipē. q̄ in eo loquitur dicens. Ppt
miseriā inopū & gemitū paupum. nc̄ exurgā dic dn̄s. Et re
quieuit septimo die. ab uniuerso ope qđ patrarat. Non qua
si lassus ex nimio labore. ds̄ instar humane fragilitatis cō
pleta mundi fabrica requieuit. s; requieuisse ab uniuerso ope

suo dicit. qa nouam creaturam ultra instituere cessauit. sic
dicit in apocalipsi de scis dicit. qd requiem n habebant die et
nocte dicentia. Scs. scs. scs. dns ds omps. p eo ut diceret. n
cessabant hec semp decantare. Nam maxima et unica. scis
e requies. in celo laudem sumere. trinitate indefessa uoce
dicere. Et benedix diei septimo. et scificauit illu. et typu
benedictionis illi sabbti. quando in sepulchro requieuit.
S; et hec scificatio ac benedictio septimi diei. et requies in
illa die post opa sua ualde bona designauit. qd nos singuli
post opa sua. que in nob opat. 7 uelle et pficere ad requiem
tendim. uite celestis. in qua etna ei scificatione 7 bene
dictione pfruam. Unde bene idem dies septim. uespam
habuisse n scribit. qa nimiru ppetuam nram in illo. re
quiem designat. Denique; in septenario. suma pfectionis
accipit. a septennario qppe. i duodenariu surgit. Nam sep
tenarius suis in se partib multiplicat. ad duodenarium
tendit. Siue eni quatuor p tria. siue p quatuor ducant septe.
in duodecim uertunt. Unde sci apli. qui trinitatem in quatuor
mundi partib pdicare mittebant. duodecim sunt electi.
ut ecia numero pfectione ostenderent. qua uita et uoce
pdicarent. Et benedix inqd diei septimo. et scificauit il

tum. quia in ipso cessauit ab omni opere suo. id est completo mundi ornatu cessauit ab instituendum nouis creaturis. quamuis ipse in euangelio dicat. Pater meus usque modo operatur. et ego operor. Nulla enim die cessat a gubernatione omnium rerum. alioquin perirent. Hactenus iuxta litteram. amodo iuxta alegoriam.

Principium est a patre. sic ipse in euangelio dicit. Ego principium. qui et loquor uobis. In hoc ergo principio fecit deus celum et terram. id est illos qui celestia meditantur. et illos qui terrenum hominem non dum deposuerunt. Terra autem erat carnis nostre inanis et uacua. priusquam doctrine formam accepisset. Et tenebre erant super faciem abyssi. quia delictorum cecitates et ignorantie profunda obscuritas nostra corda tegebat. Spiritus autem dei super cor nostrum tenebrosum et fluidum quasi super aquas iam ferebatur. in quo subsistentes requiesceremus. cuiusque uiuificaremur flatu. et uel unda ablueremur. Dixitque deus. Fiat lux. id est luminatio credulitatis appareat. Prima enim die lucem fidei dedit. quia prima ad conuersione fides est. Unde et ipsum in preceptum est primum. Dominus deus tuus unus est. Post quam fidem. ipse etiam uisibiliter in mundo apparere uoluit. Iam tunc deus iuxta prescientiam sua gratia diuisit iustos. id est filios dei et lucis a peccatoribus. tanquam a tenebris. illos uocans diem. illos noctem. sic apostolus dicit. Fuistis aliquando tenebre. nunc autem lux in domino.

Secunda die. deus posuit firmamentum. ad sanctam scripturam. & super hoc firmamentum. posuit aquam. idest angelos. qui non habent opus ut uerbum dilegentes audiant. sed ipsum firmamentum posuit inter superiores & inferiores aquas. quia sancta scriptura docet nos discernere. quanta distantia sit inter angelicam & mundanam uitam. inter carnalia & spiritalia.

Die autem tercia. collegit in unum aquas inferiores. idest homines infideles. qui cupiditatum tempestate, temptacionum carnalium fructibus quatiuntur. Segregauitque aridam. populum scilicet fontem fidei sicientem. obstruxitque de hinc super hos limites. & coercuit eos ne turbulentis iniquitatum suarum fluctibus aridam. idest animam sicientem deum conturbent. liceatque germinare fructus bonorum operum. sed genus diligens proximum in subsidiis carnalium necessitatum. habens in se semen secundum genus suum. ex sua infirmitate compaciantur. aliis producens & lignum fructiferum. idest beneficium & forte ad adiuuandum alios.

Die quarto emicuerunt luminaria. in firmamento legis fixa. idest euangelii doctores & scripture sancte disputando coerentes. & omnibus inferioribus lumen sapientie demonstrantes. proditt & cetera syderum turba. idest diuersarum uirtutum copia. que in huius uite obscuritate. tanquam in nocte fulgentes diuidant in hoc

scripture sensibilia et intelligibilia. quasi inter lucem perfectorum et tenebras paruulorum. Et sint in signis uirtutum et miraculorum. sint etiam in tempora et annos. quia predicatores prius temporibus uiuunt et transeunt. uerbum autem manet in eternum. Quare autem primo terra germinauerit. deinde facta luminaria. nisi quia post opera bona. uenit inluminatio lucis. ad contemplandam speciem superne ueritatis.

Die autem quinta. facta sunt reptilia animarum uiuarum. scilicet homines. renouare ad uitam per baptismi sacramentum. facta sunt uolatilia. id est sancte anime ad superna uolantes.

Die uero sexto. producit terra animam uiuam. quando nostra caro abstinens ab operibus mortuis. uiua uirtutum germina parturit. Secundum genus suum. id est uitam imitari sanctorum. secundum nostrum genus quippe uiuimus. quando opere bono sanctos uiros quasi proximam. De inde producit terra bestias. homines in potentia rerum. sine ferocitate superbie. Similiter et pecora. fideles in simplicitate uite uiuentes. Serpentes quoque innatios. sanctos scilicet uiros astuta uiuacitate bonum a malo discernentes. et in quantum fas est reputando. scrutantes terrena per que intelligant sempiterna. non illos uenenosos. qui se huius mundi terrenis cupiditatibus collo

Post hec fecit deus hominem ad imaginem suam. J carunt perfectum scilicet. quia non quem liber sanctorum uirorum. sed ipsam ue-

ritatem contemplabiliter intuendo. operatur iusticia! ut ipsam in
telligat et sequatur. ad cuius imaginem factus est secundum ueritatem.
Ipse etiam accipit potestatem piscium maris et uolatilium celi!
pecorumque ferarum quoque adque serpentium! quia spiritalis quisque
effectus. et ideo similis factus secundum apostolum iudicat omnia! ipse
autem a nemine iudicatur. Quod autem sequitur. masculum et feminam fecit
eos! spiritales in ecclesia et obedientes ostendit. quia sicut uiro subdi
ta est mulier! sic spiritali et perfecto uiro obediens est. his qui minus
perfectus est. His dicitur. Crescite et multiplicamini. siue in lin
guis. siue in spiritalis intelligentie gradibus! ut dominentur rationis
intellecto. omnium carnalium perturbationum! quasi insensibili
um animalium. Omnem autem herbam seminalem. et omne lignum fruc
tiferum quod hominibus datum est in escam. fideles sunt! de obla
cionibus suis sanctorum necessitatibus communicantes. Hii autem sunt!
fructifera ligna. In istis autem gradibus. tanquam in quibusdam
diebus. uespera est ipsa perfectio singulorum operum! et mane inchoac
tio sequentium. Post hec itaque quasi post sex dierum. opera
ualde bona sperat homo! quiete mentis constitutus. in spiritali para
dyso! quo significatur beata uita. ubi fons est sapientie diuisus in
quatuor partes uirtutum! ubi edat lignum uite. id est utiles
disciplinas morum. Est namque paradysus uita beatorum! quatuor

flumina sunt quatuor uirtutes. ligna ei sunt utiles disciplì
ne. fruct9 lignoꝝ sunt mores pioꝝ. lignum uite ē sapientia.
mat̄ omnium bonoꝝ. lignū scientie boni & mali. est transgṡ
sio mandati. que fit experimento.

Hactenus ē explicatum. qualit̄ sex dierum opa spiritua
lit̄ intelligant̄. nc̄ qd̄ in figuram scl̄i significent exeq̄
mur. Sex dieb9 ꝯsumauit ds̄ opa sua. & septimo requieuit. q̄a
sex etatib9 ꝯsumabit̄ iste mund9. quaꝝ p̄ma ē ab adam. usque
ad noe. scd̄a a noe. usq; ad abraham. tercia ab abraham usq;
ad dauid. quarta a dauid usq; ad transmigrationē babylo
nis. quinta deinde. usq; ad xp̄m. sexta que nc̄ agit̄. usque
ad diem iudicii. septima uero. scōꝝ requies erit. que n̄ habet
uespam. q̄a eam nullus termin9 claudit. Primo & scd̄o fact9 est
homo. quasi lux in paradyso. in qua etas filios dei in lucis no
mine diuisit ds̄ a filiis hominū. quasi a tenebris. fitq; hui9
diei uespa diluuium. Scd̄m scl̄m. factū est quasi firmamen
tum int̄ aquam & aquam. archa utiq; quā nauigauit int̄ plu
uiam ꝛ maria. hui9 uespa fit ꝯfusio linguaꝝ. Tercium scl̄m factū
est qd̄ separauit pp̄lm suū a gentilib9 p abraham. discernens eū
quasi aridam ab aquis. ut pferret germ̄ herbaꝝ atq; lignaꝝ.
id est scōs. & fructum scē scripture. Hui9 uespa. fuit peccatū

regis saul. Quartum seculum cepit a dauid. quando deus constituit lu
minaria in celo. idest in splendore regni. tanquam solis excellen
tiam in specie lune obumbrantem quasi synagogam. et stellas prin
cipes eius. cuius etatis fuit uespera. tempus quando populus dei est in ba
bylonem ductus captiuus. Quinto seculo. idest transmigratione
babylonie facta sunt quasi animalia in aquis. et uolatilibus celi.
quia tunc iudei inter gentes. tanquam mare uiuere ceperunt. nec habe
bant stabilem locum. tanquam uolantes aues. Huius diei quasi
uespera est. multiplicatio peccatorum in populo iudeorum. quando sic exce
cati sunt. ut dominum ihesum non possent cognoscere. Iam sextum seculum fit.
in aduentu domini nostri ihesu christi. Nam sicut in illa sexta die. primus adam
de limo terre ad imaginem dei formatus est. sic in ista sexta die etate.
secundus adam. idest christus in carne de maria natus est. Illa in anima ui
uente. sed in spiritu uiuificante. Et sicut in illa die terra animam uiuam. sic in
isto seculo uitam desiderantes eternam. Et sicut in illa die sexta serpen
tium et ferarum genera terra produxit. ita et in hac sexta etate seculi. gen
tes uitam appetentes eternam. ecclesia generauit. Quam etiam sensum
uas petro ostensum manifestauit. et quemadmodum in illa die
creatus masculus et femina. sic in ista seculi etate. manifestatur christus
et ecclesia. Et sicut preponitur homo in die illa pecoribus. serpentibus.
uolatilibus celi. ita christus in hac etate gentibus. populis. et nationibus;

ut abeo regant᷑! uel carnali ɔcupiscentia dediti peccora uel ter
rena curiositate obscurati. quasi serpentes uel elati sup̄bia qua
si aues. Et sic illo die pascit᷑ homo. Et animalia que cū illo sunt
herbis seminalib;! lignis fructiferis. Et herbis uiridib;! sic ista eta
te ipē p̄pls spiritalit̄. scā scripturaȝ alimentis. Et lege diuina ad cō
cipienda fecunditatē racionum atq; sermonū. tanq̄m herbis
seminalib; partim ad utilitatē moȝ ɔuersationis humane. tan
quam lignis fructiferis. partim ad uigorē fidei! spei caritatis
in uita ętnam. tanquā uiridib; herbis que nullo estu tribulatio
num arescunt! carnalis aut̄ id est paruulus in xp̄o tanq̄m pecus
dei. ut multū credat! que intelligere nec dum potest. tam̄ eos
dem cibos omēs habent. Post istā uespam fiet mane. cū ipē dn̄s
in claritate uenturus ē. tc̄ requiescet cū xp̄o! ab omib; opib; suis.
Post talia enī opa. spanda ē requies! in die septimo q̄ uespam n̄
habet.

Hę sunt generationes celi et t̄re! in die
quando creata sunt. Hac ɔclusione tangit eos! q̄ mundum
sine initio. semp̄ fuisse affirmant! uel q̄ factum q̄dem adeo pu
tant. uerum ex materia quam n̄ fecerit ds̄! s; coetna ipi absq;
initio fuerit creatori. Quod uo seq̄t᷑. in die quo fec̄ dn̄s ds̄ celum et
t̄ram. Et omē uirgultum agri! ante q̄m oriret᷑ in t̄ra. omemq;
herbam regionis. p̄usquā germinaret! nequaq̄m memoriatte

di sententie. uideri debet aduersum; sed apte intelligi. quia
diem hoc loco scriptura. pro omni illo tempore posuit. quo primor
dialis creatura facta est. Et propheta non denuo specialiter dic. sed
de plurimo tempore diuine gratie dic. In die illa audient sur
di uerba libri huius. Ceterum difficile intellectu est. quomodo in uno
die fecit dominus celum et terram. et omne uirgultum agri. omnem her
bam regionis. nisi forte dixerimus. quod in materia informi pariter
omnis creatura sit facta. iuxta hoc quod scriptum est. Qui uiuit
in eternum. creauit omnia simul. Rerum quippe substantia. si
mul creata est. sed simul species formata non est. et quod simul extitit
per substantiam materie. non simul apparuit per speciem forme. Cum enim
simul factum esse celum et terra describitur. simul spiritalia atque corpora
lia. simul quicquid de celo oritur. simul factum quicquid de terra producitur
indicatur. Hinc in superioribus quoque scriptum est. Creauit deus ho
minem ad imaginem suam. ad imaginem dei creauit illum. mascu
lum et feminam creauit eos. Nec dum facta eua iam scribitur. quia ho
mo masculus et femina perhibetur. Sed quia ex adae latere erat proculdu
bio femina processura. in illo iam computabatur per substantiam.
a quo fuerat producenda per formam. Sic herba cum creatur. nec dum
in illa fructus sui semen ostenditur. inest uero ei etiam cum non appa
ret fructus et semen. quia nimirum simul sunt in radicis sub

stantia . quod non simul prodeunt per temporis incrementa . Sed hanc
creationem materie . ante omnem diem huius seculi fecit . cum in princi
pio creauit celum et terram . quando et si terra erat inanis et uacua .
et tenebre super faciem abyssi . id est aquarum natura . que per substan
tiam seminalem simul condita latebant . que post modum ex huius
ope creatoris . non simul producenda . Ideoque si hoc diximus . ad eun
dem reuoluitur memorata questio finem . ut appellatione diei per sig
nificatione tempus postea intelligamus . illius uidelicet quo hoc
deus in principio cuncta creauit . in die qua creauit dominus deus celum
et terram . et omne uirgultum agri antequam oriretur in terra omnem
herbam regionis . priusquam germinaret . Quod si in die quod dicitur tempus
illud designatum . quo autem die omnem huius seculi facta sunt omnia simul .
facilis patet sensus . quod et herba omnis et arbor in ipsis terre substan
tia sit facta . priusquam uisibiliter orirentur . aut germinarent extra .
Sin autem appellationem diei accipiamus positam . per significatione
illius temporis . in quo mundus iste . per sex dies factus et ordinatus est . possu
mus intelligere . quia aptius scripture uoluit explicare . quo
superius dixerit . quia protulit terra herbam uirentem et afferentem semen
iuxta genus suum . lignumque faciens fructum . Non enim primordio
eorum has terra produxit . quoniam nunc si irrigatio adfuerit aquarum . dis
ponente deo terra fructificat . sed mirabiliter prius ope condi

toris; et antequam aliquis fructus extra crescendo germinaret.
repente campi omnes et colles. herbis erant et arboribus cooperti; haben
tibus congruam altitudinem statuere. diffusione ramorum; opacitatem
foliorum. copiam fructuum; quam non paulatim ex terra oriendo.
sed subito ex illa existendo acceperunt. Nam et hec magis sensum
subiuncta; quoque uidentur uerba iuuare quibus dicitur. Non enim plu
erat dominus deus super terram; et homo non erat qui operaretur terram. sed fons a
scendebat super terram; irrigans superficiem terre. Quis enim non uide
at. quod hec dici non poterant; de prima creatione terre. quando
erat et uacua; et tenebre super faciem abyssi. Numquid opus erat de plu
uia. non descendente in terram; narrari eo tempore. quo nec ipsa ad
huc accipere pluuiam; nec aer dare poterat. eo quod loca utriusque
adhuc aque cuncta implerent; sed nec fons ascendere de terra. ad
irrigandam eam potuit; quamdiu tota tegebatur abysso. Unde
restat intelligi. quod nomine diei super quod dicitur; in die quo creauit dominus
deus celum et terram. tempus sit intimatum illud sex dierum primorum; in
quo uniuersa mundi est creata siue formata. Ubi recte commemoratur.
quod non pluisset deus super terram; et homo non esset qui operaretur terram. ut in
telligamus quantum prima terre germinatio a moderna distat; et nam
modo et irrigatione pluuiarum terra sponte germinat. et industria cul
tuque hominum multa in ortas sata. et memoribus procreantur; sed

longe aliter prima herbarum et arborum est perfecta creatio. in qua nouo im
perio summi opificis. terra que arida apparebat absque pluuia. et
absque humano opere. repente est longe lateque multifariis fructuum
repleta generibus. Sed fons inquid ascendebat. terram irrigans uniuer
sam superficiem terre. De hoc fonte et ascensu eius intimam. diuerti pri
mo uideamus. quia prima illa generatio terre. cuius premissa sententia
meminit. sine ulla irrigatione aquarum deo iubente facta est.
Huius autem fontis qualiscunque erat irrigatio. post uenturas herbe
adugnus terram superuenit. Quod scripture sillaba probatur. quod postquam
uerbo preteriti temporis perfecti dixit. qui creauit dominus deus celum et terram.
et omne uirgultum agri. omnemque herbam regionis subiunxit.
Mox uerbo temporis preteriti perfecti. non enim pluerat dominus deus
super terram. et homo non erat qui operaretur terram. ostendens quod ante cre
ationem uirgultorum et herbarum. non miserat dominus pluuiam. Quod uero
postea factum sit. statim uerbo preteriti temporis imperfecti ostendit
dicens. Quia fons ascendebat de terra. irrigans superficiem terre. ipsa
declinatione uerbi. significans non hoc semel. sed sepius re gestum.
Non enim ait ascendit. sed ascendebat aliquando. fons autem ille est
pars illius uniuersalis abyssi intelligenda. Cum ergo dictum esset. deum
creasse herbas et uirgulta. nec dum pluuia ascendente. neque
homine existente qui operaretur eam. consequenter omnis creatio subi

firī cū dicit᷑. Formauit ig̃ dn̄s ds̄ hominē de limo t̃re. & inspirauit in faciē ei᷒ spiraculum uite. & factus est homo in animā uiuentē. Hic namque latius hominis factura describit᷑. q̃ sexto die factus ē. S; ibi breuit᷑ eius ē. Commemorata creatio. qđ hodie hic plenius exponit᷑. Et q̃a corpus de limo t̃re formatum. aīam u᷒ de nichilo sit ꝺo inspirante creatā. S; et femina sit. de lat'e dormientis ꝯdita. Formauit ig̃ ds̄ hoīem de limo t̃re. que uerbo suo de limo fieri iussit. inspirauit in faciem ei᷒ spiraculū uite. & factus ē homo in aīam uiuentē. Cum ei substantiam aīe ac sp̄c in qua uiuere creauit. Nam ita intelligit᷑. recte spirasse dm̄ in faciē hoīs spiraculū et quo uiueret creasse. sic sup᷑ intellectum est. Vocauitq; ds̄ lucē diē. p eo positum. qđ uocari ab hominibus fec. Bene aut᷑ in faciem inspirasse ds̄ hoīem dicit᷑. ut fieret in aīam uiuentē. q̃a nimirū sensus oīs corporis. p quos instructa sp̄c ea que foris sunt ꝯtemplat᷑. magis in facie uigerent. Visus uidelicet. audit᷒. olfatus. gustus. & tactus. Et potī q̃a pars cerebri anterior parte cerebri osten dit᷑. uiam suā habere. que retrorsum p uerticē atq; ceruicē. ad medullam spine reducit᷑. Flatus aut᷑ ille ꝺi hominē animauit. fact᷒ ē ab ipso. & n̄ de ipso. q̃a nec hominis factus hoīs pars ē. nec homo eū fac de ipso. S; ex aereo habitu sumpto & effuso potuit. & de nichilo uiui

& racionabilem aiam qd non potest homo. Quã uis n̄ nulli existi
ment. n̄ tc̄ aiatum p̄mũ hominē! quando ds̄ in eius faciē sufflauit.
s; tunc accepisse sp̄m scm̄.

Nusce aut̄ qd dicit̄. Iste generationes celi & t̄re! quando create
sunt in die quo fec̄ ds̄ celũ & t̄ram. Hui9 diei noīe. omē tem
pus hui9 uite significat̄! & quando celum & t̄ra facta ē. id est in q̊
creature uisibiles disponunt̄! administrant̄ atq; existunt. s;
q̇ s̄ uult qd nunc nominato celo & t̄ra! adicere uirgultũ agri &
herbam regionis. & tacu cet̄a que sunt in celo & in t̄ra! uel eciã
in mari. n̄ q̇a p̄ uirgultũ agri inuisibilem creaturam demon
strat! intelligi sic̄ est aia dicta. aut̄ uirgultũ p̄pt̄ uigorē uite!
herbam p̄pt̄ eandem uitam nunquã marcescentē. Deinde qd ad
dit. ante q̊m eēt sup̄ t̄ram. intelligit̄ ante q̊m aiã peccaret terrenis cupi
ditatib9 sordidata! tanq̊m sup̄ t̄ram nata. uel sup̄ t̄ram eē recte di
cit̄. Unde adiecit. Non dum enī pluerat ds̄ sup̄ t̄ram! quasi apte
diceret. Ante q̊m peccaret anima! n̄ dũ nubib9 scripturarũ. pluuiã
doct̄ne dn̄s ad aiãm irrigando cesserat. Non dũ p̄pt̄ hominem
q̇ est in t̄ra. dn̄s nr̄ nubilũ carnis nr̄e assumpserat! p̄ qd imbrē
sci euglĩi largissimũ infudit. Qd u̇ subiūx. & homo n̄ erat q̇ operaret̄
t̄ram! q̇a nullus homo operatus ē in uirgine. unde nat9 est xp̄c. Ipse
enī est lapis. de monte abscisus sine manib9! id est absq; cogitu.

& humano semine de uirginali utero . quasi de monte humane
nature & substantia carnis abscisus. Sed fons ascendebat e terra .
irrigans uniuersam superficiem terre. Terra mater uirgo domini maria
rectissime accipitur . de qua scriptum est. Aperiatur terra & germinet sal
uatorem . quam terram irrigat spiritus sanctus . qui fontis & aque nomine sancti
euangelii significatur. Formauit igitur dominus deus hominem de limo terre . id
est factus est christus . iuxta quod ait apostolus . Ex semine dauid secundum car
nem . tanquam de limo terre . & inspirauit in faciem eius spiracu
lum uite. Utique infusionem sancti spiritus qua operatur hominem christum . & factus
homo in animam uiuentem . scilicet ut qui perfectus erat deus . perfectus
crederetur homo. Plantauerat dominus deus paradysum uoluptatis
a principio . in quo posuit hominem quem formauerat. Ab illo u
tique principio plantasse deus paradysum credendus est . quo terram
remotis aquis que eam operuerunt herba & ligna . fructifera produ
cere iussit . in quo tamen hominem die sexto . quem & ipsum formaue
rat posuit. Nec nullatenus dubitandum paradisum . in quo posi
tus est primus homo . quamuis presentis ecclesie . uel future patrie
typum teneat . ad proprietatem littere intelligendum esse locum . scilicet
& amenissimum fructuosis nemoribus opacatum . eundemque
magnum . & magno fonte secundum . Pro eo autem . quod nostra edicio quam
de hebraica ueritate translata est . habet a principio inantiquo

translacione positum est ad orientem. Ex quo nonnulli uolunt
intelligi! quod in orientali parte orbis terrarum sit locus paradysi.
Verum siue ibi. Seu alibi! deus nouerit. Nos tamen locum hunc fu
isse et esse terrenum! non licet dubitare. et qualiter eum deus plantaue
rit! exposuit scriptura plenius dum dicit. Produxitque de humo omne
lignum pulchrum uisu! et ad uescendum suaue. lignum etiam
uite in medio paradysi! lignumque scientie boni et mali. Hoc e
die factum intelligitur! quo et reliqua ligna fructifera. terra
domino iubente produxit. Sed hic ideo necessario repetitur. uel qualis
sit locus paradysi nosse possimus! maxime quia de ligno ui
te. lignoque scientie boni et mali! erat specialiter locuturus.
In quorum uno homini signum obedientie. in altero sacramentum
eterne uite! quam per ipsam obedientiam mereretur inerat. Et qui
dem lignum uite. unde dictum quia hanc uirtutem diuinitus acce
pit! ut qui ex ea manducaret. corpus eius stabili sanitate firma
retur! neque ulla umquam infirmitate uel etate mutaretur!
aut in occasum laberetur. Sed hec ita re aliter factum est! ut ta
men xpm significaret. de quo sub sapientie laude dicitur!
lignum uite est his. qui apprehenderunt eam! et in apocalipsi. Qui
uicerit dabo ei edere! de ligno uite! quod est in paradyso dei
mei. Quod est aperte dicere. Qui uicerit temptaciones diaboli!

aquo uictus est adam. & dabo ei qd daturus eram ade! sinuicisset in p̄senti uisione gl̄e xp̄i in et̄num fruat̃ & inmortalis sit. Qui xp̄c uirtus & sapientia dei in paradyso. idest in regno celesti! q̃ cū cetis scis etiam latroni incruce p̄misit.

Lignum scientie boni & mali ideo dictū est! quia si p̄p̄t p̄hibitionē ederet homo ex illo. in illo eēt p̄cepti tati futura transgressio! in quo homo experimento pene disceret. q̃d eēt int̄ bonū obedientie! & int̄ malum inobedientie. & inde hec nom̄ illi ligno datum! scilicet & ut appellaret̃ lignū scientie boni & mali. non q̃d de fructu ei9 malum nasceret̃! s; q̃d p̄ fructū ei9 intelligeret̃. quantum malū eēt inobedientia. Quia u̇ p̄ illud lignū cognouit adam malum. ideo dicit̃ lignū scientie mali! p̄se aut̃ erat bonum. Neq; enī q̃ fecerat om̄ia ualde bona instituerat. aliq̃d mali in paradyso! s; potius causa magne pietatis posuit ds̄ in paradyso. lignum scientie boni & mali! ut dū homo recordaret̃ aliq̃d s̄ eē iussum. n̄ extolleret̃ s; cogitaret! se habere dn̄m. Et fluuius egrediebat̃ de loco uoluptatis. ad irrigandū paradisum! sic̄ nylus irrigat egyptū. & sic̄ olim iordanis irrigabat t̃ram! pentapoleos de qua scriptura dic̄! q̃d uniuersa irrigabat̃ sic̄ egyptus. & sic̄ paradysus dei! ante quam ds̄ subuerteret sodomam & gomorrhm. Et p̄uida utiq; dispositione. uoluit

ds habeat. in mundo orbe aliquam similitudinem illius patrie. ad quam pos
sidendam in primo parente creati sumus. ut ad promerendum eius reditum
uicino nos ammoneret exemplo. maxime exemplo nyli. qui & ge
geon dicitur. Fluuius autem qui egreditur de loco uoluptatis. diui
ditur in quatuor capita. Nomen uni phison. Phison autem qui interpre
tatur oris mutatio. siue os pupille. Et recte quia aliam in nostra terra
gratiam faciei. id est uiliorem multo quam in paradyso habet ostendit.
Ipse est. qui circuit omnem terram euilat. Hec est inde euilat no
men inde habens. quo possessa sit post diluuium. a uila filio iec
tan. qui fuit filius heber patriarche ibi. id est intra euilat. ubi nascitur
aurum. Et aurum terre illius est optimum. Ibique inuenitur bdellium.
et lapis onichinus. Bdellium autem est aromatica arbor. cuius colo
rem manifestans moyses dicit. Erat manna. quasi semen coriandri
coloris bdellii. id est lucidi et albi coloris. Lapis autem onichinus
est preciosus inde appellatus. quod habeat in se permixtum candorem
in similitudinem humane unguis. greci autem dicunt onichem.
Et nomen secundo fluuio geon. ipse est qui circuit i. unguem.
totam terram ethiopie. & interpretatur pectus. siue preruptum. Nomen uero
fluminis tercii tygris. ipse uadit contra assyrios. Uocatur quoque
tygris propter uelocitatem. instar bestie nimia pernicitate currentis.
Fluuius autem quartus. ipse est eufrates. Eufrates uero interpretatur

frugifer siue crescens. id est ideo de eufrates ubi uadit. quas ue
ras circueat non dicitur. quia ipse in ultimo profluens terre repromissio
nis. facillime apostolo ista qui ibidem positus. hec lecturus erat.
poterat sciri. Et quia ipsa flumina ad nos uenium. et terram nostram
irrigant. et nos per baptismum regenerant. et tamen capita sua ab
scondunt. Bene congruit diuine dispensationi. ut ipsum aquarum
elementum. per quod ad supernam patriam reducimur. sit nobis commune
cum paradyso in qua positus est primus homo. et sic inuisibiliter nos
recreans. regni celestis ingressum nobis inuisibiliter preparat. ita
etiam inuisibiliter ad nostrum orbem. de paradyso perueniens terre aque
profluit. per quam nos deus reformat. Sic ergo spiritus ubi uult spirat.
uocem eius audis. nescis unde ueniat aut quo uadat. sic etiam
decebat. ut aqua que eos uult spiritus sanctificat. ignotis ad nos ue
nis de paradyso ueniat. et ad ignota a nobis loca redeat. quam
de paradyso uoluptatis originem constat.

Plantauerat autem dominus deus paradysum uoluptatis a principio.
Paradysus est ecclesia. sic in canticis canticorum dicitur. Ortus conclu
sus soror mea. Hanc paradysum. plantauit pater a principio. id
est per filium. Fluuius autem de paradyso exiens. significat christum.
a patre egressum. ad irrigandam ecclesiam. uerbo predicationis. et
baptismo fidei. Quod uero quatuor fluminibus de paradyso egredien

tibus. terra irrigatur. significat cor nostrum. quod quatuor uirtutibus scilicet
prudentia. temperantia. fortitudine. iusticia infunditur. et ab omni
estu carnalium desideriorum temperatur. Allegorice autem quatuor pa
radysi flumina. quatuor sunt euangelia. ad predicationem incunctis
gentibus missa. Ligna fructifera. omnes sancti sunt. fructus eorum. opera eorum.
lignum uite. sanctus sanctorum. utique christus. ad quem quisque si porrexerit manum.
uiuet in eternum. Lignum autem scientie boni et mali. proprium est uolupta
tis arbitrium. quod in medio nostri est positum. ad cognoscendum bonum et
malum. de quo si quis relicta gratia dei gustauerit. morte morietur. Tulit
ergo dominus deus hominem quem formauerat. et posuit eum in paradyso uo
luptatis. ut operaretur et custodiret illud. Tunc enim erat agricultu
ra uoluptatis. cum ea que creauerat uberius prouenirent. custodi
ret autem sibimet. ne aliquid ammitteret. propter quod expelli debuisset.
Ob hoc enim accepit preceptum. quo seruato non abiceretur inde. Recte
enim quisque dicitur. non custodisse rem suam. qui sic agit. ut ammittat
eam. Unde deus posuit hominem in paradyso uoluptatis. ut deus ope
raretur ipsum hominem. et custodiret eum. Sicut enim homo operatur terram.
non ut eam faciat terram. sed ut faciat eam uel cultam et fructuosam.
Sic deus operatus est et laborauit et uoluit. ut homo esset iustus.
et non recederet a deo. precepitque ei dicens. Ex omni ligno para
dysi comede. de ligno autem scientie boni et mali ne comedas.

Lignum autem scientie boni et mali dicitur. non quod in illo ligno aliquod malum naturale esset. sed quod conservatio precepti esset illi bona. transgressio autem mala. Proinde autem ab adam. nichil appetitum est aliquid. nisi ut non esset sub dominatione dei. quod adam hoc solum debuit attendere. ne tale quid amitteret. per quod evacuaretur. sola visio dominantis. que si sola attenderetur. quid aliud quam voluntas dei humane voluptati preponeretur. Nec fieri potest. ut ipsa voluntas non grandi ruina super hominem cadat. qui voluntati superiori extollendo preponat. Hoc expertus est homo. contempnens preceptum dei. ex hoc experimento didicit. quid interesset inter bonum et malum. In quacumque die comederitis ex eo. morte moriemini. id est duplici morte. scilicet morte corporis et anime.

Mystice autem tulit deus hominem. et posuit eum in paradiso. hoc est. assumpsit deus carnem. et factus est caput ecclesie. ut operaretur et custodiret illum. id est voluntate patris ex omnibus gentibus ecclesiam adimpleret. atque impleretur quod dixit dominus. Ego servabam eos in nomine tuo. quos dedisti michi.

Dixit quoque deus. Non est bonum esse hominem solum. faciamus ei adiutorium simile sibi. Adiutorium scilicet ad generandos filios. hoc et in prima rerum creatione dictum est. masculum et feminam fecit eos. et benedixit eis dicens. Crescite et multi

plicamini! & replete t̄rā. Que ratio ɔditionis & ɔiunctionis!
nec post peccatum hominis defecit. s; ante peccatū hominis fu
it. ei ɔcessa hec grā. filios pcreandi! ut sine ullo ardore libidi
nis. & sine dolore pariendi generarent! n̄ ut morientib; paren
tib; filii succederent. s; poci' ut parentib; post longam obedien
tiam sine morte corporalis mali. ad meliore statū translatis!
filii eoꝝ in locū eoꝝ uiuerent. unde post finē sclī cū patrib; suis
non p morte carnis! s; p uirtutē dī. in anglicā uitā transirent.
Formatis q̄ de humo cunctis aīantib; t̄re! & uniuersis uo
latilib; celi. adduxit ea ad adam. Ubi intelligendū est! uo
latilia celi. de t̄ra n̄ ee formata. Tunc intelligent' t̄ra uniuer
sa que formauit simul cū aq̄s appellata! sic in psalmo ut dicit.
Laudate dnm de t̄ra! dracones & omēs abyssi. Nec post ea dicit'!
laudate dnm de aq̄s. ubi sunt omēs abyssi. & reptilia & uolatilia
pennata! que de t̄ra laudant dnm. uel etiam potest intelligi!
tacuisse unde uolatilia celi formauerit. quia & si non dicat' po
test intelligi! qd de aq̄s creata sunt. Qd aut̄ dic. & adduxit ea
ad adam! ut uideret quid uocaret ea. Non ē intelligendū. qd
ita adduxerit ea sic pastor solet gregem suum ducere de loco
ad locum! s; sic uoluit cū hec de aq̄s & de t̄ra creauit. ita
& sic uoluit ad hominē ɔspiciendā pduxit! quom ad

arcam noe uolatilia & quadrupedia n manu hominis. si diui

nitus uenisse & intrasse legunt. nescientib ipsis ad qd uenj

rent. sciente aut homo q ea suscipiebat. Causa aut ea addu

cendi ad adam. ut uideret quo uocaret ea hec est. ut sic demon

straret ds homini. quanto pcelleret ceteras creaturas. quas

nominatim discerneret. qd non posset facere n ratione pre

S pollet aut qd dicit. faciam ei adiutoriu . pcelleret.

simile s. bene dicit. q a in ipo homine suscepto. eccla di co

pulata e. Et qd adam appellauit, cuncta animantia nominibus

suis. significat qd xpc erat rep bos uocaturus. iustos aut ius

tificaturus. Qd aut adam n inueniebat adiutoriu simile

s. significat qd nemo potuit. nos a morte liberare. n xpc.

Inmisit g dns sopore in adam. Cumq; obdormisset. tulit

unam de costis ei. & repleuit carne p ea. Et edificauit costa

quam de adam (tulerat) in muliere. Qd mulier de uiro facta e. ppt

comendandam uim mutue coniunctionis. ita fieri oportuis

se credendum e. Qd aut de latere dormientis formata est

mulier. significat de latere xpi exiret sanguis & aqua.

de qb formaret illi sponsa scilicet eccla. Qd aut costam

ablati ossis. (de q) edificauit mulierem repleuit carne. signifi

cat qd ds nob scilicet eccle sue. dedit suam fortitudinem.

accepit nostram fragilitatem. Unde et gratiam eiusdem mysterii. typi
co uerbo usus moyses. cum non dicit. fecit aut formauit de
mulierem de costa. sed dicit aedificauit dominus costam quam tulerat
de adam in mulierem. tamquam domum aedificasset. quod nos sumus.
Moraliter autem. quod dum adam dormiuit. mulier de eius la
tere processit. significat. quod dum aliquis a terrenis rebus
ad interiora intellegenda oculos mentis claudit. tunc in se
ipso. uel quae praeesse uiriliter debeant. uel quae subesse possunt.
infirma distinguunt. ut aliud in ipso sit quod regere ualeat. tan
quam uir. aliud tanquam femina. Et adduxit eam ad adam.
Adam autem de extasi in qua fuerat. dum dominus unam de costis
tulit euigilans. et spiritu sancto plenus. quod sciret mulierem de
se formatam. ostendit dum dicit. Hoc nunc os ex ossibus meis.
et caro de carne mea. Quasi diceret. animantia quae plus uidi
non fuerunt ex mea substantia. Et sic animantibus ad se adductis.
nomina imposuit. sic restabat ut mulieri de suo corpore cre
atae nomen imponeret. haec inquid uocabitur uirago. quoniam de uiro
suo sumpta est. Quomodo autem latina ethimologia. huic nomini
congruit. ita et hebraica in qua uir appellatur is. et femina isa.
quod et hoc nomine israhel potest uideri. qui uir uidens deum interpretatur.
Sed sacramentum christi et ecclesiae aptissime conuenit. quod adam de

sua carne mulierẽ creatam nominis sui participẽ fecit.
q̃a x̄p̄c ecclesiamq; sanguine suo redemit. & in sponsam ad
optauit. participẽ sui nõis fec̃. ut a x̄p̄o dicant xp̄iani.
Q̃d autẽ adiungit̃ ppt̃ hoc. relinquet homo patrẽ & matrẽ.
& adherebit uxori sue. & erunt duo in carne una. Sẽns
patet iuxta simplicẽ lr̃am. iuxta sp̄ualem autẽ sensum. re
liq̃t x̄p̄c patrẽ. q̃ cũ in forma dĩ eẽt. n̄ rapinã arbitrat̃ ẽ. eẽ se
equalem deo. Reliq̃t enĩ patrẽ & matrẽ. scilicet sinagogam.
de qua scilicet carne nat̃ ẽ. & adhesit eccl̃e. ut eẽn duo in
carne una. q̃a cũ ds assumpsit carnẽ nr̃am. largit̃ ẽ nobis

Erant autẽ uterque nudi. nec erubescebant. P. sua deitatẽ
Nichil enĩ putabant uelandũ. q̃a nichil sentiebant refrenan
dũ. nam in pena pecc̃i euenit homini. ut ipa sua caro rebellis
eẽt creatori in actib; suis. ante p̃uaricationẽ autẽ nullus fuit
eis mot̃ in corpore. cui uerecundia deberet̃. Sed serpens erat
calidior cunctis aĩantib; t̃re. n̄ sua natura ut pote irrationa
bili. s; potius instinctu diaboli. Quã uis enĩ maligni sp̄c. de
celo eiecti sint. natura tam̃ sunt excellentiores. cunctis ani
mantib; t̃re. p eminentiã rationis. Ideo autẽ p̃misit ds homi
nẽ temptari. quẽ p̃sciebat consensurũ. q̃a n̄ magne laudis fuis
set. si ppt̃ea bene uiuere potuisset. q̃a nemo male uiuere suasisset.

Qui dixit ad mulierem. Cur enim precepit uobis deus ut non comederetis
de omni ligno paradysi. Sciendum est autem ipsum serpentem non intelle
xisse uerba que per eum diabolus proferebat. Non enim est credendum
animam eius conuersam in irracionabilem naturam. quia nec ipsi homines. quorum
natura racionalis est. cum demon in eis loquitur. sciunt quid loquantur.
Mulier autem respondit. De fructu lignorum que sunt in paradiso
uescimur. de fructu uero ligni quod est in medio paradysi. precepit nobis
deus. ne comederemus et ne tangeremus illud. ne forte moriamur.
Serpens autem prius interrogauit. et mulier ideo prius respondit. ut pre
uaricatio eius esset inexcusabilis. cum nullo modo dicere posset. se ob
litam esse mandati quod serpens protulit. Dixit autem serpens ad muli
erem. Nequaquam moriemini. Scit enim deus. quod in quacumque hora co
mederitis ex eo. aperientur oculi uestri. et eritis sicut dii. scientes bonum
et malum. In quibus uerbis notandum est. quanta arte nequitia diabo
lus hominem ab initio temptauerit. quia non solum eum ad inobedien
tiam adduxit. sed etiam contemptum sui creatoris. et numerositatem deorum
illi credendam supposuit dicens. Et eritis sicut dii. Quatenus ut si
forte ad inobedientiam uos pertrahere nequiret. fidei tamen quia unum
deum habebant castitatem corrumperet. Sciendum est autem mora
liter. quia quod diabolus tunc in paradyso egit. hoc cottidie agere
non desistit. Verba quippe dei. de cordibus hominum euellere mo

litt. atq; in eis ficta pmissionis sue blandimenta indicare. Co
tidie id qd ds minat leuigat. & ab hoc credendum qd falso pmit
tit inuitat. falso eni pollicet temporalia. ut mentib hominu
eta supplicia leuiget. qd ds minat etna. Illam cu plenitis uite
glam spondet. qd aliud dicet. quam gustate & eritis sic dii. dc
si apte dicat. Temporale ocupiscentiam tangite. & in hoc mundo
sublimes apparete. Mulier inducta uerbo serpentis. osideraūt lig
num. uiditq; qd bonum eet aduescendum. & pulchru oculis as
pectuq; delectabile. & n credens posse se inde mori. tulit defru
tu illi. comedit deditq; uiro suo. Adam aut uidens illam n ee
mortuam. sumpto pomo comedit 7 ipse. & apti sunt oculi am
boru. n qd ceci & palpantes in paradyso potuissent opari. sed
apti sunt. qa tunc pmum se deceptos cognoueru. Tale est illud
in euglio. de duob disciplis de qb dicit. qd apti sunt oculi eoy
& cognoueru dm in fractione panis. n qd clausis oculis secum
in uia ambulassent. s; qa n potuerunt eum cognoscere. Spua
lit aut serpens. callidior cunctis aiantib tre. significat dia
bolu. q more serpentis occulta astutia. ad cor peccoris serpit.
Mulier aut significat carnis debilitate. adam u mentis racio
nabilitatem. Qd g serpens decepit uirum p mulieré. significat
qd diabolus decipit racione mentis. p delectatione carnis.

Ergo quando occurrit mala suggestio. quasi serpens loquitur. Sed si sola cogitatio oblectatur illa sugestione. quia ratione refrenante. consensus explendi operis non succedat. quasi sola mulier comedit illicitum. Quod si ipsum peccatum et iam mens decernat perficiendum. iam mulier decepit virum. Vel callidus serpens. significat hereticos. quia sic serpens dixit. aperientur oculi vestri et eritis sicut dii. similiter heretici promittunt stultis apertionem secretorum. quia scientiam boni et mali. Eorum fallaciis decipitur. quasi eva carnalis scientia. quia non solum carnalis scientia que debilis. sed quia aliquando decipiuntur fortes viri. Et sic serpens dixit. cur precepit vobis deus de ligno scientie boni et mali. sic etiam heretici. ad diligendam erroris sui fallaciam. carnales homines accendunt dicentes. Quare fugitis latentem scientiam. Novam semper requirite. bonique malique scientiam penetrate. Cum autem cognovissent se esse nudos. consuerunt folia ficus. feceruntque sibi perizomata. Anima enim rationalis bestiales motus. in membris carnis sue erubuit. eique incussit pudorem. quia non solum quia ibi sibi sentiebat. ubi numquam antea tale quid senserat. verum etiam quod ille pudendus motus. de precepti transgressione veniebat. Ibi enim sensit. qua gratia prius vestiebatur. quando in sua nuditate nichil indecens patiebatur. Denique in illa perturbatione. a folia ficulnee cucurrerunt. qui quia glanda deseruerant. pudenda texuerunt.

nec arbitror eos cognasse aliquid. ut talibus foliis congruerent pruritentia. ad libidinem membra cogisset. instinctu dei compulsi sunt ad ficum cucurrere. significantes per ficum. cuius fructus scripulosus interius. sed quia linguam scalpere se pruriginem pati carnis suę.

Vel moraliter convenientes. folia fici se contegunt. qui asperum sermonem amplectuntur. qui pruriginem carnalis voluptatis inherent. quoque decepti heretica pravitate. et gratia dei nudati. tegumenta mendaciorum sibi faciunt.

Et cum audissent vocem domini deambulantis in paradyso. ad auram post meridiem. abscondit se adam et uxor eius. Et digne post meridiem. iam sole ad occasum tendente. venit ad eos dominus. significans eos a luce veritatis iam declinasse. per cuius peccati redemptione. dominus post meridiem. id est nona hora spiritum tradidit. scilicet ea qua primus homo lignum prevaricationis tetigit. Et digne absconderunt se a facie dei. quia omnes qui peccant. sunt indigni pietatis aspectibus. absconderunt se a facie dei. non ut ipsorum conscientiam interius arbiter ignoraret. sed ut ipsi gloriam vultus eius numquam conspicerent nec resipiscerent.

Vocavitque dominus adam. et dixit ei. Adam ubi es. Non utique ignorando. sed increpando ammonuit. ut attenderet ubi nunc esset. et unde cecidisset. Qui ait. Vocem tuam domine audivi in paradyso et timui. eo quod nudus essem. et abscondi me. Quod se adam presentia absondi posse putabat. sciendum est

qd hec insipientia · de peccati pena ei accessit ! eu uelle la
tere · que nichil latere potest : dns uolens q eos more ius
ticie iam interrogatos punire amplius · qua illa pena de qua
cogebantur erubescere ! qs inqd indicauit t · qd nudus es ! nisi
qd ex ligno de quo t pcepam ne comederes comedisti · Dixitq;
adam · Mulier quam dedisti m sociam ! dedit m de ligno
& comedi · Quasi ad hoc data sit mulier ! ut nupta pocius
obediret uiro qua uir ei · Et notandu est astuciam diaboli !
semp pceptis dni ee contrariam · Sic pceptu eni p uiru uenit
ad femina ! ita sugestio diaboli p femina uenit ad uiru · Et dix
dns ad mulierem · Quare hoc fecisti · Que respondit · Serpens de
cepit me ! & comedi · Quasi cuiusquam suasio ! pcepto di ante poni
debuerit · In quo notanda e supbia hominu ! q conantur in cre
atore referre · siqd egerint mali ! cu uelint sibi s · siqd egerint
boni · Sz uere humilitatis testimonia · sunt iniquitatem sua
queq; cognoscere ! & cognita uoce apire confessionis · Ergo usita
tu humano genere uiciu est ! & labendo peccm committere · & com
missum negando defendere ! & conuictu defendendo multipli
care · Et illo quippe lapsu primi hominis · ad documenta nequicie
ducimur ! ex quo ipam radicem · traximus culpe ! Sic namq; dum
ille lignu uetitum contigisset · abscondit se a facie di ! inter

ligna paradysi. In qua absconsione. scilicet quia dominum latere non
poterant, non latendo effectus describitur. sed affectus notatur. Qui cum
argueretur a domino. quod de ligno uetito contigisset, adam scilicet et
uxor eius. illico respondit. Serpens decepit me, et comedi. Ad
hoc quippe et quaesiti fuerant, ut peccatum quod transgrediendo commiserant.
confitendo delerent. Unde et ille serpens persuasor. quia non erat reuo
candus ad ueniam, non de culpa requisitus interrogatur. Ita homo ubi
esset ut perpetratam culpam respiceret. et confitendo cognosceret, quam
longe a conditoris sui facie abesset. sed adhibere sibimet utrique de
fensionis solatia, quam confessionis elegerunt. Cumque excusa
re peccatum uoluit. uir per mulierem, mulier per serpentem. auxe
runt culpam, quam tueri conati sunt. oblique adam dominum tan
gens, quod ipse peccati eorum. auctor exstiterit, qui mulierem fecit
etiam. culpam ad dominum referens, quia serpentem in medio parady
so posuisset. Quod enim ore diaboli fallentis audierant, eritis sicut
dii. quia deo similes in diuinitate nequiuerant, ad erroris sui
cumulum. a deo similem culpam conati sunt referre. Sic quoque rea
tum suum. dum defendere moliuntur addiderunt, ut culpa eorum
atrocior discussa fieret, quam fuerat perpetrata. Unde nunc quoque
humani generis rami. ex hac radice adhuc amaritudinem
trahunt, qui cum de iudicio suo quoque arguuntur. sub defensionis

uerbis. quasi sub quibusdam se arborum foliis abscondunt. et uelud
ad quandam excusacionis sue opaca. secreta faciem conditoris
fugiunt. dum nolunt cognosci quod fecerint. in qua uidelicet oc
cultatione non domino sed dominum absconduntur agunt. quod omnia uidentem
uideant. non autem ipsi uideantur. Et ait dominus ad serpentem. Quia hec fe
cisti. maledicta eris. inter omnia animantia et bestias terre. Ideo autem
non interrogatur serpens. cur hoc fecerit. quia non sua natura et uolunta
te hoc fecit. sed diabolus per illum. qui iam per superbiam igni fuerat desti
natus. Unde et quod serpenti dicitur. non ad serpentem. sed ad diabolum re
fertur. Super pectus tuum gradieris. et terram comedes cunctis diebus
uite tue. Graditur enim super pectus. cum terrenis hominibus. quos sua men
bra desiderat. cogitationes iniquas suggerit. et cum corda ad ter
rena cogitanda deprimit. Omnia namque que recipiunt. corpus per ter
ram trahunt. corpus autem diaboli. sunt omnes reprobi. Non enim cre
dendum est. nunc materialem terram ei concedi. cui cum prius ceteris animanti
bus. herbis terre. et fructibus lignorum concessum est uesci. Inimicicias
ponam inter te et mulierem. et semen tuum et semen illius. Semen
mulieris. est tantum humanum genus. Semen diaboli. sunt
preuaricatores angeli. et omnes qui ex imitatione eius fiunt superbi.
Inter hanc diuersam generationem. est iugis inimicicia. Cuius
inimicicie signum apparet etiam in natura irracionabilis serpen

tis! qua cunctis animantibus quibus est terre. per mixta eius specie que conuenit. generalis semper extitit inimicus! quod uidelicet et tempore huius maledictionis. et ante institute esse credendum est.
Ipsa conteret caput tuum! et tu insidiaberis calcaneo eius. Quando ei conteret caput serpentis! cum sancta ecclesia insidias diaboli. et uenenatas suasiones improbe mox initio deprehensas abigit. et quasi conculcans ad nichilum deducit! uel tunc conterit caput serpentis. cum superbie per quam primi parentes nostri decepti sunt! sese deponenti manu dei. humiliando resistit. Initium enim omnis peccati superbia. Et serpens insidiatur calcaneo mulieris! quia in fine presentis uite. nos decipere satagit. Quod utrumque ipsa serpentis conditio figuraliter denuntiat! quod et conteri solet ab hominibus. et ipse insidiari humanis uestigiis non desinit. Vel inimicicias ponam inter te et mulierem. intelligunt quidam dictum de uirgine maria! uero quod illo iam tempore. promittebatur dominus de ea nasciturus ad uincendum diabolum! qui auctor mortis extiterat. Ipsa conteret caput. id est mortem! et tu insidiaberis calcaneo eius. quia instiga
Mulieri quoque dixit. Multipli[...] bus iudeos ut occidant eum.
cabo erumpnas tuas! et conceptus tuos. In dolore paries filios! et sub uiri potestate eris. et ipse dominabitur tui. In quibus uerbis notandum est mulierem ita creatam fuisse! ut sine dolore pareret.

si non peccauisset. Qd aut seqt. q sub uiri potestate eris. et ipse
dnabit tui. cu et ante peccatu alit facta fuisse n deceat cre
dere. n uti uir ei dnaret. q sub ei potestate degeret. recte ac
cipit hanc seruitute significatam. que cuidam grauioris
conditionis e. qua prius fuisse. q potius timoris qm dilectionis.
sic q postea cepit condicio seruilis. de pena pecci. Figurate aut
eccle. scilicet sponse xpi conueniunt uerba hec. cui erumpne pec
catu prime puaricationis multiplicant. in hac uita. ut ad
uitam ppetua castigata perueniat. Multiplicant q concept. cum
spiritale deo sobole. pdicando et recte uiuendo gignere sata
git. parit aut in dolore cu sollicita metuit. ne sic serpens se
duxit euam. ita seducat eos. q excedant a simplicitate qua
e in xpo. Et. Sub uiri potestate. qua seruit dno in timore q
exultat ei. n cu securitate. s; cu timore. Cui si nunqm peccas
set. scilicet dilectionis copularet amplexu. q xpi dnabit ei.
carnales ei cohibens motus. eamq; ad receptione uite celestis.
continuo supne institutionis exercicio puehens. a qua si nun
qua recessisset. socia cu illo semp libertate regnaret.

Moralit aut qd dicit. in labore paries filios. significat
qd carnalis uoluptas. et uix cu dolore mentis potest uinci.
ut spiritales filios pariat. Qd u adiungit. sub uiri potestate

eris. et ipse dn̄abit(ur) tui. significat q(uo)d carnalis uoluptas.
debet rationi subici. et obtemperare ei. Ade uero dix(it). Quia
audisti uocē uxoris tue. et comedisti ex ligno de q(uo) p(re)ceperam
t(ibi) ne comederes. maledicta t(er)ra in op(er)e tuo. In laborib(us) come
des ex ea. cunctis dieb(us) uite tue. spinas et t(ri)bulos germinabit
t(ibi). et comedes herbas t(er)re. In sudore uultus tui. uesceris pane
tuo. Ubi notandū est. q(uo)d ante peccatū hominis. benedixerat
d(eu)s t(er)ram et om(n)ia que creauerat. Peccatū u(er)o ho(min)is dicit(ur). maledic
ta t(er)ra in op(er)e tuo. q(uo)m benedicta fuit in op(er)e meo. In laboribus
comedes ex ea. q(ui) sine labore p(ri)us uiuebas. spinas et t(ri)bulos ger
minabit t(ibi). que ante p(re)uaricationē nichil n(isi) herbam babuit.
et ligna fructifera p(ro)ferebat. Nunc aut(em) ideo p(ro)fert m(ult)a t(er)ra. ut sce
leris p(ri)mi parentis n(ost)ri recordem(ur). et studeam(us) aliq(ua)ndo a peccatis n(ost)ris
auerti. Unde et uenenose herbe ad penam uel exercitationem
mortaliū create sunt. Mystice aut(em) t(er)ra. quā op(er)e p(re)uaricationis
Ade maledictā ēē p(er)hibet(ur). n(on) alia melius quā caro n(ost)ra accipit(ur).
quā spinas et t(ri)bulos germinat nob(is). q(ui)a p(er) carnis (con)cupiscentiam
p(ro)pagati. punctiones acincentiua uicior(um). de ip(s)a carne patim(ur).
Sciendū est aut(em). q(uo)d alit(er) p(ro)fert(ur) maledictū iudicio iusticie. a
lit(er) liuore uindicte. Hoc aut(em) maledicti. homo p(ro)hibet(ur). q(ui)a q(uo)d ho(mo)
agit malicia uindicte. d(eu)s n(on) fac(it) nisi examine (con)uertitate ius

ticie. Nam conscii vitae cum maledictionis sententiam proferunt, non hanc executione ultionis sed iusticie examine prorumpunt. Sic beatus Petrus fecit de Symone. Quod autem adiungit: In sudore vultus tui vesceris pane tuo, donec revertaris ad terram de qua sumptus es. Ille panis hic intelligendus est qui dicit: Ego sum panis vivus qui de celo descendi. Quo in sudore vultus nostri vescimur, quia ad conspectum divine celsitudinis non nisi per laborem necessarie afflicionis ascendimus. Primus autem homo ita conditus fuit, ut manente illo decederent tempora, nec cum temporibus ipse transiret. Stabat enim momentis decurrentibus, et nequaquam ad terminum vite per dierum incrementa detinebatur. Stabat tanto robustior quanto semper stanti artius inherebat. At ubi vetitum contigit, mox offenso creatore cepit ire cum tempore. Unde et ei dictum est: Terra es et in terram ibis. Statu videlicet inmortalitatis ammisso cursus eum mortalitatis absorbuit, et dum a iuventute ad senium, senio traheretur ad mortem, transeundo didicit stando quid fuit. Cuius nos quia de propagine nascimur radicis amaritudinem ducimus, et cursum nascendo sentimus. Ut et ipso cottidiano incremento quam vivimus incessanter a vita transeamus, et vivendi nobis spacium unde crescere creditur, inde decrescit. Quia dum infantia ad puericiam, adolescentia ad iuventute.

iuuentus ad senectutē. senectus transit ad mortē. & incursu
uite p̄sentis. ipsis augmentis ad detrimenta inpellit͂. & inde semp̄
deficit. unde se p̄ficere in spaciū uite credit͂. fixū ꝛ enī sta
tum hic habere n̄ possum;. ubi t̄nsitorie uiuim;. atq; hoc
ipm̄ nr̄m uiuere. cotidie ad uita t̄nsire ē. Quē uidelicet lap
sum. p̄mus homo ante culpā habere n̄ potuit. q̄a tempora
eo stante t̄nsiebant. Sed; postq̄m deliquit. in quodā se q̄si lu
brico temporalitatis posuit. & q̄a cibū comedit uetitum.
statum sui p̄tinꝰ inuenit defectum. Et uocauit adam no
men uxoris sue eua. eo qđ mat̄ eet cunctoꝝ uiuentiū. & hoc
nom̄ adam. diuino instinctu ꝯstat uxori sue posuisse. qđ
aptissime ꝯgruit ecc̄le sc̄e. In cui; solū unitate. qđ catholica
uocat͂. patet cunctis ianua uite. Fecit quoq; d̄s ade &
uxori eī tunicas pelicias. ꝛ induit eos. & significationis
gr̄a factū est. Sed tam̄ factum. Nam huiꝰmodi indumento.
dn̄s eos iam factos. mortales ī sinuat. Pelles q̄ppe. que n̄ de
trahunt͂ n̄ mortuis pecudibꝰ. mortē significant. & ipsi q̄de
fecerunt s̄ p̄izomata. de foliis fici. q̄bꝰ pudenda tegerent.
s; d̄s fec̄ illis pellicias tunicas. q̄bꝰ totum corpus coop̄irat̄.
q̄a ipsi p̄dita gr̄a innocentie. p̄ p̄reuaricatione p̄tenderūt
sibi uelam̄ excusationis. & d̄s multauit eos pena mor

talitatis. ablato statu uite inmutabilis! de cuius uite re
cuperatione dic̄ apls. Oportet corruptibile hoc induere cor
ruptionē.! et mortale hoc induere inmortalitatē. Vbi in
duere sonat. ablatam utiq; significat nuditatē.! quam
adam in se et in eua. post peccatū agnitam erubescebant.
Nam adam ita inmortalis factus ē.! ut n̄ posset mori. si p
ceptū seruasset.! filii resurrectionis ita erunt inmortales
ut nec mori nec metu mortis possint affici. Et ait. Ecce
adam. quasi unus ex nob̄ factus ē.! sciens bonū et ma
lum. Sciendū ē aut̄. qd hec uerba dī n̄ tam sunt uerba
huic insultantis.! quā ceteros ne ita superbiant deterrentis. p
pter quos etiam scripta sunt ista ammonitio. Ideo ergo dic̄. ecce
adam quasi unus ex nob̄ factus ē. sciens bonū et malū.!
ideo dic̄. qd non solū factus fuerit qualis fieri uoluit.! sed
nec illud qd factus fuerat conseruauerit. Nunc ergo. ne forte
mittat manū suam et sumat de ligno uite et comedat! et
uiuat in eternum. Et misit eū dns de paradyso uoluptatis!
ut operaretur terram. de qua assumptus est. Digne enī alienatus
ē non solum a uita. quā fuerat cū anglis accepturus!
si p̄ceptū seruasset. sed ab illa etiā quā ducebant in para
dyso! felici quodā statu corporis. Fecitq; eum et collo

cauit ante paradysum uoluptatis cherubin et flameū gla
dium atq; uersatile. ad custodiendā uiam ligni uite. Sic ū
credendū est. p angelicum ministeriū illic ēē collocatam
igneam custodiam. et uersatilē gladiū. uersatione sua sig
nificans. qđ aliquando posset remoueri. Remot' ē enim
enoch 7 elya. in paradysum translatis. et ceteris electis. Et
qa cherubin interpretat' plenitudo scientie. bene cheru
byn ad custodiendā uiam ligni uite collocat' ēē phibet'.
qa nimirum p celestis discipline scientiā. ad supnā pat'
am nob reddit' pater. Et bene flammeus gladius. ante
paradysum collocat'. ut feriendos in nob illecebras tem
poralis ↄcupiscentie. insinuet gladio spc̄ qđ est uerbum
dei. si ad lignū uite qđ est dn̄s puenire uolum'. Et bene
idem gladius. uersatile significans uerbū dei. ñ esse
semp necessariū. s; tantū in hac uita. postea eni non in
digebim'. et ita quasi erit uersatio gladii. Adam ue
ro cognouit euam uxorem suam. Que ↄcepit 7 pepit cain
dicens. Possedi hominē p dm̄. Cain eni interpretat' posses
sio. abel interpretat' luctus. Fuit aut̄ abel pastor ouiū.
et optulit de pmogenitis gregis sui. et de adipib' eor. Ca
in aut̄ fuit agricola. et obtulit de fructib' t̄re munera

dño. Et respexit dominus ad munera abel. quia inflammavit sacri-
ficium eius sic theodocion dicit. Ad cain vero non respexit. quia sacri-
ficium eius non accendit. Ab omnipotente deo namque munus ex
manu non accipitur. quod puro corde non offertur. Ex quo intelligendum
est. dominum munus cain ideo non respexisse. quia non ideo obtulit cain sa-
crificium. ut dominus mundaret eum ab appetitu habendi. sed potius
ut faceret eum habundare divitiis. Usus est enim uti deo. ut uter-
etur divitiis et mundo. offerens sacrificium. non caritate consulente.
sed dominandi cupiditate. Sancti autem ad hoc utuntur mundo. ut fruan-
tur deo. quia ad hoc nituntur aliquid habere. ut per elemosinas
et per oblaciones suas possint deo placere. Quod autem ignis solitus
fuerit de celo venire ad accendendum sacrificium. testatur dedi-
catio templi salomonis. et sacrificium helye in monte carmelo.
et sacrificium manue patris gedeonis. Iratusque est cain vehe-
menter. et concidit vultus eius. Dixitque dominus ad eum. Quare iratus
es. et cur concidit facies tua. Nonne si bene egeris recipies. sin
autem male. statim in foribus peccatum tuum aderit. sed sub te erit
appetitus eius. et tu dominaberis illius. Peccatum in foribus aderit. quia comi-
tabitur te quocumque ieris. Sed sub te erit appetitus eius. quasi liberi
arbitrii es. et liberum arbitrium habes. et tu dominaberis peccati.
Quod vero in septuagesima legitur. dixit dominus ad cain. quare tris-

tis factus es: et quare concidit facies tua. Nonne si recte offe

ras. recte aut non diuidas. peccasti multis potest intelligi. Rec

te quippe deo offertur. cum uni tantummodo deo sacrificatur. Non autem

recte diuiditur. dum non discernuntur recte uel locorum temporum res

ipse que offeruntur. id est quid offert et cui offertur. uel in quibus aduescendum

distribuitur. quod oblatum est. ut diuisionem uel discretionem intelliga

mus. siue cum offert cum offertur. ubi non oportet. aut quod non tunc sed

alias oportet. siue cum id offertur. quod nusquam et numquam penitus debuit.

siue electiora eiusdem generis rerum tenet homo. quam sunt ea

que offert. siue eius que oblata est. fit particeps prophanus. aut quod

liber. que fas non est fieri. In quo autem horum cain. deo displicuerit non

potest inueniri. sed quoniam beatus iohannes de cain dicit. Quia opera eius ma

ligna erant. datur intelligi. dominum ideo non respexisse munus eius. quod

non recte diuisit. dans deo aliquid suum. sibi autem se ipsum. Dixit

cain ad abel fratrem suum. Egrediamur foras. Et uere foris et quasi

extra mentem fuit. dum fratrem suum occidere cogitauit. Et dum essent

in agro. non in domo. occidit eum. Non enim in domo mentis fuit. dum

occidit. Et ait dominus ad cain. Ubi est abel frater tuus. Qui respondit. Ne

scio. Numquid custos fratris mei sum. Quod dominus interrogauit cain. ubi

abel esset. non ignorantia. sed magna pietas fuit. Voluit enim al

leuare peccatum eius. si ipse noluisset confiteri. Cain cumulum pec

29

cain sui interrogat. mentitur se nescire ubi sit. quem occidit dicens.
se non constitutum custodem illius. tamquam qui consequens esset quod ideo de
buit occidere eum. quia non fuit adeo positus eum custodire. Quod autem
dominus dicit. uox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra. id est re
atus mortis eius. terra est in notoria. ac si deo facta esset querimonia.
Nunc igitur maledictus eris super terram. que aperuit os suum. et suscepit
sanguinem fratris tui de manu tua. Cum operatus fueris terram.
non dabit fructus suos. Uagus et profugus eris super terram. In quibus
uerbis notandum est. quod in peccato ade maledicitur terra. non adam ipse.
cain uero maledicitur in peccato suo. non terra. pro eo quia cain sciebat damp
natione prime preuaricationis. et per adam non potuit castigari. adam
autem non habuit exemplum castigationis. Cum autem abel
significet iudeos. et conuersos gentiles. et sic sacrificium cain ex terre
fructibus reprobatur. abel autem sacrificium ex ouibus et earum adipe suscipitur.
ita noui testamenti fides et innocentie gratia domini laudans ue
teris testamenti operibus ante ponitur. et sic dominus dixit ad cain. si rec
te offeras et non recte diuidas peccasti. similiter iudei multa rec
te fecerunt. in eo tamen infideliter rei sunt. quia xpo iubente.
iam tempus noui testamenti. a tempore ueteris testamenti non
distinxerunt. Et sic dominus dixit ad eum. sub potestate tua erit ape
titus peccati. et tu dominaberis illius. ut sciret si peccaret. pecca

tion suū ad se ꝯuertere · ł adscribere. sic ⁊ iudei si peccatores se
cognouissent · sic in psalmo scriptū ē. ego dixi dn̄e miserere
mei · sana aīām meam. q̄a peccaui tibi. ipsi potuissent ꝑ grē di
spem peccato suo donari. nunc aūt ignorantes di iusticiā ⁊ suā
uoluntatē ꝯstituere. elati sunt de opib; legis · n̄ humiliati
de peccatis suis quęrerunt. s; offenderunt in lapide offensionis.
⁊ exarserunt iracundia aduersus xp̄m. cuius opa uidentes · do
accepta eē doluerunt. ALlegorice aūt recte offertur · cū rec
ta intentione aliqd agitur. s; n̄ recte diuidit. si n̄ hoc qd pie
agitur. etiā subtiliter discernatur. Oblata recte diuidere ē. quęq; bo
na nr̄a studia sollicite discernendo pensare. Qd nimirum ·
qui agere dū simulat. etiā recte offerens peccat. Sepe namq;
⁊ qd bono studio gerim9. dū discernere caute negligim9 · quo ui
delicet si non offeratur nescim9 ⁊ n̄ numquam fit reatus criminis. qd
putatur causa uirtutis. Recte ergo offerim9. sicū bono studio bonū
op9 agim9. s; recte n̄ diuidim9 · si habere discrecionē in bono ope
Et sic abel minor frater. occiditur a maiore. ʃ post ponimus.
ita xp̄c caput minoris ppli ⁊ gentilis · occisus ē a iudeis. Et sic
cain interrogatus · respondit se nescire ubi esset frater suus. similiter
⁊ iudei si interrogentur · dicunt se nescire xp̄m. Et sic cain res
pondit se n̄ eē custodē fris sui. ita ⁊ iudei se xp̄m n̄ custodisse

cuius fidem nolunt suscipere et observare. Et sic sanguis abel cla
mavit ad dominum de terra! que aperuit os suum et suscepit sangui
nem eius. sic oblatio dominici corporis quam cottidie accipit ecclesia!
clamat ab ipsa ecclesia. adversus iudeos qui eum occiderunt! sic
et ipsi in passione eius pecierunt. Sanguis eius super nos. et super
filios nostros. Quod autem dicit. nunc igitur maledictus eris super terram.
verum est! quoniam aspernati fidem christi vivunt omnes sub maledicto
legis. Quod autem adiungit. cum operatus fueris terram! id est. cum ope
ratus fueris in carne christi salutem ecclesie. non dabit tibi terra fructus
suos! quia nichil proderit tibi passio christi. et quod dicit vagus et profugus
eris super terram! patet omnibus qui vident. quod populus ille ubique sit di
spersus et vagus et profugus! quia summo rogetur de lege sua! nulla sen
Et dixit cain ad dominum. Maior est iniqui tentia stat fixus.
tas mea! quam ut veniam merear. et plus peccavi! quam ut me
rear absolvi. Ecce eicis me hodie a facie terre. et a facie tua ab
scondar! ut latitem ipsam lucem. ferre non sustinens! et ero vagus et
profugus in terra. Igitur quia maledixisti mihi. et quia si operatus fuero ter
ram. non dabit mihi fructus suos! omnis qui invenerit me occidet me.
Allegorice autem iudaicus populus. abscondit se a facie dei! nollens
peccatum suum confiteri. Vagus autem et profugus est in terra! id est in ecclesia
et terrena habitatione. et spirituali respondendi instabilitate.

Dixitq; ei dns. Nequaquam ita fiet. s; omis qui occiderit cain septuplu punietur. quasi dns diceret. n ita morieris. ut putas. q non accipies morte pmerendo. s; uiues usq; ad septimam generatione. q conscientie tue igne torqueberis. ita ut quicunq; te occiderit. solo septies puniaris. qa septem generationib imperabit. Qd g dns dicit. quicunq; occiderit cain. septuplu punietur. n ideo dicit. qd lamech qui occideret eu. sepcies sit puniend. s; qd ipe lamech cayn. ante qua occidat. sit a septe generationib inp pa passurus. lamech enim septim a cayn. Mystice aut. qd dns dicit ad cain. Nequaquam ita fiet. s; omis qui occiderit cain. septuplum punietur. potest ad iudeos referri. quasi dns dicat eis. n interimetur impium genus iudeoz. corporali morte. s; quicunq; eos occiderit. exoluet septe uindictas quib alligati sunt pt morte. tam hoc tempore: qd septe dieb uoluitur.

Posuit dns cain in signum. ut n interficeret omis qui inuenisset eu. In hoc signu uidelicet posuit eu. qd uagus & pfugus semp uiueret. nec auderet usquam quietas sedes habere. Et forte id ico ciuitatem condidit. in qua

Spiritualit aut posuit dns cayn .... salutari possit i signu. ut n eu interficeret omis qui inuenisset eum. quia

q̄a tres uera. cū omnes gentes que a romanis uicte sunt.
in ritum romanorum transierunt. iudei siue sub paganis re
gibus. siue sub xpianis semp circumcisionē seruauerunt.
cuius signū a ceteris gentib; distingui potuerunt. Et omnis rex q
eos in regno suo cū signo circumcisionis inuenit. n̄ occidit
eos. Egressusq; cain a facie dn̄i. id est a facie participatione
lucis ei. habitauit ad orientalē plagam eden. Eden autē
interpretat epulatio. Cognouit autē cayn uxorē suam. que
concepit & pepit enoch. Edificauit cain ciuitatē. uocauitq;
nomen ei ex nomine filii sui enoch. Quod autē solet queri. quomodo
ciuitatem solus potuit edificare. Contra sciendū est homines
illius temporis. tam diu uixisse. ut multos gignerent. qui ciuita
tes possent edificari. Unde & de adam legit. quia genuit filios
& filias. & mortuus ē. Notandū ē autē. quod pat impiorum scilicet
cain. primam ciuitatē in hoc mundo construx. & eam enoch uo
cauit. id est dedicatio. significans reprobos in hac uita ēē fun
datos. scōs hospites ēē & pegrinos. Unde & in stirpe ei enoch
nascit. prius in pgenie autē seth. qui nascit septim. Quia uideli
cet reprobi in hac uita ea que ante semetipsos edificanda sunt
dedicant. electi uero edificationis sue dedicationē in finem
temporis. id est in septimo expectant. Porro enoch genuit

irad h· & irad h genuit mauiahel! & mauiahel genuit
matusahel· & matusahel genuit lamech· Qui accepit
uxores duas! nom̄ uni adda· 7 nom̄ alteri sella. Ubi notan
dum ē· qđ in p genie seth nulla femina nominat᷑· n̄ tamū
in p genie cain! significans rep bos p genie. usq; in finem
mundi! carnales generationes habituru· Dixitq; lamech·
uxorib; suis! adde 7 selle· Audite uocē meam uxores lamech!
abscultate sermonē meum· q̄m occidi uirū in uulnus meum!
& adolescentulū in liuore meo. Septuplum ulcio dabit᷑ de
cain! de lamech uero septuagies septies. Sciendū ē aut̄! qđ hec
prophetando dix· Quia peccatū homicidii! generatione septima
diluuio uindicandū est· Adulteriu uero scelus· qđ lamech primus
omnium! in duab; 7 iunctis uxorib;· n̄ n̄ in sanguine xpi expiatū
ē! quando septuagesima· a septima generatione peccatum
lamech! q̄ p cutiens interpretat᷑· & peccatū toci mundi! san
guine xpi effusione solutū est· Cognouit aut̄ adhuc a
dam uxorē suam! & peperit filiū· uocauitq; nom̄ illi seth
dicens· Posuit m̄ dn̄s semen aliud p abel! quē occidit ca
in· Seth enī interpretat᷑ positio! eo qđ posit᷑ sit· uel sic qu
dam dicunt· Seth interptat᷑ resurrectio! enos aut̄ filius ei.
interptat᷑ homo· Hic enos ab errore uiuit in confessione

dm ! et inuocat nom. uel abel qui interpretatur luctus ! signi
ficat passionem xpi. Seth resurrectionem ! enos autem homo. quia
post passionem fuit resurrectio. De resurrectione autem est da
ta hominibus ! gratia uocandi dm. Sic est liber generationis
adam. in die qua creauit ds hominem ad imaginem dei fecit
illum ! masculum et feminam creauit eos. Et uocauit eum
adam. id est homo hominis. et. nomen tam uiro ! quam femi
ne conuenit. Vixit autem adam. centum triginta annis ! et ge
nuit filium ad similitudinem suam. Ubi notandum est. quod ipse
adam ad similitudinem dei factus est ! ceteri autem homines. sunt
facti ! ad similitudinem ipsius adam. Enos autem filius seth.
genuit cainan ! quod interpretatur lamentatio. Cainan autem
genuit malalehel ! quod interpretatur laudans dm. Malale
hel autem genuit iareth ! qui interpretatur roborans. Iareth autem
genuit enoch ! qui interpretatur dedicatio. Enoch autem genuit
matusalam ! qui interpretatur mortis emissio. Matusalam autem
genuit lamech ! qui interpretatur humilitas. Lamech autem
genuit noe ! qui interpretatur requies. Ergo hic erit ordo ! signi
ficat eos qui ab adam. homo quod adam significat. Resur
gens quod seth. significat a peccatis ! et acetu aposte creden
tium. Quod seth significat. erit racionalis ! et inuocans dm.

qd significat enos. Et deflens peccata sua. qd significat cainan
laudabit. qd significat malalehel. & roborat auxilio di. qd sig
nificat iareth. dedicat ad uitā etnam. qd significat enoch. &
morte despicit 7 abicit. qd significat matusalam. 7 tandē pdu
cet ad etnam requiem. qd significat noe. Sciendū est autē.
qd enoch septim transferant. sci post sex milia annoꝝ isti sċli.
Quaut pseth. ab adam usq; ad noe. denari numerus implet. im
pletio decalogi. in opib eccle figurat. Cui numero si addunt.
tres filii noe. duodenari 9sumat. q in patriarchaꝝ & aploꝝ nu
mero habet pfectus. ppt septenarii septenarii. alias palte
ras multiplicata sunt. Qd u pgenies. ex adam p cain unde
nario numero finit. trāsgressio mandatoꝝ ostendit. Nam
dum lamech septim ab adam repit. addunt ei tres filii &
una filia. ut undenari 9pleat. p quē transgressio figurat.
Unde & ipē numerus in femina finit. a quo sexum initium
peccati 9missum. p qd omes morim. scilicet ut uoluntas carnis
quam spiritui resistit. sequeret. Unde & ipa filia lamech. noen
nia. idest uoluntas interptat. Vixit aut matusalam centū
octoginta septē annis. & genuit lamech. Et uix matusalam p
quam genuit lamech. septingentis octoginta duob annis. Et fac
ti sunt omes dies mathusale. nongenti sexaginta nouē annis.

& mortuus ē. Vix aut lamech. centū octoginta duob annis. & ge
nuit noe. Vix& lamech. postq̄m genuit noe. qngentos nonagin
ta qnq; annis. Et facti sunt omēs dies lamech. septingenti sep
tuaginta septē anni. & mortuus ē. Noe ū cū sexcentoꝝ eēt annoꝝ.
inundauerūt aque sup t̄ram. Sciendū est aut. qđ in septuagin
ta int̄pretib ita habet. Et uix mathusalam. centū sexaginta
septē annis. n̄ octoginta septē. sic nos habem genuit lamech.
Rursum lamech. cū eēt annoꝝ centum octoginta octo. genuit
noe. & fiunt simul' usq; ad diē natiuitatis noe. anni uite mat
thusale. trecenti qnquaginta qnq;. Sexcentesimo aut anno uite
noe. diluuiū factū est. hac p hoc habita supputatione p partes.
nongentesimo qnquagesimo qnto anno. mathusale. diluuium
fuisse conuincit. Cum aut sup nongentis. sexaginta nouē annis
uixisse sic dict ē. nulli dubiū est. quatuordecim annos. uixis
se post diluuium. Et quom uerū est. qđ septē tantū aīe. in ar
cha salue facte sunt p aquā. Restat g. ut in hoc numero. scdm
septuaginta interp̄tes sit error. In hebreis aut & samaritanis li
bris. ita legit. Et uix lamech. centum octoginta septem annos.
& genuit filios & filias. Prius aut uixerat ipe lamech. centū octo
ginta duob annis. & genuerat noe. Et fuerunt omēs dies mathu
sale. anni nongenti sexaginta nouē. & mortuus ē. A die q natiu

tatis mathusale. usq; ad diē obitus noe. sunt anni trecenti sexaginta nouem. his adde. sexcentos annos noe. qa sexcen tesimo anno uite sue factū ē diluuium. & ita fit. ut nongen tesimo sexagesimo nono uite sue. mortuus sit adam. eodem anno. quo diluuiū factū est. Nam qđ scđm septuaginta post diluuiū uixisse dicit. nichil est. n̄ q̄ xp̄m ei uolunt coapta re. cui uita. nullam sentit etatem. Vixit aut̄ lamech cen tum octoginta duob; annis. & genuit noe dicens. Iste n͞ so labit nos. ab omib; opib; & laborib; manuum n͞rar. in t͞ra cui maledix͞ dn͞s. Noe interpretat̄ requies. ab eo q̄ sub illo om͞a terro opa quieuerunt. p diluuiū appellatus ē requies. Aliter enī non potuit requies appellari. n̄ p significationē. Non enī ogruit illi. qđ pat̄ ei de eo dixit. Hic dabit requiem nob ab o perib; & artificiis manuum n͞rar. & t͞ra qua maledix͞ dn͞s. Quom enī uerū erit. qđ ille noe requiem dederit p͞plo. qui tunc erat in t͞ris. uel quom artificiis & a labore cessauit. maledictū t͞re. cū post diuina ira maior ostendit̄. Cum dn͞s dicat. sapiente homine fecisse. hoc itaq; conuenit xp̄o quā noe. q̄ factus ē p nobis maledictus. ut nos a ma ledicto legis redimeret. & q̄ in euglio dic̄. Venite ad me omēs q̄ laboratis & onerati estis. & ego reficiā uos.

Et inueniet requiē aial' unꝰ. Xpc uenit ergo noe scilicet inuenitꝰ
iustus. q septē homines liberat. id est totā ecclam septi formi
Cumq; cepissent homines multipli | spc illuminatam.
cari sup tiam. & filios pcreassent. uidentes filii dei. id est iusti
homines scilicet de stirpe seth. filias hominū. scilicet de pge
nie cain qđ eent pulchre. acceperūt uxores s. ex omib' quas
elegerant. Fuere in hoc mundo. pulchriores filios habent te
pbi. ut pote uoluptatib' carnis. in potu & uino dediti. quam
sci. q carnē suam affligunt ieiuniis. ut possint repugnare
libidini. Et tali ꝯiunctione. que fuit ꝯt uoluntatē di. debuit
talis pgenies nasci. que deo eet rebellis. sic origo eius fuit.
Dixitq; dns. Non pmanebit spc ms in homine. id est n̄ mane
bit uoluntas m puniendi homines in eternum. id est in infernū.
qa caro sunt. Spc est ira. sic saulus adhuc spirans minas. & il
lud. beati paupes spu. Eruntq; dies illi centū uiginti an
nos. sub id ad agendam penitentiā. ante quā inducat di
luuium. Uel n̄ pmanebit spc ms. id est aia quam dedi eis.
n̄ pmanebit de uiuentib' ut pote quos delebo diluuio. qa caro
sunt. In hebraico aut est ita scriptū. n̄ iudicabit spc meus
homines istos ī semptnum. quia caro sunt. id est qa fragi
lis ē in homine ꝯditio. n̄ eos ad eternos seruabo cruciatus.

s; hic illis restituam qd merent. Ergo n ueritatem ut in ntis codicib legit. s; clementiam dei sonat. dum peccator hic p suo scelere uisitat. Vnde 7 ds in psalmo dicit. Visitabo in uirga iniqtates eox. & in flagellis peccata eox. Veruntamen miam non auferam ab eis. Porro ne uideret in eo ee crudelitas. qd peccantibus locum penitentie n dedisset adiecit. Sed erunt dies eox centu uiginti anni. hos centu habebunt uiginti annos. ad agenda penitentiam. Non eni humana uita. ut multi errant. in centum uiginti annos 9tracta e. s; generationi illi. centu uiginti anni. ad penitentiam dati sunt. S; qd inuenim. qd post diluuium noe uixerit annos centum septuaginta qnque. & certi amplius ducenti. & trecentis annis. Quia n penitentiam 9tempserunt. noluit ds temp expectare decretu. s; uiginti annox spaciis amputatis. adduxit diluuiu anno centesimo. agen

Quod ds dicit. Penitet me fecisse homine. / de penitentie destinato. Non ideo dic. qd peniteat eum. cui dispositio inmutabilis e. s; utit usitatis nob uerbis ut coaptet. s; nre puitati quaten ex cognomentis in cognita cognoscam.

Noe uir iustus atq; pfectus. fuit in generationib suis. & cu deo ambulauit. Sciendum e aut. qd noe ita fuit iustus atq; pfectus. sic sci futuri sunt in illa gla. n equabunt angelis.

s; scdm qd in hoc mundo possunt ee iusti & pfecti. scdm fuit ipe
iustus & pfectus. Unde & signant aut scriptura. in generationib;
suis fuit iustus. ut ostendam eu fuisse iustu. n sed osumatam sen
tentiam. s; iusticiam sue generationis. & genuit tres filios. Seth
qui interptat. nom uel nominatus. & cham q intpretat callid.
& iaphet q intpretat latitudo. Corrupta e aut tra. n coram homi
nib; s; coram deo. & repleta e iniqtate. Cu; uidisset ds
tram ee corruptam. omis qppe caro. corrupat uiam sua. hoc
e uitam. qa totum temp uite sue dux in pecco. solo eni homine
peccante. omis caro dicit corrupisse uiam suam. qa p homine
omis caro creata e. Dixq; ds ad noe. finis uniuerse carnis uenit
coram me. repleta e tra iniqtate a facie eo. & ego dispda eos
cu tra. Quom aut dispdidit eos. cu tra remanserit. Tradunt
eni. aucto uigore tre. 7 fecunditate longe inferiore fuisse post
diluuiu quam ante. & idcirco hominib; licentia ee data. eden
di carnes. & ante diluuiu fructib; uixisse. Fac t archam de
lignis leuigatis. id est planatis & bene dolatis. 7 bene iunctis.
In alia aut translatione dicit. de lignis quadratis. ut nec uen
to. nec aquar inundatione soluerent. Mansiunculas in ea
facies. & bitumine linies ea. intrinsecus 7 extrinsecus. Bitumen
e adeo forte gluten. ut ligna eo linita. nec uermib; possit ex edi.

nec solis ardore. uel aquarum inundatione dissolui. Sicut Io
sephus dicit. Bituminis in quo plures lacus. in urbe comage
ne. est stagnum emittens tam forte gluten. ut ex eo possent
ciuitates defendi. sine cuius ciuitatis spargatur. tactu
enim aderens. retrahit fugientis. Est et in lacu salinarum tam
forte. ut uentis moueatur. Sunt et in babylonie putei bitu
minis. quo usi sunt filii adam. in constructione turris.
quia contra naturam aque firmissimum est. Solinus etiam dicit
quod alphaltes lacus in iudea gignit bitumen. adeo len
tum mollicie glutinosa. ut a se nequeat separari. Men
struo dissoluitur. huiusmodi igitur bitumine preceptum est noe ar

Trecentorum cubitorum erit longitudo arce. ¶ chamlinie.
quinquaginta cubitorum latitudo. et triginta cubitorum lati
tudo. fenestram in archa facies. et in cubitu consummabis
summitatem eius. Ex hac descriptione intelligitur archa quadrangu
la fuisse. non ita in summitatibus acuta. sicut nostre naues solent
esse. Sed cum latitudo eius fuit continua. a capite usque ad finem.
que latitudo fuit quinquaginta cubitorum. tunc caput
ipsius arche. et finis fuerunt. quinquaginta cubitorum
latitudinis. Et uere melius fieri non potuit. quam ut qua
drata. stabilitate consisteret. ne inpulsu uentorum. ne

impetu fluctuum nec inquietudine animalium indig
nari posset. dum autem triginta cubitorum altitudo iubetur
fieri. et in cubitu summitatis longitudinis eius latitu
dinis consumari. Intelligitur ab imo. usque ad summum
breue paulatim deducta spacium. ut pluuia super eam
non inueniret locum remanendi. sed potius ut caderet statim
deflueret. Fenestra autem ideo facta est in arca. ut noe ha
beret. unde aues ad explorandam siccitatem terre emitteret.
Ostium autem arce. quod ex latere factum est. ut per illud intraret
animalia et exirent. Cenacula scilicet superiora. a loca auibus et ho
minibus sunt destinata. bestiis. et feris. et serpentibus. et dige
ri ei animalium. in superiore loco est sedes homini data. ut sicut
honore sapientia. ante cedit cetera animalia. ita et loco precelleret.
Cum quoque precepta de edificatione arce data magna fuisset. et
multiplici racione. aput diuinos sunt notanda. Quinarius
enim constat. ex pari scilicet denario. et inpari scilicet ternario.
Per binarium significans duo precepta caritatis. per ternarium fidem
sancte trinitatis. Nunc addita unitate. propter unitatem indiuidue
trinitatis. efficitur senarius. ex omni parte perfectus. Quinarius quoque et sena
rius coniuncti et multiplicati. efficiunt mensuram arce quinarii.
Ad quinto die uniuersa creatura. excepto homine. et quinque

libri moysi scripti sunt. et quod perficiendi legis causa. quinta feria apostolis traditus est. Senarius uero. quod sexta die formatus est homo. et sexta etate seculi redemptus. a christo sexta feria crucifixus est. Hii quoque duo numeri. quinarius et senarius. dum in se multiplicantur. complent tricenarium. Quinquies enim seni. uel sexies quinque. triginta cubitos altitudinem arce facientes. in spem significantes. in qua cunque eminens confixum crucifixi. Omnis enim spes est in capite. propter quod et ipsum caput nostrum christus tricesimo anno est crucifixus. Rursus quinarius in decem multiplicatur. propter decem precepta legis. Decies enim quini. uel quinquies deni efficiunt. et latitudinem arce constituunt. et significant caritatem in cruce. in qua latitudine. manus christi fixe sunt. Item quinarius et senarius. per quinquagenarium multiplicati. arce longitudinem complent. Quinquies enim seni. uel sexagies quini. trecenti efficiunt. Qui in hac longitudine corpus quando extenditur. per quod pacientia significatur. Quod autem in camerata dicitur. fides. spes. caritas. innuitur. Mystice autem arca diuersa continens animalia. significat sanctam ecclesiam. que diuersas gentes in fluentibus continet huius mundi. Et sic arca per aquam et lignum saluata est. ita ecclesia per baptismum et crucem redempta est. Et sic archa bitumine intrinsecus et extrinsecus linita est. ut continua integritate sui seruaretur. ita sancta ecclesia linitur per gratiam sancti spiritus dilectione dei et proximi. ne uel ab his qui extra sunt scilicet paganis impetatur exterius.

uel ab his qui intra ipsam sunt. scilicet malis xpianis soluatur ab uni
tate fidei interius. Quod autem altitudo eius. triginta cubitis surgit. quem
numerum decies habet. in trecentis cubitis arce longitudo desig
natur. quia xpc est altitudo nostra. qui triginta annorum etatem gerens.
doctrinam euangelicam consecrauit. consecrans legem se non uenisse solue
re sed adimplere. Legis autem. in decem preceptis agnoscitur. Hinc
decies tricenis arce longitudo perficitur. unde et ille noe ab adam de
cimus computatur. Quod sexies longa ad latitudinem suam humani corporis
instar ostendit. in quo xpc apparuit. Corporis enim longitudo. que
est a uertice ad uestigium sexies tantum habet quam latitudo eius. ab
uno latere ad alterum latus. et decies tantum quam altitudo. Cuius
altitudinis mensura est in latere ab dorso ad uentrem. uel ut si iacen
tem hominem supinum. seu pronum mensuraris. sexies tantum longum
est a capite usque ad pedes. quam latus a dextera in sinistram.
uel sinistra in dexteram. et decies quam altus a terra. Unde facta est ar
cha trecentorum cubitorum in longitudine. et quinquaginta in latitudi
ne. et triginta in altitudine. Vel quia centenarius est perfectus
numerus. habet arca trecentos cubitos longitudinis. ut qui lon
gitudinem eterne uite perficere uult mereri. fidem suscipiat sancte tri
nitatis. Et quia quinquagenarius numerus. propter quinque sensus corporis.
et propter decalogum legis. quorum transgressione deum sepe offendimus.

est consecratus indulgentie et remissionis. sic lex precepit. ut si quis
perdidisset possessionem uel libertatem suam reciperaret. exul ad
patriam rediret. sic christus in arca sua. in qua humanum genus
de interitu liberat. id est in ecclesia sua quinquagenarium nume
rum collocat. in latitudine significat fidem suam per totum
mundum dilatandam et diffamandam. quod remissionem peccatorum
omnibus in se credentibus dedisset. Quod autem altitudo dicitur tri
ginta cubitorum. fidem sancte trinitatis significat. Quia cum dominus
cepisset predicare. triginta annorum legitur fuisse. Ioseph etiam
qui eius figuram tenuit. triginta annorum fuit. quando principatum
totius egypti suscepit. Quinquagesimus etiam dies festus erat
in consecratione nouarum frugum. uel latitudo arce est caritas. Al
titudo spem que ad celestia erigit mentem. et hec tria in uno
concluduntur. uel arca quam in unum cubitum consumatur. signifi
cat sanctam ecclesiam. quam in unitate fidei collectam. in una ce
lesti gloria perficitur. Quod autem additur ei fit a latere. significat quia
intrat in ecclesiam per sacramentum remissionis peccatorum. quod de christi
latere aperte manauit. Et sic in inferioribus partibus arce est diuer
sitas multorum animalium. in summitate autem arce. erit uana gloria.
ubi erit deus omnia in omnibus. Et sic arca est ampla in inferioribus.
id est mundis animalibus. superioribus autem stricta. ita sancta ecclesia

carnalib' hominib' . latam uitam ducentib' e lata . paucis aute
spalib' est angusta . Uidem' eni multos in sca eccla in supbia eri
gi . in carnis uoluntate dissolui . in aquirendis diuiciis inhiare .
imparanti auaricia maria transire . deseruire iocundie . iurgis
uare pximos qs n pualent ledere . Sed qa eos adhoc sca eccla tol
lerat ut conuertant . quasi mare latitudine . deorsu bestie mo
rant . Uidem' alios iam aliena n querere . illatam iniuria susti
nere . reb' ppriis contemptis . humilit uiuere . Sed qa isti pauci
sunt . iam angustat archa . alio aute conspicim' . eciā possessior relin
quere . nullu terrenu rebus studiu dare . inimicos diligere . car
ne aciuncti domare . Uotus ois subtracionis iudicio pmere .
p celeste desideriu contemplacionis pena subleuari . Sed qa ta
les qsq; ualde rari sunt . iam arca iuxta cubitu ducit . ubi
homines et uolatilia continent . S equit . Et ingredieris arcam
tu et filii tui . uxor tua et uxores filior tuor tecu . Et ex cunctis
aiantib' uniuerse carnis . bina iduces in arca ut uiuant te
cum . masculini et feminini sexus . Bina de inmundis ingre
dient tecu . Notandum e aute . qd inmunda sub binario continent .
qa inmundu aial . semp querit par . et binari numerus e par .
De mundis aute septena . masculus et femina . qa munda ani
malia . aliquando habent interuallum coeundi . et dispatili

tate · que ē in septenario · Notandum ē enī qđ dicit. Ingredien
tur. non enī noe adducente · s; dn̄o iubente. omīa sponte et
p̄finito numero · uenerūt ad archam. s; pabula intelligendum
ē noe · omīb; puidisse. Unde ⁊ dn̄s dicit. Tolle tecum ex omīb; que
mandi possunt. ⁊ cōportabis apud te. Qđ aūt dicit. masculus ⁊ fe
mina erunt. pfecto intelligit. ad reparandū genus dici. ⁊ p hoc
fuit necesse illa ibi ēē. qđ possunt ēē sine coitu. de singulis
qb; reb; · uel rerum corruptionib; nasci. Eratq; sex centoꝝ annoꝝ.
quando aque diluuii inundauerūt sup t̄ram. Et ingressus ē
in arcā octauus. significans qđ xp̄c octaua die ēēt resurrec
turus. ⁊ ecclam suam quasi missurus. Cumq; t̄nsissent
septem dies. aque diluuii inundauerūt. anno sexcentesimo
uite noe. mense scđo · septimo decimo die mensis. Et facte sunt
pluuie sup t̄ram. quadraginta dieb;. ⁊ quadraginta noctib;.
Qđ post septē dies · ex quo ingressus ē in arcā. factū est dilu
uium · significat qđ in spem future quietis; in septimo die sig
nificat baptism;. Qđ pret̄ arcam · omīs caro quā t̄ra sustenta
bat diluuii ↄsumpta ē. significat q̄a pret̄ eccle societatem ·
aqua baptismatis quāuis eadem sit. n̄ solum ualet ad salu
tem. s; ualet poci ad pniciē. Qđ quadraginta dieb;. ⁊ quadra
ginta noctib; pluit. significat q̄a omīs reatus peccatoꝝ · qui

in decem p̄ceptis legis amitt̄! p̄ uniuersū orbē t̄rar · in quatuor
partib; cōtinet̄. Decem q̄ppe quat̄ ducta! quadraginta faciunt.
Qđ autē noe q̄ngentor̄ erat annor̄. cū dñs ei p̄cepit ut arcam
faceret! & sex centos agebat annos. cū ea fuisset ingressus. In
de intelligit̄ p̄ centum annos arca fabricata! q̄d aliud sexcen
ti anni significant. n̄ sex etates sc̄li. Vnde e ista sexta etas q̄m
cōplens q̄nus · mando usq; ad sexcentos ducit̄! manifestati
onē eu̅glice fidei significat. Et ideo q̄ sibi ad uitā cōsulit. sit
paratus ad omē bonum! & intret in fabricā sc̄am cōstabilem.
q̄a 7 sc̄ds mensis sexcentesimi anni quo intrat noe in arcā!
senariū numerū significat. Duo enī menses. sexagenario
numero cōcludunt̄! a senario numero. 7 sexaginta & sexcen
ti formant̄. Et q̄d uicesim⁹ 7 septim⁹ dies mensis cōmemorat̄!
ad quadrati numeri significationum p̄tinet. q̄a enī sc̄a
t̄nitas! nos quadratos cōstabiles ab omē bonum facit. Ideo
tria 7 octo. fiunt uiginti septem, q̄d est ternarii numeri quadr̄.
Qđ aut̄ septimo mense. arca req̄euit! ad septenaria req̄em sig
nificando recurrit. Et q̄a pfecti req̄escunt! ibi quoq; illi⁹ qua
draturę numerus iterat̄. Nam uicesima septima die. sc̄di men
sis! cōmendatū ē hoc sacramentū. Et rursus uicesima 7 septi
ma die septimi mensis! eadem cōmendatio. cōfirmata est!

cū arca req̄euit. Qđ enī pmittit͛ in spe! hoc exhibet͛ in re.
Porro q̄a ipā septima req̄es. cū octauam resurrecionis con
iungit͛! significat qđ neq; resuscitati corpe. finit͛ req̄es!
quā post hanc uitā excipit scōs. s; pocius totum hominē
n̄ adhuc spe! s; r̄e ipsa om̄i ex parte. & spē corporis pfecta!
& inmortali salute renouatū. in et̄ne uite mun͛ assumit.
Quia ḡ septima dię. req̄es cū octaua resurrectione ɔiungit͛!
hoc in sacramento regenerationis nr̄e! idest in baptismo
alterū inpfundūq; misteriū ē. Qđ q̄ndecim cubitis sup
creuit aqua. excedens altitudinē montiū! octo q̄ppe et
septē. q̄ndecim faciunt! s; octo significant resurrecio
nē. septē aūt q̄etem significant! qđ sacramentū resur
recionis ɔquietis. transcendit om̄em sapiām supboꝝ! ita
ut nullus possit indagare altitudinē & quietē. illi resur
recionis. Et q̄a septuaginta a septē. & octoginta ab octo
dinumerant͛! ɔiuncto utroq; numero. centū q̄nqua
ginta dieb;! exaltata ē aqua. eandem ɔmendans nobis
atq; ɔfirmans altitudinē baptismi! in ɔsecrando nouo
homine. ad tenenda q̄etis & resurrecionis fidē. Qđ post di
es quadraginta emisisset. coruus n̄ est reuersus! aut q̄s
utiq; interceptus. ut aliq͛ supna tanti cadauere illicite!

significat homines in immundicia cupiditatis teterrimos.
et ob hoc ad ea que foris sunt hoc mundo nimis intentos.
aut rebaptizari! aut ab his que preter arcam. id est preter
ecclesiam baptismus occidit seduci et teneri. Quos colum
ba emissa. non inuenta requie reuersa est! ostendit per nouum
testamentum. requiem sanctis in hoc mundo! non esse promissam. Post
quadraginta enim dies. emissa est! qui numerus presentem
uitam significat. Deinde post septem dies dimissa. per spiri
tualem septenarium operationem. fructuosum surculum oliue
retulit! significat non nullos etiam extra ecclesiam baptizatos.
si eis pinguedo caritatis non defuerit! posteriore tempore qua
si uespere in ore columbe. tanquam in osculo pacis! ad uni
tatis societatem posse perduci. Quod autem post alios septem di
es dimissa. non est reuersa! significat finem seculi. quando erit
sanctorum requies! non adhuc in sacramento spei. cum hoc tempore
consociatur ecclesia! quam diu bibit. id quod de latere christi emanauit!
sed iam in ipsa perfectione salutis eterne. Cur autem sexcen
tesimo et uno anno uite noe! id est peractis sexcentis annis.
aperitur arca! non finita sexta etate seculi. reuelabitur abscondi
tum sacramentum in gloria dei. Quod autem uicesimo et septimo
die. secundi mensis dicitur! terra aruisse. tanquam finita ueteri bap

tizandi necessitas. significat quia in numero dierum quingente
simo et septimo. ipse est dies secundi mensis. uicesimus septimus re
surrectionis tempus exprimit. quo sacramentum baptismatis con
pletur. Quam uis ex coniunctione spiritus et corporis. septies octo no
nos habet. addito uno. propter uinculum unitatis. Quod
de arca coniuncti exeunt. qui disiuncti intrauerunt. scilicet uiri
per se. significat quod in hac presenti uita. ubi caro concupiscit aduersus
spiritum. debemus carnem fugere. Postmodum autem exiuit noe. simul
cum uxore sua et filii sui cum suis. quia in resurrectione sanctorum. plena
pace adherebit. corpus spiritui nulla concupiscentia carnis resistente.
Quod autem dicit. Recordatus dominus noe. adduxit spiritum super terram.
id est spiritum qui in principio mundi. ferebatur super aquas. id est uentus
qui et tunc et nunc aquas effugauit. Et ait dominus ad noe. Nequaquam
maledicam terre propter homines. quia fragiles sunt. Et hoc est quod dicit.
Sensus enim humani cordis. in malum prona sunt. ab adolescen
cia sua. Ut uideatur ergo prima etate. que fuit ante diluuium. uetus tes
tamentum significat. Quia sicut ab adam usque ad noe. subiacue
runt homines maledictioni. ita ab illo tempore ex quo lex da
ta est. usque ad aduentum domini. subiacuerunt homines maledic
to legis. Et sicut post diluuium benedixit dominus noe et filiis eius. ita et
dominus tempore gratie sue. benedixit fidelibus suis. quando celum

ascendit. et sic dominus dixit. Crescite et multiplicamini: et re-
plete terram. Post diluuium ita dixit apostolis. Hoc est post euacua-
tum uetus testamentum: ite in orbem uniuersum. predicate
euangelium omni creature. Et sic post diluuium data est hominibus
licentia comedendi uolucres. et pisces. et quadrupedia: excep-
ta carne cum sanguine. sic preceptum est apostolis: ut omnes gentes
siue grecos. siue latinos. in uiscera sue fidei converterent. et sic
confortarent et baptizarent: exceptis illis. qui carnaliter et in san-
guine peccatorum suorum perseuerare uellent: et sic dominus post dilu-
uium noe dixit. Sanguinem animarum uestrarum. requiram de manu cunc-
tarum bestiarum: id est de manu hominis. Ita etiam requisiuit dominus san-
guinem apostolorum. de manu multorum tyrannorum: qui eos bestialiter oc-
ciderunt. sic de multis tyrannis legimus: qui turpiter mortui sunt.
Dixitque deus. Ego statuam pactum meum uobiscum: ut ultra non
interficiatur omnis caro. aquis diluuii. Arcus enim in signum: seueri-
tatis positus est in nubibus. Unde ab omnibus potest inspici: deus
prescivit animos hominum. formidaturos ne iterum diluuio delerentur:
dum sepius inundationes pluuiarum cernerent. Spiritualiter
autem significat arcus. qui apparet in nubibus: et qui lumen habet de
sole. manifestam potentiam christi: quam prophetis. et in diuinis scriptu-
ris: tamquam in nubibus apparet. et de sole id est a patre resplen-

et. duos habens colores, igneum et aquaticum. significantes duo iudicia. unum factum per aquam. alterum faciendum
Cepit quoque noe esse uir agricola. exercere per ignem terram et plantauit uineam. bibensque uinum inebriatus est. et nudatus iacebat in tabernaculo suo. Hoc significat christum qui tunc plantauit uineam. quando predicatione suam excoluit synagogam. qui tunc bibit uinum uinee sue et inebriatus est. quando ad mortem condempnatus est pro nostra redemptione. quasi ipsa mors esset eius fructus predicationis sue. Sic ebrietas est passio. sed tam gratia bibenti. ita et mors fuit christo gratia pacienti. Et sic ebrius deridetur. sic stultus a sobriis. ita christus derisus est a iudeis. Quod autem nudus iacuit in tabernaculo suo. significat quod in passione carnis sue. qua usus est in hac uita. sic uiator utitur in tabernaculo. in uia demonstrata est. et nostre carnis. et deitatis eius ueritas. Quam nuditatem. id est passionem christi. uidens cham derisit. significat iudeos. qui deriserunt mortem christi. Sem uero et iaphet. id est gentiles et iudei conuersi. pallium imposuerunt humeris suis. et incedentes aduersi. operuerunt uerenda patris. Quasi enim passionem christi tegimus. dum eam necessariam fuisse. et a prophetis nunciatam. auctoritate sancte scripture ostendimus.

iudei sunt. qui ea solent deridere. Quod autem pallium quo eam in dorso portant. et retro incedunt. significat quod nos celebramus passionem christi. iam transactam. quasi post dorsum positam. non iam futuram. Cayn vero qui significat infideles iudeos. inter duos fratres medius. quia nec exemplo illorum nec exemplo paganorum. derisit nuditatem patris. Et nuntiavit fratribus suis. quia consensit in nece salvatoris. et ipse eam annuntiavit fratribus suis. unde et in servum datus est eis. Annuntiavit autem et manifestavit. quod prophetatum erat de passione christi. Quod enim iudei. non quandam scientiam baiulant nostre fidei. scilicet prophetias ad legem. ut nos honoremus per sacramentum. quod illi nuntiant per litteram.

Dixitque noe. Benedictus dominus deus sem. sit canaan servus eius. Dilatet deus iapheth. et habitet in tabernaculis sem. Hic sem maior natu. ipse est de quo patres et prophete et apostoli generati sunt. Iapheth autem gentium est pater. qui etiam latitudo interpretatur. Cum ingenti enim multitudine dilatatus est populus ex gentibus. qui cum prophetis et apostolis erat habitaturus. Siquidem et vidimus iuxta noe patris prophetiam. benedictionem in tabernaculo sem. transisse habitationem iapheth. hoc est in domo legis et prophetarum. ecclesiam potius iustificari. Ammori quidem tempore. cum sethigre legis

maiore. Cain porro qui interpretatur callidus. medius filius tanquam ab utroque discretus! nec in primitiis israelitarum. nec in plenitudine gentium permanens! significat iudeos. Quod autem cham. maledicitur in filio suo chanaan! significat iudeos. qui dominum in hoc mundo crucifixerunt! sed penam dampnationis in filios transmiserunt dum dixerunt. Sanguis eius super nos! et super filios nostros. Unde et chanaan motus interpretatur! quia iudei mouerunt persecutionem in dominum. et uindictam persecutionis mouerunt a se in filios suos. Qui igne quo babylonem edificauerunt. ab oriente uenerunt! quia a uera luce recesserunt. et uenerunt in terram senaar! quod interpretatur fetor eorum. Sciendum est autem. quod eo tempore! quando linguarum facta est uarietas. in sola domo heber! que ante fuit lingua remansit. Nunc quoque in sola ecclesia que est domus christi! unitas confessionis et fidei pax. diuisio regibus remansit! et quoniam dominatio imperantis in lingua est. ideo in minimo confuse sunt lingue! ut intelligeret et recognosceret. se obediens esse homini! qui noluit intelligere ut obediret deo iubenti. Quod de aran fratre habraam legitur! mortuus est aran. ante thare patrem suum! in ur chaldeorum. Sciendum est autem. quod ur dicitur ignis! et chaldei ignem colunt pro deo. Thare uero ut hebrei tradunt cum filiis suis. a chal

deis missus ē in ignē. quia ignē adorare nolebat. in quo ig
ne aran consumptus ē. & hoc ē qd dicitur. mortuus ē ante conspectum
thare patris sui. Sic ieronimus in libro hebreorum questionum.
refert ita dicens. Uera ē illa hebreorum condicio. qd egressus sit
thare cū filiis suis de ur chaldeorum. & qd abraham babylonia
uallatus incendio. qd illa adorare nolebat. dī sit auxilio li
beratus. & ex illo tempore ei uite dies & tempus reputetur etatis.
ex quo confessus ē dnm. spernens ydola chaldeorum. & ita soluitur ob
scurissima questio de abraham. Legitur enī thare. cū septu
aginta annorum eet. genuisse abraham. & uixisse postquam ge
nuit abraham. centū triginta duos annos. & fuisse omēs
thare anni. ducenti duo. Item legitur in genesi. Erat autē ab
raham. septuaginta & duo annorum. cū ingressus ē in arca. ui
delicet mortuo patre. Thare autē. ab anno natiuitatis abra
ham. usq; ad annū. quo egressus ē ex arca. centū triginta
duo. Sed ei nō conputatos annos. transacti sunt. ante quam
erueret. de igne chaldeorum. dī liberatus protectione. Quomodo
intelligendū est qd dicitur. pater melche. ipse pater iesse. uel quia
fuit iesca. Thare autē genuit abraham. & aran. & nachor. Ha
ran uero genuit loth. & melcham. Ad dns dic abrahā. Egredere
de terra & de cognatione tua. & de domo patris tui. Spiritualiter

significat xpm. qui exiuit de terra & de cognatione sua!
significat iudam. ut apud ceteros locupletaretur. significat
Moraliter autem de terra & de cognatione gentiles
sua! nam et de domo patris. non eximus! cum terrenum hominem
& cognationem uiciorum morum. & domum patris! id est mundum qui
domus diaboli est dimittimus. Egressus est itaque abraham de
aran cum uxore sua! & exiuit cum eo loth filius fratris sui. & ue
nit in terram chanaan! & apparuit ei ibi dominus dicens. Semi
ni tuo! dabo terram hanc. Facta est autem fames in terra. & descen
dens abraham in egyptum! precepit uxori sue ut diceret se
esse sororem suam. Quam cum pharao uellet abuti! afflictus
est ipse & domus sua propter eam. Moraliter autem. quod abraham dixit!
in periculo saram esse sororem suam. significat quod homo non
debet temptare deum! quando habet quod faciat ex racionabili
consilio. nec tamen mentitus est eam esse sororem suam! quia fratris sui
erat. Fecit ergo quod potuit pro uita sua! quod autem non potuit. commi
sit illi in quem sperauit. cui et pudiciciam coniugis commendauit.
nec eum fides ac spes fefellit. Spiritaliter autem significat
sara. sanctam ecclesiam! quam infidelitatis error. uiolare non po
tuit! & signis miraculorum. dimittit eam libere de egypto!
quasi de mundo exire. Egressus itaque abraham de egyp

ro. facta est rixa inter pastores abraham et loth. Diuisi sunt
itaque ab inuicem. Loth habitauit iuxta iordanem in sodo
mis. Que regio uniuersa irrigabatur. ante quam subuer
teret dominus sodomam et gomorram. sic paradysus domini. et sic
egyptus. Unde intelligendum est. quod adhuc illo tempore.
irrigabat iordanis et cetera flumina. terram promissionis. sic
quatuor flumina irrigabant ante transgressionem adam
paradysum. sic irrigat egyptum. Abraham habitauit
in terram chanaan. et apparens ei dominus dixit. Circumspice ter
ram. quam daturus sum tibi et semini tuo. et semen tuum
faciam sicut puluerem terre. Si quis numerare potest puluerem.
et semen tuum numerare poterit. In quo notandum est. quod
hic assimilato semen eius pulueri. significat quod hisma
hel fugiturus a facie abrahe. et iudei hismahel sig
nificat resurrecturi sunt a facie domini. Abraham autem
habitante in terra chanaan. iuxta conuallem mambre.
inuaserunt quatuor reges quinque reges. inter quos ha
bitabat loth in sodomis. et duxerunt captiuum loth.
Loth autem interpretatur declinans. scilicet scelera sodo
morum. Quatuor autem reges. qui pugnabant contra quinque.
qui ducunt eos captiuos. significant quatuor elemen

ta· que captiuant cottidie quinque sensus corporis! terra enim
nos uere credendum est· tale quod profert unde nos decipimur!
per fructus enim terre· et per necessitates quas terra ministrat
nobis! decipiuntur multi· Et quia terra ab omnibus diligitur· om
nino per terram multi occiduntur· Aqua nos inpugnat· dum
necessariis que profert! ad peccatum nos stimulat· Aer in
pugnat! dum uel inluminatus· illinc ad ludum! uel te
nebrosus inuitat· Celum quod est ignee nature inpugnat!
dum per multiplicem usum caloris cadimus· in aliquam materi
am peccandi· Mambre autem· ubi loth habitabat! quando
nuntiatum est ei· fratrem suum captum duci! interpretatur perspica
tio uel uisio· significat quod dum humana mens solum deum
uidet et perspicit! tunc potest cognoscere· captiuitatem et per
dicionem humani generis· Abraham autem pugnat contra
quatuor reges! trecentis· decem et octo· expeditis militi
bus! et uincit et liberat fratrem suum· quia dominus perfecta et expedita!
et sine admixtione heresis· fide sancte trinitatis· et per decem pre
cepta legis! et per gratiam octo beatitudinum· uel per dilectionem
quietis octaue diei! facit nos uincere· exercitum diaboli·
Reuertenti quoque abraham a cede hostium! occurrit ei melchi
sedech rex salem· quod et apostolus dicit! sine patre· sine matre!

ideo ē. q̄a scā scriptura narrat genealogiam ei⁹. Melchise
dech aūt interpretat̄ rex sacerdos. uel rex iustus. signifi
cat autē xp̄m. scdm apl̄m. q̄ sine matre ē in celis. 7 sine pa
tre in tris. regens nos & offerens. p̄ nob̄ panē sui corporis.
& uinū sui sanguinis. sic melsidech abraham obtulit. Un
de 7 psalmista dic̄. Tu es sacerdos in eternum. scdm ordinē
melchisedech. q̄ panē 7 uinū obtulit. Qd aūt melchisedech
dicit̄ rex salē. id est rex pacis bene refert̄ ad xp̄m. q̄ nos re
conciliauit deo. & q̄ in p̄senti sclō p̄plm suū regit. 7 in
futuro iudicabit. Quod abraham benedictionē a mel
chisedech accepit. & decimas omīs substantie sue dat ei.
q̄ incircumcisus erat. ꝯstat eū p̄ sp̄m scm̄ p̄scire futurum ē.
ut sacerdocium eccle̅ sp̄uale habentis benediceret. ē cum
cisio sacerdocio sinagoye. Cum aūt abraham sollicitus
eet̄ de h̄ eres. eduxit eū dn̄s foras. & ait ei. Respice omnem
celum. & numera stellas si potes. sic erit semen tuum. & t̄ram
istam dabo t̄ possidendam. Notandum ē autē. quod paulo
superius. ubi diuisus ē dn̄s a loth dix̄ ei. Respice omnem
t̄ram quam conspicis dabo t̄ & semini tuo. faciamque
semen tuū. sic puluerē t̄re. Ibi ꝯparat semen illi⁹ pulue
ri. hic ꝯparat stellis. post oblationē ysaac ꝯparauit are

ne & stellis · sic liber dicit · Per memetipsum iuraui dicit dominus.
quia fecisti rem hanc · & non pepercisti filio tuo unigenito.
benedicam tibi · & multiplicabo semen tuum sic stellas celi.
& sic arenam que est in littore maris · Et ille ait · Domine deus unde
scire possum · quod possessurus eam sim. non quasi dubitans ·
de promissione dei an fieret. exquirens quomodo futurum esset · Et
dominus ostendens ei per simile. quomodo semen eius fieret sic stelle · Su
me inquid uaccam triennem · & capram triennem. & arietem an
norum trium · turturem quoque & columbam · Qui tollens uni
uersa hec · diuisit per medium. & utrasque partes contra se altrin
secus posuit · aues autem non diuisit · Descenderuntque uolu
cres super cadauera. & abigebat eas abram · Cumque sol oc
cubuisset · sopor irruit super abram. & orror magnus & tene
brosus inuasit eum · Dictumque est ad eum · Scito prenoscens · quod
peregrinum futurum sit semen tuum in terra non sua. & subici
ent eos seruituti · & affligent eos quadringentis annis ·
Quid ergo in illo mystice signo · de potestate generis sui ab
rahe. intelligendum erat · uel cur trium annorum illi ani
malia sumenda erant. uel cur animalia diuidit · & uolucres
non diuidit. Trium enim annorum animalia · trium temporum
articulos designat. quibus populus ad suum honoris culmen

adoleuit. A temporib' u° patriarche abrahe repmissiones.
usq; ad tempora moysi 9iunctus ē deo. a tempore autem
moysi legis latoris. a deo legis acceptione (et) miraculorum os
tensione. triumphetq; t̄re repmissionis ingressione
glificatus. A temporib' u° dauid. regio honore (et) templi
ciuitatisq; ihersl̄m instrucione. eleuatus ē. Aries autē
regiam. q(uo)q(ue) sacerdotalem dignitatē. Uacca sub legis lr̄a.
seruientē. Capra eciam eundem p̄p̄lm. peccatorē eē de
signat. Aues u° spiritales q(uo)q(ue) deo electos p̄figurabant.
Diuisiones namq; animaliū. scisma uiꝝ carnales. semp̄
eē ostendunt. In eo u°. q(uo)d aues n̄ diuisit. pax q(uo)q(ue) unitas
spiritalium intelligit. Spiritales enī uiri. n̄ possunt se
duci ab hereticis. siue a turbis se remoueant. ut 9tra si
ue alios 9uersant ut columba. Utraq; aut̄ aues simplex
ē innocens. q(uo)d aut̄ etas eaꝝ tacet. significat q(uo)d terrena
meditantes. transgressi sunt temporalia. Quod eca
uesp̄am timor irruit sup̄ abraham. terror ē tempoꝝ anti
xp̄i. in scōs futuros. uel in die iudicii. cum d̄s separabit
ab inuicem. spiritales (et) carnales. alios statuens in dextra.
alios in sinistra. aues u° que sup̄ cadauera uolitant. que
diuisa erant. sunt demoniace potestates. partē suam

de carnalium visione querentes. Quod autem abraham abige
bat eas. significat multos carnales merito sanctorum in fine mundi
liberandos ab angustiis. vel hoc significat. quod devotus doctor
debet sedula ammonicione. a subiectis suis. spiritales ne
quicias abigere. Quod vero dominus dicit abrahe. scito prenosces quod
peregrinum erit semen tuum. in terra non sua. et subicient eos servituti.
affligentque eos. quadringentis annis. Sciendum autem est. quod a
vocatione abraham de terra chaldeorum. usque ad ingressum iacob
in egyptum. sunt ducenti et quindecim anni. Iterum ab ingres
su iacob in terram egypti. usque ad egressum filiorum israel. ex ea
similiter. sunt anni ducenti et quindecim. Qui similiter iuncti. fac
iunt quadringentos et xxx^ta. annos. et hoc est quod apostolus in epistola ad
galathas tangit. Lex que post quadringentos et triginta an
nos facta est. non irritum fecit testamentum. ad evacuandam
promissionem abrahe. Sciendum est ergo. quia quod dominus dicit. peregrinum
erit semen tuum. quadringentis annis. a nativitate ysaac.
conputati sunt isti anni. usque ad exitum eorum ex egypto. Ysaac
enim fuit semen eius. sicut et ipse ei dicit. In ysaac vocabitur tibi semen.
Sed iterum potest questio fieri. quia sunt quadringentos an
nos habundant. quinque. si diligenter conputatis. Solet enim
sancta scriptura ita conputare tempora. ut quod de summa perfec

ti numeri · paulum excrescunt, aut infra est conputetur · sic illud in
euangelio luce, de transmigratione domini factum · fere dies octo · Quod autem
adiungitur · quarta generatione reuertentur huc, in exodo legitur ·
quod quinta generatione, ascenderunt filii israel de egypto · utrumque
uerum est · Egressi sunt enim quarta generatione de terra egypti, se
cundum genealogiam leui · Leui enim genuit cath · Cath genuit
abram · Abram genuit aaron · Aaron genuit eleazar · Eleazar genuit fi
nees · Cath cum patre suo, egressus est egyptum · Rursum elea
zar cum patre suo aaron, egressus est ab egypto · Ab chat usque
eleazar, conputantur tres generationes · Quod autem secundum exodum · quin
que generationes, egressi sunt filii israel de terra egypti · numeretur
ordo tribus iude · Iudas genuit phares · phares esrom · esrom a
ran · aran aminadab · aminadab naason · naason salmon · Pha
res cum patre suo iuda · egressus est egyptum in deserto descri
bitur, cuius filius salmon · terram repromissionis introiuit · Con
puta a phares usque ad naason, et inuenies quinque generationes ·
Quod autem dicitur · cum sol occubuisset, facta est caligo tenebrosa ·
et apparuit clibanus fumans, et lampas ignis transiens inter di
uisiones · subaudis que facta sunt de uacca · et capra · et arie
te, significat quod post diem iudicii segregabuntur sancti et iniqui ·
De igne enim · conputatur supplicium inferni clibano, quia more cly

dam magis torquebis peccatores. in conscientia inte
rius quam in corpore exterius. Quod sara fecit ab
raham cū ancilla. dilectio posteritatis fuit. credens
per eam promissionē dn̄i posse inpleri. Agar autē inter
pretatur aduena. quia egyptia fuit. Egyptia fuit. uel conuer
sa ē angelo precipiente sibi. ad saram redire. Ismahel
autē exauditionis. eo qd̄ per eum exaudierit ds̄ uocem
matris sue. Qd̄ autē dic̄ dn̄s de eo. hic erit ferus homo.
manus eius contra omēs. et manus omnium contra eū. et e regione
regionē uniuersorū fratrū suorū figet tabernacula. sig
nificat semen eius habitaturum in heremo sarracenos. qui
uniuersas gentes inpugnant. et inpugnantur ab omnibus.
Abraham interpretatur pater excelsus. uidens populum. ab
raham autē pater multarū subaudis gentium. Sarai autē
interpretatur princeps mea. eo qd̄ uet̄ unius domus. et tantū
modo mater et filiarum. Postea dicta ē sara. eo quod erat figura prin
ceps gentium multarū. Ubi notandū est. quia alia precepta
dedit ds̄ abraham. cū adhuc priore nomine censeretur.
sicut illud ē. Exi de terra et de cognatione tua. Alia autē dat.
post mutacionē nominis. Post inmutacionē enī nominis.
precepit ei dicens. Circumcide carnē prepucii tui. et

hic nom̄ demonstrat̄

erit circumcisio testamentum meum super carnem tuam. Masculus cuius caro incisa non fuerit, delebitur anima illa de populo suo. Infans octo dierum circumcidetur in uobis, tam uernaculus quam empticius. His quoque promissis preceptis, promisit ei isaac nasciturum. et se ei benedicturum. In quo declaratur promissio, et uocatio gentium. Ysaac enim qui natus est de sene patre et sterili matre, quasi natus est ex gratia. non ex natura. Et quia non per generationem que est ysmahel. sed per regenerationem futurum erat, ideo ibidem precepta est circumcisio. quando de sara promittitur filius in typo ecclesie, non quando ysmahel qui typum tenuit iudeorum. Circumcisio enim. significat renouatam naturam per baptismum. post spoliationem ueteris hominis, et quod significat octo dies. non eternam requiem, ubi omnes erimus circumcisi. scilicet ubi cessauit omnis copula coniugii. Quod uero non solum filios, sed uernaculos et empticios circumcidi precepit. Notandum est autem. quod quando circumcisio precepitur, nomina patris et matris mutantur. et nomina resonant nouitatem, et mutaciones nominum. ad salutem pertinent gentium. Quod autem dominus dicit. masculus cuius caro circumcisa non fuerit, delebitur anima illa de populo suo, quia pactum meum irritum fecit.

Non ideo quod aīā infantis. nichil adhuc sciens pactum
dn̄i irritum facere potuit. s; ideo dicit. qđ omnis homo pec
catum pactum dn̄i euacuauit. Spiritalit̄ aut̄ ille circū
cidit carne p̄putii sui. q̄ refrenat lasciuiam corporis
sui. Si enī circūcisio spālit̄ obseruanda n̄ eēt. iheremi
as n̄ diceret. Ecce hic pp̄ls circumcisus ē aurib;. & moy
ses ꝯt̄ iudeos in exodo. Ego inq̄d incircumcisus sum la
biis. Incircumcisus aut̄ labiis dicit̄. q̄ n̄ cessat ab inuti
li locutione. Incircumcisus auribꝰ ē. q̄ inutilia libent̄
audit. Et cū homo p huiꝰmodi circumcisionē. cepit dō
seruire. tunc implet̄ in eo testamentū dī. sic̄ abrahe dic̄.
& hoc ē signū uere fidei. qđ int̄ dm̄ & hominē eius federis
ꝯiunet. pactum ū homo p abstinentiā & uigilias ostendit̄
uere in corpore suo. legem dei seruare. Quod autem
abraham dicit. Putas ne centenario nascet̄ filiꝰ. & sara
nonagenaria pariat̄. Non dic̄ hoc animo dubitantis.
s; p̄ gaudio ammirantis. Unde dn̄s abraham n̄ redar
guit de risu. saram aut̄ redarguit. q̄a sara dubitando
de p̄missione dei risit. Apparuit ei dn̄s in ualle
mambre. sedente in hostio tabnaculi sui. in ip̄o fer
uore. Cumq; leuasset oculos. apparuerunt ei duo in

ri stantes ppe eu. Quos cum uidisset. cucurrit in occursu
di de ostio tabernaculi. et adorauit in terra et dix. Dne. si
inueni gram in oculis tuis. ne transeas seruu tuum. sed a
feram paucillum aque. et lauent pedes uri. et requiescite sub
arbore. Mambre interpretat pspicatio uel uisio. et in tali
loco debet ds apparere et contuari. ubi humana mens. solu
din uidit et pspicit. Qd aut tres uiri. sup eu steterunt. signi
qd se totum uoluntati di subiecerit. Qd aut dic. si inueni
gram coram te. ne transeas seruu tuum. Trib loqt. et unitate
9fitet. Et qd trib ostendit. cu subiungit. Sed afferam paucil
lum aque. ut lauent pedes uri. Quasi iam illud sciret. qd
postea a dno discipulis dictu est. et qui non susceperit uos. etia
puluere pedum uro excutite in testimoniu illis. uel in tri
bus uiris. signatus e aduentus dni. cu quo moyses et helyas.
quasi duos angli uenerunt unus pce legis lator. qui pe inde
aduentu dni pphauit. Alius qui in fine mundi uenturus est.
sedm aduentu xpi annuntiabit. Unde et in monte. cu eo cora
aplis transfigurato moyses et helyas apparuit. hos tres uidit
abraham. et unum adorauit. scilicet dni cui aduentu posita
lat aspex. misteriu futuri sacramenti. unde et pedes eox lauat.
unde in extremo mundi lauacri. purificatione demon

stitit futuram! pedes eorum nouissima significat. Et festinauit
in tabernaculum ad saram! dixit ei. Accelera tria sata farine.
et fac subcinericios panes! quos greci enerisias uocant. id
est absconditos et mysticos. Ipse uero cucurrit ad armentum.
et tulit uitulum inde tenerrimum! et quid tam tenerum. quam
ille qui se pro nobis usque ad mortem humiliauit. Qui festinauit et
coxit eum! tulitque butyrum et lac et uitulum quem coxerat.
et posuit ante eis. Lac significat mandatum ueteris legis!
quasi de herbarum uberibus duarum tabularum expressum. Butyrum
autem significat! uberrimum euangeliorum testimonium. Sed proinde ui-
tulum cum lacte. et butyrum abraham edendum apposuit! ne
corpus domini. quod est uitulus sine lacte legis! sine butyro. hoc
est sine euangelii testimonio esse potest. Tria autem sata. unde sa-
ra panes subcinericios fecit. trium filiorum noe imaginem
indicauerunt! ex quibus omne genus humanum natum est.
qui diuine legis trinitati credentes! ex aqua baptismatis
per ecclesiam cuius imago sara erat. conspargendi erant! et in unum
panem corporis redigendi. Hec est illa sara! que mulier in
euangelio cognoscitur fermentasse. Azimi autem panes. quoque
sine fermentum malicie. et sine racione nequicie! sine
peruerse doctrine. oporteant esse credentium unitate sub

cinericiū. ideo aūt sunt! ut penitentia p̄ teritoꝝ delictoꝝ.
sp̄c sc̄i uapore decocti! ex ea beneplacita deo. accepta
biles efficiam̄. Sub arbore aūt eos ꝯsedisse. dn̄ice pas
sionis erant signa! cui᷒ ipsi sunt p̄dicatores. Qđ autē
ds̄ pmittit sare sterili filiū dicens! circa temp᷒ hoc ue
niā. n̄ de tempore significat! s; de qualitate aduent᷒
sui. quando p filiū repmissum! hac die etat p̄nascitur᷒.
Sara enī sterilis. significat illam! cui dn̄s ꝑ prophā
dic̄. Letare sterilis que n̄ paris! erumpe ⁊ clama que n̄
parturis. q̄a multi filii deserte! magis eī᷒ quā q; habet
uirum. Risus aūt sare n̄ est dubitacio! s; ꝑphecia. Qđ
risus duplicē habet significationē! siue qđ ap̄c. futu
rus erat! risus incredulus. siue qđ q̄m inimicos in iudi
cio suo ē irrisurus. Quod enī de sodomis dic̄. descen
dam ⁊ uidebo! utrum clamorē meū q̄ uenit ad me. ope
ꝯpleuerint! n̄ ideo dic̄. qđ actus eoꝝ ignoret! s; ut poci᷒
noticiam suam dignos faceret. si quos iustos ibi n̄ inue
nisset. Recte aūt dicit᷒. dn̄s descendere! quando in eis
positos. dignat᷒ respicere! sic̄ ⁊ in euglio. ubi se aplis
in momento ostendere! turba aūt sup᷒ fenū in ualle
E ducto q̄ loth. q̄ data ꝯdicione ne ꝯ reficit.

respiceret. Pluit dn̄s sup sodomā. sulphur et ignē. signi
ficans fetorē et ardorē libidini. fetida et ignita pena debe
re purgari. Qd aut̄ temporib9 noe. peccatū mundi aq̄
iudicatū est. sodomitarū uō peccatū. igne punitū est.
congrua pena fuit. q a naturale peccatum et leui9. scilicet
cum feminis. leuiori elemento debuit deleri. peccatū
uō contra naturā. acriori elemento. debuit puniri. Spiri
tualit̄ aut̄ loth. qui non respexit post se. est discrecio uiri
dis sexus. uxor aut̄ est caro nr̄a. que semp retrorsum res
picit. Ardentē aut̄ sodomā. fugere ē inlicita carnis in
cendia. uel mundi desideria dedignare. Moralit̄
aut̄ est notandum. qd hospitalitas liberauit loth ab in
cendio. inhospitales aut̄ domos. ingressus ē ignis.
Vel qd loth ex illo incendio. qd erat similitudo futuri
iudicii meruit euadere. significauit corp9 xp̄i. que
ē eccl̄a. que int̄ iniquos habitans. tam non consensit fac
tis eorū. a quorū pmixtione in fine sc̄li liberabit̄. illis dap
natis supplicio eterni ignis. Uxor aut̄ eius. significat il
los qui p grām dei uocati. retro respiciunt. q ad ea que
relinquunt redeunt. de qb9 dn̄s dic̄. Nemo mittens
manum suam ad aratrum respiciens retro. aptus est

regno dei. Quib⁹ uerbis ostendit. si q̇s ultimū cupit eua
dere iudicium. ad uetere̅ uitam n̄ e̅e̅ rediendum. Qd u̅o
respiciens retro. in salem ɔuersa est. significat q̄d sale̅
sapientie & ɔdimentum fatuitatis n̄re̅ mutata e̅. q̄ sa
le dn̄s fatuos admonens inq̇d. Mementote uxoris loth.
Sciendum aut̄. qd loth int̄pretat̄ declinans. Sunt
scelera sodomoꝝ. & q̄a multi sunt. qui mundi q̇dem ille
cebras declinare possunt. s; tam̄ ɔtemplatiuā uitā neq;
unt ducere. Hinc loth specialit̄ loquens dic̄. Non possū
in monte̅ scilicet ɔtemplacionis ascendere. ne forte ap
p̄hendat me malum ɔ moriar. Idem e̅. qd dn̄s in euglio
dic̄. Si oculus tuus scandalizat te. erue eū ɔ p̄ice abs te.
In hac ḡo sp̄alem celsitudine̅. n̄ ualens ascendere. e̅ inq̇d
hic iuxta parua ciuitas ad quā possum⁹ fugere. 7 saluabor
in ea. Iuxta ḡ e̅e̅ dicit̄. ɔ tam̄ ad salute̅ sufficiens e̅e̅ p̄hi
bet̄. q̄a actiua uita nec mundi curis ex toto discreta est.
nec tam̄ a gaudio et̄ne salutis aliena. Sciendū aute̅
e̅. qd loth q̄ sup⁹ significauit uirile̅ sensum 7 ecclām. cū
sodomis liberat⁹ e̅. In hoc qd filie sue ɔcubuerunt secum.
aliud significat. Significat eni̅ uetus testamtū. & uxor
e⁹ que post se respex̄. significat plebem legi subiectam.

que de egipto et de persecutione pharaonis. tanquam de sodo
mis ignibus liberata. uoluptates egyptias desiderantes. post
se respexit. facta est concupiscentie memoria in heremo. Sibi
uetus testamentum. subiectam sibi plebem perdidit. sic loth
uxorem suam. inde ueniens habitat segor. que ciuitas
et parua. et non parua. quia qui legem iuxta litteram solam intel
ligit. paruam habent ciuitatem. Si uero quis spiritaliter intellige
re cepit. non erit ciuitas parua sed magna. Post hec ascendit
loth in montem. et habitauit ibi in spelunca. ipse et due
filie eius. Et lex ascendit. cum eius ornatus et templum accessit.
Due autem filie eius. sunt iudea et samaria. quas propheta appel
lat. oolla. et ooliba. Hii duo populi. quasi due filie sapien
tis. patrem et legem tes spiritalem. sensum eius solam carnem
progeniem. id est solam litteralem intelligentiam concipiunt.
Loth autem nesciuit. quando mixte sunt ei. quia non fuit uo
luntas legis. ut carnaliter generaret. sed sopitur. ut talis
posteritas generaret. que amanite. et moabite. quos propheta
dicit. usque in tertiam et quartam progeniem. et in secundam ecclesiam
dei non intrare. qui de genere loth noscuntur descendisse. Gene
ratio enim carnalis legis. non intret in ecclesiam christi. nec tertia
generatione. credentes fidem sancte trinitatis. nec quar

ta ita ut consentiant quatuor euangeliis. Sed iuxta sim
plicē litteram. nec inculsare possum loth qui mixtus ē filiab9.
suis. quia nesciens fecit. nec excusare. quia ebrius fuit. Similiter
filie ei9. nec minus inculpande sunt. quia humanum huma
genus. quod perisse putabant per se uoluerunt reparare. nec
tamen sine peccato fuit. filias cum patre misceri. Itaque ab
raham. subuersa regione chanaan. in qua habitabat cum
fratre suo loth. profectus ē in terram australē. et peregrinatus ē in ge
raris. Dixitque de saram uxore sua. soror mea ē. Misit ergo abi
melech gerare. et tulit eam. Apparens autem ei dominus. precepit
ut redderet eam. Abimelech autem reduxit intactam. incre
pans abraham. cur eam sororem suam dixisset. Respondit
abraham. Cogitaui mecum dicens. forsitan non est timor dei in lo
co isto. et interficient me propter uxorem meam. Alias autem et ue
re soror mea ē. filia patris mei. et non filia matris mee. et duxi
eam uxorem. Sara autem reddita. et terra ad habitandum ei concessa.
Orante abraham. sanauit deus abimelech et uxorem eius.
ancillasque ei9 et pepererunt. Clauserat enim deus omnem uul
uam dom9 abimelech. propter saram uxorem abrahe. Abraham
qui per uxorem in peregrinatione honoratur. significat xpm. qui
per insuperabilem fidem sancte ecclesie. scilicet sponse sue. in hoc

mundo · q: honorat͡ur 7 mirabilis aput incredulos habet͡ur.
Qd u͡o uxor ei͡s ee͡ alienis occultat͡ur. soror u͡o ee͡ manifestatur.
significat qd difficile e͡ · q: ad intelligendu͡ occultum. q͡
modo aia͡ deo copulet͡ur. scilicet creatura creatori. Abime
lech aut͡ q͡ eam tulit · 7 q͡ tunc cognouit eam uxore͡ ee͡ ab
rahe. cu͡ eam uiolare uoluit. significat tyrannos huiu͡s
mundi. q͡ tunc expti sunt. scam͡ ecclam͡ sponsam xpi͡ ee͡.
cum eam uoluerunt uiolare. scilicet diuersis tormentis.
n͡ potuerunt eam auertere. Qd aut͡ abimalech muneribus
eam honorauit. significat qd mund͡us qui in p͡orib͡us regi
bus. uoluit scam͡ ecclam͡ sibi subdere. in posterioribus regib;
honorauit. dum reges ad fide͡ c͡uersi. diuersa munera
exhibent ei. Qd aut͡ abraham dic͡. uere soror mea est.
filia pat͡is mei. Bene c͡gruit. de patre ee͡ sorore͡ xpi͡. eccle
siam. n͡ de matre. ne t͡rena generatio q͡ euacuanda est.
c͡mendet͡ur. s; potius cognatio filii dei sumi͡. Neq; enim
hanc gr͡am͡ sinagoga. scdm͡ carne͡ meret͡ur. s; adeo pa
Quod aut͡ dn͡s dic͡. abimelech Sit re p̲cepimus
n͡ dimisi te ut tangeres eam. s; custodiui te. ne peccares
in me. Ideo dic͡. ut om͡es sciant tunc dm͡ se custodire. cu͡
n͡ dimittit vos. in peccatum cadere. Qd aut͡ abimelech

n̄ est mortuus! dn̄s dix̄ ei. Ecce morieris ꝓpt̄ mulierem
quā tulisti! sciendū qđ dn̄s n̄ ꝑ dix̄ hoc. qđ sine dubio fi
eret. sed qđ futurum eēt. si admonitus a peccato n̄ cessa
Uel sara que int̄pretat̄. p̄nceps dicit̄! Iret.
artes qđ est animi uirtus. qđ uirtus ꝯiuncta ē sapienti
ꝗ fideli uiro. Unde ꝗ abraham p̄cipit̄ a dn̄o. Omīa que
cunq; dixerit t̄ sara fac. Quiq; n̄ ꝯuenit dici! n̄ de spi
rituali muliere. Cum ad p̄ma muliere dicat dn̄s de uiro!
ad ipm̄ erit ꝯuersio tua. ꝯ ipse dominabit̄ tui. Siq̄uir mu
lieris. dn̄s eē dicit̄ eē! quom̄ iterum dicit̄ ad uirū. omīa
que dixerit t̄ sara fac. Si q̄s ꝗ accipit sibi ꝯiugem! audi
at uocē eius in omnib; in q̄b; ꝯsilium dederit ei. Igit̄ abra
ham. n̄ uult iam uirtutē uxorē suam dici! donec enim
uxor appellat̄. uirtus ꝓp̄a ē! cum nullo participari potest.
Et est ꝯueniens. donec ad ꝑfectū ueniam̄ intra nos! sit
aut̄ uirtus ꝓp̄a sit. cū u° ad ꝑfectum uenerimus. ita ut
idonei sim̄. ꝗ alios docere! tunc iam uirtutē. n̄ ut uxo
rē int̄ gremiū ꝯcludam̄! s; ut sororē etiam aliis no
rentib; copulem̄. Voluit etiā pharao. aliquando acci
pe saram! s; n̄ corde mundo. Et uirtus n̄ cum cordis mun
dicia! n̄ potest ꝯuenire. Qua ꝓpt̄ afflix̄ dn̄s pharaone.

Hec ē uirtus enī pharaoni! uel exterminatori ɔiugi. Abi
melech ū tu sets inq̄d dn̄e! quia incorde mundo feci hoc.
Ubi inquirendum ē. qđ si sara tenet typ̄ū formā uirtut!
abimelech incorde mundo uoluit accipe uirtutē qđem!
qđ dn̄s n̄ p̄misit ɔtingere illam. Abimelech interpretat
pat̄ m̄s rex. Ergo hic abimelech. tenet formā studiosꝫ
suoꝝ & sapientiū! scilicet quia philosophie opam dantes.
licet n̄ integram & p̄fectam regulam pietatis adiunge
rint! tam̄ senserunt dm̄ patrē. & regē ēē omīū! idest
q̄ genuerit & regat uniuersa. Ubi ḡ quantum ad ethicā.
idest moralē philosophiam! spectat etiā puritatem cor
dis. opam dedisse aliquatenꝰ ɔphant! & hinc omnino
omī studio diuine uirtutis. inspiracionem que scisse!
s; hanc n̄ p̄misit ds ɔtingere eos. Hec enī grā. n̄ p abra
ham! q̄ quamuis eēt magnus famulus. tam̄ erat scđm
p xp̄m tradi gentib⁹ parabat. Ideirco ḡ q̄muis festinaret
abraham p se. & in se illud impleri qđ ad eum dictū est!
q̄m benedicent̄ inte omēs gentes. Tam̄ in ysaac reponit
repmissio! idest in x̄. Sanat tam̄ abimelech dns! & uxo
res ei⁹ & ancillas ei⁹. Uxor abimelech ē naturalis sapiā!
ancille ū ei⁹ sunt diuersa sectaꝝ ɔmenta. q̄s dn̄s sana

uit. quando dialeticam & ceteras liberales artes. ad utilitatem xpianorum retorsit. Diem natiuitatis ysaac. non celebrat abraham; sed diem depulsionis eius a lacte. & facit conuiuium magnum; quia magna est leticia deo. non in fide & in capacitate; sancte scripture profectio. Post hec ludit ysaac cum ysmahel; quem ludum sara sciens. procicere dicit abrahe. Eice ancillam & filium eius; non enim erit heres filius ancille. cum filio libere. Sed quare pro ludo quasi in hac etate; non debuerint ei ludus puerorum placere. Sed quia apostolus hunc ludum uocat persecutionem; uideamus quid in hoc ludo intellexerit. & cur indignata sit sara. Superius exposuimus saram; significare uirtutem animi. Sed quero. cuius personam gerit ysmahel. qui secundum carnem nascitur; spiritui blanditur. qui est ysaac quibus illecebris suis cum deceptionibus agat; si dilectionibus illiceat. uoluptatibus molliat. Huiusmodi ludus carnis cum spiritu. sara maxime offendit; & huius scemodi blandimenta acerbissimam persecutionem. iudicat paulus. Duo sunt quidem filii abraham; unum de ancilla. & unum de libera. Spiritualiter enim omnes qui per fidem ueniunt ad augmentum; possunt filii abrahe dici. Sed in his sunt alii qui per caritate adherentes deo; alii per metu & timore futuri iudicii. Unde & apostolus iohannes dicit.

Qui timet n̄ est ꝑfectus in caritate. ꝑfecta aut̄
caritas foras mittit timorē. Iste ergo qui in caritate ꝑ
fectus est. & de abraham nascit᷑. ⁊ filius libere
ē. Qui uero nō ꝑfecta caritate. s; future pene metu &
supplicio timoris mandata custodit. quidem ⁊ ipse
filius abrahe ē. accipit & ipse dona opis sui merce
dem. Dix̄ aut̄ dn̄s ad abraham. Omīa que dixerit
tibi sara. audi uocē eius. quia in ysaac uocabit᷑ tibi semen.
Surrex̄ itaq; abraham mane. & tollens panē ⁊ utrem
aque. & ponens scapule eius. tradiditq; puerum. & di
misit eum. Tunc enī ysmahel humeros matris sue sedit.
⁊ postea cum ipsis filius synagoge. ceruicē matris sue grā
uit dum dix̄. Sanguis eius sup nos. & sup filios nr̄os. Uter
aut̄ aque. significat litteram legis. Eiecit ergo abrahā ancil
lam & filium eius. s; tamē dat ei utrem aque. Non enim
habebat mat̄ eius puteum aque uiue. nec poterat pu
er auurire de puteo aquam. Ysaac habet puteos. pro quib;
& certamina patit᷑. aduersum philisteos. Ismahel aū
de utre bibit aquam. s; uter deficit. ⁊ omnino sitit.
& non inuenit puteum. Uter ē littera legis. de qua ille car
nalis ppls bibit. ⁊ inde intellectū capit. que littera fre

quent ei deficit. & explicare se non potest. in multis
enim defectum patitur historialis intelligentia. Ecclesia autem
bibit. de apostolicis fontibus qui numquam deficiunt. sed in
plateis suis percurrunt. quia in latitudine spiritalis in
terpretacionis habundant semper & affluunt. Bibit de pu
teis. cum profundiora ex lege haurit. In hoc mysterio. dicit
dominus samaritane in euangelio. Qui biberit ex hac aqua. si
tiet iterum. Quod angelus aperuit os agar. significat hoc quod
apostolus dicit. Quia cecitas contigit ex parte in israel. ne pleni
tudo gentium introiret. & tunc omnis israel saluus fieret.
Hec ergo cecitas. tam diu permanebit. donec uelamen littere
auferatur ad uiuam aquam per angelum dei. Nunc ergo iudei ia
cent circa puteos legis & prophetarum. sed oculi eorum sunt clausi.
Quod uero agar errat in solitudine. cum filio suo. significat
synagogam cum populo suo & sacrificio. in toto orbe errare.
& uiam que christus est. penitus ignorare. Temptauit deus
abraham & dixit ad eum. Abraham abraham. Nusquam
legimus hoc nomine. eum prius uocatum. Non enim potuit
uocari a deo nomine dolendo. & cur ei hoc nomine dedit.
ipse interpretatus est. quia patrem multarum gentium posui te.
Hanc repromissionem. dedit ei deus. cum haberet filium

ysmahel; s; et promissus est ei. quia in filio qui nasceretur ex sarra conplebitur ista promissio. Accenderat quoque animum eius in amore filii; non solum posteritatis gratia. sed et promissionum spes. Sed hoc in quo posite sunt ei promissiones. magne iste et mirabiles; in quo uocatum est nomen eius abraham. iubetur domino offerre; et credens quod a mortuis posset eum dominus suscitare. Accipe inquid filium tuum nec sufficit. sed nominatim exprimit ysaac; quasi abraham nesciret filium quem diligebat ysaac uocari. sed ut recordaretur quia sibi dictum erat. In ysaac uocabitur tibi semen. In ysaac erunt tibi repromissiones; ut promissionum que sub hoc nomine facte sunt. desperatio subiret. Uade inquid in terram uisionis que significat; ut hoc que dicitur de ysaac. spiritaliter uideamus. Et offer eum ibi in holocaustum. Numquid non potuerat prius dici abraham cum puero. ad illam terram excelsam in pani; prius est in monte quecumque diligerat dominus. et ibi ad eum dicere; ut offerre debeat filium suum. Sed prius ei dicitur. quia offerre filium suum; et tunc iubetur ire in terram excelsam. et ascendere in montem. Hoc expectat. ut ambulat dum iter agit per totam uiam cogitacionibus discipatur; purgente precepto. tunc uero uinci affectu; obluc

tante crucis. Ascendit quoque in montem excelsum. scilicet fide elatus. ne terrena relinquat. et ad superna conscendat. Igitur abraham de nocte consurgens. strauit asinum suum. ducens secum iuuenes duos. et ysaac filium suum. Cumque concidisset ligna in holocaustum. abiit ad locum quem preceperat ei deus. Die autem tertio. eleuatis oculis. uidit locum procul. Dixitque ad pueros suos. Expectate hic cum asino. ego et puer illuc usque properantes. postquam adorauerimus. reuertemur ad uos. Tulit quoque ligna holocausti. imposuit super ysaac filium suum. Ipse uero portabat in manibus suis. ignem et gladium. Quod abraham de nocte surrexit. significat hoc quod fecit in obscuritate. et enigmate fecit. Duo iuuenes uel duo serui. quos secum ad immolationem filii duxit. et quos cum asino donec ad eos reuerteretur. in ualle cum asino expectare fecit. significat iudeos. in duas partes tempore roboam diuisos. qui ideo non ascenderunt ad locum sacrificii. quia noluerunt credere in passione christi. Quod autem abraham dixit eis. expectate hic cum asino. postquam adorauerimus ueniemus ad uos. significat quod iudei differunt modo conuerti. sed conuertentur tempore antichristi. Asinus autem qui portabat ligna ad sacrificium. significat insensatam stulticiam iudeorum. qui nescientes portabant passionis christi mysterium. in lege sua

scriptum. Triduum autem itineris quo uenerunt ad lo
cum immolacionis. tres mundi etates significat.
Unam ante legem. aliam sub lege. terciam sub gratia.
Ante legem ab abraham usque ad moysen. sub lege a mo
ysen usque ad iohannem. inde a domino tercius dies. id est
gratia. In qua tercia etate. quasi post triduum sacramen
ti sacrificium completum est. Quod autem ligna holocausti ac
cepit de asino et inposuit ysaac. significat quod passionem
filii sui. que scripta erat in lege stultorum iudeorum. inpo
suit deus pater filio suo. Et sicut ysaac portabat ligna sacri
ficii sui. ita et ipse baiulauit sibi crucem. Sed notandum
est. quod portare ligna ad holocaustum sacerdotis officium
est. Dum ergo ysaac occidendus portat ligna. ostendit quod ipse
erit sacerdos et hostia. Abraham uero portat ignem et gladium
Quod autem dicitur. pergebant ambo si[illegible] in manibus
simul innuit nobis. quod cum abraham uel sacrificaturus
ignem portet et cultrum. ysaac uadit post ipsum. sed cum ipso
ostenditur cum ipso pariter fungi sacerdotio. Moraliter autem
quod abraham respiciens. uidit locum a longe. et dixit ad pue
ros. Sedete hic cum asino. ego et puer ibimus usque illuc pro
perantes. Postquam adorauerimus. reuertemur ad uos. signifi

cat se credidisse. qd ecia si puerū occideret. ds posset mortu
um suscitare. & p eum pmissiones suas adimplere. Et
respiciens abraham. uidit post tergū suū arietem int
uepres herentē cornib. Cornua arietis. qb herebat i
t uepres. significat doctinam & parabolas dni. qb;
quasi cū uepribs luctabat. dū eis nolentib & repugnan
tib loquebat. Infidelis ppls. in dubitacionē & inquesti
onē uertebat. & ita innocentē dnm. quasi p cornua
retinebat. Et q̄a p dicatio ei. ante dm patrē sine omi
rephensione fuit. ideo aries. n ante faciē abrahe. s;
post tgum ei int uepres erit. significat illos impedim
eū. q̄s dns iam a se abiecerat. & quasi iam posuerat
Quod g ysaac oblatus. s; aries occi post tergum.
sus. significat qd in xpo n est diuinitas mortua. s; inno
cens humanitas. unde & iohs dic. Ecce agnus di. ecce qui
tollit peccata mundi. Et uocauit nom loci illi. dns uidet.
Ideo qd dns p passionē suam. se fec & uideri & cognosci.
sic & centurio. tempore passionis ei dix. Vere. filius dei erat
iste. Vocatus ē g locus ille. usq; in hodiernū diem. dns
uidet. idest uideri fec. sic ibi. nunc cognoui. qd time
as dm. id est feci ut cognoscat. Notandū est eni. omia

que gesta sunt ad visionem pervenerunt. id est ut omnia spiritualiter

Et vocavit angelus domini abraham secundo de [illegible] uidevim.
celo dicens. Per memet ipsum iuravi dicit dominus. propter quod fecisti
verbum hoc. et non pepercisti filio tuo dilecto propter me. benedi
cens benedicam te. et multiplicabo semen tuum sicut stellas ce
li. et sicut arenam que est in litore maris. Hec eadem videntur
superius dicta esse et facta. et promissa fuisse. considerantibus
videntur expetita. sed longe diversa. Quia enim abraham futu
rus erat pater eorum. qui secundum carnem occidendi erant. ideo cir
cumcisionis sue tempore. datur eis repromissio que ad ipsum
circumcisionis pertinet. et quia pater erat futurus. eorum qui ex fi
de sunt. et qui per passionem christi venerunt ad hereditatem. ite
ratur promissio tempore passionis ysaac. que pertinet ad christia
num populum. Illa ergo que dicta sunt. sicut scriptum est. Et e
duxit eum foras. scilicet de tabernaculo. et dixit ei. Respice
stellas celi. si numerari possis. sic erit semen tuum. Ubi
autem secundo repetitur repromissio. locutus est ei de celo. Prima ergo de
terra. secunda de celo. In illa fit tantummodo sermo. in ista inter
ponitur iusiurandum. Illa non habet posita causa. cur data
sit. sed tantummodo. eduxit eum foras. et ostendit ei stellas celi.
et dixit ei. Sic erit semen tuum. Hic autem addit causas. propter

q̄m sit iuramento . pmissione firmā futurā . Hic enim .
Quia n̄ pepcisti filio tuo . Ostendit g . q̄ ꝓpt oblationem
uel passione filii . pmissio firma sit . euident designās .
q̄ ꝓpt passione x̄ ꝑ ꝑplo ex gentib; . q̄ ex fide ē abrahe . ma
neat firma pmissio . de xp̄o g 7 de xp̄ianis dicit . Multi
plicabo sem̄ tuum . sic stellas celi . 7 sic harena que est
in litore maris . Nullus eni iam pene locus . ubi n̄ uenerit
opinio euglii . que ecia in p̄mo homine . p̄figuratu est .
quando dn̄s ei dix . Crescite 7 multiplicamini . 7 reple
te t̄ram . Et bene cparauit sem̄ abrahe stellis . xp̄ianos
significat ꝓpt lucē fidei . p arenam aut̄ significat iude
os . ꝓpt grauitatē cordis . uel q̄ in utroq; ꝑplo sunt q̄da
cparandi stellis . q̄dam cparandi arene maris . Qd aut̄
adiungit . sem̄ tuū possidebit portas inimicoꝝ tuoꝝ .
id est sem̄ dn̄abit̄ q̄nq; sensib; sui corporis . p q̄s diabo
lus 7 exercitus ei' . ad mentes mās intrat 7 exit . M or
tua aut̄ sara . emit abraham speluncam quadringen
tis siclis argenti . 7 sepeliuit ipām in ea . Erat aut̄
spelunca duplex . respiciens mambre . Mors sare
sepelicio . in duplici spelunca . significat bonum
defectū anime . qd̄ huic sclo morit̄ . ut dō uiuat in

duplici requie. id est in acione bone conuersacionis. et in contemplacione diuinitatis. Quod autem quadringentis sicli argenti emitur huiusmodi sepultura. scilicet quod dilectio dei. per quam contemplatiua uita ducitur. et dilectio proximi. per quam postmodum actiua uita tenetur. diuiduntur in quatuor. sic dicitur in euangelio. Diliges dominum deum tuum. ex toto corde tuo. et ex tota anima tua. Hec tria. per que distinguitur dilectio dei. et proximum tuum sicut te ipsum. Hoc quartum. Quod autem eadem sepultura dicitur mambre respicere. significat quod homo qui actiuam et contemplatiuam uitam uult ducere. solum deum debet perspicere. Mambre enim interpretatur perspicacia.

Erat autem abraham senex. dierumque multorum. et dominus in cunctis benedixerat ei. Dixitque ad seruum seniorem domus sue. qui preerat omnibus que habebat. Pone manum tuam super femur meum. ut adiurem te per dominum celi et terre. ut non accipias uxorem filio meo. de filiabus chananeorum inter quos habito. sed ad terram et cognationem meam proficiscaris. et inde accipias uxorem filio meo ysaac. Senior seruus. prelatus domus abrahe. est uetus testamentum. et propheticus sermo. qui tunc iurauit abraham. super femur suum. quando prophetauit. quod de semine et de femoribus eius essencialiter nasceretur christus.

q̄ n̄ de filiab' chananeor. id est de fragilib' & mobilib;.
de uicio in uicium. Canaan enim motus eor. Beata autem
uirgo maria. n̄ fuit in peccatum flexibilis & pna.
qd eciam idem ppheticus sermo. qui eam debet ysaac
adducere affirmat. q̄ quasi uirit. dum eam comparat uir
ge. Egredietur inquid uirga de radice ysse. & flos de radice
ei' ascendet. Iurauit quoque ppheticus sermo abrahe. ut n̄ acci
pet filio ei' uxorem de filiab' fragilium. s; pocius de gene
ratione sua. id est de beata maria. celibem uitam ducente.
que celeps uita. deo & angelis ē cognita. Profectusq;
est quoque seruus in mesopotamiam. cum decem camelis. & faci
ens camelos accumbere. uespe iuxta puteum aque. eo
tempe. quo mulieres solent egredi ad hauriendam aquam.
uidit uenientem rebeccam. habentem ydriam in scapula.
uirginem pulcherrimam. & incognitam uiro. Decem cameli.
significant decem pcepta legis. que ppheticus sermo
adhuc cottidie psentat sponse xpi. hec decem pcepta le
gis. Ppheticus sermo iuxta puteum aque. uespe accum
bere. dum baptismum fidei nr̄e ostendit. in fine sc̄li lege
moysi pcellere. & decalogum infertius ee. Vespe in fine fe
cit camelos iuxta puteum acumbere. scilicet eo tempe.

q̊ solent mulieres egredi ad hauriendam aquā. Mu
lieres significant fragiles & debiles. qui mũde & quasi
uespe mundi. uenerunt haurire aquam fidei. Ideo q̇
ut dn̄s in fine mundi nat̃ ē. q̇a si ante uenisset. mund᷒
n̄ credidisset. Q̇d aut̃ rebecca habebat ydriam in sca
pula. significat q̇d synagoga orta. p̊mitiua eccl̄a por
tabat legem moysi. q̇ cū difficultate. p̄ceptoꝝ suoꝝ ig̊na
bat. Q̇d aut̃ decā dicit̃. q̇d uirgo erat pulcherrima & in
cognita uiro. quasi duplex castitas innuit̃. scilicet me
tis & corporis. Et uere q̇ndo d̄s uiuꝫ ēē eccl̄am. p incarna
cionis sue mysteriū. inuenit ip̄e beatam mariā. que fu
it matia illi᷒ cunctionis. mente & corpore castam. Q̇d
aut̃ puteus ext̃ op̄idū est. significat q̇d fide q̇m in bap
tismo accepim᷒. quasi extra humanā quersacionē su
mus. & ēē debemus. Unde & beat᷒ iohs dic̄. Hec ē uicto
ria que uincit mundū. fides n̄ra. Quos aut̃ seruus
signū p̄sp̄itatis sue. & matrimonii dn̄i sui. quesiit di
cens. Igͭ puella cui dixero. inclina ad me ydriam tuam
ut bibam. & illa responderit bibe dn̄e. & camelis tuis
dabo potū. ip̄a est eni q̇m p̄parasti seruo tuo ysaac. sig
nificat q̇d idem p̄pheticus sermo manifestat. q̇d d̄s no

luit ad redemptionē uenire. donec eadē abhominū secū
ad credendū parata eēt. Unde & ipse ꝓpheticus sermo. sub
ꝑsona dn̄i dic̄. Adiuro uos filie ierl̄m. ꝑ capreas ceruosq;
camporū. ne suscitetis neq; euigilare faciatis dilectā.
quousq; ipsa uelit. Hinc & ipse sponsus in euḡlio dic̄ disci
pulis. In uiam gentiū ne abieritis. & in ciuitate sama
ritanorū ne intraueritis. Tunc autē dix ꝓpheticus sermo. spō
se xp̄i. inclina ydriam tuam ut bibam. quando annun
ciauit legem moysi cessaturam. & auro synagoge depo
nendā. Notandū ē autē. coniunctionē ꝑ aquā putei fieri. id
ē ꝑ instructionē diuini eloquii & baptismatis. Ideo autē
cōparatur sc̄a scriptura & baptism⁹ nr̄ puteo. quia sic in pu
teo latet aqua que lauat. ita & in sc̄a scriptura & in aqua
nisi baptismatis latet mysteriū. quod nos ab originali pec
cato purgat. & purgando nutriat. Nec alibi inuenit̄ ser
uus. nuntius harum nuptiarum. nisi iuxta puteū. Sed & rebecca
ducta ad ysaac. inuenit eū iuxta puteū. cuius nomē ē ui
uentis & uidentis. Vides itaq; ueteris & noui testamenti ꝯso
nas formas. ubi inuenitur rebecca portans aquā de puteo. Hic
coniungitur eccl̄a xp̄o. in unitate fidei lauacro. Sed potest queri.
si puer tenet ꝓphetici sermonis. quomodo portatur a rebecca

cum ipse eam magis portari deberet. ideo quia sancta ecclesia ubi
scriptura et ueteris testamenti non potest intelligi, et quasi
fatigatum deficit. quia sancta ecclesia spiritalem ei sensum adhibens,
intelligibilem facit et quasi deficientem reficit. Rebecca
ergo secuta puerum. uenit ad ysaac; similiter ecclesia secuta prophe
ticum et ueteris legis testimonium. uenit ad christum; que tamen
cameli dorso ducitur. quia ad christum de gentilitate ecclesia properat.
intortis uitiosisque uite ueteris conuersationibus inuenitur. Que
ysaac uiso descendit. quia domino cognito uitia sua gentilitas
deseruit. et ab elacione celsitudinis ima humilitatis pe
tit. Que etiam uerecundatur. pallio uelatur; quia coram eo
de errore huius operis uite confunditur. Quod uero inclinato iam die.
ysaac egressus est in agrum; hoc designabat. quod extremo
tempore huius mundi. uel in fine diei ueniens christus. quasi
in agrum foras exiit. quia cum sit inuisibilis; sed tamen
inuisibilem in hoc mundo ueniens ex gentibus demonstra
uit. Inuenit autem ecclesia eum ad puteum uisionis; id est in con
templacione et intelligentia ueritatis. Quod autem abra
ham dicitur mortuus plenus dierum; significatur consumma
tos in luce. uere fidei et noticia ueritatis. Quod autem
abraham. post obitum sare ceturam duxit uxorem; non propter

ꝯtinentiā fec̄. cum iam eēt grandeuus p senectute. Cū
apls dicat; n̄ infirmatus ē fide. nec ꝯsiderauit corpus
suum ee mortuum. cū fere centum eēt annoꝝ. q, emor
tuam uuluam sare. Sciendum ē ḡ. qd̄ fere abraham fec̄.
ꝓphecia fuit. Sic ḡ agar ⁊ ismahel. significant carnales
ueteris testamenti. sic cetura. Cetura aūt ītpretat̄ uin
ma. q, filii eī significant hereticos noui testamenti. S;
utreq; dicunt̄ ꝯcubine. sola sara uocat̄ uxor. Et sic ab
raham dedit ysaac filio suo cuncta que possederat. sic ds̄
dedit filiis eccle̅ celeste̅ uitam. ⁊ se ipm̄ sic ipe dn̄s dicit
in eu̅glio. Nolo pat̄. ut ubi ego sum. illic sit ⁊ minister
ms. Filiis aūt ꝯcubinaꝝ. largitus ē munera. qa hereti
ci utrusq; testamenti dedit aliquā scientiā. q, legis mōy
si ⁊ eu̅glii. S; tam̄ separauit eos a filiis eccle̅. sic abra
ham de ysaac. q, de filiis ꝯcubinaꝝ fec̄. Quod de ysma
hel dicit̄. qd̄ coram cunctis frīb9 suis obiit. cum nullum
frēm ysaac ⁊ filios cetur̄e abuerit. q, cū ab illis olim sepa
ratus fuerit. sciendum ē in hoc loco filios eī ⁊ n̄ frēs debe
re intelligi. frēs etiam ponit iacob p filiis. dum ad la
ban dic̄. Ponat̄ coram frīb9 tuis. ut iudicent int̄ nos. Non
enī legim9 alios frēs iacob ibi habuisse. n̄ liberos suos.

ysmahel qui coram cunctis fratribus suis. id est in manibus omnium
filiorum suorum mortuus est. quia post semini filiorum suorum filiis. nullo
Quod dominus respondit rebecce. ... prius mortuo.
due gentes in utero tuo sunt. quia duo populi ex utero tuo diui
dentur. populusque populum superabit. et maior seruiet minori. Histo
rialiter etiam est impletum in hoc. quod filius iacob per dauid regem
superauit ydomeos. qui sunt de tribu esau. quia fecit eos tributarios.
usque ad illum regem. sub quo rebellauerunt. quia ismahelitum
iugum a ceruice sua excusserunt. Spiritaliter autem significant
hii duo filii rebecce. iudeos et gentiles conuersos. Esau ma
ior natu. significat iudeos qui gentiles precesserunt. et hoc quod
noticiam unius dei. et legem dei acceperunt prius. quia qui a legem
adhuc iuxta litteram intelligunt et implent. quam christiani spiritaliter
custodiunt. quasi christiani seruiunt. dum quod spiritaliter facere de
beant. historialiter ostendunt. Esau autem qui prius egressus
est. rufus erat. et totus in morem pellis hispidus. Vocatumque est
nomen eius esau. id est rufus. uel sanguineus. Iudaicus enim
populus est rufus. quia dum per sanguinem yrcorum et uitulorum se credit sal
uari. est sanguine aspersus. Est etiam hispidus et asper. quia aspera pre
cepta legis implet. Precepta enim legis sunt aspera. que di
cunt. Oculum pro oculo. dentem pro dente. Et bene comparantur

asperitas eius pellis asperitati. quia sicut ex ipsa pelle nascuntur pili.
pro quibus pellis aspera est. ita ex ipsis iudeis. nata est legis asperitas.
Ex duricia enim cordis eorum. est ita data dura lex. sicut et dominus in e-
uangelio dicit. Ad duriciam cordis uestri. precepit moyses dari li-
bellum repudii. ab initio autem fuit sic. Alter autem egrediens.
plantam fratris tenebat manu. qui idcirco appellatus est iacob. Christi-
anus enim populus. dum legem moysi quam iudei conculcant. spiritaliter
implent. quasi esau per pedem tenet. Pauci enim fuerunt. qui legem
moysi implere uellent. sicut et dominus dicit. Nonne moyses dedit
uobis legem. et nemo ex uobis facit legem. Vel si aliqui implere uo-
luerunt. non potuerunt. sicut et beatus petrus dicit. Vt quid uul-
tis iterum populo imponere iugum legis. quod neque nos neque paren-
tes nostri potuerunt portare. Factus est autem esau gnarus
uir uenandi. et homo agricola. Iacob autem simplex. habitauit
domi. uel in tabernaculis. quia in iudaico populo nolente pla-
cere deo per exteriora sacrificia. et superficiem litterae legis. conuersus
est christianus populus ad conscientiam cordis. qui dum se erga creatorem
suum errasse cognouit. quasi non extra se. sed in domo mentis
Coxit autem iacob edulium lentis. quod dum .y. habitauit.
concupisset esau. dedit ei. primogenitis eius acceptis. Primoge-
nita autem erant quaedam consecuta uestimenta. quibus primoge-

nui filii utebantur. solo tempore quasi sacerdotes. Lentis
autem natura est et cito crescere: quia subito coqui et ilico consumi.
Sic etiam rufe nature. Unde competenter assimilatur passioni
domini: que momentanea et cum effusione sanguinis fuit.
Iacob ergo coxit edulium lentis: sed non comedit. Quia christia-
nus populus tempore dominice passionis paganus erat. Coxit
dominicum corpus: aqua momentanei torrentis. sed non est im-
putatum ei. Esau autem comedit: quia quasi in uiscera sua trans-
misit dum dixit. Sanguis eius super nos: et super filios nostros.
Abiecto ergo edulio lentis. accepit iacob primogenita fratris:
quia tunc passio domini non est imputata paganis. obtulerunt
se domino quasi sacerdotes: in odorem suauitatis.

Orta autem fame super terram: abiit ad abimelech regem
palestinorum in gerera. Qui cum interrogaretur a uiris il-
lis super uxore sua: respondit. Soror mea est. Cumque
ibi moraretur: uidit eum abimelech ludentem cum ea. Et inte-
coniugem eius esse cognouit: quando eum cum ea ludentem
uidit. Tunc enim deus cum ecclesia ludit: cum per nimia dilectio-
ne eius formam nostre mortalitatis assumpsit. Notandum
est. quod hoc factum sit in gerariis: quod interpretatur maceria.
uel sepes: quando enim deus opposuit sue deitati maceriam

uel sepem nostre carnis. Et quasi cum sponsa sua ludit et ei condescendit.

Ut postquam dominus benedixit ei. uenit ad torrentem gerare. et fodit puteos. quos prius foderant serui patris sui abrahe. et philistei obstruxerant eos. Appellauitque eos isdem nominibus. quibus antea pater uocauerat. Gerara interpretatur maceria uel sepes. Christus ergo ueniens ysaac. qui pro nobis oblatus. uenit auferre maceriam uel sepem. que nos et dominum separabat. Venit inquam auferre. et hoc per torrentem passionis sue. Cum ergo uenisset in uallem gerare. cepit uocare puteos. id est mysteria sancte scripture. quos foderant pueri patris sui. id est patres ueteris testamenti. et quos philistei terra repleuerant. id est quos philistei carnaliter iuxta nudam litteram intelligebant. et spiritalem intellectum claudebant. Uideamus autem quomodo eos foderit. cum apostoli transirent per segetes. sabbato uellebant. et spicas confricantes manibus manducabant. Tunc ergo dicebant ei illi. qui terra repleuerant puteos patris eius. Ecce discipuli tui faciunt sabbatis quod non licet. Ille ut terrenum eorum foderet intellectum. dixit ad eos. Non legistis quod fecit dauid. cum esuriret ipse et qui cum eo erant. quomodo intrauit ad abiathar sacerdotem. et panes propositionis manducauit ipse et pueri sui. quos non licebat manducare. nisi solis sacerdotibus. Et his addit. Si sciretis quid est misericordiam uolo et non sacrificium.

numquam utique condempnassent innocentes. Sed illi ad hoc quod
referuntur, rixati sunt cum pueris eius et dicunt. Quia hic homo
non est a deo, qui non custodit sabbata. Hoc ergo modo fodit pute-
os ysaac, quos foderant pueri patris sui. Quod autem ab eis disces-
sit. cum secum rixarentur, hoc est quod in euangelio dicit. Ecce relinquetur
uobis domus uestra deserta. Et hoc est quod apostolus dicit. Quoniam repulistis uer-
bum dei, quia indignos uos iudicastis eterne uite. ecce conuertimur
ad gentes. Duo autem priores putei sunt, lex et prophetie. Tercius autem
gratia euangelii, qui ideo appellatus est latitudo. quia tunc dilatatum
est nomen dei, cum ipse notificauit scientiam sancte trinitatis. post enim
erat deus tantummodo in iudea notus. Quod autem idem nominibus uoca-
uit puteos. quibus nominibus abraham eos appellauit, signifi-
cat quod ipse nomina eorum non mutauit, sed intelligentiam. Moraliter
autem ysaac. apud alienigenam gentem puteos fodisse describitur,
quo exemplo discimus. ut in hac peregrinatione positi, cogita-
cionum nostrarum profunda penetremus. Et quousque nobis uere intellige-
tie aqua respondeat, nequaquam nostre inquisicionis manus
ab exaurienda cordis terram torpescat. Quos tamen puteos
alii considerantes replent, quia inmundi spiritus. cum nos studiose
confodere conspiciunt, congestis nobis temptacionum cogitaciones
Quod propheta ex persona domini dicit. In manibus . emergunt

pphiaȝ assimilatus sum! significat qđ cū filius dei n̄ possit
ppartes diuidi · in actib; tam̄ pphiaȝ ⁊ uerbis diuersus os
tendit! sic ⁊ ysaias eum significauit · Oblatus ē! ⁊ aries
occisus · Ipē etiam fuit angls! q ad abraham dic̄ · Ne in
iciās manum tuam sup puerū · Ipē agn⁹ · ꝗ ipē pastor! ꝗ
ipē pontifex · q sese pmisit nob · sacficiū offert! ⁊ ipē
sponsus · ⁊ ipē sponsa! sic ⁊ pphia de psona ipi⁹ dic̄ · Tanqm
sponsa · posuit mitram m! tanqm sponsam ornauit me
ornamento · Sic ḡ ipē dn̄s · p loco ⁊ tempore! formam sui ·
multis similitudinib⁹ accōmodat! ita etiam sci · sic ysa
ac de q legim⁹! qđ ascendit ad puteum iuramenti · ꝗ ap
paruit illi dn̄s · Qđ ysaac duo significet! testat apls q dic̄ ·
Ismahelem iudeos significare · ysaac ū xpianos · Nō in aūt
a patre dictum ē ad immolandū! significat xpm · Nec ḡ
terreat figura hec! ū legit ascendisse ad puteum iuramenti ·
Putei iuramenti · sunt obscure pphecie scōꝝ! in qb⁹ dn̄s
iurauit · qđ ipē eēt sacerdos in etnū! scđm ordinē mel
chisedech · Ad puteū iuramenti apparuit ei ds! futura in
eo pmissa ɔfirmans · Edificauit ibi ysaac altare! ꝗ fixit
tabernaculū · Tabnaculū aūt non est firmū · s; resoluen
dū! ꝗ significat uetus testamentū · In nouo aūt testamto ·

n̄ significat tabernaculū. s; lapideū collocatū fundamentum. sic ⁊ apls dic. Fundamentū nemo aliud ponere potest. nisi id qđ positū ē. Abimelech aūt. q̄ cum duob' amicis uenit ad ysaac pacē facere. significat sapientes istius mundi ⁊ philosophos. q̄ nec in omnib' concordant diuine legi. nec in omnib' discordant. unū enī dm̄. q̄ cuncta creauit fatent'. Discordant aūt. cū uitas hominū. secdm̄ constellacionē affirmant rē. Illi aūt duo. q̄ cū illo uenerant. id est ochozat gener ei'. ⁊ ficoh dux exercitus ei'. Ipē abimelech significat mundanā philosophiā. que int' tres partes diuidit'. loycam. physicam. ethicam. Racionalis aūt est illa. que dm̄ confitet' patrē q̄m philosophiam. significat abimelech. que interpretat' pat' m̄s rex. Naturalis aūt philosophia ē que fixa ē. ⁊ tenet omīa uelut ipi' nature uirib' nitens. qđ significat ochozat. q̄ tenens interpretat'. Moralis aūt qđ in ore omium uersat'. ⁊ qđ ab omīb; intelligit' ⁊ laudat'. qđ significat fichol. q̄ os omium interpret'. Et qđ ysaac eis dicit' fecisse conuiuiū. significat qđ apls dic. Sapientib' ⁊ insipientib'. debitor sum.

Senuit aūt ysaac. ⁊ caligauerunt oculi ei'. ⁊ uidere n̄ poterat. Isaac dm̄ patrē significat. Rebecca que

interpretatur pacientia. et significat gratiam sancti spiritus. que iniquita-
tes nostras tolerat. et pacientiam nobis inspirat. Esau autem qui inter-
pretatur sanguineus. sacrificium deuotum. Jacob autem qui interpretatur
supplantator. significat populum christiane fidei. qui in locum iudeorum
intrauit. Ysaac uero senuerat. Quia labente tempore adhuc nun-
tia dei peruenerat. aut in pacientis ualeret. Oculi autem caligauerant.
quia pauci erant digni a deo respici. Quod dicit quod uidere non pote-
rat. non omnino dicit quod non posset uidere. sed omnino dicit quod ho-
mines per liberum arbitrium. ad tantum errorem per culturam ydolorum
deuenerant. quod deus non poterat eos uidere. et propter duriciam cor-
dis sui misericordiam suam illis exhibere. sicut in euangelio dicitur. Non
potuit ibi facere miraculum. uel quod ignoraret mortis sue.
etiam si mortalis sit. Vocauitque ysaac filium suum maiorem.
et dixit ei. Vides quod senuerim. et ignorem diem mortis mee. Non
quod deus mortalis sit dicit hoc. quod fere mortuus sed extinctus sit
in cordibus hominum. Et quia dei est peccatum et peccatores nescire.
dicit se diem extinctionis sue in cordibus hominum ignorare.
Sume arma tua. farettam et arcum. et egredere foras. Fa-
retra in qua iacent sagitte. significat legem moysi. in
qua scripta continentur. aspera precepta data. ad duriciam huma-
ni cordis. Arcum etiam cum faretra sumere precepit. quia

inipa lege. ubi inuniera[illegible]ces sagitte sunt posite sunt conti
net. racio & significatio. cur celestis arcus post diluuiū
sit positus. q̄a enī in arcu est igneus color & aquaticus.
significat arcus. primum iudiciū qd̄ factū est ꝑ aquam.
& scd̄m qd̄ futurū est ꝑ igne. & sic arcus alonge ferit.
ita t̄ror futuri iudicii. alonge t̄ret ꝑcutit. Quando ergo
iudaicus ppl̄s. accepit in lege a ꝑpa p̄cepta. tunc quasi
faretram sumpsit. Quando aut̄ non solum iuxta litte
ram. s; eciam iuxta significatione positus ē arcus in
nubib;. ob recordatione federis dn̄i. tunc & arcum sum
sit. Egressus ē aut̄ foras. quando relicto sacrificio con
tribulati cordis exterioribus sacrificiis. qd̄ lex p̄cepit
se mancipauit. In hoc aut̄ qd̄ dic. cumq; uenatu aliquid
attuleris. facito inde pulmentū. sic uelle me nosti.
& affer ut comedam. & benedicam tibi ante quā moriar.
Sciendū qd̄ uenatio n̄ habet nisi caro. uel quia iudaicus
ppl̄s. p sacrificia carnis deo placere uolebat. quasi uena
tor erat. Qd̄ aut̄ dic. facito inde pulmentū sic uelle me
nosti. innuit iudaico ppl̄o nichil ualere. sacrificia sua.
nisi fiunt iuxta uoluntatē dei. sic ipsa lex dic. Si recte of
feras. & recte n̄ diuidas peccasti. Qd̄ aut̄ adiungit. Ite

affer ut comedam. & benedicat tibi anima mea antequam
moriar. id est michi ascribe quod ab errore infidelitatis reuo
catus es. ad noticiam unius dei. per sacrificia legis. Ideo enim
precepta sunt sacrificia. in lege offerri. ad honorem unius
dei. quia aliter non potuit populus a sacrificiis ydolorum retineri.
nisi aliqua sacrificia concederentur. Concessa sunt ergo ei. sed ita.
ut fierent ad honorem unius dei. Hic ergo. Affer michi de uenatio
ne tua ut comedam. id est ut intra deitatis mee aulam.
& benedicam tibi antequam moriar. id est antequam
ex toto per culturam ydolorum uite extinguar. Quod
cum audisset rebecca. & ille abisset in agrum ut iussionem
patris expleret. dixit filio suo iacob. Audiui patrem tuum
loquentem cum esau fratre tuo. et dicentem ei. Affer michi de ue
natione tua. & fac cibos ut comedam. & benedicam
tibi coram domino. antequam moriar. Nunc ergo fili mi acqui
esce consiliis meis. & pergens ad gregem. affer michi duos edos
optimos. ut faciam ex eis escam patri tuo. quibus libenter
uescitur. Quas cum intuleris et comederit. benedicat tibi
priusquam moriatur. Rebecca interpretatur pacientia. & sig
nificat gratiam spiritus sancti. que iniquitates nostras tollerat.
& que pacientiam nobis inspirat. Hac ergo gratia esau ex

teriorib; facſicut intento dix . q intimauit iacob p im
nam aspiratione . quo audiuiſſet dm patre . omnino lege
dediſſe iudeis . 7 oblationes que in lege gtinent . ne ipse
de ineis moreret . 7 hec gra misit eu a grege ut inde ad
ferret duos edos optimos . Duo edi significant . duos peccores
pplos . gentiles 7 iudeos . qui tc fuerunt optimi . quando di
uina gra inspirante separauerunt se de grege ifidelium .
q se peccores gfitentes . guersi sunt ad dm . Qd aut dic . qd
ysaac libent uescat edinis cibis . hoc e qd dns p pphã dic .
Nolo morte peccatoris . s; ut guertat 7 uiuat . Et alibi . Con
gratulamini m . qa inueni oue qm pdideram . S; notan
du est . qd iacob significat gentiles . q si ipe affert duos
edos . tunc 7 se ipm affert . q iudeos . Querendu est . qa diui
na gra pueniti . sponte sua ad fidem uenit . Unde q dns p si
mile dic discipulis . Uidete regiones . qa iam parate sunt
ad messem . Iudeos eciam obtulit . qa multos ex exemplo
suo . 7 pdicatione . post ea guertit . Iacob aut respondit .
Nosti qd esau fr ms pilosus sit . q ego lenis . Si adtrectaue
rit me pat ms 7 senserit . timeo ne putet me sibi illdere
uoluisse . q inducat sup me maledictione p benedictione .
Sca eni eccla . psciuit p spm scm . qd pceptu x uent leua

respectu asperitatis legis. Unde et ecclesia in canticis canticorum dicit. Osculetur me osculo oris sui. quia meliora sunt ubera tua vino. id est melior dulcedo evangelii. quam asperitas legis. De hac levitate nostre fidei. dicit ipse in evangelio. Tollite iugum meum super vos. Iugum enim meum suave est. et onus meum leve. Quia ergo sancta ecclesia per spiritum sanctum praescivit. fore legem evangelii. per quam celorum optineret. quod iudaicus populus non potuit per asperitatem legis. quasi pro ludo reputavit. tam facilem viam sue salvationis. Et si tam facile posse salvari. si crederet ex humana fragilitate. timuit ne quasi deo illuderet. se si tam facile salvari crederet. Et dum quod crederet non posse fieri. timuit se magis iram dei incurrere. quam misericordiam mereri. Sed huic dubitationi humane fragilitatis occurrens divina gratia. in me sit ista maledictio fili mi que dico. Ista maledictio fili mi. quam times te incurrere. id est lex evangelii. quam tu suscipies. erit levior asperitate legis. non maledictio sed benedictio. quia si legem evangelii susceperis et impleveris. in die iudicii benediceris. dum deus dicet electis. Venite benedicti patris mei. percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi. Et utinam maledictio quam times. quia quam maledictionem esse dicis. ego autem dico esse benedictionem. in me sit. id est utinam eam mihi ascribas semper. quia

n̄ tuis meritis. Qui gl'atur! in dn̄o glorietur. Iacob autem sciens.
diuina gr̄a inspirante! quod consilio matris. posset consequi benedictio
nem patris! abiit ad considerationem benedicionis. ad scientiam
sui peccati! et sui erroris. et adtulit et commendauit se diuine
gratie! quasi matri. Parauit illa cibos. sicut nouerat uelle patrem
illius! quia diuina gratia inspirauit. erranti populo! ut talem se ad
suscipiendam fidem pararet. ut preparatio fidei eius deo placeret.
Et uestibus esau ualde bonis. quas apud se habebat domi re
conditas! induit eum. quia lectione scripture misteriis quas in domo
sua scilicet synagoga habebat! erudiuit eum. Et bene dicit
ualde bonis! quia melior est spiritalis intelligentia. quam nuda
littera legis. Unde et postea dicit eam subtexisse nuda colli. pellicu
lasque edorum circumdedit manibus! quia inspirauit ei. ut postquam
peccata sua in se occidit in omnibus operibus! suis ostendat. aliqu
aspera signa illius spiritalis occisionis! id est postquam fidem christi su
scepit. agat penitentiam sui erroris preteriti! et talem asperitatem
asumat. ex affectu proprie uoluntatis. qualem iudei habent in
cute. id est sine sponte! et iugo legis. Hoc est sponte. manibus
edorum pellibus circumdare! unumquemque per asperitatem bone opera
cionis. et bone uite ostendere! peccatum occidisse. Quod autem adiun
git. Et colli nuda protexit. id est nuda predicatione ueteris legis

spūali intelligentia ornauit me. Deditq; pulmentū.
& panes quos coxerat tradidit. Panes significant di-
lectionē dī & pximi. excellit oīa pcepta legis. Tam̄ di-
t̄didit ei pulmentū ex edina carne. quando fec̄ eū cog-
noscere. se peccatorē eē. Panes etiam t̄didit. cū dilectio-
nē dī & pximi inspirauit. Quibus illatis. dix. Pat mi.
At ille respondit. Audio. Quis es tu fili mi. Dixitq; iacob.
Ego sum esau primogenitus tuus. feci qđ pcepisti m̄. Non
qđ esau eēt nomine. s; qa hoc faciebat. qđ esau debu-
it facere. scilicet legem implens spūalit. quā esau
implebat carnalit. Unde & adiungit. feci sic pcepisti
m̄. Tale ē illud. qđ dn̄s dic̄ in eugl̄io. Et si uultis audire
iohannē. ipē est helyas. Surge & sede & comede de uena-
cione mea. ut benedicat m̄ aīa tua. In quo notandū est.
qđ uenacionē offert patri sic esau. S; hec distantia est
int eoꝝ uenationē. qđ uenacio esau. fuit agrestis & exterior.
Venacio aut iacob fuit domestica. qa dū esau uult place-
re dn̄o. exteriorib; sacrificiis. inuenit iacob domi. id est i
conscientia mentis. sacrificiū contribulati cordis. qđ exteriori
sacrificio preualuit. Prius aut dn̄s. uolens eū ad hoc pducere.
ut fateretur se ad tantā grām duci. n suis meritis. S; diui-

na uoluntate ait. Quomodo tam cito inuenire potuisti fili mi. Qui respondit. Uoluntas dei fuit. ut cito mihi occurreret quod uolebam. In quo notatur. hoc deum uoluisse prius. et postea se. Dixitque ysaac. Accede huc. ut tangam te fili mi. et probem utrum tu sis filius meus esau an non. Iacob enim confessio. quod uoluntas dei fuit. ut cito occurreret euangelium. ad fidem conuertendi. dignum fuit ut prius accederet. et sic deum tangebat fide. ita etiam tangeret eius dei cognitione. Et quia deus prius elegerat iudeos in populum. gentiles autem quasi nesciebat. ideo iacob se scire dissimulat. Accessit ille ad patrem. et palpato eo dixit isaac. Vox quidem iacob est. sed manus manus sunt esau. Quasi dicat. uox quidem illa dissimilis est uoci iudeorum. Et bene dicit. quia cum iudei doceant implendum. diliges amicum tuum. et odio habebis inimicum tuum. christiani econtrario predicant custodiendum hoc. quod precipit euangelium. Diligite inimicos uestros. benefacite his qui uos oderunt. Vox ergo est dissimilis. sed manus corporis est similis. quia qualem asperitatem habent iudei in cute. id est sponte ex iugo legis. talem asperitatem sponte habent christiani per penitentiam preteriti erroris. Unde et adiungitur. Et non cognouit eum. quia pilose manus similitudinem maioris expressit

serant. Non eedem manus erant. s; dic̄ qđ similitudinem
maioris expsserunt. Ideo aut̄ dicit̄ eū non cognouisse. q̄a
pus dn̄os iudeos elegerat q̄ gentiles. quasi ignorabat. ut
pote uariis erroribꝰ deditos. Unde ꝛ in psalmo dic̄. Pp̄ls q̄m
n̄ cognoui. seruiuit m̄. Qđ aut̄ seq̄r. Benedicens q̄ illi ait.
Tu es filiꝰ mˢ esau. Potest queri. que benedictio sit ista. Ex
quo sciendū est. qđ benedictio apud antiq̄s. n̄ fiebat solū
m̄ uerbis. s; q̄cq̄d boni aliq̄s alteri faciebat. benedictio
erat. Unde ꝛ axa querens irriguam t̄ram. a patre suo dic̄.
da m̄ benedictionē nimiū. arentē dedisti. da m̄ irriguam.
Ergo si axa uocat benedictionē patr̄ n̄ uerba. s; beneficiū.
similit̄ s̄cs moyses. uocat benedictionē. q̄m ysaac recog
nosceret iacob. sic̄ esau in filium. Constant enī legendū
est. tu es filius meus esau non interrogatiue. ut benedic
tio sit eum p esau cognoscere. Affer m̄ inq̄d cibos de uena
tione tua fili mi. Quos cum ablatos comedisset. obtulit
ei etiam uinum. Uinū in escam scriptura aliquando sig
nificat asperitatem legis. sic̄ in canticis legit̄. ubi s̄ca ec
clesia. sponso suo dic̄. Meliora sunt ubera tua uino. Ali
quando significat gr̄am eu̅glii. sic ubi aqua in uinū mu
tata. quasi lege euangelium conuersa. architriclinus sponso

dic. Servasti bonum vinum usque adhuc. hoc significat vinum sancte trinitatis. quam evangelium enuntiat fidelibus dei. quia sic vinum per multos labores ad hoc pervenit. ita per multos labores pervenit ad hoc evangelium apostoli. ut crederetur evangelium. Sic enim vinea et foditur et amputatur et pax illi sustentatur. sic sancta ecclesia quasi fossa est per moysen et amputata per prophetas. et sustentata ad fructum producendum per xpm. et eius apostolos. Nec est illa vinea. quam ille pater familias locavit agricolis. et propinqua filium suum ad mortem misit. Huius vinee fructum non reddit. quia erat sub lege. sic nec esau legitur patri suo vinum obtulisse. Iacob autem fructus huius vinee reddidit. quando sancta ecclesia credidit. hec quod moysen et prophete. et quod ipse apostolus predicavit. Nec est illa vinea. de cuius agricolis. dicunt in evangelio iudei. Malos male perdet et vineam suam. locavit aliis agricolis. qui reddunt ei fructum temporibus suis. Sic et in factum est. cum iacob patri suo vinum obtulit. quod esau non fecit. Nec quo vino hausto. ille spiritalis ysaac letificatus. dixit ad iacob. Accede ad me. et da mihi osculum fili mi. signum testimonium vere dilectionis. manifesta per exhibitionem bone operationis. Ille enim deum diligit et osculatur. qui quod credit operatur. Unde et dominus dicit. Si diligitis me. mandata

mea seruate. Et quia sancta ecclesia huiusmodi dilectione sponsum
suum diligit. adiungit. Accessit. et osculatus est eum. Statimque
ut sensit uestimentorum illius fragrantiam. benedicens ait.
Ecce odor filii mei. sicut odor agri pleni. cui benedixit dominus.
Det tibi deus de rore celi. et de pinguedine terre habundantiam.
frumenti et uini et olei. et seruiant tibi populi. et adorent te tribus.
Esto dominus fratrum tuorum. et incuruentur ante te filii matris tue. Qui
maledixerit tibi sit ille maledictus. et qui benedixerit tibi bene
dictionibus repleatur. Vestimenta iacob est sancta scriptura. quam
sanctam ecclesiam gratia dei induit. sicut rebecca iacob. De his uesti
bus psalmista ait. Letabor ego super eloquia tua. sicut qui inue
nit spolia multa. Horum uestimentorum fraglantia. est sancte scrip
ture impletio diuulgata. Quando enim fide christi crescente.
sancta scriptura cepit intelligi et diuulgari. tunc uestimentum
ecclesie. quod prius ad opus esau reconditum latuit. fraglantia
sua longe lateque dispersit. Unde et ysaac benedicens eum
ait. Ecce odor filii mei. sicut odor agri pleni. quem benedixit
dominus. Plenus enim ager. quem repleuit fama christiane fidei.
est totus mundus. Ideo autem dictus est plenus. quando deus tantum
modo in iudea notus. tunc non erat plenus. Et quia non suo meri
to. sed gratia dei illam plenitudinem optinuit. adiungit. Cui

benedix͡e d͞s. Et quia futurum erat. ut q̇dā in scā eccłā ɔtemplatiuā uitā ducerent! & q̇dam actiuā. optando adiungit. Det ṫ d͞s de rore celi! & de pinguedine t͞re habundantiā. Sicut enī ros nocte desup cadit. & quasi nesciente hōie que͞ asp̄git. & aridam t͞ram infundit! sic g͞ra ɔtemplacionis in tenebris hui᷒ uite. subito & nescientib᷒ nob desup infundit! qua arida n͞re carnis diuinis laćmis irrigat᷑͞. & sic cito transit nocturni roris asp̄sio! similit᷑͞ dulcis ɔditoris ɔtemplacio. Et q̇a actiua uita ɔstat. ex his que t͞ra ministrat nob! optat ei uitā. de pinguedine t͞re. scilicet habundantiā frumenti & uini! uel q̇a in sola pinguedine t͞re possit intelligi. oīa que ad actiuā uitam p̄tinent! possum᷒ p habundantiā frumenti & uini. sacͨficiū dn̄ici corporis! q͞d ex his duab᷒ specieb᷒ ɔsistat intelligere. Q͞d aut͞ ait. det ṫ d͞s habundantiā frum͞ti & uini! hoc optat ut talem se exhibeat. p̄pls dī! ut dignus sit sepe frequentare illud. sacro scm̄ mysteriū dn̄ici corporis. Q͞d aut͞ adiungit. & seruiant ṫ p̄pli! id est pagani. Hoc cottidie uidemus impleri! dū p̄ paganis quos scā eccłā sua p̄dicatione ɔuertit. uitā eternam p̄cipit. Nullum enī erit utilius seruitiū. Seruiūt pagani eccłe! dum p̄dicatione ip̄i᷒ ɔuertunt᷑͞. uel dū eam p̄secunt᷑͞. Et q͞d dic. adorent te t̄b᷑! hoc sepe impletū est. dū

q̃n moriar. Ingredere ad balam famulam meam.
ut pariat sup̃ genua mea. ut habeam ex ea filios. Qua
enĩ sunt q̃dam. q̃ inueterati sunt in carnalib' desideriis.
& dũ ɔuertunt̃. statim nitunt̃ ɔtemplatiuã uitã ducere.
s; tam̃ non possunt. Quasi ancille rachelis sunt. quib;
ɔparit̃ balam. Balam q̃ppe int̃pretat̃ inueterata. Nũ
q̃ dum semp̃ ñ possunt diuine ɔtemplacioni inherere ɔ
uertunt̃. ad actiuam quasi imitantes rachel. & dum
exemplo sue ɔuersacionis incitant alios. quasi ammo
nitione rachel pariunt filios. Postquam aut̃ balam pep̃it.
uocauit rachel puerũ dan dicens. Indicauit m̃. exaudi
uit uocẽ meã. significat qd bene iudicasset dñs filio an
cille. Dan enĩ int̃pretat̃ iudicium. id est iudicat dñs in euan
gelio dum dic̃. Si oculus tuus dext̃ scandalizat te. erue
eum ⁊ p̃ice abs te. Rachel uocauit neptalim. id est ɔuersio.
Sciens aut̃ lia. qd parere desisset. Zelpham ancillã
marito suo t̃didit. Qua post ɔceptũ edente filiũ. dix̃ dña
e'. In fortitudine. id est in p̃cinctu. & idcirco appellauit no
men ei' gad. Gad enĩ int̃pretat̃ accinctus. Pep̃it quoq; Zel
pha ancilla alterum. dix̃q; lya. Beatam me dicent muli
eres. Inde ⁊ puer uocatus ẽ aser. id est beatitudo. Habet lya

Zelpham ancillam. que et parit filios. Zelpha enim interpretatur os eius. Quapropter zelpha illos significat. quorum os in predicatione euangelice fidei aut. De quibus scriptum est. Populus hic labiis me honorat. cor autem eorum longe est a me. Qui predicas. non furandum furaris. Veruntamen etiam per tales. illa legitima uxor iacob. scilicet laborans lya. legitimos filios suscepit. sicut et dominus in euangelio dicit. Que dicunt uobis pharisei facite. sed que faciunt nolite facere. Unde apostolus. Siue occasione. siue ex ueritate pariente. de numero sit ecclesie ple

Egressus autem ruben tempore messis triticee ·/· leter. in agrum. reperit mandragoras. quas matri lye detulit. Tempore triticee messis egreditur in agrum ruben. qui interpretatur uisionis filius. qui ideo dicitur actiue uite primogenitus. quia actiuam uitam ducit primum quasi bonam uitam. ex uisu suorum bonorum operum gignit. Et hee sunt mandragore. quas ruben matri sue lye attulit. Mandragora enim est fructus optimi odoris. sed insipidi saporis. significans opinionem redolentem bone conuersacionis. que quidem suauis est audientibus. sed quasi insipida et despiciens suis auctoribus. Tempore ergo triticee messis. egreditur filius lye in agrum. et inuentas mandragoras affert matri. quia dum uisio bone operationis ad noticiam homi

nium exit. bonam famam et redolentem. affert homini actiuam
uitam ducenti. Unde et apostolus dicit. Oportet episcopum bonum testi
monium habere. ab his qui foris sunt. Et quia hoc pluri
ius gloria. aliquando peruenit. quod ad illos qui contemplatiuam uitam
ducunt. testimonio eorum qui actiue uite inseruiunt. ipsi
enim diffamant eos. et loquuntur de eis dicentes. quod mandragoras
rachel a lya quesierit. non contemplatiuam uitam ducentes.
poscant elemosinarios homines. ut eos diffament et de eis
loquantur. sed dum indigent auxilio eorum. et dum sine eis ui
uere non possunt. ut pote qui nichil laborant. tunc quasi exi
gunt ut eos notos faciant. dum ipsi eis innotescunt. Et hoc quod
dicit rachelem dixisse ad lyam. Da michi de mandragoris filii tui.
Et quia concepit inactiuam uitam detinet. aliquando tales
in ocio. qui idonei essent in administrandis actiue uite officiis.
Ideo lya respondisse fertur sorori. Parum tibi uidetur. quod preripue
ris michi maritum. nisi etiam ex mandragoris filii mei tule
ris. quod parum quidem homines ad laborem regendarum rerum
idoneos. in ocio detines. Unde potius claret te incurrere
uituperationem et infamiam. quam bonam. Tradidit rachel
lye uirum suum. significat contemplatiuam uitam ducentes.
aliquando debere transire ad actiuam uitam pro communi uti

litate. ne contemplacio eorum blasphemetur. et ocio uocetur. sed
pocius ut bonam famam. quam mandragorica poma signi
ficant. adquirant. et ad imitacionem sui. odore bone conuer
sationis alios accendant. Sed plane ut hanc curam suscipiant.
ui coguntur. Et hoc quidem pulchre significat in hoc. quod iacob
uenienti de agro. occurrit lya. eumque detinens ait. Ad
me intrabis. conduxi enim te per mandragoris filii mei. Tan
quam diceret. Contemplatiue uite quam diligis. uis conferre
bonam opinionem. noli fugere officiosum laborem. Huius
modi prelati. caute dispensantes. mysterium dei generant il
li spirituales filios in nocte. huius seculi. laudaturi ab apostolo. etiam
illa uita cuius amore seculum relinquerant. et ex cuius perfectio
ne ad regendum populum assumpti sunt. Et ita transeunt man
dragore lye. in rachelis officium. et maritus rachelis in lye
desiderium. Concepitque lya filium quintum et ait. Dedit deus
mercedem mihi. quia dedi ancillam uiro meo. Appellauitque nomen
eius ysachar. Isachar enim interpretatur merces. quia per mandragoro
ris filii sui habuit eum lya. Rursum lya concipiens. peperit
sextum filium et ait. Ditauit me deus dota bona. etiam hac
uice mecum erit maritus meus. eo quod genuerim ei sex filios.
Et idcirco. appellauit nomen eius zabulon. quod interpretatur
habitaculum.

Filii lye sunt isti. Primus ruben. q interpretatur uisionis F
filius. qa cum quis primum incipit uidere se ipsum. huiusmodi q uisus S
erit actiue primogenitus. Secundus symeon. q interpretatur exau
ditio. quia dignum est. post quam homo filium uisionis genu
erit. id est. post quam se ipsum respexerit. tam diu insistet T
orationi. donec mereatur exaudiri. Tercius leui. id est assump
tus uel copulatus. qa dignum est. ut postquam fidelis anima
deo fuerit copulata. inseparabiliter a deo exaudiatur. Quar
tus iudas. q interpretatur confessio. id est laudatio. qa dignum
est. ut postquam fidelis anima deo fuerit copulata. semper lau
dibus eius sit dedita. Quintus gad. quamuis natus de
zelpha q interpretatur accinctus. qa dignum est. ut ita sit.
unusquisque diuinis laudibus deditus. ut contra uiam aduer
sam omni tempore sit paratus. Sextus aser. similiter filius S
zelphe qui interpretatur beatus. uel beatitudo. qa hoc de
bet unusquisque scire. quod si contra aduersa accinctus fuerit. ad
illam beatitudinem ueniet. de qua dicit dominus. Beati qui persecu
tionem paciuntur propter iusticiam. Septimus isachar. id est S
merces. ut potest. quem habuit per mandagoris filii sui. q
septimus mercedem sonans. ideo ponitur. qa si quis cuncta
salutis sue aduersa superauerit. eciam in hoc mundo qui

septē dieb9 transit humanā generationē. & aliorum imitacione.
quasi p mercede habebit. O ctauus zabulon. id est
habitaculum. quia si quis hos spāles filios. scdm huius natiuitatis
ordinē genuerit. p cul dubio ibi habitabit. ubi habitabit
octaua die. id est post finē mundi. qui septē dieb9 transit.
Unde lya. id ipm zabulon. dotē uocauit. Dotauit inquid
me ds dote bona. etiam hac uice. significat lyam uicem
se accepisse. Accepit quidem dotem. scilicet dum uix inmun
do. bene opandi uirtutē. s; quia illa disposuit instire. non
dic bonam dotem fuisse. quamuis tunc uideretur sibi
sufficere. Nato aut octauo filio. dic se dotatam bona
dote. ut pote ppetua pmanente. P arit etiam contem
platiua uita filios. pmogenitus ē ioseph. qui interpretatur
additus. significat qd contemplatiuā uitam ducentes. ad
hoc qd eis in euglīis pcipitur. addunt aliquid ut plus faci
ant. in hac psenti uita. quam eis pcipiatur. uirginita
tē enī custodiunt. de qua n habent pceptum. Ut hoc
additamito dic. de uulnerato spāli stabulario. Curā
illius habe. & si quid sup irrogaueris. ego cū rediero reddā
tibi. Scds aut filius beniamin. qui interpretatur filius dextre.
Quia finito labore uite psentis. quod restat scis. n addex

tis locari. Beniamin autem non in mesopotamia est natus. sed postquam
iacob ad patrem suum est reuersus. Notandum est autem.
quod intencio iacob fuit pro rachel seruire septem annis. quia
intencio omnium fidelium est omni tempore plenius uite quod sep
tem diebus uoluit diuine contemplacioni inherere. sed laban
id est delectatio mundi impedit intentionem humane men
tis. que retrahit nos ad actiuam. contrariam contemplacionis. sic
laban intentionem iacob impediuit. Quam uis enim iacob.
supposita sibi lya. septem annis laban seruierit. tamen
non fuit uoluntatis sue pro lya septem annis seruire. sed laban
eum cogit. ut mixtus lye seruiret septem annis. In quibus no
tandum est. quia siue contemplatiuam siue actiuam uitam duca
mus. oportet in eis nos perseuerare. que in mundo quasi apud
laban multa pati. quam diu uiuimus. In mundo enim ad
uersa a nobis tolerare. hoc est apud laban seruire. His
autem duabus uxoribus ductis. seruiuit adhuc iacob apud
laban sex annis. pro uariis pecoribus et maculosis. quia assump
tis ad fidem. tempore primitiue ecclesie. actiuam et contempla
tiuam uitam ducentibus. peruenit tante noticia fidei ad
longinquas gentes. que deditas uariis erroribus. quasi ad
maculosas pecudes. que uariis aspersas coloribus. Quarum gentium

sic erant uarii errores. ita erant et uarie mentes. ut pote
que dubitabant. an utilius esset idolis seruire. aut fidem
christi suscipere. Unde et ipsa ecclesia in dubitacione posita. spon
so suo dicit. Indica mihi quem diligit anima mea. ubi pascas ubi
cubes in meridie. ne uagari incipiam. per greges sodalium
tuorum. Nec ergo dubitacio. et uarietas mentis. de errore suo
et fide christi. fuit eis occasio adnuntiandi salutis. Et idcirco
elegit spiritualis iacob uarias oues. sciens humanam mentem
dum est in dubio facile posse. impelli ad aliquam certitu
dinem. Unicolorem autem albi est uel nigri uelleris. tradidit
laban filiis suis. et posuit inter se et iacob spacium itineris
trium dierum. quia omnis homo uel scienter peccat. uel ne
scienter. Uocat scienter peccantes pecudes. nigri uelleris.
et quasi positas in tenebris. Albas ergo et nigras pecudes ia
cob retinuit. quia et illos uel qui nescientes remanserunt in
perfidia. uel scienter diabolus sibi mancipauit. Quod autem dicit.
inter pecudes laban. non possunt pecudibus iacob associari.
nisi suscipiant lucem trine fidei. Tollens ergo uirgas iacob.
populeas uirides. et amigdalinas. et explatanis. ex parte
decorticauit eas. detractisque corticibus. in his que spoliata
fuerant candor apparuit. illa uero que integra erant. ui

ridia ꝑmanserunt. atq; in hunc modum. color effectus ẽ
uarius. posuitq; eas in canalib⁹. ubi effundebatur aqua.
ut cum uenissent greges ad bibendum. ante oculos ha
berent uirgas. & in aspectu earũ conciperent. Virge in aqua
sunt castigatorie sententie in scã scriptura. partim de
corticauit iacob. partim dimisit iacob cũ cortice. & uaria
fetas fec̃ ouium. q̃a pastores scẽ eccl̃e. aliquando decorticant
corticẽ spãlis litt̃e. aliquando dimittunt cũ cortice. & ita
generant uarias uirtutes in cordib⁹ fideliũ. Qđ aũt triũ
arborũ uirgas ouib⁹ apposuisse dicit̃. scilicet populeas. &
amigdalinas. & ex platanis. significat mysteriũ triũ
uirtutum. scilicet. fidei. spei. caritatis. sine quib⁹ nemo po
test saluari. Populus enĩ q̃ aquas diligit. & in aquosis locis
nutritur & crescit. significat fidem. de qua dñs dicit. Qui
ñ fuerit renatus ex aqua & spũ scõ. ñ potest intrare in reg
num dĩ. Amigdalus aũt que portat longiore omĩ gene
re nucẽ. & qđ ꝑ fructum suum. dat nob̃ spem ꝑpandi. ex
ea alium fructum. significat spem. quia spes ad longin
qua & futura credenda nos t̃hit. & sꝑare fructum s; lon
ginquum nos comune faciat. Platanus aũt que altitudi
ne & que altior his duab⁹ arborib⁹ crescit. significat cari

tatem. que fidem 7 spē pcellit. que se latitudine sua
usq; ad inimicos extendit. Qd autē in pō cogitus calore oui
bus hee uirge apposite sunt. significat tunc exponen
das hominib. has tres uirtutes. quando mentes eoꝝ ad
fructificandū sunt parate. Et sic post aspectam uarietatē
uirgaꝝ. pepererunt oues albos 7 nigros fetus. sic etiam post
acceptam noticiam fidei. pariunt qdam peccatores aliqs
fetus. ad patrē laban ptinentes. Nec mirū hanc con
ceptu ouiū eē naturam. ut qualē colorē ɔspexerint. ta
lem sobolem pariant. cū hoc ipm 7 in equaꝝ gregib apud
yspanos dicat fieri. Qui quintilianus in ea ɔtrouersia in qua
accusabat matrona. que ethiopem pepit. p defensione
illi argumentat. hanc ɔceptus eē naturam. Legit in li
bris ypocratis phisici. qd quedam mulier pulcherrimum
puerū pepisset. utriq; parenti dissimilem. Et dum suspi
cione adulterii eēt punienda. uoluit phisicus monere.
ne forte aliqua talis pictura eēt in cubiculo. qua in
uenta. a suspicione liberata ē. Et qa futurum erat.
ut iuxta finē mundi refrigesceret caritas multoꝝ. et
antixpc regnaret. tacentib pmore doctorib eccle ad
iungit. Quando u serotina admissura erat. 7 ɔcept

extremis. non ponebat iacob uirgas. factaque sunt ea que erant serotina laban. et que primi temporis iacob. Admissuram primi temporis. uocat hyemalem admissuram. serotinam autem admissuram uocat estiualem. eo quod oues que ascendebantur in hyeme pariebant uere. scilicet primo anni tempore. et que ascendebantur finita estate. parturiebant in hyeme. Bys enim pariunt oues in quibusdam terris. unde et ipse iacob postea conqueritur dicens. socerum suum decem uicibus mutasse mercedem suam in illa sex annos. quibus seruiuit ei post acceptas uxores. Quod autem laban persequitur iacob. significat quando mundus iste. electos quoque persequendo conatur opprimere. Et quod rachel furata est idola laban. non ideo furata est. ut eis exhiberet reuerentiam. sed potius ut patri suo auferret eorum culturam. Quod etiam in eo ostendit. quod ea successui suo supposuit. Et bene conuenit contemplatiue uite. ydolatriam mundo auferre. dum assidue diuine maiestatis gloriam orando laudando contemplatur. quae dum mundanos homines. ad imitacionem sui non uocem predicationis. sed exemplo bone conuersacionis ortatur. quasi laban ydola sua furatur. Quod autem dicit muliebrem fragilitatem sibi accidisse. quando ydola supposuit natibus. ue

rum dic͡t. q̄a magna fragilitas fuit. q̄d humana discretio
potuit unquam in ydolatriam labi. Et quia ipsa penitentia
& despectio idolatrie fuit. de materia fragilitatis huma
ne. dic̄ sibi sc̄dm morē mulierum accidisse. Q̄d aut̄ laban
7 iacob ineuntes fedus. fecerunt aceruum lapideum.
scilicet in hoc testimonium. ut laban nullā querimoniā
posset aduersus iacob assūmere. significat q̄d multitu
do sc̄oꝝ testat̄. in mundo se innocent̄ uixisse. Vel acer
uus lapidū est sc̄a scriptura. que ꝯtinet 7 refert nobis
uitam sc̄oꝝ patrum. eoꝝ q; innocentie ꝑhibent testimo
nium. Separacio ꝗ̄ iacob a laban. fuerunt ei obuiam
angli dei. & ait. Castra dei sunt hec. Angli enī sunt
exercitus dei. Q̄d aut̄ dicit. in baculo meo transiui ior
danem istum. significat paupem fuisse. nunc aut̄
diuitem. Vir cū quo luctatus ē nocte iacob. signifi
cat ꝯtemplacionē diuine maiestatis. dum cū sc̄a eccl̄a
in tenebris hui᷒ uite. sine fine inheret. Et dum eam
sibi elabi non sustinet. tunc diuina ꝯtemplacio. q̄si
illuctans secum uincere eum n̄ ꝑualet. Q̄d aut̄ tactu
ei᷒. femur iacob emarcuit 7 claudus factus ē. signifi
cat q̄d in homine. ꝯtemplatiua uita ducente. ex

tinguit ipsa assiduitas contemplacionis incentiua carnis. qui dum eum ad omnia mundana negocia inualidum reddit. tunc quasi claudum efficit. Quod autem usque ad auroram secum luctatus est. nec dimisit donec ab eo benedictus est. significat tam diu debere diuine contemplacioni inherere. donec perpetua lux nobis oriatur. donec a deo benedici mereamur. Egressa est dina filia lie. ut uideret mulieres regionis illius. ad amauit eam sichem. qui rapuit et dormiuit cum illa. ui opprimens uirginem. Et conglutinata est anima eius. cum tristem blandiciis deliniuit. Dina quippe fuit undecima natu inter filios iacob. significat omnem lasciuam muliebrem personam in sancta ecclesia. que decalogum legis facile transit. sic dina denarium transiuit. ut pote que undenaria fuit. Interpretatur autem dina causa tante pugnandi fratribus suis qui sicimitis fuit. qui sic pro lasciuia digne pugnauerunt fratres eius contra raptorem. sic pugnant adhuc sancti uiri pro quolibet peccatore. legis dei transgressore. contra spiritualem sichem. Dina quippe ut mulieres uideat. extraneae regionis egreditur. quando unaquaeque mens. sua studia negligens. uocationes alienas curens extra habitum. atque extra ordinem proprium euagatur. Quam sichem princeps terre opprimit. quia uidelicet inuenta

in actis exterioribus. diabolus corrumpit. Et adglutinata
est anima eius cum ea. quia per consuetudinem peccandi. sibi eam sumit.
Et quia cum errorem suum respicit. et cum peccatum suum
flere conatur. corruptor uanas securitates menti eius
obicit. ut utilem dolorem illi possit subtrahere. recte dicitur
illam tristem. blandiciis mitigasse. Diabolus enim aliquando
inspirat humane menti cogitare. aliorum peccata grauiora
esse. aliquando pollicetur ad agendam penitentiam longam
uitam ei restare. Quod autem sichem et omnes sicime
circumcisi sunt. hoc fuit intentio eorum. ut possiderent omnia
que filii iacob habebant. sicut et ipsi consiliati sunt. Sic enim
refert scriptura. eos dixisse. Unum quod differtur tantum
bonum. si circumcidamus masculos nostros. ritum gentis imitan-
tes. et substantia eorum et pecora. et cuncta que possident
nostra erunt. tantum in hoc adquiescamus. et habitantes simul
unum efficiemus populum. et ita assenserunt omnes. circumcisis
cunctis maribus. Et ecce die tertio. cum dolor uulnerum esset grauis-
simus. symeon et leui fratres dine. arreptis gladiis ingressi
sunt urbem. et occiderunt omnes. Significat ergo sicimite
qui circumcisi sunt. non quasi custodiende legis sed causa lucri
omnes illos qui similitudinem religionis assumunt. non

causa sue salutis. sed causa lucri. ut fiant uel abbates. uel
episcopi. uel ut aliquam prelationem habeant in domo dei. Sed
tercia die. scilicet ea die qua christus resurrexit. que dies
generalem resurrectionem significat. erit dolor uulnerum
grauissimus. quia tunc apparebit qua intentione quisque fuit
religiosus. tunc fratres dine iudicabunt sororem suam.
quando sancti condempnabunt ypocritas. qui corruperunt
sed quam liber muliebrem animam. que deceptionibus eorum opor
tunam. Nec mirum si sichem. si assimilatur diabolo et y
pocritis. quia caput et membra. unum corpus sunt. Reuer
sus ergo iacob de mesopotamia syrie. uenit uerno tempo
re ad terram que ducit ephrata. In qua cum parturiret ra
chel. ob difficultatem partus. periclitari cepit. Vernum
tempus est finis hyemis. et principium estatis. significat mortem.
quod est finis presentis laboris. et principium eterne claritatis. Ephrata
autem interpretatur habundantia. et significat illam habun
dantiam. ubi deus erit omnia in omnibus. In hac ergo terra. cum rachel
parturiret. id est cum hoc quod diu portauerat. uellet in
lucem et uitam emittere. cepit periclitari propter difficultatem
partus. quia ibi scilicet in articulo mortis se districte. que
animam dicunt esse. quasi difficillime presentia uita adtan

tam glam peruenire. Egrediente aut aia p dolore. 7 inminente iam morte. uocauit nom filii sui benoni. idest filius doloris. De hoc dolore dic apls. Scimus qd omis creatura ingemiscit et parturit usq; adhuc. et nos ipi pmicias spc habentes. int nos gemim. Quia g quam diu uiuim. in dolore sum. dicit qd rachel p dolore mortua fuisset. quasi tunc mortua n fuisset. si non doluisset. Qd 7 spalit in scis fit assidue. qui si hanc glam haberent. ut se in hac uita fragilitati subiacere dolerent. neq; parerent. nec beata morte quiescerent. qa ad glam uite peruenit p dolore uite psentis. uocat ultim doloris hui fructus. pteriti laboris. Et quia fructus pteriti laboris. nichil aliud e n ad extris di sedere. ideo spalis iacob. appellauit filium dextre. uel qa saulus psecutor ecclie. de tribu beniamin erat nasciturus. uocauit mat nom ei filius doloris sui. uel eciam ideo uocauit eum filium doloris. qa tre repmissionis que fuit data tribu beniamin. effudit sanguine xc. in tribu eni beniamin.

Quod aut ruben pmogenit 7 e iherusale sita. iacob. dormiuit cu bala ocubina patris sui. significat qd usus nr q significat p ruben. facilius cadit in peccatum. quam ceteri sensus. et associat alios q in peccato sunt ue

terani! uel ruben primogenitus iacob. significat primoge
nitum filium dei scilicet israel! qui ancillam concubinam
patris polluit. quia uetus testamentum sepe preuaricando
maculauit. Quid concubina nisi lex ueteris testamenti in
telligitur! ostendit apostolus dicens. Abraham duos filios
habuit! unum de ancilla. et unum de libera! hec autem
Iudas autem separatus a fratribus! sunt duo testamenta.
diuertit ad uirum odolamitem. nomine iram! quem
postea constituit pastorem pecudum suarum. Iudas qui inter
pretatur confessio! significat dominum. qui est confessio omnium ho
minum! racione utentium. Omnes enim homines! confitentur
dominum fecisse celum et terram. Odolamites autem interpretatur! tes
timonium in aqua. Iras autem interpretatur! fratris mei ui
sio. Ad uirum ergo odolamitem nomine iram! diuertit
iudas. quia ad illos uenit deus! per incarnacionis sue miste
rium. qui erant testes quod per aquam baptismatis! et pas
sumpta forma nostre carnis. fieret frater noster uisibilis. Unde
et ipse de apostolis dicit. Ite dicite fratribus meis. uel ad uirum odo
lamitem! idest ad testimonium in aqua diuertit. quia hoc
disposuit! ut quando baptizaretur et testimonium perhibe
retur. quod esset filius dei. Et accepta uxore sua. filia cha

nanei hominis. genuit tres filios · her · onam · et selā.
Her aut dux uxore. nomine thamar. fuit her nequā
in conspectu dni. occisusq: e ab eo. Iudas q̄q; dedit onam
scdo filio suo thamar. ut suscitaret semen fri suo. Onā
aut sciens n̄ sibi nasci filios. fundebat semen in tra.
et idcirco pcussit eu dns. Her et onam significat duo ge
nera hominum. alterum ultro nocentiu. alterum n̄
nocentium. s; tam pdee nolentiu. Her significat pec
catores. gratuito nocentes. onam significat peccores alios n̄
nocentes. s; tam pdee nolentes. Qui siqd boni habet
in hoc mundo pdunt. quasi in tram fundunt. Et quia
ille q nocet. e peior quam ille q non pdest. ideo her.
maior etate et malicia dicit nequam fuisse in conspectu
dni. et occisus e ab eo. Alt aut q semen q semen funde
bat in tra. q aleuioris culpe erat. n̄ dicit a dno occi
sus. s; pcussus. Notandu e aut. qd her interpretat pelli
ci. significat qd psequendo excoriaret homines. Onā
aut interpretat meror eor. scilicet quib nichil pdeet cu
habebat unde pdee posset. s; n̄ pd e. que terrena stul
ticia consumit. Thamar aut que interpretat commutans uel
amaritudo. significat synagogam. que poculum fel

lis dedit domino. Her et onam. filii iude de quo propheta dicit.
non deficiet princeps de iuda. et dux de femoribus eius. donec
ueniat qui mittendus est. significat reges iudeorum. quos
aperte tiranni fuerunt. uel qui pro se nichil profuerunt. Nam
qui utiles fuerint. ad nouum pertinuerunt testamentum.
Sela autem quod interpretatur dimissio eorum. significat tempus
quo ceperunt reges ex ipsis iudeis deficere. Illo autem
tempore. quo reges de tribu iuda defecerunt ueniendum
erat ad christum. sicut propheta predixerat. Non deficiet princeps
de iuda. et dux de femore eius donec ueniat qui mittendus
est. et ipse erit expectatio gentium. Nunc uero significauit
iudas. quando iuit ad tondendas oues in deficientem
locum. ita christus uenit. ad castigandum iudeorum populum. et eorum
deficiens regnum. Venit autem cum pastore suo odolamite.
cui nomen erat iras. Odolamites autem interpretatur. testimo
nium in aqua. Cum plane testimonium uenit dominus. cui
pater dixit in baptismo. Hic est filius meus dilectus. Iras autem
interpretatur. fratris mei uisio. Vidit enim dominus. iohannem fratrem
secundum semen abrahe. et secundum cognationem marie matris
eius. et elisabeth matris sue. et ideo tanquam odolami
tes testimonium perhibet ei in aqua. Cum uero dominus uenit

ad oues tondendas. id est sacerdotes peccatorum exhoneran
das. mutauit thamar habitum. quae commutans in
pretium anulum. non agnoscente iuda fecundatur. quia populus
quem non cognouit seruiuit ei. doctrinam fidei suscepit.
Quod autem iudas dedit ei anulum et armillam et baculum
eo pacto. ut sibi redderet. quando promissum sibi mit
teret. innuit cunctis fidelibus. ut quicquid boni habent.
deo referant et deo ascribant. edum autem retineant sibi.
id est peccatores profiteantur se esse. Anulus enim. quod est ornamen
tum digitorum. significat ornatam discretionem. armilla
autem quae est ornamentum brachiorum et manuum. signifi
cat ornatam operationem. baculus autem quo sustentamur
ne cadamus. significat dominum qui nos sustentat ne peccemus.
Anulum ergo et armillam et baculum deo remittimus. cum
discretionem et operationem nostram et pacientiam nostram. inter
aduersa ei ascribimus. Quod odolomites non inuenit cui da
ret edum. significat quod post acceptam fidem. non imputatur
ecclesie. originale peccatum. Sciendum est autem quod
sancti habent. diuersum signatum in scriptura scriptum. et ali
quando contrarium. sicut ysaac quem apostolus dicit christianos sig
nare. ysmahelem uero iudeos. in epistola ubi dicit. Scriptum est

quoniam abraham duos filios habuit, unum de ancil
la, et unum de libera. Ubi autem a patre ductus est ad im
molandum, significat christum. Similiter iudas in hoc quod iuit
ad tondendas oves significat christum. In hoc autem quod thamar
lapidare voluit, credens eam ex adulterio concepisse iudas,
significat iudeos, qui usque hodie dicunt nos non esse plebem
christi, nec habere nos semen abrahe, sed potius fidem christi quasi ex
adversitate usurpare nobis, sed probatur certissimis argumentis,
scilicet anulo et armilla et baculo, exhibitione bonorum operum,
et tollerantia tribulationum, cum discrecione erubescunt iudei
et confunduntur, et nos magis iustos quam se esse fatentur, et secundum
istam benedixit iudas: iustior est thamar quam ego. quia iudas
causa libidinis mixtus est ei, illa autem mixta est ei dilectione filiorum.
Thamar autem habet diversas significationes. Ubi enim
duos zaram et phares peperit, significat dominum gentilis et iu
daici populi patrem. Zara enim qui prius manum emisit, et qui inter
pretatur oriens, significat iudeos, qui primi acceperunt lumen divi
ne cognitionis, ut pote qui per legem acceperunt fidem unius dei.
Obstetrix autem que coccinum ligavit in manu eius, significat
primos sacerdotes et prophetas synagoge, qui quando prophetaverunt
quod ipsi crucifixerunt christum, tunc quasi in manu ligaverunt

coccinum. Quod autem ligato coccino manum retraxit, sig-
nificat quod expleta passione Christi cessaverunt bene opera-
ri, quia quod postea fecerunt nichil valuit eis. Illo vero manum
retrahente egressus est phares, scilicet populus gentium.
significat futurum, quod primi erunt novissimi, et novissimi
Notandum est autem quod somnium ioseph. Illud primum
quod dixit se vidisse solem et lunam adorare se, non est impletum
nisi spiritaliter intelligatur, eo regnante in egypto. Joseph quem
pater praeceteris filiis dilexit, christum figuravit, quem deus pater
ceteris fratribus ex abraham stirpe progenitis praetulit. Unde et
ibi dicitur: Amabat eum iacob, eo quod in senectute genuisset
eum. Senescente autem mundo manifestatur dei filius per ma-
rie virginis partum, sero advenit tanquam filius senec-
tutis. Tunica autem polimita quam fecit ei pater, varietatem
populorum ex omnibus gentibus significat in corpore christi congregatam.
Somnium illud per quod frugum manipuli adoraverunt
manipulum eius, illud quod in christo repletur: Adorabunt eum
omnes reges terre et omnes gentes servient ei, scilicet per fi-
dem fructum bonorum operum offerentes. Ipsumque sol et luna
et stelle adorant. De quo sole est dictum: Laudate eum sol et
luna et stelle. Ipsum enim excellentia sanctorum in solis nomine

ꝗ ecclē claritas! sub magne lune. 7 omnium ipsoꝝ nume
ro stras! in figura stellaꝝ adorant. Unde 7 paṫ suus incre
pauit eum dicens. Numqͥt ego 7 maṫ tua ꝗ frēs tui!
adorabimus te sup̄ t̄ram. Obiurgatio ista paṫs! duri
ciam significat ipsi israhel. ante fuisse defunctā! qm̄
p eo qd ex se natū xp̄m ēē cognoscunt. adorare eū ɔtep
nunt. Jacob misit filiū suū. ut de frīb9 sollicitudi
nem gereret! ds paṫ misit unigenitū suū filium. ut
genus humanū peccatis detentū uisitaret. Et bene
quesiuit ioseph frēs suos in sicimis. Sicima eni inpre
taṫ humerus. Semp uerterunt peccatores dorsū suum
in faciē iusti. Inuenit ergo ioseph frēs suos in dothaim.
Dothaim inp̄retaṫ defectus. Et uere ingndi defectu
erant! qui de fr̄icidio cogitabant. Cū aut̄ uidissent io
seph frēs sui p cul. occidere eū cogitauerunt! ꝗ iudei
uidentes xp̄m. ut eū crucifigerent! ɔsilium inierunt.
Qd aut̄ se paṫ statuerunt dicturos. eum fera deuorasse!
de se ip̄is p̄phiauerunt. q̄ reuera fera pessima fuerunt.
Nudauerunt ioseph frēs sui tunica polimita ꝗ talari!
ꝗ iudei expoliauerunt xp̄m. p morte crucis tunica cor
porali. Polimita aut̄ tunica! significat decorē omni

uetaretur in xp̄o. Hanc tunicam resparserunt iudei edi san
guine. cum falsis testimoniis eum accusantes. in inuidiam de
duxere peccati. omnium peccata donantem. Dehinc mittit᷑ in cis
ternam. id est in lacum. q᷑ xp̄c expoliatus humana carne. de
scendit in infernū. De cisterna quoq; leuat᷑. q᷑ hismahelitis
id est gentib; uendit᷑. Joseph missus ē in puteum. ⁊ eductus
de puteo. q̇a ad aliud n̄ ad mortē dn̄i ⁊ passionē q᷑ resurrec
tionē ptendit᷑. q᷑ xp̄c postquā ab inferno regredit᷑. ab
omib; gentib; fidei commercio cōparat᷑. Ille p iude consilium.
triginta argenteis distrahit᷑. hic p consilium iude scariothis.
eodem numero uenundat᷑. Dehinc iacob posteritatis de
plorans dispendia. quasi pat̄ filiū lugebat amissum. q̇a
quasi pph̄a lugebat interitū iudeoꝝ. Denique scidit uestim
tum suū. Qd in passione dn̄i factū est a pncipe sacerdotū. sed
uelum templi scissum ē. ut nudatū sicum pplm. q᷑ diuisū
ostenderet regnum. Igit᷑ descendit ioseph in egyptū. q᷑ xp̄c
in mundū. Emit eū eunuchus. id est castus in discipulis e
uangelicus ppls. Et erat pulchra facie. Sic ⁊ de xp̄o ait dauid.
Speciosus forma p filiis hominū. diffusa ē gr̄a in labiis
tuis. Sed ⁊ mulier nequam. in eum oculos iniecit. ut ad
ulteriū cū illa ppetraret. Ista mulier figura ē synagoge.

que sepe sic scriptum est. machinata est post deos alienos.
Si mulier uolebat christum in adulterii sui scelere retinere. ut
negaret se esse dominum. quia phariseorum magister et scribarum quam legis
precepta seruare. que lex erat illi synagoge quasi maritus.
Christus autem adquiescens illicite doctrine. adulterium sinagoge uitauit.
et nudus ad gentes uenit. Lacinia autem quam meretrix retinuit.
significat uestimenta eius legem. que est quasi lacinia uestis christi
respectu euangelii. Et sic mulier calumniata est ioseph. ubi eum
retinere non potuit. ita synagoga calumniata est christum. dicens
eum dixisse. Soluite templum hoc. et post triduum reedifica
bo illud. dicens legis esse transgressorem. Et sic carcer ioseph non
tenuit. ita infernus christum. et sic ioseph maioris potestatis secundum
humanitatem. sic et christus dicit. Data est mihi omnis potestas in celo et in
terra. Duo autem eunuchi de domo regis. quos in carcere uinctos
inuenit. significat paganos et iudeos. qui in inferno tenebantur.
sub originali peccato inclusi. Qui bene dicuntur eunuchi. ut
pote infructuosi. Domino autem ab inferis redeunte. et legis obscu
ra sic ioseph somnia reuelante. et credentium populus. a peccatis
solutus. et de carcere inferni liberatus. et in ministerium
domini sui redditus. sic eunuchus est in ministerium pharaonis resti
tutus. incredulus autem et impius iudeorum populus. quia in salutis fe

rum lignum n̄ credidit. transgressionis ligno suspen
sus est. Septem aut̄ anni. q̄ septem spicis plenis. uel sep
tem pinguib; uaccis assimulant̄. septē dona sc̄i sp̄c sig
nificant. Quib; ubertas eccl̄e. ante aduentum antixp̄i
habundat. At contra septem steriles significant famē
ueritatis & iusticie. temporibus antixp̄i uenturam.
Congregauit aut̄ ioseph. p illa dona sc̄i sp̄c. quasi p
septē annos omēm frugum habundantiam. id est. fru
menta fidei. scōr cordib; condens. ut cū septē anni inaple
uenirent. id est cum iniq̄tate septē capitaliū criminū
temp̄e antixp̄i occurreret. fideles haberent. unde fi
dem suam sustentarent. Inde ioseph. cū rege sup̄ cur
rum suū assumpt̄. p̄cone clamante. est sup̄ uniuer
sam t̄ram egypti constitut̄. sic & xp̄c postquam de infer
no regressus est. ascendit currum regni celestis. de quo
dictum ē. Currus dei decem milib; multiplex. & acce
pit potestatē a patre p̄dicandi & iudicandi. sic ap̄ls ait.
& dedit ei nom̄ qđ est sup omē nom̄. ut in nomine
ihu. omē genu flectat̄. celestiū terrestriū & infernoꝝ.
Accepit quoq; & anulum pontificatū. scilicet fidei.
quo credentiū aīe. salutis signo signant̄. frontibq;

q̄ cordib⁹ nr̄is p signū crucis eterni regis ex p̄mit. Indu
turq; stola byssina! id est carne sc̄a bysso splendidis
sima. 7 stola inmortalitatis. Accepit quoq; torquē
aureū. id est intellectū bonum! p̄co ante p̄cedit. id
ē iohs baptista! q̄ iter ei⁹ p̄cedens. p̄conabat̄ dicens.
Parate uiam dn̄o. Et q̄a ioseph uocatus ē saluator egyp
ti.! significat q̄d xp̄c eēt saluator. istī⁹ tenebrosi mun
di. Et sic ioseph fuit triginta annoꝝ. quando stetit
in ospectu pharaonis! ita 7 xp̄c fuit triginta annoꝝ. q̄n
do p̄dicationis sue misterium uenis ōs apparuit. Et
sic dux uxorē ex gentib⁹. a quā duos filios genuit! ita
q̄ xp̄c ɔiunxit ecclām ex duob⁹ p̄plis. Igit̄ post quā nos
ubertat. inualuit fames sup̄ t̄ram! uoluntas audien
di uerbū dei ɔp̄mit. uel ioseph apuit horrea sua! q̄a
xp̄c misit ap̄los p̄dicare. p̄phaꝝ misteria. Et sic fame
lici p paleas p uenerunt ad frumētū! ita noui xp̄iani
p legem 7 scripturas p̄phaꝝ. p uenerunt ad noticiam
dei. Descenderunt ḡ dece frēs ioseph in t̄ram egyp
ti! id est iudei uenerunt ad xp̄m. cū decalogo legis.
Quos ip̄e cognoscens. non ē agnitus ab eis! cognoscet̄
q̄ ebrei a xp̄o. ipsi aūt non cognoscunt eū. Qd aūt

pecuniam gratis n̄ accepit ab eis. s; argentū reddidit.
significat q̄d fides x̄ti n̄ emit̄ pecunia. s; gr̄a. Quod argen
teus ciphus ioseph. inuentus ē in sacco beniamin. De
cui̇ tribu beatus erat paulus nasciturus. significat q̄d
in corpore pauli. iam doctrine celestis p̄fulgebat obsequi
um. q̄ quā diu legi fuit subiectus. quasi in sacco fuit
absconsus. Qui illus ē ananias. quasi saccum dissoluit. q̄a
paulum a lege iudaica exuit. et decidentib; squamis. uel
ut q̄bdam sacci uinculis. sacco soluto. id est deposito legis
uelamine. factus est p̄dicator euglii. Quod aut̄ sin
gulis frīb; dedit binas stolas. beniamin u̇o dedit p̄ ceteris grām
scientie. 7 p̄dicandi noticiam scē trinitatis et correctionē.
ceteris aut̄ dedit binas stolas. scilicet ut 9 fuerint apud dnm
et hominē. iuxta q̄d in puerbiis legit̄. Omes domestici ei;
uestiti sunt duplicib;. Mittunt̄ 7 patri munera. q̄a filii hono
rat patrē. Hec aut̄ munera. portant̄ decem asini. scilicet
gentiles. subiecti decalogo legis. Dimisit ergo ioseph fr̄es
suos. q̄ nuntiauerunt patri dicentes. Joseph uiuit. et ip
se dn̄s est in uniuersa t̄ra egypti. Sepauit iacob. idest
synagoga. Duas eni significationes habet iacob. Sed
posquā cognouit eum. reuixit sp̄c ei;. Uocat̄ g̃ a filiis. sa

licet petro et paulo et iohanne. precedit quos anna perfidia opti-
nebat. Et sic xpc uetus ioseph nuntiante iuda. uitt omnia
patri suo iam seni. quia senescente mundo. suscipiet dominus
ipsum iudeorum. non secundum eorum merita. sed secundum electionem gratie sue.
In quo notandum est. quod ioseph monuit fratres. se dicere esse
pastores ouium. Notandum est. quod iusta seruitus est. et iusta
dominatio. cum peccata homini seruiunt. et homo pecca-
toribus dominatur. Ubi insinuatur. racione debere dominari humane
In hoc autem quod liber dicit. quod in racionabilitati.
anime domus iacob. que ingresse sunt egyptum. fuerunt
septuaginta. notandum quod sexaginta sex anime intrauerunt cum
eo in egyptum. in actibus septuaginta duabus. Non enim pote-
rat lucas aliquid contrarium scribere. aduersus eam scripturam.
que iam fuerat gentibus diuulgata. utitque maioris opinio-
nis. illo dumtaxat tempore. septuaginta interpretum auctoritas
habebatur. quam lucas qui ignotus et uilis non magne fidei in racio-
nibus ducebatur. Hoc autem generaliter obseruandum est. quod ubicumque
sancti apostoli. aut apostolici uiri cum loquuntur ad populos. his plerumque
testimoniis abutuntur. que iam fuerant in gentibus diuulgata.
Quod dominus dicit. iacob noli timere descendere in egyptum.
in gentem magnam faciam te. et descendam tecum. et in

de reuocabo te inde. Non uidetur dici de ipso iacob. non enim reuocatus est de egypto! quippe qui ibi defunctus est. significat protoplastum qui a deliciis paradysi deiectus est! in tenebras huius mundi. et post mortem in tenebras inferni. Unde xpistus eum per passionem suam reuocauit.! uel significat xpistum qui in hunc mundum ad redemptionem nostram uenit. consummato que redemptionis sue tempore! ad patrem redit. et multos fidei sue sequaces reliquit. Et quod ei dicitur. ioseph ponet manus suas super oculos tuos.! significat quod xpistus super litteralem intelligentiam legis. spiritalem intelligentiam operandi posuit.

Postquam cuncta egyptus. uendidit ioseph omnia pecora sua pro frugibus.! secundo anno uendiderunt se ipsos pro semine. preter sacerdotes. Unde constat omnes egyptios esse seruos.! sicut et dominus de eis filiis israel dicit. Ego sum dominus deus tuus qui eduxi te de terra egypti.! et de domo seruitutis. Hoc autem distat. inseruitute eorum et seruitute filiorum israel! quod ipsi se ipsos in seruitutem uoluntarie dederunt. filii autem israel! in seruitutem opprimentibus tirannis aliquando redacti sunt. Egyptii enim naturaliter sunt procliues ad seruitutem. sicut et pater eorum cham promeruit.! qui nuditatem patris derisit. Filii autem israel naturaliter sunt liberi. ex quibus libertas

non potest facile extorqueri! sicq; moyses in lege pcepit. Si emeris seruum hebreum. septem annis seruiet tibi. septimo aut erit liber gratis. Vnde ipsi in euglio dic. Semen abrahe sumus! & nemini seruiuimus umquam. Ex quibus datur nobis spalit intelligi! qa qui se uoluntarie mancipat diabolo. difficile potest liberari. qui aut uolent & sine sponte ad temp opimit. n efficit seruus inppetuum. Postqam aut egyptii uendiderunt tram suam pharaoni! eos fames optinuit. Qd de hebreis n legit. quam uis etiam ad illos ueniebat fames! tam non optinet eos. de abraham scriptum est. Qm descendit in egyptum! qa inualuerat fames sup tram. Cum g de ceteris agit. dicit fames sup tram inualuisse! cu de reprobis dicit optinuisse. Vnde scriptum e. Iunior fui & eni senui! & n uidi iustum derelictum. nec semen ei querens panem. Et alibi. Non occidit fame aiam iusti. Vnde & corui nutuerunt uiduam & helyam! s; iuxta allegoriam. pnuntiat unus de duodecim pphis famem accipiendam dicens. Ecce dies ueniet. dic dns! & mittam famem sup tram. & non famem panis! s; famem audiendi uerbum di. Qui eni trena sapiunt. paciunt famem doctrine celestis! qa ds n uult frustra mitte pdicatores illis. Si aut

de eis stirpe abraham nobilitate nobilice gentes custodias! mittet te lex q. pphe 7 euglia. Quod aut de sacerdotib. dicit. qd non sint pharaoni tributarii facti! post hec ostendunt ee meliores ceteris. q ita meruerint placere pharaoni. Et sic dns dicit aplis. iam n dicam uos seruos s; amicos! ita 7 pharao istis ut pote dilectis suis. liberam tram concedit. Sed sciendum e. qd magna differentia e int sacerdotes di! q. sacerdotes pharaonis. Pharao eni tram dat eis! xpc aut dic. Qui n renuntiauerit omib. que possidet! n potest meus ee discipls. Ppls aut egypti. dat quintas pharaoni! xpiani aut decimas. qa carnalis ppls seruit qnq; sensib. corporis! xpiani aut custodiunt decem pcepta legis. Unde q. in euglio refert fidelis seruus. decem mnas dno suo q. decem ciuitatu accepit potestate. Et qa auctor omium. 7 initium uni e xpc! idcirco q. ppls decima qdem dat sacerdotib. pmogenita dat u illi! de quo scriptu est. Qui est pmogenitus omis creature. Pars aut quam dedit iacob ioseph filio suo. ext fres suos! e ciuitas sichem. que 7 sicima q. sichar. appellat! scilicet ciuitas samaritanoz. ubi dns sup puteum sedit. Quam se dic de manu amorrei scilicet patris sichem. in arcu q. in gladio tulisse! qa occisis illis.

optinuit eam . peruindicata iniuria dine . Ioseph aut(em) cu(m)
uideret inminere obitum patris sui ! obtulit ei duos filios
manasen ad dexteram . ut pote maiore(m) ! et effraim bene
dicendos . Manases aut(em) maior natu erat . q(ui) int(er)pretatur ob
liuio ! significat iudeos . creatoris sui oblitos . Effraim aut(em)
q(ui) int(er)pretatur fecunditas uel habundantia ! significat
xpianum p(o)p(u)l(u)m . q(ui) ampliatus (et) fecundatus e(st) p(er) totu(m) mundu(m) .
Nos cu(m) iacob e(ss)et benedicturus ! posuit pat(er) manasen ad
dexteram . ut pote maiore(m) ! effraim ad sinistram . At ille
cancellatis manib(us) . crucis misteriu(m) p(re)figurans ! transla
ta in minore(m) dext(er)a . maiori sinistram supposuit !
sicq(ue) crucis similitudo sup(er) capita eo(rum) denotata . iude
is scandalum ! xp(ist)ianis futuram gl(ori)am p(re)signauit . ie
nioreq(ue) p(er) crucis misterium ! sinistrum factu(m) de dextro ,
et iuniore(m) dextrum de sinistro . Cui cu(m) ioseph diceret .
n(on) ita conuenit pat(er) ! q(ui)a hic e(st) p(ri)mogenitus respondit . Scio
filium scio ! et ip(s)e q(ui)dem multiplicabit(ur) . s(ed) fr(ater) ei(us) iunior
erit maior illo ! ap(er)te p(ro)phans ecc(les)iam . qua(m) uis tarde e
lectam ! tam synagoge p(re)latam . Nis q(uo)q(ue) benedictis ! uo
cauit iacob filios suos ! et ait eis . Congregamini ! ut
annuntie(m) uob(is) . que uentura sunt dieb(us) nouissimis .

In quibus verbis. magis videtur significare allegoriam.
quam istoriam. Utrumque tamen ystoriam et allegoriam.
Istoriam de divisione terre repromissionis que per sortes
dividenda erat nepotibus eorum. allegoriam autem
de christo et ecclesia in novissimis temporibus futuram. Sed
prius istorie fundamenta ponenda sunt. ut aptius
allegorice culmen priori structure superponatur.
Ruben primogenitus meus. tu fortitudo mea. princi
pium doloris mei. Prior in donis. maior imperio.
Effusus es sicut aqua. Non crescas. quia ascendisti cubi
le patris tui. et maculasti stratum eius. Est autem sensus hic.
Tu es primogenitus meus. maior in liberis. et debebas iux
ta ordinem nativitatis tue. hereditatem que primogeni
tis iure debebatur. et sacerdocium accipere et regnum.
verum quia peccasti. et quasi aqua que ligneo vase non
tenetur. voluptatis impetu effusus es. idcirco precipio
tibi. ut ultra non pecces. sisque in fratrum numero peccati lu
gens. quod primogeniti ordinem perdidisti. Principium
autem doloris. est omnis primogenitus. quod pro eo commoventur
primum viscera parentum. Spiritaliter autem signi
ficat ruben priorem populum. cui a domino per prophetam dicitur.

Israel primogenitus meus. Et tamen quod primogenitis debe-
bat. ipsi erat. scilicet accipere sacerdotium et regnum.
Quod autem dicitur. fortitudo mea et principium doloris mei.
uerum est. quia ex ipso in ipso uirtus prior in donis. quia ipsis
primum data est lex. diuine cognitionis. ipse maior imp-
erio. quia gloriosius in hoc mundo regnauit. Effusus est
sicut aqua. quia peccando in xpm. sicut aqua que uasculo
non tenetur. effusus est uoluptatis sue impetu. Unde et ad-
dit. Non crescas. quia et ita factum est. per uniuersum
enim orbem dispersus. ualde minutus est. Et quare mi-
nus sit ostendit. dum adiungit. Quia ascendisti
cubile patris tui. et maculasti stratum eius. quod utrumque
tunc fecit. quando corpus dominicum in quo plenitudo diui-
nitatis requiescebat. raptum in cruce suspendit. et fer-
ro commaculauit. Iudei autem credunt. hoc ideo patrem ei
imprecari. quia cum bala concubina eius concubuit. Symeon
et leui fratres. uasa iniquitatis bellantia. In cetu illorum non
sit gloria mea. quia in furore suo occiderunt uirum. et in
uoluntate sua suffoderunt murum. Maledictus furor
eorum. quia pertinax. et indignatio eorum quia dura. Diuidam
eos in iacob. et dispergam in israhel. Leui enim hereditatem

propriam non accepit. sed paucas urbes ad habitaculum habuit. De
symeon uero in libro ihesu scriptum est. quia ipse proprium funiculum
non accepit. sed a tribu iuda quoddam accepit. Spiritaliter autem
per symeon et leui intelliguntur. scribe et pharisei. et sacerdotes
iudaici populi. De symeon sunt scribe. de leui autem sunt principes
sacerdotum. qui consilium fecerunt. ut ihesum dolo tenerent et occi
derent. de quo consilio dicitur. In consilio eorum non ueniat anima mea.
Cernebat enim omnia scelera. que in nouissimis temporibus
facturi erant iudei. qui in furore suo occiderunt uirum. id est
de quo dicitur. Ecce uir oriens nomen eius. Et alibi. femina cir
cumdabit uirum. Suffoderunt murum. id est illum spiritalem
murum. qui custodit israhel. lancea confoderunt. Maledictus
furor eorum quia pertinax. utique quia furore accensi et ira. optu
lerunt christum pontio pylato dicentes. crucifige crucifi
ge eum. Et iterum. Sanguis eius super nos. et super filios nostros. Et
indignatio eorum sit maledicta. dura. quoniam barraban latro
nem petierunt. christum autem crucifigendum clamauerunt. Di
uidam eos in iacob. et dispergam in israhel. quia aliqui eorum credide
runt. aliqui in infidelitate permanserunt. Diuisi ergo dicuntur
ab eis qui crediderunt. Dispersi autem per totum mundum. utpote
peccatis suis de terra repromissionis expulsi. Iuda te lau

dabunt fr̄es tui. Manus tue in ceruicib; inimicor̄ tuor̄.
adorabunt te filii patris tui. Catulus leonis iuda. ad p̄dā
fili mi ascendisti. Quib; uerbis significat de tribu ei' reges ɔ
stituendos. & de inimicis suis triumphaturos designat.
Sed q̄a omnia sequentia iude n̄ possunt iuxta litteram
coaptari. restat ut intelligant' de xp̄o dici. Hoc enim iu
da. intelligit' xp̄c uerus patris ɔfessor. & de tribu iuda
genitus. Ipsum laudant fr̄es sui. scilicet ap̄li & omnes xp̄i
ani ipsi. adoptione effecti sunt filii dei patris. & fr̄es xp̄i
p gr̄am. quor̄ ipse pater ē p naturam. Manus tue in ceruici
cib; inimicor̄ tuor̄. Iidem enim manib; & eodem tropheo cru
cis & suos p̄texit. & aduersarias partes uel potestates p̄stra
uit. iuxta qd̄ & pater p̄misit dicens. Sede a dextris meis. do
nec ponam inimicos tuos scabellum pedū tuor̄. Adora
bunt te filii patris tui. q̄a multi ex iudeis p electionē fient
salui. Catulus leonis iuda. qm̄ nascendo paruulus fact'
ē. sic scriptum ē. Paruulus natus ē nobis. Ad p̄dam fili mi
ascendisti. in altum captiuā dux captiuitatē. Requiescens
occubuit ut leo. manifestissime in passione xp̄c occubuit.
quando inclinato capite tradidit sp̄m. siue quando in se
pulchro rursus uelut quodam corporis somno quieuit.

S; quiescit ut leo · uelud catulus leonis . in sompno
enī suo leo fuit · quando n̄ necessitate s; potestate
hoc ipm̄ impleuit . sic ipse dic̄ · Nemo tollit a me
aiām meam . s; ego pono eam · & iterū sumo eam ·
Qd u° addidit · ut catulus leonis . inde enī mortu
us · unde natus · Phisici enī de catulo leonis scribunt ·
qd quando natus fuerit . trib; dieb; & trib; noctib; dor
mit · Deinde patris rugitu . ueluti tremefactus susci
tari dicit̄ · Qd conuenient aptat̄ xp̄o . q trib; dieb; & tribus
noctib; · sepulchro somnū mortis impleuit · Bene g°
xp̄c ut leo requieuit . quia n̄ solum mortis acerbitatē
n̄ timuit · s; etiam in ipā morte . mortis imperiū uicit ·
Qd aut̄ dic̄ . qs suscitabit eum · Nullus n̄ iuda . q dic̄
soluite templum hoc · & in triduo reedificabo illud · Non
deficiet p̄nceps de iuda · & dux de femorib; ei; donec ue
niat q mittend; ē . & ipse erit expectatio gentiū · Hic lo
cus manifestissime ad iudā refert̄ · Vs enī fuit ex semi
ne illi; . & intemerata fuit apud iudeos successio regni ·
donec xp̄c nasceret̄ · Habent hoc ystorie iudeoꝝ · q̄b; os
tendit̄ p̄mum alienū regem in gente iudeoꝝ fuisse he
rodem . quo tempore xp̄c natus ē · Qd si putant iudei ·

n̄ uenisse xp̄m. q̄ de tribu iuda usq; hodie. iudeoꝝ p̄ma
net regnum. Et quia non solum iudeis p̄ fuit ille qui
mittendus erat. adiungit. Et ipse erit expectatio genti
um. Quod adiungit. alligans ad uineam pullum. Per pul
lum significat gentilē p̄plm. cui adhuc nunquā fuerat
legis onus impositum. Nunc alligauit scilicet q̄sdam
ex iudeis. uinculo patrie caritatis. Lauabit in uino
stolam suam. qđ tunc impletum ē. cum carnē suam.
lauit in sanguine sue passionis. siue cū eccl̄a lauit se
uino illo. qđ p̄ multis effusum ē in passione peccatoꝝ.
Lauit etiam in sanguine uue pallium suū. quando
paganos. corpori suo coniunx. sic scriptum ē. Viuo ego
dic dn̄s. q̄a omēs istos induam sic uestimentum. Nos
xp̄c in sanguine uue mundauit. quando sic botrus
in ligno pependit. Tunc enī ex latere. sanguis & aqua p̄
flux. sed aqua nos abluit. sanguis redemit. Pulchrio
res sunt oculi eius uino. & dentes eius lacte candidiores.
q̄ scientie lum. uniuerso corpori eccl̄e p̄stant. Nā pul
chriores uino sunt. q̄a eoꝝ doctrina. austeritatē uete
ris uini exsupat. id est p̄ce legis traditionē. Euglica
enī precepta. longe clariora sunt. quā ueteris testamti

mandata. Et dentes eius lacte candidiores. Dentes predicatores sancti. qui precidunt ab erroribus homines. et eos quasi comedendo. in suum corpus transferunt. Nomine autem lactis. doctrina legis significatur. que carnalem populum. tanquam poculo lactis nutrit. Dentes eius ecclesie sunt. candidiores effecti lacte. quia forte et solidum uerbi cibum mandunt et distrahunt. De quibus dicit apostolus in epistola ad hebreos. Perfectorum autem est. solidus cibus. Et bene candidiores lacte. dentes eius dicit. Omnes enim qui perfecti sunt. et qui scripturarum cibos explanantes. subtilem et minutum intellectum. qui spiritalis cibus dicitur. ecclesie corpori subministrant. candidi esse debent et puri. atque ab omni macula liberi.

Isachar asinus fortis. accubans inter terminos. Vidit requiem quod esset bona. et terram quod esset optima. supposuit humerum suum ad portandum. factusque est tributis seruiens. Isachar qui interpretatur merces. significat populum gentium. que domini sanguinis sui precio. est mercatus. Isachar quoque asinus fortis dicitur. quia prius gentilis populus. quasi brutum et luxuriosum animal erat. nullaque racione subsistens. Nunc uero fortis est. redemptori domino colla subiciens. et iugum discipline euangelice perferens. Nunc accubans inter terminos. uidit requiem quod esset

bona! & t(er)ram q(uo)d e(ss)et optima. Int(er) t(er)minos namq(ue) accubare
e(st). p(ro)stalato mundi fine req(ui)escere! nichilq(ue) de his que
nunc uersant(ur) in medio querere. s(ed) ultima desiderat.
Et fortis asinus requiem & t(er)ram optimam uidit!
cum simplex gentilitas idcirco se ad robur boni
op(er)is se erigit! q(ui)a ad et(er)ne uite patriam tendit. Un
de enim & ponit humeru(m) suum ad portandu(m)! q(ui)a ad
p(ro)missam req(ui)em p(er)uenire desiderat. cuncta manda
toru(m) honera libent(er) portat. Unde factus e(st) t(ri)butis ser
uiens! hoc e(st) regi & xp(ist)o suo dona op(er)umq(ue) honoru(m) mu
Zabulon in litore maris habi nera offerens.
tabit! & in statione nauium p(er)tingens usq(ue) ad sydo
nem. Zabulon q(ui) interp(re)tat(ur) habitaculu(m) fortitudi
nis. eccl(esi)am significat fortissimam! ad omnem toleran
tia(m) passionis. Hec in litore maris habitat. & in statio
ne nauium! ut credentib(us) sit refugium. p(er)iclitantib(us)
monstret fidei portum. Hec int(er) om(n)es turbines s(e)c(u)li im
mobilis & inconcussa firmitate solidata! expectat naufra
gia iudeoru(m) & hereticoru(m) p(ro)cellas. Que & si circumfert(ur) omni
uento doct(ri)ne. quoru(m) & si tundit(ur) fluctib(us)! frangit tamen
illa fluctus. & n(on) frangit(ur) ullis heresum tempestatibus!

nec ulli uento scismatum · q mota succumbit · Tanget
usq; ad sidonem. hoc est usq; gentes puenit. Legit
etiam in euglio · inde assumptos ee aliquos aplos.
& in p̄tis locis dnm docuisse · sic scriptu est · Terra za
bulon & tra neptalim. uia maris transiordanen gen
tium · ppls q sedebat in tenebris. uidit luce magna.
Dan iudicabit pplm suum. sic & alia trib isrl · Fiat
dan coluber in uia · cerastes in semita. mordens ungu
lam equi · ut cadat ascensor ei retro. Salutare tuum ex
pectabo dne. Dicunt qdam · antixpm p uerba hec pdi
ci. de ista tribu futurum. Alii de iuda · a quo tradit
e apc. uel equitate atq; equu dm cu carne sumpta
designare uolunt. Retrorsum aut cadere. ut in terram
reuertat · unde sumptus e. Sz qm die tcia resurrexit.
ideo ait. Salutare tuum expectabo dne. Sic & p dauid
dic. Non derelinquas aiam mea in inferno. Alii autem
hanc pphetiam ad antixpm transferunt. p eo qd in hoc
loco dan & coluber asserit & mordens. Unde & n inme
rito · cum israheliticus ppls terram in castrorum partione su
scipet. pmus dan ad aqlone castra metatus e · illu silicet
significans. q in corde suo dixerat. sedebo in monte

testamenti · in lateribus aquilonis ! ascendam super altitudi
nem nubium · similis ero altissimo · De quo propheta · A dan
auditus est fremitus equorum eius · Qui non solum coluber ! sed
etiam cerastes uocatur · Cerasta enim grece ! latine cornua
dicuntur · Serpens hic cornutus esse perhibetur ! per quem digne anti
christi aduentus asseritur · quia contra uitam fidelium ! cum morsu pes
tifere predicationis · armabitur etiam cornibus potestatis ·
Quis autem nesciat · semitam angustiorem esse quam uiam ·
Fit ergo dan coluber in uia ! quia in presentis uite latitudinem
uos prouocat ambulare · quibus quasi parcendo blanditur ·
Sed in uia mordet ! quia eos quibus libertatem tribuit · erroris
sui ueneno consumit · Fit iterum cerastes in semita ! quia
quos fideles reperit · et sese ad celestis uite angustiam itine
ris constringentes ! non solum nequitia callide persuasionis
impetit · sed etiam terrore potestatis premit ! et persecutionis
angore · post beneficia fictae dulcedinis ! exercet cor
nua potestatis · Quo in loco equus hunc mundum insinu
at ! qui per elationem suam · in cursu labentium temporum
spumat · Et quia antichristus extrema apprehendere nititur ! ce
rastes iste equi ungulas mordere perhibetur · Ungulam
quippe equi mordere est ! extrema seculi feriendo contingere ·

Ut cadat ascensor retro. Ascensor equi est. quisquis extollitur
in dignitatibus mundi. Qui retro cadere dicitur. quia non in faciem.
sicut saulus cecidisse memoratur. In faciem enim cadere est. in hac
uita. suas unumquemque culpas agnoscere. easque penitendo
deflere. Retro uero quo non uidetur cadere est. ex hac uita repente
decidere. atque ad supplicia ducatur ignorare. Et quia iudea
erroris sui laqueis capta. pro xpo antixpm expectat. be
ne iacob eodem loco repente in electorum typo conuersus
est dicens. Salutare tuum expectabo domine. Non sicut infidelis
antixpm. sed eum qui in redemptione nostra uenturus est. uerum
Gad accinctus. proeliabitur credo fideliū ap̄m.
ante eum. scilicet ante dan. uel ante antixpm. Iste gad ac
cinctus. personam domini exprimit. quia in primo aduentu humi
litatis sue. ante aduentum antixpi preliatus occurrit. Accinc
tus autem gladio. a patre filium. filiam a matre. nurum a socero
separans. iuxta quod in euangelio legitur. Non ueni mittere pacem
sed gladium. Ad autem att. accingetur retrorsum. id est post eius
uestigia. xpc celeri aduentu progrediens. ut ipse interficiat
eum gladio oris sui. Unde et bene idem gad. latrunculus inter
pretatur. eo quod posterius idem. secus pedes quasi latrunculus.
rapido atque inpulsu aduentu exiliat. contra iam antixpi

oppugnatione. Hoc est quod euangelista proclamat dicens. Quia di
es domini sicut fur ita in nocte ueniet. Christus uero ante et retro
preliari. ante antichristum scribitur. ante eum namque in occulto
humilitatis. post eum manifestius in gloria maiestatis. Demon
strat aperte et moyses prophetiam patriarche huius specialiter perue
nire ad christum. Sic enim ait. Benedictus gad in quo in latitudi
ne quasi leo requieuit. cepitque brachium et uerticem. et uidit prin
cipatum suum. Agnoscat itaque quis requieuit sic leo. nisi christus
in sepulchro. Quis confregit uerticem et brachia potentium.
nisi redemptor noster. qui humiliauit uirtutem et superbiam excel
sorum. Quis uidit principatum suum. nisi ille cui datus est principatus
et honor et regnum. Aser pinguis panis eius. et prebebit
delicias regibus. Aser interpretatur delicie uel beatitudo. et sig
nificat christum. cuius panis pinguis est. caro scilicet. que est esca
sanctorum. Quam si quis manducauerit. non morietur in eternum. Iste enim
prebet delicias regibus. id est quos sensus boni proprios regunt. qui do
minantur uiciorum suorum motibus. qui castigant corpora sua. et in
Neptalim quod interpretatur seruituti subiciunt.
dilatio. apostolos et predicatores sanctos significat. quorum doctrina in
latitudine illius mundi diffusa est. Ex hac enim tribu fuerunt
apostoli. qui sunt principes ecclesie. et duces principes zabulon

& p̄ncipes neptalym. qui sine dubio ad p̄sonam refert᷑
aploꝝ. Ipi sunt filii excussoꝝ. id est ꝓphaꝝ. q̇ in manu
potentis di positi. & tanquā sagitta excussa. ꝑuene
runt usq; ad fines t̄re. Unde & bene hic neptalim. ceru
us emissus scribit᷑. q̇a nimiru apli. p̄dicatores ueloci
saltu exilientes. in more ceruoꝝ t̄nscendunt. implicam
ta sclihui. sicq; excelsa & sublimia meditantes. dant
eloq̇a pulchritudinis. id est p̄dicant cunctis doc̄trinam do
mini saluatoris. Juxta litam aut̄ neptalim. q̇ int̄pretat᷑
ager inriguus. significat qd̄ in t̄bu ei᷒ erant calide aque. uel
qd̄ genesar & iordanis irrigarent t̄ram ei᷒. Unde & emisso
ceruo assimilat᷑. ꝓpt̄ uelocitatē ubertatis ei᷒. S; meli᷒
refert᷑ ad xp̄m. q̇ ibi sepi᷒ docuit. sic̄ & ẏsaia dic̄. Terra za
bulon. & t̄ra neptalim. uie maris t̄ns iordanen galilee.
p̄pts̄ gentium. q̇ ambulabat in tenebris uidit lucē mag
Filius accrescens ioseph. filius accrescens. & nam.
& decorus aspectu. filie discurrerunt sup̄ muru. & ex
asp̄auerunt eu. & iurgati sunt. inuiderunt q; illi ha
bentes iacula. Sedet in forti arcu ei᷒. & dissoluta sunt
uincula brachioꝝ & manuum illi᷒. ꝑ manū potentis ia
cob. Inde pastor egressus ē lapis isrl̄. Hoc sub p̄sona

dī pat͞s pphat de xp͞o! qđ synagoga relicta· innumeram
s̄ plebem ex gentib; colligeret· filius accrescens & decorus!
sic scriptum ē· Speciosus forma p̄ filiis hominū! diffusa
ē grā in labiis tuis· filie discurrerunt sup murū· idest
gentes uel ecclē que crediderunt sup soliditatē fidei!
quasi sup murum amore pulchritudinis xpi· accense dis
currunt! ut uerum sponsum ꝯtemplacionē accipiant·
& osculo caritatis qua illi copulant͛ adhereant· Sed exas
perauerunt eum· & obiurgati sunt eum! quando falsis
testimoniis calumpniantes· famuli dnī opprimere syna
goge ipsi temptauerunt· Inuideruntq; ei habentes
iacula· Neq; quisquam in ioseph iecit sagittas! uel aliqđ
uulneris telum· Sed hoc specialit͛ impletum ē in xp͞o· Se
det in forti arcus ei͛· Xpc enī arcum suū & arma· impug
nandi posuit in dō! qui fortis ē ppugnator· cui uirtute ce
dit omis nequicia pfidorum· Et dissoluta sunt uincula bra
chiorum ei͛! quib; frēs eū uinctū ad pylatum duxerunt· Re
cisa ē enī p manus omnipotentis iacob· hoc ē p manus omni
potentis dī iacob! ex eius ore ipē xpc· pastor lapis egres
sus· & firmitas credentium insit͛. Quod autē adiun
git· ds pat͞s tui erit adiutor tuus benedicet! quia quis

aduenit filium n̄ pat̄ q̇ dix̄: iacob puer m̄s · suscipiet eū

manus mea · Et omp̄c benedicet ẗ benedictionib' celi desup̄:

benedictionib' abyssi iacentis deorsum · Vniuersa enī sub

iecit ei: celestia p benedictionē celi · q; terrenam benedicti

onē abyssi · iacentis deorsum: ut omib' anglis 7 homini

b' dn̄aret. Benedictionib' uberū · idest siue duoz testam̄

toz: altero nuntiatus ē · alto demonstratus ē: siue be

nedictionib' uberum marie que benedicta erant.

q̄b' sc̄a uirgo dn̄o potum lactis immulset. Vnde illa

mulier in euglio dic̄. Beatus uent̄ q̇ te portauit: q;

ubera que suxisti · De benedictionib' uberū 7 uulue.

Hic benedicit' uulua eidem mat's · illa utiq; uirgina

lis que nob xp̄m edidit: de qua pat̄ p hieremiā pp̄ha

dic̄. Priusquam te formarē in utero noui te: 7 ante q̄m

ex ires de uulua scificaui te. Benedictiones pat's tui ce

lestis · que date sunt ẗ a summo celo 7 abyssi 9fortate

sunt: idest p̄ualuerunt benedictionib' patrū tuoz · Vl

tra enī ome meritū · scoz patarchaz pp̄haz 9ualuit sibi

benedictio omipotentis pat's in filio: ut ei nullus scoz eque

tur · donec desideriū collium eternoz ueniret · Colles isti sci

sunt: q̄ xp̄i aduentū pp̄hantes · cū magno desiderio in

carnationem ei expectauerunt. De quibus dominus dicit. Quia multi
iusti et prophete voluerunt videre que videtis. Non igitur ita sunt
dicti colles propter excellentiam sanctitatis, qui etiam eterni uocantur
quia uitam consequuntur eternam. Nec interierunt cum mundo, sed esse cre
duntur eterni. Fiant in capite ioseph, omnes scilicet iste bene
dictiones. que super caput christi ponuntur, quas incarnatus acce
pit. Et super uerticem nazarei de quo scriptum est, quoniam naza
reus uocabitur. hoc est apostoli dei inter fratres suos, quia ipse est caput om
nium eminens uniuersorum sanctorum. quos fratres uocat in psalmis.
Iudei autem intelligunt hoc totum, iuxta nudam litteram hoc
O fili ioseph. tam pulcher es, ut te sensu
multitudo populi prospecturus sit in egypto. de muris et fenes
tris. Inuiderunt tibi. et te ad iracundiam prouocauerunt fratres
tui, habentes liuores sagittas. et zeli iaculis uulneraue
runt te. Verum arcum tuum. et arma pugnandi posuisti
in deo qui fortis est propugnator, et uincula tua quibus te fratres liga
uerunt. ab ipso soluta sunt et disrupta, ut ex tuo semine
nascatur tribus efraim. fortis et stabilis et instar lapidis durioris,
inuicta imperantis quoque decem tribubus israel. Benia
min lupus rapax, mane comedet predam. et uespere diuidet
spolia. Quidam dicunt hunc beatum paulum significatum,

qđ de t̃bu beniamin natus. mane idest p̃mo tempore ecc(lesi)e
ut rapuit p̃dam. q̃ fideles q̊s potuit psecutus ē. Vespe aut̃
diuisit spolia. q̃a fidelis post modū factus. doct(ri)nā fidei
disputauit fidelib;. Vnde beniamin filius doloris int(er)
p̃tat(ur). q(uia) q̃a diuisione t̃re p(ro)missionis. eam partē accepit.
ubi t̃rena ih(e)r(usa)l(e)m ē sita. Que semp effudit sanguinē p(ro)phar(um).
omnino dicit(ur) beniamin. lupus rapax. mane p̃dam come
dere. uespe aut̃ idest infine mundi spolia diuidere. Te(m)p(or)e
eni(m) diuidit spolia. q̃a tunc intelliget. qđ t(er)ra sit a sp(irit)u d(e)i

Quod uirga ē uersa inserpentē de exodo. Videnda.

q(ue) t(er)tium serpens. n(on) est de decem plagis. s; ē intromiss(us) ad
pharaonē. ut signo credat q(ue) t(er)reat(ur). Significat autē
uirga uersa inserpentē. d(omi)n(u)m uenisse insimilitudine
carnis peccati. Serpens aut̃ uersus inuirgam. signi
ficat xp(istu)m p(er) miracula uerum d(eu)m apparuisse. He aut̃
sunt decem plage. Prima plaga ē. aqua uersa in san
guinē. sec(un)da rane. t(er)tia sciniphes. quarta om(n)e genus
muscar(um). quinta mors in pecora egyptior(um). sexta pustule
q(ue) uesice turgentes inhominib; (et) iumentis. septima grand
do sup om(n)es fructus p(re)t(er) serotinos. octaua locuste. que
comederunt qđ residuū fuit grandini. nona triduane

tenebre. decima mors omnium primogenitorum. Sciendum
est autem quod he decem plage contrarie sunt decem preceptis le
gis. Primum preceptum est legis. non habebis deos alienos. ego
enim sum dominus deus tuus. Comparatur ergo primum preceptum prime
plage. scilicet unum deum ex quo sunt omnia. intellige in
similitudine aque. ex qua generantur omnia. Aqua ergo uer
sa in sanguinem. significat deum. quem tunc homines uer
terunt. cum eum ceperunt credere corruptibilem. Unde
apostolus dicit. Et mutauerunt gloriam incorruptibilis dei. in
similitudinem imaginis corruptibilis hominis. Ima
go enim est corruptibilis. sicut sanguis. Secundum autem precep
tum. Non assumes nomen dei tui in uanum. Ille assumit no
men dei in uanum. qui in nomine dei iurat. et non credit se pu
niendum. Huic precepto. contrarie sunt rane strepentes et lo
quaces. significant fallaces homines. ueritati repugnantes.
et mendacium per nomen dei iurando statuentes. Tercium precep
tum est. memento ut diem sabbati sanctifices. nichil operis facies
in eo. In isto precepto insinuatur. quoddam uacationis indicium.
Que uacatio est tranquillitas. et sanctificatio sabbati. quia ibi re
quiescit spiritus dei. sicut ipse dicit. Super quem requiescet spiritus meus.
nisi super humilem et quietum. et trementem uerba mea. Huic

tercio precepto scilicet. precepto vacationis opponuntur sciniphes
et musce. que ingentis sunt inquietudinis. Quartum precep
tum. Honora patrem tuum et matrem. huic contraria est quar
ta egyptiorum plaga. scilicet canine musce. Caninum enim est.
parentes non agnoscere. et cecitatem in qua canes nascuntur.
contra parentes exhibere. Quintum preceptum non mechaberis.
Huic precepto opponitur quinta plaga. scilicet mortis in pecco
ra egyptiorum. Coire enim et generare eciam pecudum est. ra
cio. intelligere humanum est. Ideo racio que possidet. im
minentes motus inferiores carnis. tanquam dominans
refrenare debet. non immoderate et illicite passim vageque
laxare. Ideoque ipsis pecoribus natura datum est instituen
te creatore. ut non moveantur ad feminas. nisi certis temporibus.
Neque enim racioni se cohibet alio tempore peccatis. sed ipso mo
tu frangente torpescit. Homo autem ideo. semper moveri po
test. quia refrenare motum potest. Sextum preceptum est non occides.
Huic sexta plaga est contraria. scilicet pustule et vesice in omni
carne. significat. quod sic caro accenditur ira ad odium. et proxi
mi ad effundendum sanguinem. sic ardebit igne eterni iudi
cii. Septimum preceptum non furaberis. Huic precepto contraria.
septima plaga et grando in fructibus. significat. quod quicquid p

ximo furtum subt'hns. celestis iudex iudicabit. Octa
uum p̄ceptū est. Non loquaris c̄t p̄ximū tuum falsum
testimonium. Huic p̄cepto c̄traria ē octaua plaga. sci
licet locusta ⁊ bruc'us. que residua grandini uastare ne
fandis dentib;. significans eos q̄b; n̄ sufficit res bonoꝝ
uiolent' auferre. uerum eciam qđ quasi residuū fue
rat. famam scilicet eoꝝ rabido dente maliciose laceran
do corradere. ac p hoc ignē eternum ⁊ uermē q non mo
rit. sibi in pena c̄q'rere. Nonum p̄ceptū est. Non c̄cu
pisces rem p̄ximi tui. scilicet dense tenebre. significat
in tenebris re. ad eternas tenebras tendere. q qđ s n̄ uult
fieri. alii meditat' inferre. Decimum p̄ceptum. Non
desiderabis uxorē p̄ximi tui. non seruum n̄ ancillam.
Huic p̄cepto. ē c̄t'ria decima plaga. scilicet mors p'mo
genitoꝝ. significat. qđ q' uolunt hereditare aliena pos
sidere. desiderant mortē alioꝝ momentaneam. incip'
Sequens liber leuiticus historiꝝ. Uiuunt etiā.
diuersitates ex eq't. quaꝝ temp' imaginē passionis x̄
p̄ferebat. Nam postquam oblatus ē. omēs ille hostie
cessauerunt. que in egypto uel umbra eiusdem p̄cesse
runt. p̄figurantes illud sacrificium. qđ unusquisque

rus obtulit sacerdos. mediator dei et hominum. Cuius sacrificium per multas figuras. in uictimis animalium celebrari ante oportebat. propter commendationem figure carnis et sanguinis. postquam uictima una fieret remissio peccatorum. de carne et sanguine uictorum. qui regnum dei possidebunt. quia eadem substantia corporalis in celestem qualitatem. Ipse enim in uitulo. propter uirtutem crucis preferebatur. ipse in agno propter innocentiam. in ariete propter caritatem. in hirco propter similitudinem carnis peccati. ut de peccato dampnaret peccatum. Porro in conspersione simillaginis. demonstrabat ecclesiam. que est corpus eius. per aquam baptismatis colligendam.

Mortificamus autem uitulum cum carnis superbiam uincimus. agnum offerimus. cum innocenter uiuimus. et dum offerimus lasciuiam carnis superamus. Columbam offerimus. dum seruamus simplicitatem mentis. Turturem autem offerimus. dum castitatem carnis tenemus. Panes azimos offerimus. dum in azimis sinceritatis et ueritatis uiuimus. Ignis autem in sacrificio. significat consumationem nostre uite. absorbentem mortem in uictoria. Hec autem rite celebrauit ille christus. cuius regnum et sacerdocium per

phecia erat uenturi regis sacerdotis. Quod autem
mel uideri in sacrificio non offerrum, indicat apostolus dominum nichil
uoluptuosum, nichil suaue mundi huius placere,
nichilque quod non habeat mordacis aliquid ueritatis.
Unde et pascha cum amaritudinibus manducatur.
Et contrario ammisceri in omnibus sacrificiis sal iubetur,
scilicet ut omnia que ad christi pertinent ad honorem offe
ramus, sacrationis ac discretionis semper accipiat.
Quod uero in sacrificio oleum offertur significat, ut
quicquid ad cultum christi uel deuocionem sanctorum impendimus, to
tum hilariter faciamus, nichil ut apostolus ex tristicia atque
necessitate, hilarem enim datorem diligit deus. Primum
itaque sacrificium est, ut uitulus ex armento, significans
christum ex patriarcharum progenie natum. Offertur autem in ta
bernaculo, sed ostium tabernaculi, quia christus extra por
tam passus est. Sanguis autem eius offertur per filios aaron,
quia sanguis christi oblatus est per sacerdotem annam et cay
phan, quorum consilio effusus est. Secunda hostia est agnus, id
est christus, propter innocentiam agno assimilatus. Hic agnus
quem apud alyam in sacrificium adducitur, qui a iohanne
hominibus demonstratur, cum dicit: ecce agnus dei, ecce

q̇ tollit peccata mundi. Bene ergo in sacrificio agnus offertur. ut innocentie & passionis xpi figuram demonstraret. Quamquam autem sacrificium de simila ecclesie catholice figuram pronuntiat. que a pte uenientibus membris quasi simila ex multis credentium gentibus collecta est. & legis et euangeliorum mola. in tota spiritu separata. per aquam etiam baptismatis adunata. crismatis oleo perunctam. sancti spiritus igne solidata. & per humilitatem deo hostia placens effecta. Deo autem quod iuramentum protulit. ut uel male quod uelit bene faceret. atque hoc ipsum obliuioni transcendere dicitur. ut offerat agnum de gregibus. siue capram. orabitque pro eo sacerdos. & pro peccato eius. Sin autem non potuerit offerre pecus. offerat & edos cum turture. et duos columbe pullos. unum pro peccato. alterum in holocaustum. Iuramentum namque proferre est. uoto nos diuine seruitutis alligare. & cum bona opera promittimus. bene nos facere respondemus. Cum uero abstinentiam. cruciatumque carnis nostre uouemus. male ad presens nobis facere iuramus. Sed quia nullus in hac uita est ita perfectus. ut qualibet deo deuotus sit. inter ipsa quantulumcumque pia uota non peccet. pro peccato agnum offere de gregibus precipitur. siue capram. Quid enim per agnum. nisi actiue uite innocentia. Quid per capram. que in

summis extremisq; pendens rupib; pascit. n contemplati
ua uita designat. Cum g se conspicit p nulla hec posita non
inplesse. sacrificiu di studiosius haber. uel innocentia
boni opis. uel insublimi pastu contemplacionis accinge
re. Et bene agna de gregib. capra offerri de gregib non
iubet. qa actiua uita multor e. contemplatiua paucor.
Et cu hoc agim. que multos agere et egisse conspicimus.
quasi agnam de gregib damus. Sz cu offerentis uirt
ad agnam capramq; n sufficit. in remedio penitentis
adiungit. cu duo columbar pulli uel turtures. p can
tu gemitus habent. Quid g p duos pullos columbar.
uel duos turtures. n duplex penitentie nre gemitus
designat. ut cum ad offerenda bona opa n assurgim.
nosmet ipsos dupliciter deleam. qa et recta n fecimus.
et puia opati sum. Unde et unus e contra p pecco. alt u
offerri in holocaustum iubet. Holocaustu namque
totu incensu dicit. Unum enim turturem p peccato of
ferimus. cu p culpa gemitum damus. De altero u
holocaustum facim. cum p eo qd bona neglexim.
nosmet ipsos fundit succendentes igne. dolore ardem.
Filii aut aaron. q imponentes altari igne alie

num. igne divino exusti sunt, illos significaverunt, qui dei contempto dicentes praecepta, alienas doctrinas appetunt, magisteria humane institutionis inducunt, quos increpat dominus et obiurgat in evangelio dicens. Irritatis mandatum dei, ut traditionem vestram statuatis. Camelum non manducabis, quid est nisi quia de exemplo animalis vitam damnat informem, et in criminibus tortuosam? Cum vero cibum suine carnis manducare prohibet, reprehendet utique cenosam atque lutosam, et gaudentem vitiorum sordibus vitam. Sic cum leporem vetat, deformatam in femininas vires vitam damnat. Quis autem mustele corpus sibi cibum faciat? Sed furta reprehendit. Quis lacertam? Sed odit vite incertam varietatem. Quis post tremo stellionem vesci possit, quem lex magnopere prohibet? Sed maculas execratur. Quis accipitrem aut aquilam aut milvum? Sed odit raptores volentes se scelere querentes vivere. Quis vulturem, sed exspectat predam vt alienam mortem, sic et corvum prohibet, impuritas respuit voluptates. Passerem quoque dum vitandum dicit, intemperantiam arguit, quando noctuam, odit lucifugam veritatis. Galadrium et gerulam, nimis lingue intemperantiam, quando cignum prohibet cervicis alte superbiam notat. quando autem vespertilionem

tionem · querentes in tenebris · et nocti similes errores.
Hec ergo et similia parata lex in animalibus conscripsit · que in
illis quidem non sunt criminosa · quando nata sunt · sed in ho
mine culpata · quia contra naturam non ex institutione · sed erro
re quesita ita sunt. Fuit ergo tempus aliquod antiquum · quo iste
umbre uel figure exercende erant a populo uel gerende · et
abstinendum erat a cibis · quo institutio quidem commenda
uerat · sed lex interdixerat. Uerum iam finis legis xpistus adue
niens · aperiens cuncta legis et obscura reserans · atque omnia
sacramenta · que nobis iniquitas in figuris texerat ma
gister insignis · et doctor celestis et institutor · reserante
uirtutis patre fecit. Unde et merito · iam per apostolum dicitur.
Omnia munda mundis · Inquinatis et infidelibus · nichil est
mundum · sed polluta est eorum mens et conscientia. Et alio lo
co · Quicquid appositum fuerit manducate. Et quibus constat · a
nimalia ista iam suis benedictionibus reddita · que car
nali populo fuerint interdicta · Cauendum est autem · ne quis
licentiam istam putet in tantum esse permissam · ut et im
mundata simulacris possint mundari · Nam dum demo
nibus inmolata fuerint · inquinata fiant. Unde apostolus dicit.
Si quis uobis dixerit · hoc immolatum est ydolis · nolite man
ducare

Quod aut̄ p̄cipit̄ mulierē · que peperit masculum ·
septem dieb; ee inmunda.' octaua purificari · que aut̄
peperit feminā.' bis septē dieb; inmundam manere sig
nificat. Nos in hac p̄senti uita · que septem dieb; uoluit̄.'
ad aliquid puri ee non possum̄ · n̄ octaua dies aduenerit.'
id est finis p̄sentis scli · & p̄ncipiū futuri · In quo tamen
die purgandus est.' ille q̄ uirilit̄ agit · Tantum enī efficit̄
mat munda.' q̄ genuit eū · Purgatam namq; auci
is carnē.' ex resurrectione suscipiet · Qui u̅o nichil in
se habuit uirile aduersus peccatum.' s; remissus & ef
feminatus · p̄mansit in actib; suis.' iste neq; in p̄
senti scli ebdomada · neq; in futuri purgabit̄ ab in

Locutus ē dn̄s ad moysen & aaron · Iudicia sua ·
dicens. Homo in cuius carne & cute · ortus fuerit di
uersus color.' siue pustula & quasi lucens q̄spiam ·
id est plaga lepre.' adducet̄ ad aaron sacerdotē · uel
ad unum quēlibet filiorꝫ isrl · Qui cū uiderit lep̄m
in cute · & pilos in album mutatos colorē.' lep̄a ē ·
& in arbitrium eī separabit̄ · Lepra q̄ppe doctrina est
falsa.' p̄inde lepsi n̄ absurde intelligunt̄ heretici ·
q̄ unitatē uere fidei n̄ habent.' uarias doctrinas p̄

fuerint. uerisque falsis ammiscent; sic et lepra ueris fal
sisque locis humana corpora. uariando commaculat.
Huius scilicet lepre; inuenimus legis latorem sex species
in homine posuisse. Primam capitis et barbe; secundam cal
uicii et recaluationis. tertiam carnis et cutis; quartam cutis
et corporis et cicatricis. albedine cum rubore; quintam ulceris
et cicatricis. sextam ustionis. In capite lepram portant; qui
in diuinitate patris uel in ipso capite. quod est christus peccant. Ca
put enim uiri; christus est. Hanc lepram habent iudei; ualenti
niani. marcianite. et fotiniani; qui omnes in caluitio lepram
gerunt. quia erroris sui perfidiam; contra ueritatem defendunt.
In barbam lepram; qui de apostolis et sanctis christi. peruerse aliquid senti
unt; atque eos peruersum quod libet. predicasse confingunt. Sicut
enim barba est ornamentum uiri; ita sancti apostoli et doctores. or
namentum prestant corpori christi. In corpore lepram habent;
qui ecclesie detrahunt. sicut cataiani qui negant carnis resurrecti
onem; et nouatiani qui nuptias dampnant. et peccantibus pe
nitentiam denegant; et sicut eraclyte. qui inter alios errores reg
num celorum paruulos habere non credunt. et sicut aciani. qui
uetant pro defunctis offerre sacrificium. In carne et cute gerunt
lepram; qui carnalia uel exteriora suadere conantur. ut contin

thiani. qui resurrectionem futuram in uoluptate carnis existimant. uel sic illi qui dicunt in fide manentibus quamuis carnaliter uiuant non posse computare peccata. In cicatrice sanati ulceris lepram portant. qui post cognicionem et medicinam dei et manifestacionem fidei quam a xpo suscepit. rursus in prima cicatrice ascendit ad aliquod iudicium prioris erroris. aut ad perfidiam ueteris dogmatis. In carne uiuam gestant lepram. qui de anima que uita est ad aliquod falsum existimant. sic illi qui dicunt animam de carnis substantia propagatam. et sic illi qui animam cum corpore mori putant. In cicatrice ustionis lepram habent manichei. qui nimis abstinentie cruciatu corpora sua exurunt. et per infidelitatem et inmundiciam inde et lepram gignit. De talibus enim dicit apostolus. Descendent quidam a fide attendentes spiritibus erroris et doctrinis demoniorum in ypocrisi loquentium mendatium. et cauteriatam habent suam conscientiam. prohibentium nubere. et abstinere se a cibis quos deus creauit. Sed adhuc adicit colores leprarum. id est pallidam rubentem. albam. liuidam. nigram florescentem. Itaque dum pallidam lepram dicit inbecillem et fragilem animae uitam denotat et uirtutem. Cum uero albos illos. qui mundos

appellauit siue illos qui de falso merito gloriantur. cum
albam uel luridam lepram commemorat. inuidie
uel liuoris notas execratur. cum nigram insinuat sa
crificiorum fumo et husto ydolatria denigratam conscien
tiam detestatur. Cum autem florescentem toto corpore. et coo
perientem pelliculam corporis a capite usque ad pedes dicit.
auaricie crimen ostendit. quia cum floridum et iocundum
putat hominem felicem esse in hoc mundo qui diuitem uide
rit. tunc pestis auaricie omne genus hominum. quasi
totum corpus crebro erroris ulceris contagio commaculat. Cum autem
lepram habet. ruborem cum pallore permixto dicit. eum homi
nem denotat. qui cum sit inbecillis animo. qui mendax faci
le in furore promptus. qui leuitate motu cito penetratur. Pal
lor enim mentientem linguam significat. rubor iracundiam
manifestat. Est autem lepra peccati. que sacrificiorum oblatio
nibus emundatur. id est corde contrito et humiliato. Est et ydo
latrie. que aqua diluitur baptismi. Est hereticorum. qui septem
dierum purgatione extra castra esse iubentur. ut per septi for
mis spiritus agnitionem mundentur. Est que usu sacerdotum
aufertur per doctrinam. Alius autem lepre. omnino mundari
non potest. eorum qui in spiritum sanctum peccant. nec dicunt peniten

tes posse consequi ueniam. De his autem ait ueritas. Qui peccauerit in spiritu sancto non remittetur ei. neque in hoc seculo. neque in futuro. Quod uero iubetur leprosis. ut exeant de castris et sedeant foris donec mundetur lepra eorum. intelligitur hereticos proici debere ab ecclesia. donec a proprio errore purgentur. et sic reuertantur. Huiusmodi uero dissutis tunicis. capite discooperto et ore obuoluto sedere iubetur. lepre mundationem expectans. Dissutis tunicis. id est omnibus secretis manifestis. Capite discooperto. ut a cunctis uideatur nudatus. Ore clauso. ne ulterius impia doceat uel lo

S Sed adhuc adicit scriptura. lepram esse in uasis quatur.
in parietibus domus. in uestimento uel maiestatem. Lepra in parietibus domus. hereticorum congregatio denotatur. que per sacerdotem purgari debet. Lepra in uasculis. unicuique hominum proprii corporis delicto. Lepra in fame uel in uestimento. peccata que extra corpus mittuntur. uel que in ipso corpore perpetrantur. tamen enim hominis anima intelligitur. extra mollissimi corporis sensus. Quod uero leprosi in lege ad sacerdotem mittuntur. indicat pro mundatione hereticorum. ante a sacrificia in ecclesia deo offerre debent. et sic reconciliari unitati ecclesie.

D Dixit dominus ad moysen. Sacerdos maximus inter fratres suos. super cuius capite fusum est unctionis oleum. et cuius manus in sacerdocio co

secrate sunt. Vestitusque est sanctis uestibus. caput suum non
discoopiet. uestimenta sua non scindet. et ad hominem mor
tuum non ingredietur. omnino super patrem et matrem suam
non contaminabitur. nec egredietur de sanctis. ne polluat sanctua
rium domini. quia oleum sancte unctionis super eum est. Virginem ducet
uxorem. uiduam et repudiatam. sordidam atque mere
tricem non accipiat. sed puellam de populo. et non contaminet
semen suum. Sacerdos magnus inter fratres suos christus est. super
cuius caput fusum est unctionis oleum. de quo dicit dauid.
dilexisti iusticiam. et cetera. Ipse consecratas habet manus.
dum eas in passione extendit. pro expiatione tocius secli.
Vestimentum eius non scinditur. id est non patitur diuidi in hereses
et scismata. ecclesiam suam. que illi herendo uestis eius est
ipsa. Cuius indumenti figura fuit. tunica inconsutilis.
sed per totum textilis in passione non scinditur. sed indiuisa apo
sidente seruatur. Ad mortuum non accedet. quia peccatum non
fecit. Peccatum enim mors intelligitur. sic scriptum est. Ani
ma que peccauerit. ipsa morietur. In patre et matre non conta
minabitur. in matre christus non est pollutus. cum ante secula nasce
retur in seclo. Quando ingressus est. procedens ex utero uirginali.
et sine contagione uirili. Nam nos omnes. dum peccamus contami

naminant. si credentes deo ecclam in aliquo ledim. uel li
bertatem matris celestis indigna peccati seruitute fedamus.
De celis non discedet. q. a xpc p susceptione carnis. sic descen
dit in mundu ut nunquam desereret celum. Viduam q;
repudiatam 7 meretrice. n ducet uxorem. s; uirgine. Vi
dua 7 repudiata. synagoga e. meretrix e heresis. que mul
tox errore uel libidine patet. tales n copulant xpo. n
sola uirgo eccla. que n habet maculam aut rugam. De quo
apls ait. Despondi uos. uni uiro uirgine castam. exhi
bere xpo. Dicit quidem. q. aia sponsa e. s; illa que fidei sim
plicitate. q. actuum puritate. incorrupta pbat uirgo.
Est q. uidua anima. que discedens a iugo legis. euglii pre
cepta n seruat. Et q. repudiata. que peccando a xpi corpo
re separat. etiam si non piciat ab eccla. Est q. meretrix.
que ad se recipit amatores. uel contrarias potestates q. de
mones. que desiderio capiunt pulchritudinis ei. Pulchra
namq; adeo creata e aia. q. satis decora. que imagine
habet q. similitudine di. Sequit. Dehinc ut de genere
suo ducat uxore. animam scilicet que ex fide coniungit.
Nec contaminabit semen suum. id est uerbum di. q. dinet

H ec aut que de summo sacerdote. ecclesia pdicat.

mystice in xpisto predicta sunt. sic interpretatur in membris suis.
maxime in sacerdotibus. ad quos pertinent spiritalia sacramen
ta. Dicit quoque deus. Caput suum non discooperiet. id est in sacra
menta xpisti. que caput eius est uelamento mysteriorum honoret.
Vestimenta sua non scindat. ne in heresin uel scismata tran
seat. Super omnem animam que mortua est non ingredietur. id est
ad omnem peccatum. quod ad mortem pertinet non accedet. Super pa
tre uel matre sua non inquinabitur. scilicet ne tanta indulgeat
pietate parentum amori. ut dominum suum offendat creatorem.
neque ita misereatur propinquis. ut erga deum uideatur culpabilis.
De sanctis non egrediatur. ut semper in ope uel cogitatione sancta moretur.
Qui enim loquitur. quod ociosum uel reprehensione dignum est. de sanctis
egreditur. uel polluit sanctificationem dei. quia non incedit ut seru
us xpisti. Uiduam uel repudiatam et meretricem. non ducet uxo
rem sed uirginem. id est de ueteri homine uel pristinam uolun
tatem amplectatur. sed uitam omni puritate florentem possi
deat. De genere suo ducat uxorem. utique sed uitam amplec
tatur sanctorum. quorum per fidem proximus est. Precipitur etiam. ut mi
nistrantes in templo uinum et siceram non bibant. ne ebrie
tate et crapula uel curis huius seculi. pregrauentur corda eorum. ne
partem habeant in terra nisi solum dominum. ne dum terrenis cogi

ntit. superna obliuiscantur. Ab hoc conuiuio iubetur uicinus & mer
cenarius separari, asseruis tamen cibos dari reliquias. Vicinus
hereticus est. qui primum se titulo xpiani nominis asserit. mer
cennarium iudeum ostendit. fructum obseruantie legis. carna
lem querit. Cum his ergo sacerdos dei non participat. euangelii pabulum.
quod ad refectionem animarum. sed tantummodo cum seruis xpi. Dantur
autem de his. que superferuntur altari sacerdoti. pectus et brachium
dextrum. In pectore mundas cogitationes legis. doctrineque
noticiam. In brachio dextro. accipimus opera bona et pugnam
contra diabolum & armatam manum. ut quod corde concepit. operum
exemplis perficiat. Datur ei & depuato maxilla. ut eloquentiam
habeat. Datur & de uictimis uentrem. cuius modo ducat luxuriam.
extinguere et contemnere gulam. Iuxta hec autem iubetur episcopis & sa
cerdotibus. ut nulla debilitate insignes sint. nec cecus nec clau
dus. uel paruo aut grandi. & torto naso. nec fracto pede. aut
manu. nec gibosus nec lippus. nec albuginem habens in oculo.
nec iugem scabiem. nec impetiginem in corpore. nec ponde
rosus. que referuntur omnia ad anime uicia. Mores enim in homi
ne. non natura damnantur. Cecus quippe sacerdos. qui scripture
scientiam non intelligit. ex quo gressus doctrine. uel operis
porrigat. per ignorantiam nescit. De talibus enim scriptum per ysa

yam est. Speculatores ceci omnes. Claudus est. qui quidem intelli
git quod docere debet. sed precepta que docet implet. Torto autem
naso. qui ad tenendam mensuram discrecionis ydone-
us non est. Grandique torto nasu est furibundus et minax.
cum superbie uel arrogantie immoderata discrecione. Frac
to autem pede uel naso manu est. qui uiam dei quam docet
pergere non studet. Gibbosus est sacerdos. quem terrene cupi
ditatis pondus deprimit. et arduus ad superna intendit. Lip
pus uero est. cuius quidem ingenium ad cognitionem ueritatis e
micat. sed carnaliter uiuendo obscurat. Albuginem uero habet
in oculo. qui arrogantia sapientie seu iusticie cecatur. Iugem
habet uero scabiem. cui carnis petulantia sine cessacione do
minatur. Impetiginem quoque habet in corpore. quia auaricia
uastatur in mente. Quod si in paruo non conpescitur. nimirum sine
mensura dilatatur. Ponderosus uero est. qui si cupidinem non exer
cet opere cogitatione. tamen continua sine moderamine
grauatur in mente. Talis nec sancta ingredi. nec nomen antistitis
potest possidere. quia terrenis grauatur desideriis. et ex
pers est scientie ueritatis. Quod iuxta preceptum domini moy
ses lauisse aaron et filios eius legitur. iam tunc purgatio
nem mundi. et rerum omnium sanctitatem baptismatis. sacra

menta significabat. Non accipiunt uestes nisi lotis prius sordibus. non ornantur ad sacra. nisi in xpo noui homines renascantur. Quod autem moyses lauat. legis indicium est. Preceptis enim lauandi sumus et conparati. cum ad indumentum xpi tunicas pelliceas deposuerimus. Tunc induemur ueste linea. nichil in se mortis habente et tota candida. ut de baptismo consurgentes. cingamus lumbos in ueritate. et tota pristinorum peccatorum turpitudo celetur. Illud autem quod sibi uelit lex. que iubet lex uitulum pro peccato sacerdoti immolari. et sanguinem eius septies digitos sacerdotis pro ipsis aspergendum. Deinde duos hyrcos offerri debere. unum in quo dei sors uenisset. occidendum esse. et de sanguine similiter. ut sanguine uituli digito sacerdotis pro ipsis adspargendum. alterum uero in quo omnia peccata et maledictiones totius populi imponenda erant. in locum desertum produci. ibique redimittendum. Sed prius necesse est. uituli sacrificium pandere. deinde etiam hereticorum causas mysteriaque eorum narrare. Vitulus itaque hic qui pro peccato sacerdotis et totius populi. cunctisque nationibus est immolatus. significat xpm. cuius sanguine septies pro ipsis digitos sacerdotis aspergi iubetur.

ut redemptio nr̄a . & purificatio xp̄i sanguine collata . p
gratiam septemplicem demonstrat . Duo aut̄ hyrci . duoꝝ
ppl̄oꝝ figuram demonstrauerunt . ꝑ originalis peccati
p̄uaricatione . hircoꝝ formam gerentes . quoꝝ unus signi
ficat peccatores . in die iudicii ad sinistram constituendos .
alt̄ aut̄ qui in sortem dn̄i uenit . & cui' sanguis cū sangui
ne uituli pmisceri iubet̄ . significat fideles . passionis
xp̄i consortes . & glię ipi' participes . Nam q̄d est hircum in sor
tem uenire . n̄ fideles hereditatem ei' ēē . Alius u̅ hyrcus .
q̄ in sortem dn̄i uenit . significat infideles . q̄ accipiunt
maledictionem totius ppl̄i . & om̄es iniquitates humani
generis . & pciunt̄ in desertum locum . Sʒ q̄d est om̄es ini
q̄tates & maledictiones accipe . n̄ cūcta omīa peccata . que ab
adam usq; ad xp̄m admisit . illi soli p̄cepturi sunt . q̄ neq;
credere in xp̄o . neq; expiari xp̄i sanguine uoluerunt .
Et sic onusti & despiati in iniquitatib' & maledictionibus
toci' humani generis . in desertum locum pcient̄ . id est
in tenebras exteriores .

Homo qui offert uictimam pacificoꝝ dn̄o . id est uota soluens . uel sponte offerens .
p̄cepit̄ tam de bub; quam de ouib' inmaculatam offer
re . ut acceptabile sit . id est ut macula n̄ sit in eo . Sicę

cum fuerit. si fractum. si cicatricem habens. si papulam. aut
scabiem. uel inpetiginem. non offerendum ea domino; neque adolen
dum ea. ex his super altare domini. Bouem et ouem. aurem aut
caudam amputatis uoluptarie offerri potest; uotum autem
ex his fieri non potest. Omne animal. quod contritis uel tonsis uel
sectis. ablatisque testiculis non offerens domino; et in terra uestra hoc
non facietis. de manu alienigene non offeretis panem deo uestro;
et quicquid aliud dare uoluerint. quia corrupta et macula
ta sunt omnia; non suscipietis ea. Digne quippe eicitur
a sacrificio maculosum animal; uel uarium. id est in quibus
diuersitas peccatorum. et nunc in libidine et cupidine; nunc
in diuersis demutantur. Reicitur quidem et cecum animal;
id est qui nec dominum uidet. nec opera eius facit; fractum quoque
uiciis carnalibus. uexatum atque collisum. Reicitur et cicatricem
habens. hereticorum figuram collectionem; que frequenter
se in ecclesie corpus immergit. Porro aure amputata sunt;
qui uerbum dei audire non obediunt. Qui uero caudam amputatam
habent; ille est qui bonum quod incipit. perseueranti fine
non perficit. Porro desectum uel testiculis amputatum. in
ducat eos; qui cum uirili sint corpore. turpitudinis usu
effeminantur. His igitur criminibus inuoluti; a sacrificio domini

replbant. Sed neque panis alienigenarum offert domino. id est doctri
na hereticorum. uel superstitiosa studia secularium litterarum. que extra
fidem sunt et aliena. Sciendum est autem. quod ideo factum esse non
diceret tabernaculum testimonii. nisi alicui ueritati que
suo tempore reuelanda erat. quedam congruentia sanctificatio
ni accessaret. Cum queritur quid cause. septimum annum remis
sionis siue iubileum non obseruari. in quo anno canebatur
tuba. et reuertebatur ad omnes possessio. Responderunt
iubilei. figura eterne beatitudinis significare requiem. Sic
enim dies septimus feriatus esse precipitur. ut eterna requies per eum
designetur. sicque in iubileo qui in annorum circulo septenario nu
mero septies multiplicatur. et monade addito. ad quinqua
genarium ducitur eterne beatitudinis secura requies intimatur.
quando in uoce archangeli. nouissima clangente tuba.
resurgentibus cunctis. reuertitur ad omnes antiqua possessio
carnis. tunc reuertitur ad antiquam terram carnis sue. de qua
eiectus est cain. Tunc noe. abraham. ysaac. iacob. sed om
nes anime mortalium. recipient corpora sua. a quibus exierant
Dixit dominus per prophetam. ut possideant eas in eternum.
Ego dedi eis precepta non bona. et iudicia in quibus non uiuent.
In quibus uerbis notandum est. quod mandata legis non possunt

uitam ɔferre. s; ut iuxta litt̄am impleant̄. Sit enī in eis
uera salus abscondita. quam iudei non intelligunt. Notan
dum ē aut̄. qđ moyses noluit legem custodire semp̄. sed
usq; ad p̄finitum tempus. Sciendum ē etiam. qđ moyses
ꝓpt̄ duriciam cordis iudeoꝝ. multa p̄cepit in lege. sic 7
dn̄s in euglio dic̄. Ꝓpt̄ duriciam cordis u̅r̅i. p̄cepit moy
ses dari libellum repudii. ab initio aut̄ non fuit sic.
Unde 7 osee synagogam ɔsternantem. uitulam uocat.
Iugo enī legis qđ portat. ne posset demorari. q; quasi
ɔsternatis. uitula non cessat reluctari. H omo q̄ obtu
lit ex uobis hostiam dn̄o ex pecoribus. id est de bubus
q; ouibus. offerens uictimas. si holocaustū fuerit eius
oblatio. q; de armento masculum inmaculatum offer
ret. ad hostium tabernaculi testimonii. ad placandū
sibi dm̄. De bubus 7 ouib; offert hostiam. qui nichil a
cuminis. neq; ad uirtitem. neq; ad maliciam habet.
Sed si holocaustum fuerit ei; oblatio. id est si totum deo de
dicare uoluerit. masculum immaculatū offerret ut
munde se habeat q; uirilit̄. 7 hoc ē ɔscientia. postq̄m
intrat ad cor 7 exit. De hac hostia dic̄ beatus ioh̄s.
Si cor n̄r̄m non reprehendit nos. ɔfidentiā habem;

addm. ponetq; manus sup caput hostie. ut caput hostie
initiu bone conuersationis intelligatur. et exhibitione bonoꝝ
opum consecretur. Imolabitq; uitulum. id est lasciuiā concien
tiam. n coram hominib; s; coram deo. Et filii aaron sa
cerdotis. sanguinem eius fundentes sup altaris circui
tu. de tracta pelle hostie. artus in frusta concident. Ubi
notandu est. qd qui oblatione offert. sine nomine ponitur.
Immolantes aut qd oblatum e filii aaron dicuntur. quia ob
latione adducere. id est pmittere. quoꝝlibet est. Implere
aut pmissa. qd occisio bouis. et sanguinis effusio signifi
cat pfectoꝝ. Idem ergo qui adducit. potest filius aaron fie
ri. Sanguis aut qui p altaris circuitum fundi precipitur. est
aīa que adām conuersa. debet eu in omib; imitari. et qua
si circuire. Pellem aute hostie detrhere. et artus in frusta
incidere e. ut diuitius aliis. que omib; sectarib; qb; cir
cumtegimur explemur. et ut omēs actus nros discernamus.
Tunc filii aaron subicient ignem altari. strue lignoꝝ
ante composita. quia p collationem scāꝝ scripturaꝝ. de
bent plati fideles di accedere. et membra que cesa sunt.
sup struem ordinabunt. caput uidelicet et cuncta que
adherent iecori. intestinis et pedibus lotis aqua. Ista aut

que adherent sunt adeps. Adeps autem iecoris est pinguedo. significans uoluptatem carnis. quod ex renibus manifestum est nasci. Caput autem significat. racionabilitatem mentis. Hunc ergo adipem. debemus iuxta caput ponere. quia appetitum mentis debemus racionabiliter. in sacrificio dei concremare. Intestina uero et pedes. debent aqua lauari. quia latentes et sordide cogitationes et actiones. quas pedes significant. debent uel aqua baptismi ablui. uel penitentie lacrimis. Quod oblatio fuerit. non de bubus; ut supra scilicet; de ouibus. siue de capris. id est de conuersis peccatoribus. masculum anniculum. absque macula offerre. significans ut peccator post conuersionem et uiriliter innocenter uiuat. immolabitque ad latus altaris. quod respicit ad aquilonem. Ubi notandum est. quod boues precipiuntur ad aquilonem immolari. nec ex latere. quia qui perfectus est. quasi ante est. et quia a malis tantum abstinet. nec in uirtute perfectus est. quasi ex latere est. Huiusmodi autem innocens. ad aquilonem precipitur ymmolari. significans eos. qui solummodo innocentie se tradunt esse. sub nebula ignorantie. Necesse est ergo bouem offerri aut ouem. aut iusticiam operari. aut abstinere a malo. Si autem de auibus.

scilicet de turturib⁹. & pullis columbe fuerit oblatio! of
feret eam sacerdos ad altare. & retorto ad collum capite.!
aut loco uulneris rupto. de currere faciet sanguinē.! sup
crepidinē altaris. Aues significant homines. ꝯtemplacio
ni uacantes! & terrenis n̄ adherentes. Contemplacioni
uacans.! si ꝯuersacionē suam. oblationē offert. De tur
turib; aut columbis offerat.! id est aut actiuam uel ꝯtem
platiuam uitam. Notandum ē q̄d oblationē hanc. offerri
mus sacerdoti n̄ multi! quia ꝯtemplatiua uita n̄ mul
tox est. Unde ⁊ ad altare.! n̄ ad tabernaculum testimonii
offert'. Et quia nemo potest mentē suam. a cura carnis
ex toto separare.! p̄cepit ut ex toto caput n̄ separet' a cor
pore. Unde nec effudit sanguinē uel ⁊ facit de currere.!
uesciculum aut gutturis. & plumas p̄ici iubet.! signi
ficans nos. n̄ debere inflari! & querere altiora nobis.
Precepit aut̄ p̄ici ⁊ p̄e altare. ad orientalem plagam!
ubi cineres solent fundi. Ad orientalem q̄dem plagam.
iubet' effundi! q̄a nichil ē. nisi sup̄bia ⁊ scientia! respec
tu uere lucis. Et ideo debet homo. se meminisse ēē ci
nerem! suam sup̄biam. in loco cineris ꝯculcare. Con
fringetq; asellas eī. & n̄ secabit! nec ferro diuidet. sic

boues & oues diuisa sunt. In quo notandum quod idem obseruauerit abraham in suo sacrificio. quando uaccam triennem 7 capram & arietem obtulit. 7 columbam & turturem. Dicitur enim quod bestias diuisit. aues autem non diuisit. significat quod hoc contemplacioni inherens. & celestem uitam pennis petens uirtutum. non habens corpus aduersans anime. Integrum quippe est. corpus eius 7 anima. Quod autem asellas columbe precipit confringi. & non ex toto secari. significat qui contemplatiuam uitam ducens. nec in mundo uelles uiuere. nec ad illam gloriam quam expectat. potest iuxta uelle suum auolare. donec ueniat tempus mortis. ideo sed dispositc. Quasi ergo fractis alis auolare nititur. sed diuina dispositione retinetur. Anima cum obtulerit oblationem sacrificii domino. simila erit eius oblatio. Simila autem significat. dulcem cognitionem dei. quasi per exercicium cogitacionis fractam. & aptam humane menti. Paganus enim 7 animalis homo. non ex uirtutibus sed sola cognitione dei saluatur. Que in lege simila. ut pote grosse molita. in euangelio autem appellatur farina. Simile est inquid dominus. regnum celorum fermento quod mulier abscondit. in farine satis tribus. Cog

nitio enī dei ɔparat² farine.' ut pote subtilior
quam in lege. Et quam uis cognitio dī sit pn̄cī
pium humane salutis.' tam necessariū est ora
tionib; & exhibitione bonoꝝ opum optineri. Re
cipit sup similam. oleum ⁊ thus poni.' ut ad ꝑfec
tionem diuine cognitionis. elemosinis & orōnibus
ꝑueniamus.' sic ⁊ de cornelio legimus. Qđ aūt adiun
git. ut hanc similam deferat ad filios aaron.' quoꝝ
unus tollet pugillum plenum simile & olei. ⁊ totum
thus. ꝑ pugillum significans.' que exhibitione bone
operationis ɔphendi debet. Fides enī sine opib;.' mortua
ē. Notandum etiam ē.' sic in pugillos plus uult ɔphen
dere. quam possit.' nichil ꝑficit. sic fides cū mensura
debet teneri. Qđ aūt cum oleum iubet similam accipi.
ad elemosinam ortat².' & qđ totum thus iubet sumi. sig
nificat qđ plenam orōnem faciamus.' id est ut sup illu
um nichil oremus. Qđ si tales fuerimus. in memoria
dei.' & in bona fama erim² aput homines. Unde adiun
git. & ponet memoriale sup altare.' in odore suauissi
mum dnō. Qđ aūt reliquum fuerit de sacrificio.' id est
qđ de dō n̄ poterit sacificans intelligere. Erit aaron &

filios eius. idest deo et filius suus relinquet intelligendum.
Cum autem obtuleris sacrificium. obtuleris coctum in cliba
no. de simila panes. scilicet absque fermento conspersos o
8 leo. et lagana azima. oleo lita. Si oblatio tua fuerit
de sartagine simile. conspersa oleo. fundes desuper oleum.
Quia enim divine cognitionis mentionem superius fecit. ne quis
putaret divinam cognitionem sine incarnatione domini pos
se fieri. adiungit mysterium divine incarnationis.
Sacrificium enim de simila in clibano. est christus conceptus in
virginis utero. Sicut enim clibanus panem et ignem desuper ac
cipit. sic beata maria panem vite. scilicet dominum et spiritum sanc
tum. desuper accepit. Hic est clibanus. quem abraham
post solis occasum ardentem vidit. quando deus testamen
tum seminis ad eum disposuit. In fine enim mundi. quasi
post solis occasum. descendit ignis sancti spiritus. in ute
rum virginis. ut accenderet contra se positas partes mun
di. quasi sacrificii divisiones. Tunc posuit deus testamen
tum suum ad abraham. quod illam terram daret semini eius.
scilicet fidem christi gentibus. Si igitur offers munus incarnatio
nis. que in clibano facta est. non aliter erit acceptum deo.
nisi fiat de simila. idest dei noticia. Et quia hanc noticiam

per apostolos et prophetas habemus. vocat hoc sacrificium panes et la
gana. Per panes significat doctrinam apostolorum. per laganam prophetarum.
Quantum enim panes a laganis admittendum sunt ap
tiores sunt. tantum verba apostolorum verbis prophetarum. Utrique
autem azimi. quia doctrina utraque munda est. Notandum est
enim quod panes apostolorum et lagane prophetarum sunt in oleo. Con
corditer enim predicant. quod misericordia dei salvati sumus. non nostris
meritis. Unde et apostolus dicit. quod deus omnia conclusit sub peccato.
ut omnium sui misereretur. Et quia hanc misericordiam predicaverunt
apostoli. apertius quam prophete. dicit panes conspersos oleo. et azima.
Et si oblatio tua de sartagine simile est. Simila est
conspersa oleo et absque fermento. divides eam minutatim.
fundes de super oleum. Sacrificium enim de sartagine ap
pellat dispensationem Christi passionis. quia sicut sartago ig
nis supposita. ipsa quidem non consumitur. cibos autem super
positos. reddat aptos esui. sic et Christus in passione non est
consumptus. sed potius carnem suam que non erat ad comeden
dum ante passionem. comestibilem fecit. Nunc comedi
mus carnem eius. in memoriam passionis eius. De hac sar
tagine. ait ad Ezechielem. Sume sartaginem ferre
am. et pone eam inter te et civitatem. Ferream appellat.

ppt fortitudinem. Init te aut̄ & ciuitate. idest ihrlm.
ideo dic̄. qa in passione sunt ab eo discipli separati. Mi
sterium q̄ passionis xp̄i. oleo ↄspargit. qa misertus pro
nobis. mortem sustinuit. Qd aut̄ ait. diuides eam mi
nuatim. monet ut passiones ei. que p partes p cesserunt.
sic̄ alape. 7 cholaphi. & sputa. 7 ↄfixio. p se acceptum
discernamus. It qd ait. & fundes sup oleum. significat
ut quem admodum. ipse mi̅am in nobis habens. p nobis
tradidit se ip̄m. sic 7 nos p ximis misereamur. ab eo accipi
entes exemplum. Hoc ē enī effundere oleū. scilicet ut &
nos emulemur. sic̄ 7 ip̄e dic̄. Estote misericordes. sic̄ 7 pat
S
Sin aut̄ de craticula sacrifi Iuit misericors est.
cium fuerit. eque simila oleo ↄsp getur. quam offerens
deo. tradet manib' sacerdotis. Craticula que sup arden
tes carbones. olim accensos ponit. significat sepultu
ram dn̄i. que dn̄icum corpus rexit. quod in passione
coxit. Notandum ē aut̄. qd in sartagine & craticula. ignis
ab inferiorib' supponit. quia ab omibus q̄ mente n̄ infi
mis iacuerint. puenit dn̄i passio. Qd aut̄ dic̄. ut tradat
eam in manus sacerdotis. idest ut ascribat eam ipsi xp̄o.
d
Omnis oblatio. que dn̄o offert. absque fermento fiet.

Nec quicquam fermenti ac mellis. adolebitur in sacrificio domini!
primitia tantum eorum offeretis et munera. Super altare uero non
ponentur! in odorem suauitatis. Fermentum uocat ma
lam doctrinam. scribarum et phariseorum! que suos sequaces
inflat. Unde dominus in euangelio dicit. Attendite a fermento
phariseorum. Mel uero appellat doctrinam paganorum! propter suaui
tatem uerborum! et dulcedinem sensuum. Unde salomon dicit.
Non respicias mulierem meretricem! fauus enim distillans labia
eius. Et in canticis. Mel et lac sub lingua tua. scilicet doctrina
paganorum! doctrine ecclesie esse subiectam. Cuius primicias eorum
precepit offerri! significat ut aliquando utamur eis in quibus
ualent. sic beatus paulus aput athenienses fecit! qui
inueniens uerbum. ad occasionem predicationis sue ap
tum! dixit eis. Sicut quidam uestri poeta dixit! huius et genus sum
mus. Ecce unde beatus paulus. quasi primicias separa
uit! nec tamen plura testimonia inde assumpsit. Et quia
quamuis. ad sacrificium domini assummantur talia testimo
nia! tamen non producunt ad salutem. dicit quod non ponentur super
Quicquid obtuleris sacrificium sale condies! altare.
id est sapientie discrecione considerabis et aplicam doc
trinam imitabis! ut dominus dicit. Vos estis sal terre. Et ne aliquis

scām scripturam p̄ue . & iux sclatem sensum audint ex
ponere ! adiungit . Non auferes sal di tui ! de sacrificio tuo .
Si autem obtuleris mun⁹ p̄miciarum tuarum frugum de spi
cis ! adhuc uirentib⁹ torrebis eas igni . & cōstringes in
more farris ! & sic offeres p̄micias tuas dn̄o . fundes su
pra oleum ! & thus impones . Quiuis p̄miciarum offert qui
nouit ! & incipit credere . Sicut de beato paulo factum
ē ! quando conuersus ē . Sic ergo quasi uirentes spicas offe
rimus . necessarium ē ! ut has igne sc̄i sp̄c torream⁹ !
id est ut sc̄o sp̄u nos ipsos emendem⁹ . Et nos ipsos . quan
dum doctrina di fortes sum⁹ ! sed quasi humeris fructus .
in more farris cōfringam⁹ ! ut aliquomodo simila dei fi
amus ! & quia p elemosinas & orationes diuina scientia
nob dat⁹ . p̄cipit ut sup oblationes oleum fundam⁹ !
Quod si hostia pacificorum . obla & thus imponam⁹ .
tio ei⁹ fuerit ! & de bubus uoluerit offerre . marem siue
feminam ! inmaculatum offeret dn̄o . Hostia pacificorum
dicitur ! que nos deo pacificat . Boues autem significa
cat . op̄atores in utroque sexu ! qui sine macula . debent
implere ! que legis sunt . Ad autem adiungit . Ponetque
manum sup caput uictime . que immolabitur in in

troitu tabernaculi. fundent filii aaron sacerdotis san
guinem sup circuitum altaris. quod superius e̅ situm. Id
aut̅ sequit̅. 7 offerendo hostia pacificor̅ in oblatione̅
dei. adipem qui opit uitalia. id est uentrem 7 quicq̅d pin
guedinis intrinsecus e̅. duo renes cum adipe. quo teguntur
ilia. 7 reticulum iecoris cum reniculis. Sciendu̅ q̅d a
deps uentris. significat delectatione̅ cordis. quam in
holocaustu̅ dn̅i adolere p̅cepit. uel ut septuaginta dicu̅t.
adipem q̅ opit uentrem. 7 omne̅ adipem significantes
cogitacionem. p̅ inferiore̅ cogitacionis implecionem.
ut cogitando 7 implendo desiderium nr̅m deo offe
ramus. Venter en̅i aie̅ est cor. in quo p̅ius potuimus.
quas dei cogitaciones postea aut̅ conam̅ implere. Id
ponere en̅i est. q̅d amodo appetere. ffiteri aut̅e.
quasi dirigere. Renes u̅o coitalium seminu̅. sunt
misteria. Habent en̅i co̅munione̅ cu̅ uentre 7 femo
rib9. atq; hui9 rei g̅ra. adipem p̅mum q̅ sup̅ uentre̅
e̅. 7 duos renes. 7 rursus adipem q̅ sup̅ eos e̅. id est
sup femora. utpote que uicina sunt renib9 iubet of
ferri. q̅a in mediu̅ femoris 7 uentris. renes siti sunt.
In iecore aut̅. id est in ep̅te delectacione̅. siue [illegible]

sentiam: continentiam esse significavit. Per femora quoque et renes. seminis discensionem significans: vel nuptiarum domino consecrari. ut pluris causa: non fornicationis fiat. Si vero de ovibus fuerit eius oblatio: immaculata erit. Si agnum obtulerit. ponet manum super caput victime sue: fundentque filii aaron sanguinem eius per altaris circuitum. et offerent deo adipem: id est femur et caudam cum renibus. et adipem qui operit ventrem: atque universa vitalia. et utrumque renunculum cum adipe: qui est iuxta ilia. renunculumque iecoris cum renunculis. Et adolebit ea sacerdos super altare: in pabulum ignis oblationis domini. Si capra fuerit eius oblatio: ponetque manum suam super eum. Et effundent. f. a. s. e. p. a. c. tollet ex ea in pastum ignis adipem: et renunculos cum reticulo. quod est super renes et arvinam iecoris. Omnis adeps domini. erit in generationibus cunctis habitaculis vestris: nec adipem cum sanguine omnino comedetis. Hec sacrificiorum differentia: significat diversas conversiones in sancta ecclesia. Oves enim et agni significant simplices. qui precipiuntur immaculati esse: ne aliud deo. aliud diverso rio: per nimiam simplicitatem offerant. Capre autem significant in peccatis versatos: sed tamen postea conversos.

Qd aut dic. omis adeps dni erit iure ppetuo in genera
tionib; & cunctis habitaculis urs. nec adipem nec san
guinem comedetis. P adipem significat uoluptatem.
p sanguine q sedes e aie. quam debemus do offerre.
& consecrare iure ppetuo. idest continuo. Qd aut addit. in
cunctis generationib; idest p singulas etates. & qd dic
in cunctis habitaculis. idest in omi conuersatione nra.
siue comunem uitam dicam; siue solitariam. Anima
cu peccauerit p ignorantiam. si sacerdos q est unctus pec
cauerit. delinquere faciens ppl'm. offert p peccato suo
uitulum immaculatum dno. & educet illum ad hostiu
tabernaculi testimonii. coram dno. Hic sacerdos. pec
cans p ignorantiam. & delinquere faciens ppl'm suum.
significat xpm q peccatu nesciuit. & tam quasi pecco
ppli subiectus. peccatu ppli portauit. Peccatu aut ei. q
ipse suscepit. peccatu nrm fuit. De quo apls dic. Qui
nesciebat pecm. peccatum p nob fec. Uitulum autem
immaculatum. optulit deo pat. scilicet sacrificium sue
mundissime carnis. Obtulit aut ad hostiu tabernacu
li. idest iuxta doctrinam aplor. p quos fideles ad para
disum intrant. Obtulit etia coram dno. q inspiciente

patre consumatum est crucis misterium. sic et apostolus quasi presentem patrem dicit. Pater. in manus tuas commendo spiritum meum. Ponere autem eum manum super caput vituli precepit. significat apostolum. quod sic se ipsum ad passionem tradidit. sic ipse dicit. Potestatem habeo ponendi animam meam. et cetera. Quod autem adiungit. Hauriet quoque de sanguine vituli. inferens illum. Hoc tunc impleuit apostolus. cum cicatrices sue passionis patri suo in celum presentauit. Cumque intinxerit digitum in sanguine. asperget de eo septies coram domino. contra uelum sanctuarii. Digitus in sacra scriptura. uirtus diuinitatis eius dicitur. Unde et magi pharaonis. credentes miraculis moysi. digitus dei est. Et dominus in euangelio. Si in digito dei. id est uirtute dei eicio demonia. et cetera. Uelum autem sanctuarii. est caro dominica. in qua latebat. gloria ipsius diuinitatis. Digitum ergo suum deus. in sanguine suo tinxit. quia uirtutes multas et miracula. sue passioni miscuit. Sol etiam obscuratus est. terra tremuit. uelum templi scissum est. In hac ergo passione. aspersit carnem suam sanguine suo septies. quia perdonanda nobis septiformis spiritus gratia. Quando autem adiungit. ponet de eodem . passus est sanguine super cornua altaris. timiamatis gratissimi domino. Uel septuaginta dicunt. timiamatis compositionis significationi

cantes. conpositione universe virtutum. Hic altare sig
nificat sanctos. cornua autem altaris sunt quatuor principa
les virtutes. super quas dominus ponit de suo sanguine. dum
eas fideles eius custodiunt. recolentes se esse redemptos ip
sius passione. Quod autem precepit omnem reliquum sanguinem
fundi in basim altaris. significat illos. qui fideles esse susten
tant. in cordibus ipsi. sic episcopi et presbiteri. In hos debet fundi re
liquus sanguis vituli. quia quod de passione domini non possu
mus intelligere. illis debemus intelligendum committere.
hoc est illud altare. de quo apostolus dicit. Habemus altare.
corpus videlicet christi. de quo edere non habent potestatem.
hi qui tabernaculo deserviunt. id est iudei. Quod autem
precepit auferri adipem et reniculos. sicut auferuntur de vitu
lo hostia pacificorum. quem convenire diximus his. qui inferio
ris sunt conversationis. significat ut omnes vivant cas
te. qui deo volunt pacificari. et corpori eius volunt par
Quod vero precepit omnes carnes cum capite. ticipari.
pedibus. intestinis. fimo. et reliquo corpore offerri extra
castra. significat ut christum non dividamus. sicut quidam
dividunt dicentes. is qui de maria natus. passus est.
qui autem de deo patre. passus non est. Carnes enim omnes sunt

omnis humanitas ei⁹. Quod ergo precipit omnes carnes ei⁹ cum
capite et pedibus efferri extra castra; uel sic septuagin
ta dicunt. cum capite et extremis. Hoc precipit; ut eum
qui primus et nouissimus. extra portam passum intelli
gamus. Quod autem precipit carnes ei⁹ extra portam efferri.
cum intestinis et fimo.; uel sic septuaginta dicunt.
cum uentre et stercore. Per uentrem significat mentem; pro ster
cus peccata nostra. ipsum expers peccati suscepisse. Sicut
enim fimus cum sit inmundus. portantem se non polluit;
sic peccata nostra non polluerunt xpistum. Quod autem
omnia ista iubentur efferri extra castra in mundum locum.
ubi cineres effundi solent; significat xpistum. extra ur
bem passum; scilicet in golgotha. ubi decolabantur rei.
Propter quod et locus uocatus est cineris. Sed quamuis prius reus
locus esset. tamen quia futurum erat ut xpistus ibi pateretur;
quia nos passione sua mundaret. ideo mundus locus uocatus est.
Quod autem dicit. omnia ista incendencia super struem lig
norum; sciendum quod ligna in igne significant sanctam scrip
turam. spiritu sancto dictante conpositam. Quasi ergo super struem
lignorum. cremate sunt carnes; quando dominus sicut prophete
pre dixerunt. se ipsum tradidit morti.; unde et euangelista dicit.

Hoc autē factū est. ut implerent' scripture pphaꝝ.
Et item. ut impleret' qd dic̄. Scio qd in sacrificio om̄s
ppl̄i. qd sequit' nichil mutat'. s; eadem ⁊ similia offer
ri p̄ceperunt'. significat qd sic̄ sacerdotis ⁊ plebis est
unum sacⁱficium. similit' fuit unū peccatū. Sed hoc
notandum ē. qd de sacerdote n̄ dic̄. Si cognouerit
peccatū. nec enī ignoraturus erat dn̄s peccatum. qd
ut susciperet incarnatus ē. De turba autē. id est de
sinagoga siue de plebe. ante qd ait. Qd si omnis turba
isrl̄ ignorauerit. ⁊ p inpitiam fecerit qd ꝯt mandatū
dn̄i est. ⁊ postea intellex' peccatum suum. Ergo ab in
icio. peccatum quidem suum ignorauerunt. s; postea
cognouerunt. In hoc ostendunt ip̄a uerba dn̄i. Ait enī.
Nisi ego uenissem. ⁊ locutus eis fuissem. peccatum
n̄ haberent. Ut ignorantes utiq;. Nunc excusacionem
n̄ habent de peccato suo. ut pote p eius doctⁱnam discen
tes. qd pⁱus nesciebant. Quando suum peccatum cog
nouerunt. tunc ad sacrificium unigeniti reuersi fue
runt. uel sunt. Deinde in sacrificio sacerdotis. ipm̄ di
cunt imposuisse manū sup caput uituli. Hic autē seni
ores. hoc facere dic̄. Utrumq; enī reuera. in sacⁱficio x̄

agebatur. id est qui inminebant ad consumandum illud senio
res populi. scribe et pharisei et caiphas princeps sacerdotum dice
bant. Expedit uobis. ut unus moriatur homo pro populo. et non
tota gens pereat. Et nullo modo explere potuisset. nisi se ipsum ad
passionem domini tradidisset. Quod autem dicit rogante sacerdote pro
eis. hoc est quod in passione dominus dixit. Pater ignosce illis. quia ne
sciunt quid faciunt. Notandum est autem. quod adeo est unum sacer
dotis sacrificium et populi. ut nec uerba mutauerit. Si
peccauerit princeps. id est sapiens in lege. et intellexerit
peccatum suum. hircum offeret. Et si quis de populo peccauerit.
id est aliquis ydiota. et cognouerit peccatum suum. capram offe
ret. Neque aliter penitentiam agere possumus. nisi peccatum
nostrum cognoscamus. Tunc enim princeps hyrcum. et populus capram.
cum sacerdos et populus inde agit penitentiam. quod deliquit per inmun
danam carnis lasciuiam. Hircus a principe. capra offertur
a populo. Quia uero maius peccatum est. intelligentis quam ru
dis. ideo precepit a sacerdote hyrcum. et a populo capram offerri.
Cornua altaris. est sancta crux. que sacerdos debet sanguine hos
tie tangere. quia passionem domini debet peccatori ad memo
riam reducere. Basis uero altaris. euangelica predicatio iuxta quam
basim debet reliquus sanguis fundi. quia lasciuia nostre car

nis per ammonitionem et recordationem dominice passionis partim
debet extingui. partim euangelicis exemplis demonstrare.
Postquam autem omnem adipem. idest omnem uoluptatem extir
pauerit. poterit in pacificorum sacrificio computari. Et quia ipse
pro nobis propiciationem perficit. adiungit. Rogabitque pro eo sacer
dos. et pro peccato eius. et dimittetur ei. Et quoniam sunt quidam aliquan
do. qui pre nimia simplicitate peccant. adiungit. Quoniam non
solum principes. idest scientia sublimis debeat penite
re. nec tamen populares sed etiam si simplex peccauerit. qua
penitentia debeat mundari. et omnio sacrificium deuie
Sciendum est autem. quod hactenus ob sig introducit.
nauit peccatum. quod unusquisque per se ipsum fecit. nunc incipit
tractare de illo. qui communicat alienis peccatis. Hoc enim
significat. tactus inmundos et morticinos et a bestia cap
tos. et auditus iuramenti. significans neminem debere
in malo consilium prebere alicui. et hoc est quod dicit. Si peccaue
rit anima. et audierit uocem iurantis testis. quia fuerit
quod aut ipse uidit. aut conscius est. nisi indicauerit. porta
bit iniquitatem suam. Anima que tetigerit aliquid inmun
dum. siue quod occisum est a bestia. aut per se mortuum. uel
quod ubet aliquid reptile. et oblita fuerit mundicie sue.

rea erit. et delinquit. Inmunda ē res. que polluit illū
a quo tangitur. id est cū q̄ ei cōmunicat. Bestia aūt
captus est. Per se aūt est mortuus. q̄ se ipsū malo q̄d
c̄minale peccatum. sua sponte ꝑemit. Reptile aūte
tangit. qui cōmunicat uoluptuosis. Et iis his cōmu
nicauerit. et oblitus fuerit. uel sic̄ septuaginta dicunt.
si latuerit cū peccato suo delinquit. quia ipsa ignorantia
ē culpa. et ꝑ ignorantiam peccat. cōmunicat alieno
errori. De inmunditia. dicetur postea. Anima que
iurauerit. et ꝓtulerit labiis suis. id est aperte ꝓmiserit.
ut uel sponte male iuramentum fecerit. uel bene sic̄
herodes. qui iurauit iuramentum q̄d iohem decollaret.
et sic̄ ꝓmisit se monachum fieri. et non īpleuit. oblitoq;
postea intellexerit delictū suum. agat penitentiā ꝓ pec
cato suo. et offerat agnū de gregibus siue caprā. In hoc lo
co significat. aliquē simplicē de uulgo. cōdignam peniten
tiam aptans ei. Si aūt non potuerit offerre pecus. offerat
duos pullos columbarum. significans ut si elemosinis se re
dimere n̄ potuerit. offerat uolatilia. id est cohibeat se a ter
renis rebus. et det se cōtemplatiue uite. ꝓ hoc enī ei ꝓ pec
catis remissio et iustificatio ꝓ ueniant. Unde ex. q̄ ꝓ ferūt

unum quidem pro peccato · id est ad emundationem peccati. Al
terum autem in holocaustum · quasi crucifigentem semetipsum.
offerri precipitur. Dabitque eum sacerdoti · scilicet christo. Qui pri
mum turturem offerens · pro peccato sacerdos. quia nemo potest
prius offerri · nisi prius a peccato fuerit liberatus. Retorquebit
caput suum ad penulas · id est mentem ad discernendam con
templationem. constringat ita ut collo hereat · id est corpo
re necessitati quantum iustum est. et non penitus abrumpatur. Qua
enim debemus ex toto corpore uersari. propterea non precipit
caput a collo separari. Et asperget de sanguine illius parietem
altaris. Quicquid autem reliquum fuerit. faciet distillare ad fun
damenta eius. quia pro peccato est. Paries altaris est caro christi. de
qua ecclesia in canticis dicitur. En ipse stat. post parietem nostrum.
Fundamentum autem altaris. uel sic septuaginta transtu
lerunt. Basis altaris. est euangelium. Precipit ergo · ut in peni
tentia nostra imitemur passionem christi. et doctrinam euangelii.
Nichil quippe sic potest eripere a peccatis · sic imitatio christi.
et sic obedientia euangelice predicationis. Alterum autem tur
turem adolebit. Holocaustum uel sic solet fieri. uel sic
septuaginta dicunt. Quomodo debet significantes homi
nem in penitentia · omnes delectationes suas debere

relinquere. secundum quod scit iustum esse. Quod si non quierit manus eius offerre duos turtures. uel duos pullos columbe. scilicet quia diu abusus est. tempore penitentie. ne cadat in desperationem. precipit ut offerat pro peccato similam decimam partem ophi. nec mittet in eam oleum. nec thus aliquid imponet. quia pro peccato est. Ophi autem mensura. trium modiorum. sanctam trinitatem significat. quia una est in ea deitas. Tres autem habet mensuras. id est tres personas perfectas. Et quia qui tempore penitentie abusus est. debet dubitare an miam possit consequi. et an eius oratio possit exaudiri. prohibet sacrificio eius oleum et thus imponi. Sed huius modi dubitacione. dicit iohel uideris. Conuertimini ad dominum deum uestrum. quia benignus et misericors est. et prestabilis super maliciam. Quis scit si conuertatur. et ignoscat deus. et relinquat post se benedictionem. Sacrificium et libamen. domino deo uestro. Et quomodo dubitet. misericordie et paciente. desertionis multe. si conuertat et penitueat. et si sacrificium et libamen pro peccatis accipiat. nisi quia pro ipso maligno et diligenti peccata loquitur. Quecumque sepe egerit. num persistit in pura penitentia. Ergo nec desperacionem illis facere uult. nec rursus eos penitentes ualde presumere. atque uerbis est dubiis usus. et quam

obrem oportebat p̄sumptionē facile dari. ne data p̄
sumptione. ad alia rursus peccata vos neglientiores effi
cere. uel relaxatis ꝑoribus. Tradet q; illam decimā
partem obtuli sacerdoti. Sacerdos aut̄ est xp̄c. Denarius
numerus q̄a ꝑfectus ē. significat ꝑfectionem. & decem
p̄cepta legis. Decima aut̄ pars xp̄o. ꝑ eo qd̄ ꝑfectam
humanitatē assumpsit. & qd̄ legem impleuit. Utrumq;
enī decima pars significat. q̄a & ꝑfectus ē denarius nume
rus. Decem aut̄ mandata legis sunt. Unde & decime p̄ci
puam decimam sacerdoti. xp̄o uidelicet. & lex de p̄ctaū.
ut pote masse n̄re p̄mitias habenti. Quicunq; ḡ penitē
tiam sepe p̄uaricans uiolauit. rursusq; uult agere pe
nitentiam. inspe xp̄i agat. Qui inq̄situs a petro. si pecca
uerit in me f̄r. dimittam ei usq; septies. Hic ḡ sermo sp̄e
penitentie. eis q̄b; impossibile uidet̄. ꝑbet xp̄m qd̄ autē
de oblatione. implet pugillū in momentū ei q̄ obtulit.
& cremat sup altare. id est memor sui uerbi hoc m̄. in mo
mentū sui ip̄i offert. sup altare corp̄ suum. qd̄ om̄e pec
catum suscepit. rogans p illo & expians. reliquam uero
partem. ip̄e habebit in munere. Voluit dei ē ignoscere.
etiam ea. quoꝝ impossibilitas uidet̄ remissio. Anima

si preuaricans cerimonias per errorem. in que domino sunt sancti
ficata peccauerit. id est sacrilegium fecerit. offeret pro
delicto suo arietem immaculatum. qui enim potest duo
bus siclis. id est uiginti denariis ipsum damnum restituet.
et insuper quintam partem addet. significat ut primum quidem
ab alio peccato omnino abstineamus. et penitentiam
deo pro parte offeramus. id est christum rogemus. ut peccati
in se commissi. ipsi fiat acceptio. Denique quintam. id est il
lum de quinque sensibus per quem peccatum commissum est. offe
ramus sacerdoti apto uidelicet. ut nequaquam ultra ad
actionem prauam illum occupemus sensum. sed conse
cremus illum deo. sic enim pro peccato nostro deprecabitur. Sci
endum est autem. quod in hoc loco. non est uigenarius peccatis
obnoxius. Unde hii qui ex egypto exierunt. cum uiginti
annorum essent peccatum populi. post penam non susceperunt. Quin
dus quippe ab omni peccato est. spiritalis homo. Anima
si peccauerit per ignorantiam. feceritque unum ex his que
domini lege prohibet. et peccatum intellexerit. pro iniquitate
sua offeret arietem immaculatum de gregibus sacer
doti. iuxta mensuram existimacionemque peccati.
qui orabit pro illo. quod nesciens fecerit dimittetur ei. quia

p errorē deliquit in dño. Habet p̄sens locus questionē n̄ modi
ca. ɔsideratione dignā. quia peccatis p quib capiam pdem
offerri aut ouē p̄cipit. tanquam ea que p̄cepat oblitus
sit. Quam uis enī aīe nomine gentilem diximus significa
ri. hic xp̄ianum significat mortē. gentilis ignorantem
Locutus ē dñs ad moysen dicens. Anima | mandata legis. L
que peccauerit. et p̄cepto dei ɔtempto. negauerit de
positum p̄ximo suo. quo fidei eius creditū fuerit. uel in
aliquid extorserit. aut calumniā fecerit. siue rem p di
tam inuenerit. et inficiens insup piurauerit. et qđ libet
aliud ex plurib fecerit. in quib peccare solent homines.
ɔuicta de furto reddet. omīa que fraudem uoluit op
tinere integram. et insup quartam partē dño cui dam
num intulerat. pro peccato aūt suo offerat arietē imma
culatū de grege. Ubi notandum ē. et ius iurandum.
uno sacrificio purgantur. Utrumq; enī ad dm̄ ptinet. quia
qui ius iurandum transgredit. n̄ solum p̄ximo nocet.
s; etiam ipi deo. quem mediatorē fec. iniuriam fac.
quē ɔgruē peccatum scit euacuare. iuramentū ɔtēni
dit. et eo qđ in hoc peccato dic dn̄m loqui ad moysen.
sic ɔ sacrilegio fec. Quintam partē addit. sup damnum

de lingua; que fuit materia mendacii. sed non offert eam sacer-
doti; sed ei qui passus est iniuriam. id est deo. Aliquin enim in
persona sacerdotis deus accipitur; aliquin in persona eius qui inius-
ticiam patitur. Ipse est enim sacerdos noster; et ipse pro nobis iniu-
Secundum quod ista pertinent solis riam patitur.
sacerdotibus. ut tota nocte crementur holocaustum eius in
altari usque mane; et ignis non deficiat altari. quia si
aliquando legem dei transgrediuntur; et ardorem extin-
guunt. sacerdotes semper dei amore ardere debent ver-
bis luce; et exemplo bone operationis. Nunc autem ignem
debet sacerdos nutrire; quia hoc debet mereri. ut spiritus semper
in eo sit. Cum alii transgrediuntur legem dei; debet sa-
cerdos obedientie legis subici. Vestietur autem tunica linea
et feminalibus lineis; id est suavis erit in omnibus operibus suis.
et ceteros asperitate non dedignabitur; tolletque cineres quos vorans
ignis exussit. et ponet iuxta altare; quia virtutes quas
spiritu sancto cooperante perfecte implemus; iuxta altare po-
nere debemus. id est deo ascribere; et ad alias facien-
das redire. Spoliatus autem prioribus vestimentis. in-
duetur aliis similiter lineis; id est aliis virtutibus prioribus
adiunctis. efferet que iuxta altare prius posuit. ex

ria castra scilicet p̄sentis sc̄li. quia reliquas uirtutes q̄s
operatus est! n̄ in isto mundo. disponet discerni s; extra
mundum! id est in die iudicii. Ille enī locus ē mundus.
ab omī corruptione! ubi consumet quicq̄d hic operamur.
In libro numeri. conputant illi q̄ egressi sunt de egyp
to! et p̄fectiones eoꝝ et mansiones. a finib' egyptiis usq̄ in
ad locum et tempus! in quo moyses defunctus ē. Mansio
nes u̇ numerant quadraginta due! quas matheus dinu
merat dicens. Ab abraham usq: ad dauid generationes
quatuordecim! et a dauid usq: ad transmigracionē ba
bylonis. quatuordecim! et a transmigratione babylo
nis ad xp̄m generationes. xiiii. id est simul generatio
nes quadraginte due. Per has currit hebreus. q̄ de terra
transire festinat ad celum! et egypto sc̄li derelicta. terram
p̄missionis ingredit. Nec mirū. si illo numeri sacramen
to p̄ueniamus ad regna celoꝝ! sub quo dn̄s et saluator.
a p̄mo patriarcha p̄uenit ad uirginē. sic filii isr̄l ad ior
Prima mansio est ramase urbs. que danem.
in extremis finib; egypti est! in qua pp̄ls congregatus
exiit in desertum. altera die post pascha! in conspectu
egyptioꝝ. Ramase interp̄tatr̄ motio. uel tonitruū

significat. quia cum mori fuerimus ad predicationem euglice tube. et excitati tonitru gaudio. eximus in mense primo quando hiemps preterit. et quando uerus exordium est. et cuncta renouantur. Et eximus quinta decima die mensis primi. in crastinum post pascha. plena luna mensis primi. post esum agni. Secunda mansione. in qua coquunt panes azimos. et primum tabernacula tendunt. unde et locus nomen accepit sochot. Sochot quippe interpretatur tabernaculum. siue tonitrua. Cum ergo exierimus ex egypto. id est de seculo. primum tabernacula figimus. scientes nobis alia ora pergendum. ad sanctam terram. celeste iter accelerandum. Tertia mansione ethan. que est in extremo solitudinis. in qua primum uidetur dominus precedens populum. in columna ignis. Ethan sonat fortitudo. uel perfectio. Preparemus ergo nobis fortitudinem. assummentes robur perfectum. ut inter errorum tenebras. et confusionem noctis sceuientis. apud illum appareat. Dies quoque noster. nubem habeat pregentem. ut his ducibus ad terram repromissionis peruenire ualeamus. Quarta mansio est in fiaruoth. quod est contra beelzephon. Fiayroth interpretatur os nobilium. Inde assumpta for

titudine. nabilitemur in domino contempnentes beelpheson.
quod interpretatur domus aquilonis. ut eius superbia declinemus ab hac
mansione. Profecti filii israel. transierunt per medium mare in de
sertum. uideruntque pharaonem cum suo exercitu submersum.
Quinta mansio est mara. ad quam uenerunt filii israel. tran
sito mari post triduum. Mara autem interpretatur amaritudo.
post predicationem enim euangelii. et tabernacula transmigra
tionum. post assumptam fortitudinem fidei. et post bap
tismum atque uictoriam. rursus uenimus ad amaritu
dinem. ut uoluptas atque luxuria. uite amaritudine ter
minetur. et per crucis lignum. quasi per cruciatum iterum su
auitas compensetur. Sexta mansio est hely. ubi erant du
odecim fontes aquarum. et septuaginta palme. In figura du
odecim apostolorum. et septuaginta discipulorum. De quibus fontibus
doctrine potum haurimus. dulces uictorie fructus carpi
mus. Unde et hely. benedicitur aries fortis. Ipsi enim sunt
robusti principes gregis. duces ouium. doctores gentium.
Septima mansio est iterum ad mare rubrum. quod est in
baptismi typum. cruore domini consecratum. Queritur hic quomodo
post transitum maris rubri. iterum ad mare rubrum ue
nerunt. nisi forte in itinere pergentibus. sinus quidam maris

occurrit. iuxta quē castra metati sunt. Aliud ē transire
mare. aliud in pximo fieri tabnacula. ex quibus monem
etiam post euglicam disciplinam. & cibos dulcissimos
triumphorum apparere nobis. int dum mare. & pterita dis
crimina ante oculos poni debere. qa scriptū ē. fili ac
cedens ad seruitutē dei. & sta in ei timore. Octaua
mansio ē in solitudine. in qua tendit usq; ad montem
sin. Interpretat aut sin. rubus uel odium. Quia postquam
uenerimus in locum. ecce de quo dns sit nobis locuturus.
Nona mansio ē in grande inimici incurrim'
delphaca. que dicit pulsatio. iuxta qd dns ait. Pulsate.
& apiet uobis. Sensus namq; manifestus ē. quia cū ue
nerim' in locum ecclē. incipimus fundamenta pulsare.
Decima mansio ē in alis. qd interpretat fermentum.
Qd tollens mulier. cōmiscuit farine. satis tribus. donec
fermentaret totū. In hac solitudine murmurat pplus.
ppt famem. accepitq; uespe coturnicē. & mane altius
diei manna. Et nota in decima mansione. manna tbui
id est post decalogi pfectionē. panem anglorum manducau
Undecima mansio ē in raphidim. care.
dissolutio fortium. uel remissio manuū. In hac sici

enti populo. fons de petra oreb erupit. in similitudinem xpi. Ibi
ihc in typo saluatoris militat. contra amalech. qui in signo eiu
eis demonium aduersus nos temptamenta surgentia deuin
cit. Ibi uenit ietro ad moysen. dans consilium septuaginta
seniorum. qui in typum ecclesie ex gentibus congregate. legis ad
ministratio euangelio surgente conpletur. Pulchre enim dissolutio
ac sanitas fortium raphidim dicitur. uel propter dissipatum.
Duodecima mansio est. uel propter sanatum israel.
in solitudine synai. qui numero mansionum statim uenit
in mentem apostolicus numerus. Syna interpretatur ruphus. qui
significat ex sanguine xpi redemptam ecclesiam. in qua nobis
predicant. In hac mansione. moyses ascendit ad eum. ibique
descendit dominus in montem synai. dans legem populo suo. Ibi fa
bricatur tabernaculum. ibi precipitur immolatio hostiarum. et ua
sorum diuersitas. et indumenta pontificis. sacerdotum
ac leuitarum cerimonia. Ibi numerus apostolorum. leuitarumque per singu
las tribus populi distributio. oblationes quoque principum. in hac man
sione descripta sunt. Due quoque argentee tube. ad promouen
da castra. ibidem fieri iubentur. Ibique precipitur ut immundis.
qui primo mense pasce interesse non poterant. ut in mense se
cundo conueniant. Sed id sibi uelit. quod hi qui longius

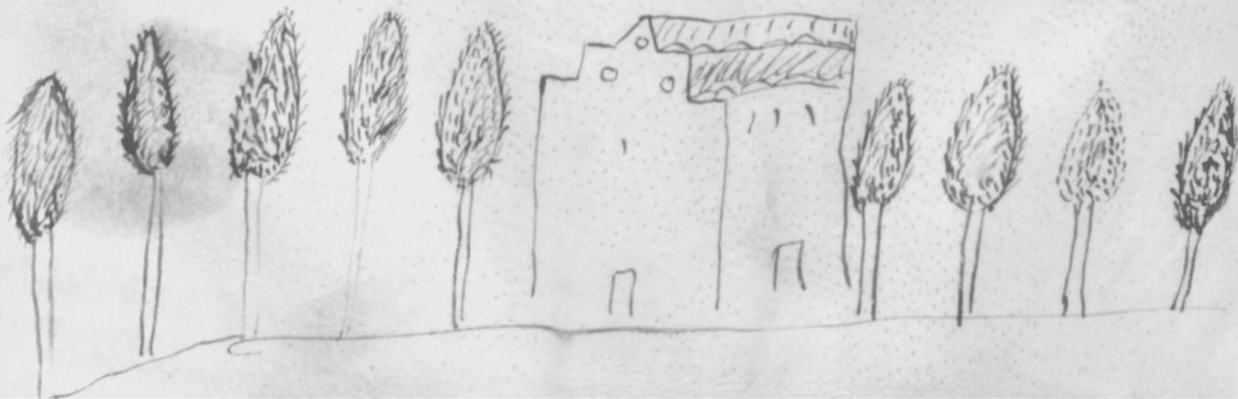
habitant · uel immundi aiā fuerant ! in scdo mense iuben
tur pascha facere. Qd nimirū intelligit in typū gentilis
ppli · qui cum omib; demonib; fornicati in mundo uidebant
in anima ! salubri ū ofessione mundati · ad scam natiui
tatem quasi ad scdm mensem tnsiri pparant. Iubet quoq;
in hac mansione nazareis · ut uinum & siceram qd hui9
modi ē n bibant ! nec comedant · nec uuam quidē passam !
nec acetum ex uino · Sz in puerbiis pcipit · uiciundi sunt
potentes ! uinum n bibant · ne cu biberint obliuiscant
sapientie. Quid g nazareoz nomine ! n abstinentiū
uita signat. His uino luxuria phibet ! in sicera omis
uoluntas trena · Sicera enī ex diuerso genere ofícit ! sz
& uoluntas ex diuersa uicioz ortr passione. Illi enī uinū
n bibunt · sz siceram bibunt ! qa ad capiendum homines
umbras quasdam & imagines simulant habere iciuium.
Uuam passam illi uescunt · q ppt humanos oculos absti
nentie pallore inficiunt ! ut glam capiant ab homi
nib;. Acetum aut bibunt · q post uite scitate in uetus
tate pteritoz uicioz labunt ! & corruptione uetis neq
tie delectant. Precepit itaq; ds · ut hi q scitatis indu
unt titulum ! cunctis his careant uiciis ! nullamq;

huiusmodi perturbationem appetant. que statum mentis
euertant. In hac mansione proficiuntur leprosi, de castris flu
xu et inmundi. Leprosi heretici. fluxi cogitatione. inmun
di opere. Hi tanquam contacti et morbidi. a castris ecclesie sepa
rantur. ne contagio morum suorum. uitam polluant innocen
tum. Ibi anno uicesimo annumerantur populi. qui ad prelium
eliguntur. Sed cur ab anno uicesimo. nisi quia ab hac etate.
contra unumquemque uiciorum bella nascuntur. ideoque ad pug
nam eliguntur. ut habeant contra libidines et contra delictum.
ne luxuriis superentur. Ibi enim ab anno uicesimo et sex
to. leuite tabernaculo seruire mandantur. et quinquage
nario numero. custodes uasorum fiant. Quid enim per an
num uicesimum quintum. in quo flos iuuentutis oboleuit.
nisi ipsa contra unumquemque bella uiciorum signantur. Et quod per
quadrigenarium. in quo iubilei requies continetur. nisi in
terna quies domito bello mentis exprimitur. Quid enim per ua
sa tabernaculi. nisi fidelium anime figurantur. Leuite ergo
a uicesimo quinto anno. tabernaculo seruiunt. et
quinquagesimo custodes uasorum fiunt. ut uidelicet qui
adhuc impugnantium uiciorum certamina per consensum
delectacionis tolerant. aliorum curam suscipere non presumant.

Cum u̇ temptacionū bella subregerint. cū apud se iam
de intima tranquillitate securi sint. aia̅ꝶ custodia sor
tiunt᷑. Sꝫ quis hec p̄lia sibi ꝑfecte subiugat. cum paulus
dicat. Uideo aliam legem in mentib9 meis. repugnante̅
legi mentis mee̅. ⁊ captiuum me ducente̅ in lege pec
cati. sꝫ aliud ē̅ bella fortit̅ ꝑeti. eneruit̅ expugnari.
In istis exercet᷑ uirtus. ne extolli debeat. in illis omni
no extinguit᷑ ne subsistat. P recepit etiam lex. leuitas
om̅es pilos carnis radere. q̇a hi etiam in diuinū obseq̇
um assumunt᷑. debent ante d̄i oculos a cunctis carnis
cogitationib9 apparere mundi. ne illicitas cogitationes
mens ꝓferat. ⁊ pulchrā aīe speciem quasi pilis fructi
ficantib9 deforme̅ reddat. Post hec iubent᷑ fieri due tube.
quaꝶ clangore ꝑpli mouerent᷑ ad p̄lium. Sic enī d̄s ad moy
sen dix̄. Fac t̄ duas tubas argenteas ductiles. ⁊ paulo post.
cū ɔcisus clangor increpuerit. mouebunt᷑ castra. P duas
enī tubas exercitus ducit᷑. q̇a ꝑ duo testamenta. siue ꝑ
duo p̄cepta caritatis. ad p̄cinctum fidei uocat᷑. Que ideo
argentee fieri p̄cipiunt᷑. ut p̄dicatoꝶ uerba eloquii nito
res effulgeant. ⁊ auditoꝶ mentes nulla sui obscuritate
ɔfundant. Ideirco etiam ductiles. q̇a necesse ē̅ ut hi q̇ uen

turam uitā p̄dicant. tribulationum p̄sentium tunsionib;
crescant. Bene aut̄ dicit̄. cum concitus clangor increpuerit
mouebunt̄ castra. quia nimirum cū subtilius ad minutū
p̄dicationis sermo concitat. auditor̄ mentes. ad temptatio
num certamina. ardentius excitat̄. Tercia decima man
sio ē. in sepulchris concupiscentie. ubi fastidiens p̄pls. celes
tem panem carnes egyptias desiderium. multosq; sub
ito cremauit incendium. ex qb; docemur. ut q̄ conuersatio
nem relinquimus sec̄li. scilicet egyptias solas. idest carna
lium desideriorum feruores contempsimus. n̄ debemus mur
murare. contra celestium scripturarum panē. nec uiolentias e
gyptiorum. q̄ sunt magnarum carnium. s; simplicē manna
cibum. idest puram & celestem uitam querere. Alioqin
si post p̄ceptū euglicum. idest manna. & rursus carnes
egyptias. que sunt carnales huius seculi uoluptates concupi
scentias. p̄stinorum mox uoluerimus appetere. uorabimur
nausia mentis. & statim diuino igne torquebimur. desideri
umq; nr̄m uertemus in contumulos. ut simus sepulchra
dealbata. que foris patent hominib; speciosa. intus
aut̄ plena sunt ossib; mortuorum. & omni spurcicia. In hac
mansione. descendit sp̄c s̄cs sup septuaginta uiros e

lectos! & tunc descendit dn̄s in nube. & retrax̄ de spū qui erat sup̄ moysen! & imposuit sup̄ septuaginta uiros electos. Descendīt enī in nube carnis xp̄o. diffusa ē p̄ fide spc̄ sci grā sup̄ ipsos ex septuaginta linguis electos! uenitq; sup̄ omēs donum illud uirtutis celestis. qd̄ quondam fuerat! in moyse atq; pph̄is. Quarta decima mansio est in solitudine aserech! in hac sacerdos aaron locū inuenit offensionis. cū sorore sua maria! frm̄ iterq; obiectat. qd̄ alienam accepisset uxorē. Unde illico maria. contagio lepre effloruit! qd̄ loco euidentis fuit. figura mysterii! qd̄ sacerdos x̄. saluatorē aduersus ecclam congregatam ex gentibus detogaret. Ideoq; lepre infundit sorde. nec redit ad di tabernaculum! donec statum plenitudinis gentiū. tempus impleat. Tunc enī tandem. p̄stinam poterat recipe sanitatem! cū ei septiformis spc̄ agnitio. aduenia fuerit suf. Quinta decima mansio ē in rethma! Interp̄tatur. que transfert sonitus. siue iuniperus. fert aut lignum hoc ignē multo tempore conseruare! ita ut si prunę eius cinere fuerint adopte. usq; ad quintadecimam diē p̄ueniat. De quo discimus. post sepulchra concupiscentie sue attia transire! nos ad lignū tempore multo calens. ut simul feruente

spu. & claro sonitu. atq; in altum exaltata uoce euglin
pdicemus. ab hac mansione. usq; ad tricesimā sedam. he

Duodecim exploratores mittunt̄. Continent̄ hystorie. 15
ad scām trām. botrus afert̄ in ligno. & passio breuit̄ demon
strat̄. Murmur ppli iudeoꝝ gigantium. impetū formidās
pugnat cont̄ amalech & chananeum. dō nolente uictus in
telligit. qđ debeat in trā scā. exercere sacrificia. Dathan
& abyron ꝯ filii chore ꝯsurgent cont̄ moysen & aaron. et
trē uoragine degluttiunt̄. Inter mortuos & uiuentes. pon
tifex medius thuribulo armatus ingredit̄. & incurrens
iram dei. sacerdotis uoce phibet̄. Virgula aaron. & flo
rem pfert & folium. ꝛ in eternam memoriam urens
siccitas ꝯsecrat̄. Vitula rufa ꝯcremat̄. & cinis eı̄ asp git̄.
Exploratores missi ad explorandam trām. q terruerūt
ipsm. ut credere se posse accipe trām a dn̄o pmissam.
significat scribas & phariseos. qui missi sunt a dn̄o.
ut dn̄icum specularent̄ aduentum. in quo erat trā
scā. & ab omi peccato munda. Botrus autē uue. quē
in ligno pendentem duo homines attulerunt de trā
pmissionis. significat xpm pro nobis crucifixum. & de
trā marie uirginis. ad nos allatum. Duo autē bauuli

hui⁹ botri . significat iudaicū p̄p̄lm cecū . q̄ nesciente͞
pendente͞ in se grām p̄sium onere suspensi . q̄ cui sub
iciat͞ iudicanti . Qui enī portat aliq̄t cū alio . p̄cedens
n̄ uidet qd̄ portat . sequens aut͞ baiulus . significat gen
tilem p̄p̄lm q̄ xp̄m semp̄ ante oculos habet . q̄ cū por
tans semp̄ ꝯtemplat͞ . q̄ quasi seruus dn̄m seq̄t͞ . Hic ē
botrus ille . q̄ uinū sui sanguinis torculari passionis
in salute͞ n̄r̄am effudit . q̄ ecclē ꝓpinauit . Hunc botrū
secuta sunt mala granata scā uidelicet ecclā . habens
in se p̄ granatoꝝ numerū . multitudine͞ credentium
quasi p̄ signum crucis . q̄ p̄ rubore͞ sanguinis xp̄i corru
scante͞ . significat etiam distincta grana diuersa . ficum
aut͞ cū botro attulerunt . Que ficus significat lege͞ . q̄a neq;
xp̄c sine lege ē . neq; lex sine xp̄o . Qd̄ aut͞ q̄dam homo col
ligens ligna sabbato . occisus ē a p̄p̄lo . significat illos . q̄
ad escam eterni ignis colligunt peccata . quasi maria sui

Chorem aut͞ 7 datan q̄ abyron . qui sibi incendiu
ꝯt͞ maysen 7 aaron conati sunt usurpare sacerdotium
quos q̄ t̄ra obsorbuit . significat hereticos 7 scismaticos .
quoꝝ exitus ē t̄re hiatus . scilicet in ferinus . Aaron aut͞ .
q̄ accepto thuribulo cucurrit obuiam p̄ditioni p̄p̄li .

significat xpm. q ruinam mortis humani generis aspici
ens. uenit assummo uir uiuos & mortuos. quasi murus
& gygas. Qui thuribulum passionis sue accipiens. odorem
suauitatis pretendens. suscepit ignis eterni pernicie. & inimi
cam pertulit mortem. Virga aut aaron que simplicitate flo
ruit. caro xpi est. que postea quam de radice iesse succisa e.
amatius mortificata reuixisset. Itaq; uirga post ariditatem
uirescens. xpc est post mortem resurgens. Ipsam enim uirgam.
ipsum florem intelligimus. ut in uirga regnantis potentia.
& in flore pulchritudo eius monstretur. Alii uirgam hanc. q
sine humore protulit florem mariam uirginem putant. que si
ne coitu edidit uerbum dei. de qua scriptum e. Exiet uirga
de radice iesse. & flos de radice eius ascendet. scilicet xpo. qui
future preferens typum passionis. candido fidei lumine.
& passionis sanguine. purpurabat flos uirginum. corona
mrum cecinentium. Restat interea uitula rupha in ho
locausto cremata. cui cinis expiatio populi. Sic enim dicitur de
illa. ad moisen & aaron. Precipe filiis isrl. ut adducant ad
te uaccam rupham etatis integre. in qua nulla sit macula.
nec portauerit iugum. Tradetisq; eam eleazaro sacerdoti.
qui eductam extra castra. immolabit in conspectu omnium. Et

intinguet digitum eleazar in sanguine eius. & aspérget
contra fores tabernaculi septies. combure tque eam cunctis uiden
tibus. tam pellem & carnes. quam sanguinem. & fimum
flamme tradetis. lignumque cedrinum & ysopum. coccumque
bis tinctum. sacerdos mittet in flammam que uaccam
deuorat. & tunc demum lotis uestibus & corpore. ingre
dietur in castra. commaculatus erit. usque ad uesperum. Sed
& ille qui combusserit. lauabit uestimenta sua & corpus.
& inmundus erit usque ad uesperum. Colliget autem uir mun
dus cineres uacce. & effundet eos extra castra in loco puris
simo. ut multitudini filiorum israel in custodiam & in aquam asper
sionis. quia pro peccato uacca combusta est. habebuntque hoc filii israel
& aduene sanctum iure perpetuo. Qui tetigerit morticinum. & propter
hoc septem diebus fuerit inmundus. aspergetur ex aqua die tertio.
& die septimo emundabitur. Si die tertia aspersus non fuerit. sep
timo non poterit emundari. Vitula rupha. caro est saluatoris.
rosea sanguine passionis. Aetatis integre. quia etate integra
passionem suscepit. Quod autem non est impositum iugum super illam. hoc
ostendit. quod caro christi non est sub iugata delicto. neque uincta
ulli peccato. Quod autem apprehensam filii israel. eiecerunt extra
castra. astante eleazaro sacerdote per principem iudeorum. signifi

at 7 ɔsensum sacerdotū · innecem dn̄i ! que eiectū extra
castra · id est ext̄ ihersm̄ crucifixerunt · Sic ḡ q offerunt ui
tulam inmundi sunt · sic 7 q apphenderunt xp̄m occiderūt !
peccatores habent̄. Et sic is qui colligit cinerē mundus ē.
sic 7 om̄es mundi sunt qui passionē x̄ p dicauerunt genti
bus ! 7 in toto orbe t̄raꝝ doctrinam ei aspserunt · ipsosque
dn̄o collegerunt · Lignū uero cedrinum 7 ysopus ! crucē
dn̄i 7 baptismū significat · Hysopi enī fasciculos · aspge
bant agni sanguine ! q mundari solebant · tipice figuran
tes lauacrum baptismatis ! 7 ablutionem eterni fontis · Coc
cum aut̄ bis tinctum ! figuram sacri sanguinis significa
ri · quo peccatores abluimur · Bis aut̄ tinctū ! qa 7 p eum
corpore mundamur · Hec enī tria ! ad purgationē peccatoꝝ
sunt idonea · Primo p cedrū fides ligni crucis · scd̄o p ysopū
baptismatum ! tercio p coccum · sanguinis dn̄ici sacramen
tum · Sic aut̄ illic die t̄cia purificari iubet̄ · ita 7 om̄is aīa
purgat̄ ab om̄ib; delictoꝝ sordib; ! q cunq; credit xp̄m die
t̄cia die a mortuis suscitatum · Huiusmodi ecia homo mund'
erat in die septima ! id est in regno scōꝝ · adueniente dn̄o ! 7
beatus ac letus parte pociet̄ · Qui n̄ fuerit aspsus ! id est
huiusgr̄e fide munitus · pibit aīa ei de regno scōꝝ ! 7 de

pplo fidelium. Ex sanguine aut huius uitule · moysi septi
mo die tabernaculum iubetur aspgi. quia septem sunt sci spc
carismata · que per xpi sanguinem sup eccle ppls distribuunt.
per que ab omni delicto purgent. sic dic apls. Illos eciam ablutos
esse in sanguine xpi. et passione ei. Quod u uitula cu pelle et
ossib cburit. et agnus ille paschalis pari m cremat. ne
ossa cfringant. Hoc ostendit. qd ossa corporis ihu xpi. in pas
S sione n erant frangenda. S exta decima mansio e in remon
phares. qd latine dicit punici mali diuisio. que signifi
cat ecclam. que quasi multa grana sub uno cortice cun
gunt. dum omnem turbam credentium. in fidei unitate
S Septima decima mansio e in lebna. que   cludit.
latine transfert in laterem de clinate. Legimus egyptios.
lateres quos ppls faciens ingemuit. Ex quib; discamus
in itinere ihuius uite. de alio in aliud transire. nunc nos
crescere. nunc decrescere. et post ordinem ecclasticum. sepe
O ad latum. id est carnalium opum. O ctaua decima man
sio e in ressa. que in frenos uertit. Si enim post lectum. rur
sus ad lutulenta opa descendimus. infrenandi sumus. et
rursus uagi. atq; preceptis scripturar retinaculis dirigendi.
N Nona decima mansio e in ceelatha. que interpretat eccla.

scilicet ut uagi currentiū gressus frenis ad ecclām retrahant·
& fores quas ante reliquerant! rursus sustinet intrare· V i
cesima mansio ē in monte sapher· q̄ interpretat̄ pulchritudo!
id est apc̄· Et uide q̄d p sunt frena· auxilis nos ret̄inunt·! ad uir
tutum choros introducunt· & in xp̄o monte pulcherrimo ha
bitare nos faciunt·! de quo scriptum ē· uenite ascendamus
Uicesima pͥma mansio ē in arada·! I in monte dn̄i·
que uertit̄ in miraculum· & uide quā pulcher ordo uirtutū!
post frenos in ecclām intromittimur· Post habitatione eccle·
ad xp̄m monte ascendimus·! in quo positi miram̄· ea que
oculus n̄ uidit·! nec auris audiuit· nec in cor hominis ascen
Vicesima scd̄a mansio ē in maceloth! que icetū I dic
uertit̄· Nec enī ɔsistit· multitudo credentiū! iuxta qd̄ scrip
tum est· Ecce quam bonum & quam iocundum· Uicesima
tcia mansio ē in thare! que interpretat̄ pauore· Quia dum qͥs
que uenit ad ecclām· adque ascendit ad monte pulcherimū
xp̄m! & stupore ɔ miraculo magnitudinem xp̄i ɔfitet̄· Adiun
gat de inde timore· q̄ custos ē beatitudinis! ut alterum
n̄ sapiat· quia ds̄ supbis resistit! humilibꝰ aut̄ dat graciam·
Uicesima quarta mansio ē in thare! quam quidam uer
tunt in maliciam· siue in pasturam· Qd̄ bene ad ppositos

ecclaꝝ uel ad custodiam aīe refert². ut sollicit² sit q̇sque q̇
habet pauorē uel pasturā. ne leo idest diabolus. intret
caulas ouium. idest in ecclīis & ɔmissis. ꝑ diuersa sommi

Vicesima q̇nta mansio ē in metha. In a uictorū.
que uertit² in dulcedinē. Ascendisti enī in excelsū. ammunit²
es choros uirtutum. timuisti ruinā. abiecisti insidiato
res. dulcis te fruct² insequit². ut merito dicas. Quā dulcia

Vicesima sexta mansio ē in asinona. I faucib; meis.
que latine festinationē sonat. scilicet ut postquam dul
ces fructus laboꝝ sumpserim². n̄ simus quiete ɔtenti ⁊ ocio.
s; rursus ad altiora ꝓperantes. obliuiscam² p̄teritoꝝ. ⁊ in fu

Vicesima septima mansio est I tura nos extendam².
in maseroth. qd int̄ p̄tat² uinculum. siue disciplina. sci
licet. ut festim ꝑgamus. ad magistros eoꝝ. Qd terram² lumi
na. ⁊ p̄cepta uirtutū. ac misteria scripturaꝝ. uincula
putemus ēē etīna. Hec sunt apl̄i uincula. de q̇b; ait ysaias.
Viri sublimes ad te transibunt. tui erunt serui. post te
ambulabunt. colligati uinculis. Sunt ⁊ alia diaboli uin
cula. q̇b² ruptis. uicit sampson inimicos suos. Vice
sima octaua mansio ē in baniacham. qd int̄pretat² filii
necessitatis. que est tanta tanta necessitas. qd nolen

tib⁹ imponat̄. Cum diuinis scriptis fueris eruditus! q̄ le
ges eorum ac testimonia scieris ueritatis. contendens cū aduer
sariis! ligatis eis & conuictis. duces in captiuitatē! q̄ de hos
tib⁹ quondam atq; captiuis. liberos dī facies. Porro qđ
int̄pretatum ē filios stridoris. ad illos ptinet! q̄ timore
supplicii & eius loci. ubi est fletus & stridor dentiū! deseren
tes diaboli uincula. apō dn̄o credentium! turbe colla
Vicesima nona mansio ē in monte submittunt.
galgath! q̄ int̄pretat̄ nuntius. siue accinctio! uel certe con
uersio. Non enī alit̄ possum⁹ magistri discipulorum atq; cre
dentium eos facere filios necessitatis! nisi pceptores eorum
ita fecerimus crudelissimos. in occasione eorum n̄ pareat
manus nr̄a armum aut extremum auricule! de ore
leonis extrahere. Sed & de nuntio & actione hoc bre
uit̄ dici potest! qđ filiis necessitatis grandes ad uirtu
tes stimulos suggeramus. cū eis nuntiauerim⁹ pmia
futurorum! accinctos bella inire docuerim⁹. Horum trium.
quicqđ magister fecerit! in monte consistit. ricesi
ma mansio ē in gegabata! que int̄pretat̄ bonitas.
Tricesima pma ē in membronam! que ē apc
qđ int̄pretat̄ transitus uel inmundus. Unde apls

an· Preterit enī figura hui⁹ mundi· inhoc inuentes sci di.!
cupiunt ad meliora transire· de qb; psalmista an· Et
ṗdixerunt q̇ p̄teribant.! benedictio dnī sup nos· Tri
cesima scda ē̄ in asyongaber! que inṗpretat̄ lingua
uiri· Possunt hanc linguā uiri saltuū & omnium arboꝝ
genera! multitudinē̄ gentiū figurare· Huc usq; soli
tudo pharan! decē & octo ɔtinet mansiones· Trices
ma tercia ē̄ in deserto syn! hec ē̄ cades· Sin aut̄ scā int̄
p̄tat̄ ꝑantifrasin! cū minime sit scā· In hac mansione
morit̄ maria! & sepelit̄· Uidet̄ in maria! ꝓphecia mortua·
In moyse & aaron· legi & sacerdoti iudeoꝝ! finis inposit̄·
qđ nec ipsi ad t̄ram repmissionis transcendere ualeant!
nec credentē̄ ꝓplin· de solitudine hui⁹ mundi educere ñ
solus ihc! idest uerus saluator di fili⁹· In hac mansione
ꝓpt̄ aquas ɔt̄dictionis· moyses ostendit tīnm! & ꝓhibet̄
t̄nsire iordanem· ꝑturbatus omī murmure ꝓpli! dubi
tant̄ uirga petram ꝑcussit· quasi illud ñ possit ds facere!
ut aqua de petra ꝓflueret· qđ ante iam fecerat· Qđ hic fi
des moysi insinuat· qđ aquam de petra eiciendam titu
bauit! hanc ꝓpheciam de xp̄o recte intelligim⁹· Dū enī
moyses in scripturis! alia atq; aliā· ꝑ qua re significan

da! psonam gerit. Hunc tam ipsi iudeorum sub lege positi! psonam gessit. Nam sic moyses uirga petram pcutiens. de dni uirtute dubitauit! ita ille pplS qui sub lege p moysen data tenebatur. xpm ligno crucis affigens! cu uirtute dei ee non credidit. Sic pcussa petra manauit aqua sicientib⁹! sic plaga dnice passionis. facta e uita credentiu. Unde apls dicit. Petra aut erat xpc. Hanc quoque carnalem se de diuinitate & altitudine ds mori iubet! cu morte carnis. moyses in monte petra fieri. Sic eni petra xpc! ita 7 mons xpc. Petra e humilis fortitudo! mons eminet magnitudo. Quia sic apls ait. petra aut erat xpc! ita ipe dns dic. Non potest ciuitas abscondi. sup monte constituta se! scilicet montem. fideles aut suos. in sui nominis gla fundatos! asserens ciuitate. Prudentia eni carnis uiuit! cu tanquam petra pcussa. & humilitas in cruce contempnitur. Xpc eni crucifixus. iudeis scandalum e! gentib⁹ aut stultitia. sed omnia. Prudentia carnis moritur! cu tanqua montis eminentia. xpc excelsius cognoscitur. Ipe eni uocatis iudeis & grecis! xpc uirtus & di sapientia e. Tricesima qrta e in monte hor! in extremis finibus edom. in quo ascendit aaron iuxta pceptu dni! & mortuus e anno quadra

gesima egressionis ex egypto . eo scilicet anno . quo no
uus pp̄ls repmissionis . terram intraturus erat . Et quam qm
in monte sacerdotium eleazaro filio reliquerit . Et eque
eo . quia eam impleuerunt pducat ad summum . tamen
ipsa sublimitas . non ē trans fluenta iordanis . s; in extre
mis terrenoꝶ opum finib;. Et plangit eum pp̄ls . triginta
dieb;. Aaron plangitur in lege . ihc n̄ plangitur. Descensus
ad inferos in euglio . ad paradysum transmigratio . Audi
uit quoq; chananeus qd uenisset ihc . qui in locum explora
toꝶ ul quondam offendisse pp̄lm nouerant . Ineunt p̄lia .
qui captiuum ducunt isrl . rursumq; in eodem loco pugnatur
ex uoto . Uictor uincitur . uicti supant . P quos intelligimus .
cum nos dī auxilio destitutos hostes inuaserint . duxerintq;
captiuos . n̄ despemus salutem . s; iterum armemur ad p̄li
um . potest fieri ut uincamus ubi uicti sumus . qui in eodē
loco triumphemus . in quo fuimus captiui . Tricesima
quinta ē in selmana . Tricesima sexta est in phinon . He
due mansiones . in ordine istorie . n̄ inueniuntur . In his
mortuo aaron . murmurant filii isrl contra dnm̄ 7 moysen .
Manna fastidiunt . qui a serpentib; uulnerantur . Sed quid aliud
significabat . qd morsus serpentium mortiferi exalto qui

respecto eneo serpente sanabantur. nunc intypo saluato
ris. qui antiquum serpentem inpatibulo triumphauit. diaboli
uenena superantur. ut ita quere ex ipsoque imaginem filii dei
passionemque eius conspexerint conseruentur. Hoc enim significant.
que uerba ipsius dei dicentis. Sicut moyses exaltauit serpentem
indeserto. ita exaltari oportet filium hominis. Et bene eneus
est serpens. qui inligno suspensus est. Es quippe metallis ce
teris durabilius est. que apte eneus serpens ligno suspensus
est. ut dominus inserpente mortuus. que intere significaretur eter
nus. uidelicet ut indicaretur mortuus per humilitatem. Pulchre
que huius prima mansione selmona. que interpretatur imagiuncu
la. quia nimirum expressa est imago saluatoris. per serpentem ene
um. qui inligno pependit. Pulchre etiam sequitur phinon. in
terpretatur os. quia postea. quam passionem dei filii cogno
scimus. quod corde credimus. ore confitemur. legentes illud apostoli.
Corde creditur adiusticiam. ore autem confessio fit ad salutem.
Tricesima septima est inebioth. que uertitur inmagos siue
phitones. Unde demonstratur. quia post imaginem dei que
cordis racione monstratur. que confessione fidei que ore profertur.
Consurgunt serpentes que artes malefici. ad bella nos prouo
cant. sed nos custodia circumdantes. cor nostrum obdurantes

aures nostras. ne audiamus uoces incantancium. et carmina
sirenarum negligamus. Tricesima octaua est in iheabarim.
in finibus moab. que significat aceruuos lapidum. id est sanctos
pristinos sedem ad alias mansiones transire festinantes.
Tricesima nona est in dibongad. In hac gerit bellum contra
seon regem ammorreorum. et og regem basan. In his regibus
licet res gesta ita cognoscatur. tamen per conditiones uirtutesque
nominum spiritalis significatio est subiecta. Seon namque interpretatur
temptatio oculorum. per quem figuratur diabolus. qui transfigu
rat se in angelum lucis. et per heresim uel scisma. ueri simi
lia mentitur. ut fallat incautos. Hunc ammorreorum habet
regem. scilicet amaricantes. Nisi enim quedam simulatio ueri
tatis. non scisma exercebantium in ecclesia. Iste ergo rex occi
ditur in uno quoque homine. quando quisque damnat simuli
tudinem. et diligit ueritatem. Og uero rex. interpretatur conclu
sio. Id enim agit diabolus semper. ut concludat uiam ad dominum.
opponendo idola sua. ne credatur in christo. Conclusio enim prece
dit ut rex. sequitur confusio tanquam plebs. quia quos modo
concludit. ne credant in christum. quando apostolice apparuerit omnes
confundentur. Mansio autem ista dibongad. id est fortiter intel
lecta temptacio. quia nimirum si superetur simulatio. que per

scisma uel heresim exerceat ecclam! & ɔclusio que p̄ sacrile
gium fidei uiam nichil om inius temptacio intelligit. hoc
de inde fortit intellecta supat. Quadragesima mansio
debinbongad inselmon deblataim! que uertit in ɔtemp
tum palatar. siue obpbrior! & p hoc discimus om̄ia dulcia
& illecebrosa uoluptatum. preteuntes in sclo ɔtempnenda!
quasi falso obiciant. beatitudinē pariunt. saluatore ple
nissime p ducente. Quadragesima pma in montib; aba
rim. ɔtra faciem nabo! que uertit in montes transeuntiū.
ɔtra faciē nabor. Nabor mons ubi morit & sepelit moyses!
t̄ra repmissionis ante ɔspecta. Nabor int̄pretat ɔclusio.
in qua finit lex! & non inuenit ei memoria. Porro gr̄a
euglii! absq; ullo fine tendit. In omem t̄ram exiuit son
eor! & in fines orbis t̄re uerba eor. Simulq; ɔsiderandū.
qd habitatio transeundi in montib; sita sit! & adhuc p fec
tu indigeat. Post montes enī plurimos. ad campestria
moab & iordanis fluenta descendimus! q int̄pretat descen
sio. Nil enī tam piculosum ē. quam gle cupiditatis & iac
tantia! & animus ɔcupiscentia uirtutū tumens. Qua
dragesima scda ē in campestrib; moab. sup iordanē iuxta
iericho! & ibi fixerunt tentoria. a domo solitudinis usq;

belsatim in planicie moab. In quadragesima secunda que
extra mansionem est, quedam que sunt gesta narremus.
Residens in ea ipse. adiuino balaam quem conduxerat ba
lach. dei iussu benedicitur et maledictio mutatur in laudes.
Hic balaam. dum peruenire ad propositum pergeret. asina cui
sedebat. uidens angelum locuta est. Hec asina est bruta gen
tilitas. quam quondam balaam. id est seductor idolatrie.
quasi brutum animal et nulla racione renitens. quo uo
luit errore substrauit. Igitur et ipsa angelum dei uidit. quem
homo uidere non potuit. Et uidit et desiuit et locuta est. ut
agnosceremus in posterioribus. sub aduentu magni angeli dei.
gentilem illam plebem. mutata duricie stoliditatisque natu
ra. salutis deo linguis locuturam ita. ut que erat subiec
ta perfidie. in uocem fidei et confessionis erumperet. licet et
caro nostra. animal sit. Plerumque enim caro. per molestias tar
da flagello suo menti dominum indicat. quem mens ipsa presi
dens. carnis non uidebat ita. ut anxietate spe proficere in hoc
mundo cupientes. uel iter tendentes impediant. donec
inuisibilem qui sibi obuiat innotescat. Unde et bene per
petrum dicitur. Correptionem habuit sue uesanie. subiuga
quod omnis uoce loquens. prohibuit prophete insipientiam. Insa

nus quippe homo· a subiugali muto corripit᷑! quando ela
ta mens humilitatis bonum· qđ tenere debent afflicta! car
ne memorat᷑· Sꝫ huiꝰ correctionis donum· ideo balaam n̄
obtinuit! quia ad maledicendum ꝑgens· uocē non men
tem mutauit. Consilium q̊ppe dedit regi bale· in merita
rio poneret! ⁊ ante ianuas eaꝝ aras· ut uenientes filii is
rahel! ꝑ̊us sacrificarent idolis· ⁊ sic ingrederent᷑ ad eas·
Unde fornicatus ē isrł! cum filiabꝰ madian· Sꝫ q̊d qđ ille
balaam· ꝑp̄m dn̄i posse decipe ɔtra racionē collegit! dans
ɔsilium· ut ex illa parte qua nouerat filios isrł! ꝑnicio
si laquei ĩderent᷑· n̄ dubitans eo oblata copia feminaꝝ
fornicationis ruina ꝑtinus lapsuros! q̊a ɔcupiscibiles a
nime eoꝝ· partes sciebat ēē corruptas. Ita ḡ unū quemqꝫ
n͞rm· nequicie sp̄ales uersata malignitate! balaam ꝑ
temptant· ille ꝑ̄cipue insidiosos laqueos ꝑ̄struentes!
q̊bꝫ nos senserint egrotare· ut cū uiderint racionales
aīe n͞re partes uiciatas ēē! illo nos ordine molliantur
decipe. Sꝫ finees sacerdos· zelatus ē ut dn̄i furorē
placaret! zambrim ⁊ scortū madianitū· pungione
transfigit᷑! significans ꝑ crucē xp̄i· n̄ solum idolatriā!
sꝫ etiam omēm carnis affectum· uel ɔcupiscentiā secli

primi! & tunc placari dm̄. dum desiderium carnis op

Post hec numerat rursum pp̄ls. ad pugnam.
numerant & leuite! ut infectis ꝑis carnalibus. nou
us dn̄i pp̄ls censeat! q ꝑ iordanis baptismū transeat.
& celestis hereditatis repmissionē ꝑcipiat. Porro qd sex
milia armatoꝝ de egypto numerant egressa! ex ipsa
n̄ sunt amplius quā duo milia t̄ram repmissionis ingr̄s
si. Hec figura demonstrat multos ꝑ baptismum ad fidē
transire! s; ad patriam celestem paucissimos scdm figuram
illam in euglio. in qua multi uocati! pauci u̇ inueniunt
electi. Qd u̇ dum tantū ingrediunt. aut ꝓpt eos q̄ ex utroq;
pp̄lo regni celestis adipiscunt! aut ꝓpt eos. qui ꝑ duas ui
as actiuam & ɔtemplatiuam! ad et̄nam beatitudinem
ꝑdestinant. Int pellant de hinc filie. Sed iudicio dei
hereditatē int̄ fr̄s suos! ne legis plebs ab euglii possessio
ne excludat. De hinc moysi in monte succedit! & discit
que spālit̄ debeant offerri in eccla. Legi eni succedit eu
uangeliū. ibiq; lex facienda ꝑcepta ammonet! & grām ɔ
plet. Primū qdem qd offerri debeat. ꝑ singulos dies! de
hinc qd in sabbato. ꝓpt spem quietis et̄ne! qd in kalendis
ꝑ inuocatione uite. qd in pascha quando ɔpellim xp̄o ꝑ

baptismum. quasi a mortuis transeuntes ad uite nouitate.
quid in pentecosten. per xpm gram spc sci & remissione peccator.
qd in neomenia mensis septimi. quid in ieiunio eiusde men
sis. De hinc tercit bellum cont madianitas. morsq; diuina ba
laam in cui nece error p fide ligno crucis interficit. Sicque
de amalech de hinc p de diuisio. & ex ea oblatio animaru
in tabernaculo dei. Post hec filii ruben & gad. & dimidia tri
bus manase. iumenta plurima habentes ext iordanem.
possessiones in repmissionis tra hereditate habere uolut.
mystice figurantes. quia quos multa mundi impedimenta
occupant. habitatione celesti patrie nequaquam desiderat.
Docet de hinc pplis. ut intra sca ydola destruat. & nullus
de prioribus habitatoribus seruet. ad significandum. ut dum int
ram scam repmissionis p fidem ingredim. simul cu ydola
tria. eciam cetera uicia extinguamus. Explicit liber numi.

D EUTRONOMIUM Incipit liber deutonomii.
e repeticio repetitium. quatuor libror legis.
Nam dum illi ppas in se contineant causas. iste
replicat omniu. Significat aut euglm. in cui pncipio nota
dum e. qd duodecim dieb. id est deutronomium a moyse
scribit. ad signandu iudaice plebi. lapsum in euglo post

transgressionē decalogi mandatorum. Quadraginta autē anni. quia laboriose peractis filius isrł ad repmissionis terram transierunt. significauerunt totum sęcli temp⁹. inquo uiuit ecclā sub laborib⁹. 7 periculosis temptationib⁹. sperando qđ non uidet per pacientiam. quousq; ad pmissam ętnę hereditatis perueniat patriam. Ideo & dnš quadraginta dieb; ieiunauit. & quadraginta dieb⁹ temptatus ē. inheremo. Corpus enī ei⁹. qđ est ecclā. necesse ē temptaciones laboresq; paciatur inhoc sclo. quo adusq; perueniat adillud tēpus. ubi post temptaciones suscipiat consolationes. Qđ uero uestimenta. aut calciamenta filiorum isrł. per tot annos inheremo indetrita. & inobsoluta manserunt. nullaq; uetustate. corrupta sunt. significat futuram corporum incorruptibilitatē. Iubentur autē inhoc libro. innumerabilia pcepta. ex quib; queritur quid significet illud qđ dicitur. Non plantabis omē lignū iuxta altare dī. nec facies ibi nemus. Nemus frondentes arbores & infructuose sunt. sola delectatione uisus plantata. Tales sunt 7 gentiles. qui racione suorum uerborum decore conponunt. ut n̄ conuertant auditis. s; pocius delectent. atq; huiusmodi seductione persuadent. Nos autem scđm pceptum dī. iuxta altare nemus n̄ plantamus.

s; c̄ca cath̄icam fidem nil in uerbis infructuosum . nichil ad
audientium sc̄tatem illecebrosum ꝯponimus . s; sola puri
tate ueritatis . scientiā p̄dicationis tenemus . Hoc nemus
in p̄dicatione sapie̅ plantare uitabat . ap̄ls cū dicebat .
Et loq̄m̄ non in doctis humane sapie̅ uerbis . s; in doctrina
Quando ingressi fueritis t̄ram . Sp̄c ꝗ uirtute .
ꝗ plantaueritis in ea ligna pomifera . auferetis p̄putia eoꝝ .
poma que germinant . inmunda erunt uobis . nec edetis ex eis .
Ligna q̄ppe pomifera . sunt op̄a uirtutib; fecunda . P̄repu
tia itaq; lignoꝝ auferim̄ . cū de ip̄a inchoationis infirmi
tate suspecti . p̄mordia opum nr̄oꝝ non approbamus . Poma
aut̄ que germinant . inmunda estimemus . nr̄isq; cibis n̄
appetamus . q̄a cū p̄mordia boni op̄is laudant̄ . dignū est .
ut homo animū op̄antis n̄ pascat . ne dū accepta laus sua
int̄ capit̄ fructus op̄is . intempestiue comedat̄ . Non ope
rabis in p̄mogenito bouis . n̄ tondebis in p̄mogenita ouiū .
In p̄mogenito q̄ppe bouis ē arare . bone ꝯuersationis p̄ri
mordia in exercitio publice actionis ostendere . Ouium q̄q;
p̄mogenita tondere ē . ab occultationis sue tegmine hu
manis oculis . inchoata bona nr̄a denudare . In p̄moge
nito ḡ bouis op̄ari p̄hibem̄ . atq; a p̄mogenitis ouium

tondendis ꝯpescim᷑ . quia ⁊ si quid robustum incipim᷒ exercere.
hoc in aperto citius n̄ debemus ostendere . sed cū uita nr̄a simplex
quod innocuum inchoat . dignū est ut secreto sui uelamina
n̄ relinquat . ne hoc humanis oculis quasi subducto uellere
ostendat. Ad sola ergo diuina sacrificia boum primogenita omnīq;
ꝓficiant . ut quicquid forte innocuum incipimus . hoc ad ho
norē intimi iudicis in ara cordis immolem᷒ . quia ab illo tanto
libentius accipit᷑ . quanto & ab hominib᷒ occultatū . nullo
laudis appetitu maculat᷑ . Sepe autē noue ꝯuersationis primor
dia . adhuc carnali sunt uite ꝯmixta . ⁊ iđco innotescere
citius n̄ debent . ne dum laudant᷑ bona que placent . decep
tus laude sua . magis deprehendere in eis nequeant mala
que latent. Non arabis in boue simul' & asina . In bouis
nomine . p̄pl's ex circumcisione positus . sub iugo legis acci
pit᷑ . in asino autē p̄pl's gentiū ꝑtinens ad euglium . In
boue quippe simul' ⁊ asino arat . qui sic recipit euglium . ut
iudaicaꝝ supsticionū que in umbra & imagine p̄cesserunt .
cerimonias n̄ relinquat. Item n̄ nunquam in boue bene op
antium uita . in asino stultoꝝ uecordia figurat᷑ . Quid est ergo
n̄ arabis in boue simul' & asino . ac si dicat . Fatuum sapi
enti in p̄dicatione n̄ socies . ne ꝑ eum qui rem implere non

ualet. et illi obsistat qui preualet. Boue quippe et asinum. sine necesse
sit unusquisque sine detrimento operis iungit. sapientem uero et stultum.
non ut unus precipiat et alter optemperet. sed ut pariter equali po
testate annuntient uerbum dei. non sine scandalo quisque committit.
Non alligabis os bouis triturantis. non coques facit.
edum in lacte matris sue. quia non est peccans purgandus. me
diocribus tenerrimisque ecclesie disciplinis. sed austeris preceptis.
cuius sunt excoquenda peccata. cuius magna sunt crimina. aut
qui per lasciuiam blandimento se perdidit. forciori disciplina se
redimat. Non indues uestem ex lana. linoque contextam. Per
lanam quippe simplicitas. per linum subtilitas designatur.
Et nimirum uestisque lana linoque contexitur. Uerum illud tunc figu
rabatur in uestibus. quod nunc declaratur in moribus. Non accipies
loco pignoris superiorem. aut inferiorem molam. Accipere namque
aliquando dicimus pro auferre. Unde et aues ille que rapien
dis sunt auibus auide. accipitres uocantur. Unde et paulus dic.
Sustinetis enim. si quis deuorat si quis accipit. ac si diceret.
si quis rapit. Pignus uero debitoris est. confessio peccatoris. A
debitore enim pignus accipitur. cum a peccatore iam peccati con
fessio tenetur. Superior uero et inferior mola. spes et timor. Spes
quippe ad alta subuehit. timor autem cor inferius premit.

Sed mola superior et inferior. ita necessaria iungitur! ut una
sine altera inutilis habetur. In peccatoris itaque pectore.
incessanter debet spes et formido coniungi! quia incassum
misericordiam sperat. si non etiam iusticiam pertimescat! incassum
iusticiam metuit. si non etiam de misericordia confidit. Loco igitur pig
noris mola superior. aut inferior tolli prohibetur! quia qui pecca
tori predicat tantam dispositionem conponere. predicationem de
bet nec derelicta spe timorem subtrahat! ne subtracta
spe. in solo eum timore derelinquat. Sed utiliter mola utraque
habetur. si et spes sit cum emendante formidine! et emen
dans formido sit cum spe. Non abominabis egyptium!
quia fuisti aduena in terra eius. Quamuis enim mundo renun
tiantes egyptiam terram! id est pristinam seculi conuersacionem.
uel concupiscentiam declinemus! tamen dum presentis seculi
necessitatibus subdimur. quasi egyptiam nacionem nequa
quam condempnemus. Non habebis in uasculo diuersa pon
dera maius et minus! nec erit in domo tua modius maior
et minor. id est ne ipsi ea que districtionis regulam mol
liunt! remissionem indulgentia presumentes. eos quibus uer
bum domini predicamus! districtionibus preceptis et grauioribus.
quam ipsi perferre possunt! ponderibus obruamus. Quod cum faci

mus! q̄d nisi diuerso pondere · atq; mensura p̄ceptor· dn̄i
mercedem frugemque! uel appendimus uel mentimus· Si
enī alit̄ nobis· alit̄ frīb; nr̄is dispensamus! staturas diu
sas & mensuras duplices habemus· Non stabit ad
uersus alterum unus testis! s; in ore duoꝝ testium stabit
om̄e uerbū· Licet & historialit̄ hec diuina sit seruanda
sententia! tam̄ ꝯ dum ꝯt̄ quoslibet impios· uel hereti
cos agimus! necesse ē nobis· in scripturas scās! in testimo
nium uocare· Duo enī testes sunt! nouū ꝯ uetus testam
tum· Tres aut̄ testes sunt! euglium· pphē & apli! in q̄b;
Quod u frī· uxorem iubet̄ frīs ꝯstat om̄e uerbū· q
defuncti ducere! & ei semen suscitare· significat quem
libet pastore ecclē! defuncto frē· id est xpo p nobis mor
tuo! spāles filios debere generare· & non suum nomen!
s; nom̄ xpi imponere· Unde & apls eos quos redarguit! ge
nuit ex eo qd dicebat se eē pauli· Nunqd p nobis crucifixus
ē! aut in nomine pauli baptizati estis? Tanquā diceret·
defuncto frē uos genui! xpiani uocamini· n̄ pauliani·
Et quia q̄ ex lege abeccla mysteriū euglizandi renuerit·
ab ea digne ꝯtempnit̄! in faciem ei expuere iubet̄· Non
solum signum hui obpbrii! s; calciamento uni pedis

exuatur. Qui enim sic euangelicam fidem tenet. ut non possit pro-
desse et ecclesie! nec renuit. Homo utroque pede calciatur! qui
sibi putat. quia credit satis esse consultum. Curam si lu-
crandorum refugium aliorum! quasi unius pedis calciamentum.
cum dedecore ammittit. Quod autem iubetur. ut homo for-
midolosus et corde pauido non egrediatur ad bellum! sed reuer-
tatur in uiam suam. ne pauere faciat corda fratrum suorum!
sicut et ipse perterritus est. docet non posse aliquos passionem
uel contemplacionis uel spiritalis milicie arripere exercitium! qui
annundari terrenis opibus pertimescunt. ne rursus infirmi-
tate mentis reuertantur! suoque exemplo alios ab euangelica per-
fectione reuocent. et infidelitatis terrore infirmentur. Quibus melius
est. ut in actiua uita consistant! quam tepide consolationem exe-
quentes. maiori discrimine se ipsos inuoluant. Simi-
liter et ille a tali militia prohibetur. qui uxorem duxerit! qui planta-
uit uineam. uel ad propaginem filiorum. Non enim potest seruire
diuine milicie seruus uxoris! nec potest assequi studium
contemplacionis. qui adhuc in delectatione carnis defingitur.
Si exieris ad bellum contra inimicos tuos. et uideris ibi mu-
lierem decoram specie! et concupieris eam. rades omnem pilum
capitis eius! et ungulas eius. et indues eam uestimentis lugubribus!

q; sedebit in domo. lugens patrē suum 7 matrē suam q; domū
patriam! 7 post triginta dies erit t(ibi) uxor. dicant iudeis quo
m(odo) apud eos illa seruent! q(uo)d cause q(ue) rationis ē. de calua
ri mulierē 7 ungulas ei abscidi! s; ponam(us) q(uo)d ita inuenerit eā.
qui dicit(ur) inuenisse! ut neq; capillos neq; ungulas habeat.
Quid habuit! q(uo)d s(e)c(un)d(u)m legem debuerit redimere. Nos u(er)o q(ui)bus
milicia militaris 7 arma n(on) carnalia s; potentia a d(e)o! si de co
rem mulierē id est a(n)i(m)am. a d(e)o pulchra creata ē! indigendi
(con)uersione inuenerimus. q; sociare uoluerimus eam corpori
xp(ist)i! deposito idolatrie cultu. induit(ur) luguribus penitentie
indumentis. Deploratq; patrē 7 matrē. id est om(n)em me
moriā mundi! eiq; carnales illecebras. deinde uerbi d(e)i no
ua macula! q; doct(r)ina om(n)em infidelitatis ei(us). q(uo)d mortuum
7 inane ē abradit. Hoc enī capilli capitis. q; ungule muli
eris! atq; ita demum salutaris lauacri. unda purificata
(con)iungit(ur) s(an)c(t)is d(e)i! scilicet dum iam nichil ex illis qui p(er) infi
delitatē mortui sunt habuerit. nichil in capite mortuum!
nichil in manib(us). neq; sensib(us)! neq; actib(us) inmundū aliq(ui)d
aut mortuū gerat. Q(uo)d p(ost) triginta dies iubet eā duci uxo
rē! significat q(uo)d (con)sueto t(em)p(o)re. solent femine sanguinis
purgationē post mensem habere. Post purgationē ergo

peccatorum. anima effecta est iam munda! et purgata ab omni
immundicia sua. sociatur uiro israhelite! corpori scilicet
christi. Ternario namque denario numero! fides opusque sig
natur. Per fidem quoque trinitas. atque opus legis recte sociatur! que
cumque anima deo adherens illi sine macula. sinceritate
fidei! et actuum puritate. Quod autem ait. cum introdu
xerit te dominus deus tuus. in terram quam possessurus ingredie
ris! et deleuerit gentes multas coram te. etheum. gerse
um. ammorreum. pherezeum. eueum. et gebuseum. Sep
tem sunt gentes multo maioris numeri quam tues! et ro
bustiores tradideritque tibi dominus. percuties eos ad internicionem.
Septem iste gentes. septem sunt principalia uitia! que per gratiam
dei. unusquisque spiritalis miles exsuperans ammonetur. Quod
uero maioris numeri esse dicuntur. quia plura sunt uicia quam
uirtutes! et ideo in cathalogo quidem denumerantur septem
nationes! in expugnatione uero earum. sine numeri ascriptio
ne ponuntur. Ita enim dicitur! et deleuerit gentes multas coram
te. Numerosiorem enim quam israel! carnalium passionum
populus. quae de hoc fomite uiciorum! a radice procedit. De castrimar
gia namque nascuntur! comessaciones et ebrietates. De forni
catione turpiloquia! scurilitas. ludicra. atque stultiloquia.

De philargiria mendatium · fraudatio · furta · periuria · turpiloquia ! appetitus · falsa testimonia ! uiolentie · inhumanitas ! ac rapacitas · De ira homicidia ! clamor quoque et indignatio · De tristicia rancor ! pusillanimitas · amaritudo · desperatio · De accidia · ociositas · somnolentia ! inquietudo · preuaricatio · instabilitas mentis et corporis ! uerbositas et curiositas · De cenodoxia · contentiones · hereses · iactantia ! blasphemia · murmuratio · detractio ! aliaque quam plura his similia · Que cum sint · multo maioris numeri quam uirtutes ! de uiciis tamen illis septem principalibus uiciis · ex quorum natura isti procedunt ! omnes protinus conquiescunt · Quod uero istarum prouinciarum gentium regiones · possidere precipimur ! significat ut locum quem sibi in corde nostro concupiscentie · uel fornicationis spiritus retentabat ! deinde castitas obtineat · quem furor ceperat patientia uendicet ! quem tristicia mortem operans occupauerit · salutaris et plena gaudio leticia possideat ! quem acedia uastabat · incipiat excolere fortitudo ! quem superbia conculcabat · incipiat subleuare humilitas ! ita singulis uiciis expulsis · eorum loca ! id est affectus · e contrario possidebunt filii israel ! id est anime uidentes deum · Si quis abierit cum amico suo simpliciter in siluam · ad ligna cedenda !

& lignum securis fugerit manum · ferrumq; lapsum de ma
nubrio · amicum eius percusserit & occiderit. hic ad unam supra
dictarum urbium fugiet & uiuet · ne forte proximus eius cuius
effusus est sanguis · doloris stimulo percussus persequatur. & ap
prehendat & percutiat animam eius · Ad siluam quippe cum amico imus
quociens · ad intuenda subditorum delicta conuertimur · Et simpli
citer ligna succidimus · cum delinquentium uicia pia inten
tione resecamus. Sed securis manum fugit · cum sese incre
patio plus quam necesse est in asperitatem pertrahit. ferrumq;
de manubrio prosilit · cum de correctione sermo durior ex
cedit. & amicum percutit & occidit · quia auditorem suum prolata
contumelia a spiritu dilectione interficit. Correctio namq; mens
repente ad odium prorupit. si hanc inmoderata increpatio plus
quam debuit addicit. Sed is qui incaute ligna percutit · & proxi
mum extinguit. ad tres necesse urbes fugiat · & una earum
defensus uiuat. quia si ad penitentie lamenta conuersus · in u
nitate sacramenti sub fide & spe & caritate absconditur. reus
perpetrati homicidii non tenetur. Quem extincti proximus cum in
uenerit non occidit. quia cum districtus iudex uenerit · qui
sese nobis per nature consortium iunxit. ab eo procul dubio re
atum culpe non expetit. quem sub eius uenia. spes · fides · &

caritas abscondit. Si fuerit inter uos homo. qui in nocturno
pollutus fuerit somno! egredietur extra castra. et non reuertetur post
quam aduesperum lauetur aqua! et post solis occasum. regredi
etur ad castra. Nocturnum quippe sompnum temptacio occulta.
per quam tenebrosa cogitatione turpe aliquid corde concipitur!
quod tamen corporis opere non expletur. Sed; de somno nocturno pol
lutus egredi extra castra precipitur! quia uidelicet dignum
est. ut qui inmunda cogitatione polluitur! indignum se cunc
torum fidelium societatibus arbitretur. culpe sue meritum ante
oculos ponat! et bona se extimatione despiciat. Polluto
ergo castra exire est tempori. inpugnatione laborantem! se
se ex continentium comparatione displicere. qui aduesperum
lauatur aqua! cum defectum suum conspiciens. ad penitentie
lamenta conuertitur! ut fletibus diluat omne. quod animum occul
ta iniquitatio accusat. Sed; post occasum solis. ad castra rede
at! quia deferuente temptationis ardore. necesse est! ut
iterum fiduciam erga societatis bonum sumat. Post aquam
quippe occumbente sole. ad castra reuertitur! qui post lamenta
penitentie. frigescente flamma cogitationis illicite! ad
fidelium merita presumenda reparatur. ut se iam a ceteris
longe esse non estimet! quia mundum super obitum intimiat

ctoris gaudet. Iubetur preterea israhelitico populo. ut cum egreditur
ad exquisita nature: mixta pauxillum in baltheo. quo fossa hu
mo: abscondat que gesta fuerint. Nature enim corruptibili
pondere grauati mentis nostre: quedam cogitatione superflua.
quasi gramina uentris erumpunt. Sed portare sub baltheo
pauxillum debemus: ut uidelicet ad reprehendendum nos
metipsos. semper accincti. acutum circa nos stimulum compunc
tionis habeamus: qui incessanter terram mentis nostre. peniten
tie dolore confodet: et hoc quod nobis est fetidum abscondit.
Quod autem per mensuram peccati. quadraginta flagellis
delinquentes argui iubet: quod per quadragenarium nume
rum significetur. uita huius temporis: in quo ecclesia per qua
tuor mundi partes diffusa. sub catalogo legis uiuit.
Quadragenario ergo numero. delinquentes cedimus:
scilicet in hoc tempore. penitentie uerberibus flagellamur. De
bet ergo quisque peccator. temporalibus flagellis atterreri:
quatinus in iudicio purgatus ualeat inueniri. Nulla
enim animam diuersio. in eternum affligere poterit: quos
hunc penitentie disciplina percussit.

Post mortem autem moysi:
locutus est dominus iosue dicens. Moyses seruus meus

mortuus ē. surge 7 trnsi iordanem et omis ppls. in terram
quam ego dabo filiis isrl. Defunctus ē moyses. defuncta
ē lex. et legalia pcepta iam cessant. et obtinet ihc. id est
filius dī pncipatum. et introducit pplm in terra de qua dic
dnī. Beati mites. qm ipsi possidebunt trām. Iste ihc.
misit duos exploratores ad hiericho urbem. qui susce
perunt a meretrice raab. Ihc dux ppli. in se xpm. et uocabu
lo ostendit 7 facto. Iericho autē ciuitas mundus ē. ad
quam dns. pscrutandos mores hominum. duo testam
ta direx. Nam ut credentium fidem. aut rebellium pui
catiam plenius compbaret. ante aduentū iudicii sui.
quasi exploratores duos. legem 7 euglium destinauit.
Raab uo tenet typum eccle. que de externis. atq; alienis
gentib; 9gregata ē. Que autē uiuens in desideriis carnis.
fornicabat in ydolis. Hec q testamta dnī. suscepit sola.
ut eadem fidelit 9seruata. inimicis omino n tradidit. ipa
potius pclitari eligens. dummodo illa testamta illesa
et salua seruaret. Hoc mundū sic illa ciuitas firmit cre
didit. hec pse ac suor omium salute. pactum cū testam
tis dnī fec. hoc in domo sua. id est signum sanguinis
posuit. Extra hanc si quis inuentus fuerit ruina seculi.

atq; incendium mundi nulla ratione uitabit. De
hinc transit ppls. cum arca testamenti iordanem. Qd autem
arca p sacerdotes & leuita stante. aqua fluminis du
cit. & ppls eu iter incedit in noxium. significat qd
du quis ad fontem baptismi uenerit. & sustente sac
dotali & leuitico ordine. initiatus fuerit misticis sac
mentis. tunc sacerdotii ministeriis p baptismum. quasi
p iordanis fluenta gradit. & iam celestis repmissionis
adipiscit. Quod pars aquarum fluminis retro resilit. pse
uerans in dulcedine. pars u in amarum maris gurgite de
fluxit. significat qd qdam baptizati custodiunt dulcedi
nem celestis gre. quidam u n custodiunt. & inde pducun
tur. ad amaritudinem mortis etne. Quod u sacerdota
lis ordo & leuiticus. assistit arce in qua lex portat. signifi
cat ut pastores ecce diuinam scripturam secutent. & qd
sacerdotes & leuite it monstrant pplo. significat ut plati
nri. doceant nos exire de egypto. & transire p ua stam he
remum. id est p psens sclm. Quod aut trib ruben & tribus
gad. & dimidia tribu manasse eis iordanem elegerunt ha
bitare. significat qd illi q p moysen in hereditate legis sunt
positi. ante aduentum dni initiam pmissionis n intraue

uerunt. s; tam tempore pugnandi. uenerunt fribus suis
in auxilium. laborantib9 nobis in agone hui9 uite. subue
nerunt nobis exemplo suo patres prioris testamenti. Unde et
hi q cu eis iordanem remanserunt. omnes pmogeniti fue
runt. Ruben qppe fuit pmogenitus iacob. de zelpha an
cilla rachel. manasses pmogenitus ioseph. Transeuntes
itaq; filii isrl iordanem. sustulerunt de medio fluminis
duodecim lapides. quos p testimonio posuerunt in loco
scde circumcisionis. ad significandu nobis. ut dum de laua
cro osurgimus aplice uite. exempla nobis ogestemus. quor
semp testimonio. ad imitatione uirtutum incitemur. Et post
iordanis aut transitum. uenit ihc in galgala. Ibiq; iubet
facere cultros lapideos. et circumcidere scdo filios isrl. p
cuncten indie iudicii. quom potest qs scdo circumcidi.
circumcisione carnali. Semel eni ultra non habet. qd
scdm possit auferri. a nobis aut spalis lex est. ouenient in
telligit. Dicimus eni circumcisionem pmam fuisse. p lege
in egypto. S; si a lege transeat qs. p baptisma iordanis ad
euglium. tunc accepit scdam circumcisione spalem. p petra
que e xpc. sicq; tali circumcisione purgatus. caret egypti
obpbrio. id est illecebris corporaliu uicior. Nam autem

loci galgala · quod interpretatur revelatio. ostendendum in spiritu
infidelitatis ambulare · quisquis per huius vite desertum. ocu
los ei esse cecatos. Post evangelii autem circumcisionem · statim illo
revelationis pascha celebratur. immolaturque agnus ille pro mun
di salute occisus. Et deficiente manna legis · comedit populus
panem corporis christi. quem repromissionis terra · id est virgo ma
ria protulit. Et vere pulcher ordo est · ut postquam ihesu christo per
baptismi fluenta transimus. et postquam spiritali circumci
sione signamur · pascha celebremus. id est immolatum christum ·
pro mundi salute. credamus princeps celestis milicie · occur
rat nobis. tenet gladium evangelii · ad resecandam pollutio
nem nostre carnis. Hoc quod iosue interrogat. noster es an adversarius.
Discretionem sanctorum insinuat. qui bonum a malo discernunt.
ne eos adversarius per speciem boni fallat. Post hec cir
cumeidatur ihericho. expugnatur quam gladius adversus
non educitur · nec tela liberantur. Tube solummodo sacerdotales sep
tem diebus continuis adhibentur. sicque circumducta arca muri
iericho subruuntur. Iericho autem luna dicitur. Luna autem
mundi huius speciem tenet. quia sicut luna menstruis conplec
tionibus deficit · ita hic mundus accipit lectionem temporum.
currens cotidianis defectibus cadit. In arca vero ecclesia figuratur.

intus hi sunt p̄dicatores fortes accipiunt̄. Hanc ergo urbem iericho septem dieb' ferentes arcam israhelite! eneis clangentib' circumeunt. quia in hoc tempore qd̄ quinq; dier̄ uicissitudinem uoluit̄! dum fert̄ arca. id est dum orbem t̄rar̄ circumiens. mouet̄ eccl̄a ad p̄dicandū! uoces quasi ad tubar̄ sonitum. muri iericho qd̄ elati mundi sup̄bia. & infidelitatis obstacula corruunt! donec in fine tempor̄. ex impior̄ p̄ditione! unica domus raab. tanquā unica ecclesia liberet̄! mundata a turpitudine fornicationis. p̄ fenestram ↄfessionis! in sanguine remissionis. Illa enī meretrix in iericho. tanquam in hoc mortali s̄clo moratur! que ut saluari possit. p̄ fenestram sue tanquam p̄ os corporis sui coccum inmisit! qd̄ est sanguis xp̄i signum. remissione peccator̄ ↄfiteri ad salutem. Et sic q̄ inuenti s̄ in domo illi' saluati sunt! ita & quicunq: int̄ ecclam reperiunt̄ saluant̄. Extra hanc domum! id est extra ecclam

Quod aut̄ de anathemate iericho. Vnemo saluat̄. achar pallium & regulam auream furat̄. p̄ quo irascente dn̄o perierunt q̄dam ex p̄plō manu hostili! significat qd̄ anathemate mundi in tabernaculo suo abscondit. qui seclares mores in secretis eccle inserit! q sub cultu dei

manens. sollempnitates sclī uel spectacula diligit. q̄

sortilogos auruspices augures inq̄rit. uel q̄ ceteros ritus

ꝑsuadet. q̄ ꝑ̄ius iericho idest inhoc sclō eligebant. Iste q̄

q̄a post fidei indumentum ꝯuersationis sclaris cultum

induerit. quasi pallium de anathemate tollet. Sꝫ illi q̄ de

anathemate iericho fraudant. q̄ in eccl̄a hereticoꝝ inferunt

dogma. Hec enī regula aurea. luculento sermone apta

ta. Isti tales abiecti sunt ꝑ anathemate. et quasi aceruo

lapidum ita multitudine peccatoꝝ suoꝝ oppssi atq; extinc

ti sunt. quoꝝ errore ꝑempto rex ai hoc ē diabolus. qui ꝑ

illoꝝ impietatem fidelium quosdam uicerat. rursus supat.

de uincit. atq; apl̄o suspensus. ligni crucis uirtute necat̄.

Superatis ḡ hostib;. edificauit ihc altare deo excelso. ex la

pidib; integris. inquib; n̄ erat iniectum ferrum sic̄ ꝑceperat

moyses. et immolauit sacrificium. 7 scripsit inlapidibus

deutronomium legis moysi. Lapides quib; edificat̄ alta

re. sunt scī. His n̄ est iniectum ferrum. q̄a opib; mīe dedi

ti. absq; omī duricia sunt. In his scbit ihc deutronomiū.

Post omīs ppls 7 maiores natu. idest euglīu.

ducesq; ac iudices ꝑcedentes hinc 7 inde circa arcam ste

terunt. sic̄ ꝑceꝑat moyses indeutronomio. sex trib; in

monte gargarim ut benedicerent populum. & ipse tribus que nobi
liores sunt. id est. symeon. leui. iudas. ysachar. ioseph.
& beniamin. alie uero sex ignobiliores steterunt regione. in
monte gabal ut maledicerent. Inter quos & ruben. qui macu
lauerat thorum parentis. & zabulon ultimus filius lie. et an
cillarum filii. Et hec quidem ueteris historie referunt gesta. sed inspi
ciendum quid narratione mystice intelligentie referatur. Qui sunt
isti qui incedunt iuxta montem gazarim. & qui sunt illi qui
incedunt iuxta montem gebal. Illi itaque qui in hoc loco iuxta
montem garazim incedunt. electi ad benedicendum eos fi
guraliter indicant. qui non metu pene. sed celestis promissionis
amore succensi. ueniunt ad salutem. Illi uero dimidii. qui iux
ta montem gebal incedunt. in quo maledictiones prolate sunt.
illos indicant. qui non amore benedictionum uel promissionum.
sed futurorum suppliciorum timore complent. que in lege scripta
sunt. ut perueniant ad salutem. Omnes circa arcam incedunt.
quia de ecclesie sinu non recedunt. Solus autem ihesus potest dignos
statuere ad benedictionem. alios ad maledictionem. non ut
maledictiones accipiant. sed intuentes prescriptas maledic
tiones et penas peccatoribus constitutas. incurrere caueant.
& se ipsos timore supplicii corrigant. Interea gabaonite

perditionis metu perterriti cum laude et calliditate uenerunt ue
nerunt ad ihesum pannis calciamentisque ueteribus induti. pre
cantes ut saluarentur. Statimque ab ihesu salutem accipiunt. quorum
tamen dolum ut cognouit. ligni cesores. uel aque gesta
tores constituit. in quorum figura illi ostenduntur. qui de mundo
ad ecclesiam uenientes fideles in deo. et inclinant caput
suum sacerdotibus scilicet quibusque ministrant. et seruiunt eccle
in moribus suis. et conuersatione pristina retinentur. induen
tes ueterem hominem cum actibus suis. et inuoluti uetustis ui
ciis. sicut et isti pannis et ueteribus calciamentis obtecti. et propter
hoc quod in deo credunt. et erga seniores dei uel ecclesie cultibus
uidentur esse deuoti. nichil habent emendationis uel in
nouationis in moribus. Tales ergo tantummodo quasi quod salutis sig
num inter ecclesiam temporaliter proferuntur. contra hismahelitas autem.
id est inter sanctos dei regnum eternum uel libertatem minime
Quos autem in gabaon pugnante ihesu.   consequuntur.
perhibentur stetisse sol et luna. donec inimici uincerentur. sig
nificat quod nobis contra spirituales nequicias pugnantibus. de nob
indesinenter assistit. sicut ipse dicit. Ecce ego uobiscum sum. omnibus
Quinque autem reges. qui   diebus. usque ad consummacionem
gabaonitas nisi sunt expugnare. ideo quia   celi

filiis transiderunt se. significat quinq; sensus more regu. ad speluncam confugiunt. cum se terrenis actib; immergunt. q tam pugnante ihu. id est pdicatione euglii superant. Qd aut ele uictis inimicis. iosue scs diuisit tram repmissio nis. significat qd ihc malignos spc. & errores insuis fi delib; uinceret. 7 dona gre sue diuideret. Qd aut pma di uisio hereditatis. facta e amoyse. duab; tribub; 7 dimidie. ruben. & gad 7 manasse. Iosue aut tribus tribub; 7 dimidie. significat qd illi qui in lege uxores habuerunt. quidem cog nitione sce trinitatis. s; n pfectam illi etiam. qui in tempo re euglii uocati sunt ad fidem. cognouerunt omia ab ip so dno. sic 7 ipse dic. Multa habeo uob dicere. s; n potes Quod aut leuite n acceperunt tis portare modo. hereditate. significat qd pbri 7 clerici nichil debent in mundo possidere. ut absq; inpedimento deo possint ser uire. Qui habitacula traduntur p omes tribus. significat ut ab his quib; dispensant diuina accipiant. Quod aut quadraginta duas urbes accipiunt. ipsa eoz pdica tio designat. Ipi enim possident hereditate decalogi. id est quatuor euglioz. quasi quadraginta urbes. & qa que pdicant mortali 7 mistico sensu. fulciunt quasi

duas urbes! uel quadraginta accipiunt. Illos autē cum ipso terra diuiderit. effraim tribui cananeus non occisus s; tributarius factus dicitur! significat quod magnis uirtutib; bone conuersacionis uitam ingredimur. S; dum in terra maiora uitia quedam parua retinemus.! quasi cananeus in terra nostra dimittimus. Qui tamen tributarius efficitur! quia hoc ipsum uicium quod subigere non possumus: aduersus nostre humilitatis certamen retorquemus.! etiam parua que appetit non expugnat. Unde et bene scriptum est. Ne sunt gentes quas dominus dereliquit.! ut erudiret in eis israhelem. Ad hoc namq; quedam uicia deus in nobis patitur. ut nostra intentio semper sollicita in certamine sese exerceat! et uero de uictoria non superbiat. quo uiuere in se hostes non ignorat.

Explicit liber ihesu. Incipit liber iudicum

Expl(icit) l(iber) ihu. Incip(it) l(iber) iudicum

Post mortem iosue. surrexit generatio que non cognouit ihesum.! quia mortuo in cordibus nostris apostolo. surgent in nobis maligni spiritus! et male cogitationes. Et tradidit eos dominus in manus chusan et rasathaim.! regis mesopotamie. Interpretatur autem chusan et sarathaim.! humiliatio eorum. Et digne tradite sunt in manus illius qui eos humiliaret. contra hoc quod in excelsis montium sacrificabant baalim.! tan

to tempore seruierunt inimicis. id est septem annis. Et post
quam clamauerunt ad dnm. dedit eis saluatorē othoniel
filium zenez frem caleph. qui fuit comes 7 socius iosue.
Othoniel aut interpretat' tempus meum deus. Et factus est
spc dni sup eum. q occiso mesopotamie rege. quieuit tra qua
E t adiecerunt filii isrl facere draginta annis.
malum in conspectu dni. q confortauit dns eglom regē mo
ab contra eos. Et clamauerunt ad dnm. q misit eis saluatorē
aioth. uirum nichil sinistri habentē. sed utraq; manu uten
tem p dextra. qd significat eum dextrum fuisse. q fide 7 o
pere. Aioth aut interpretat' laus. eglon rotatus uel orbitas.
Ita g oportet ee iudices xpianos. ut omes uolubiles mo
tus 7 orbitates mali itineris excidant. q regem madia
nitar pimant. Madianite aut interpretant'. fluxus uel
effusio. Huius g fluxe. q dissolute gentis princeps ē sermo
illius philosophie. que summum bonum indicat uo
luptatem. quam interficiat ppheticus q eugelicus sermo.
qui gladio cparat'. Et q ambi dextri doctoris manib' te
net'. q qui de ueteri 7 nouo testamento contra stultos philo
phos testimonia pferre scit. Unde a dno laudabit'. qd no
men aioth significat dū ei dicit'. euge serue bone 7 cetera.

Post hunc fuit samagoth! qui percussit de philisteis sexcentos uiros uomere. Sangos interpretatur ibi aduena! significans sanctos. qui se pro aduenis in hoc mundo reputant! quorum unus dicit. Quoniam aduena ego sum apud te! et peregrinus sicut omnes patres mei. Hunc ergo samgoth. predestinauit deus uocari ibi incola! id est hic. Quod enim ibi est. ubi deus in celis est! nobis hic est. Igitur samgoth. pugnat pro uomere scilicet armatura aratri! significans aliquando utendum in predicatione aspera correctione. uel ut gladio! leni et agresti ammonitione. uelud uomeri. Quod autem sexcentos uiros percussit de philisteis! significat quod omnem uoluntatem huius mundi. qui septem diebus est factus uicit. Et adiecerunt filii israel. post mortem samgoth facere malum! in conspectu domini. In quo notandum est. quia pro peccatis populi moriuntur boni rectores! sic etiam pro meritis populi constituuntur uel boni uel mali. Unde et dominus dicit. Fecerunt sibi regem et non per me! et hoc dicit de saule: quem ipse utique regem fieri iusserat. Sed quoniam secundum meritum peccatoris populi fuerat electus! negat eum sua consilio constitutum. Tradidit eos dominus in manus iabim regis chanaan! habuitque ducem exercitus sui sysara. Iabin interpretatur sensus! siue prudentia. Sysara autem interpretatur! uisio equi. Tradidit ergo deus peccatores

qui sunt quasi equus et mulus. in terrarum bum sensum. Erat
autem debora prophetes uxor lapidoth. que iudicabat populum
in illo tempore. et sedebat sub palma inter ramam et bethel.
in monte effraim. ascendebantque filii israel ad eam in omne
iudicium. Que misit et uocauit barach. dixitque ad eum. Dominus
precepit tibi dicens. Uade et duc exercitum in montem thabor.
tollesque tecum decem milia pugnatorum. ego autem adducam ad te
in torrente cyson. sysaram principem exercitus iabin. et tradam
eos in manu tua. Sysara autem fugiens. peruenit ad tentorium
iahel uxoris aber. cinei. que recesserat a fratribus suis cognatis
moysi. et descenderat in eo loco. Egressa est igitur iachel uxor a
ber. in occursum sysare. Erat enim fedus inter aber et sysara. et di
xit ad eum. Intra ad me domine mi. intra ne timeas. Qui ingressus
tabernaculum eius. et opertus ab ea pallio. dixit ad eam. Da michi
paululum aque obsecro. quia ualde sicio. Que aperiens utrem
lactis. dedit ei bibere et operuit eum. Tulit itaque iachel uxor
aber clauum tabernaculi. assumens pariter et malleum. et ingres
sa abscondite. et cum silentio posuit super timpum capitis cla
uum. percussumque malleo. defixit in cerebrum. et mortuus
est. Et ecce barach sequens sisaram ueniebat. Egressaque iachel
in occursum eius. dixit ei. Ueni et ostendam tibi uirum quem queris.

Qui cum intrasset ad eam, uidit sisaram iacentem mortuum. De
bora interpretatur apis. significat prophetiam. que more apis dul
ces fauos celestis doctrine conponit. Quod autem dicit eam sub pal
ma inter ramam et bethel sedisse. Sub palma enim sedet. quia quem
prophetia erudit. ad palmam superne uocationis prouehit. Et quia
rama interpretatur excelsa. bethel autem domus dei. Inter rama et
bethel sedet. quia nichil uile. nichil dei electum prophetia docet.
Hec ergo primo omnium. misit et uocauit ad se barach. Barach
autem interpretatur coruscatio. Coruscatio uero est. que habet quidem
lucem. sed non permanentem. Ad modicum uero tempus. resplendet
et desinit. Hic ergo barach. significat priorem populum. qui primo
omnium. prophetia uocatus est ad audienda eloquia dei. et diui
ne legis munera capienda. Qui refulsit quidem in legis splen
dore. ad breue tempus coruscauit. sed non diu permansit. nec
continuum lucis potuit obtinere splendorem. Cum dixisset de
boram ad barach. id est prophetia ad priorem populum. quia tunc preci
pit dominus israel. Et tu ascende in montem thabor. et accipe decem
milia uirorum. quod respondit barach. ex persona populi ad prophetiam
uidemus. Non inquit ascendam. nisi tu ascenderis mecum. quia
nescio diem. in qua dominus mittat angelum suum mecum. Vides
ergo quomodo prioribus israel. prophetia detulit eloquia dei. et illis dic

data est precepta · ut ascendant in montem; sed excusant et di
cunt · non ascendam nisi ascenderis mecum · Et de excusatio
ne quidem uerum est; sed de repromissione falsum · Quod enim
ascenderint in montem dei certum est; quod autem pollicentur se ascen
suros cum prophetia · falsum est · Non enim secuti sunt prophetiam ·
ut crederent christo; de quo omnis prophetia est · Propterea dicit ad eum
debora ibo tecum · Veruntamen scito · quod non erit primatus
tuus in uia hac qua incedis; sed in manus mulieris tradet
dominus sisaram · et euidenter ostendit; quia non erit apud illum po
pulum primatus · non permanebit apud eum uictorie palma;
sed in manu mulieris · cui nomen iachel; tradetur sisara · De
scribitur autem · quod cum secundum commonitionem debore; idest prophe
tie · insequeretur barach; principem allophilorum sisaram · Ipse
quippe eum comprehendere non potuit · sed occurrit fugienti muli
er alienigena iachel; que mulier prius cum eo inimiciciarum
fedus habuerat · Ad quam ille cum declinasset latendi gratia;
aquam poposcit ut biberet · sed ab illa lacte potatus est ·
Et cum eum in latebris collocasset · et eum pallio cooperuisset;
et forauit maxillas eius clauo · et tunc occurrens insectanti
barach; mortuum iam et prostratum ostendit sisaram · Ia
chel alienigena de qua prophetia dicit · quod in manu mulieris

uictoria fieret! significat ecclam. que ex alienienis co
gregata est. Rachel aut interpretatur ascensio! quia ueue
ra n est alia asensio. qua ascendatur ad celum! n per ecclam
multiformis sapientie di. Ipa ergo cum a corporalibus ad
spalia. et a terrenis ascendit ad celestia! interficit sisa
ram. qui carnalem uoluntate significans! interpretatur
uisio equi. de quo scriptum est. Nolite fieri sic equus
et mulus! in quibus non est intellectum. Palo eum interficit!
et ligno crucis. Et non sine causa! maxilla eius pa
lo transfixa dicitur. Illud nos. quod de carnalibus loquebatur!
et illa doctrina que carnalis gloria profert. que in deliciis
et uoluptate uiuendum sapientibus psuadebat! et hu
manum luxurie adulatione decipiebat. illud inqua
os ligno crucis confunditur et tenebratur! quia illa philoso
phiam latam et spaciosam predicauerat uoluptatis. hac
apostolica artam et angustam nobis uiam salutis ostendit. Si
ergo rachel eccla uicioru principem sisaram obtectum pelli
bus. id est membrorum mortificatione sopitum eterno tradidit
somno! occurrit tamen post hoc barach ipso. insectante sy
saram. Sectabatur enim isrl legem iusticie! s; in lege non peruenit. Occurrit ergo eccla etiam ipsi! et ostendit ei opus

suum. ostendit ei uictoriam consumatam! atque in societatem eum prostrati hostis mittat. Uerum est enim illud. quod apostolus in nouissimo tempore dicit futurum! quia cum plenitudo gentium introierit. tunc omnis israel saluus fiet. Fit ergo primatus quidem in manu mulieris alienigene. non tamen excluditur a consortio glorie! etiam barach qui prior quidem cepat. sed nouissimus peruenit ad fidem! in modum illius peruenit. uel alienigena pereuntem! quo modo uictoriam capit. Eadem forma processit etiam! in esau et iacob fratribus. Dum enim sectatur agrestia. dum moratur in saltibus! perueniens iacob mulieris nichilominus consilius matris. composito patri offerens cibos! benedictiones primitiuas accepit. Sic et in euuangelio pergente domino ad filiam principis synagoge suscitandam! perueniens mulier. que fluxu sanguinis laborabat! fideli tactu. prior consequitur sanitatem. Quod autem lacte dicitur eum potasse! significat mortalem doctrinam. que incipientibus uel ut paruulis tradatur. Sed iste cibus perficit bonis ad salutem! malis autem ad perniciem. quia ita fit in eo cibo quo uiuunt boni! moriantur mali. Si autem uelimus breuiter inspicere. quid significet debora! barach. iachel. et sysara! qui a muliere alienigena uirtute ligni occisus est.

intelligimus omnia hec ee sacramenta! que in fine sclī p eccle
siam ɔsumabunt. Tunc enī exultabit debora! quia tunc ɔ
plebit omīs pphetia. tunc uincet iahel! idest eccla diabolū.
Tunc barach. idest reliquus isrl saluabit! & in societa
tem uictorie recipiet! tunc & nos cū debora cantabimus
mysticum canticum incipiendo. pncipes isrl inuolup
tatib ppli! benedicite dnm. Principes aut isrl. idest xpianī
ppli sunt angeli! ad custodiam eoꝝ deputati. & doctores
nri. Cum g a pncipib nris docti fuerimus. tunc & nos uolun
tate nra sequi debemus! ut benedicere dnm mereamur. in
cipiendo a pncipib nris scilicet angelis adiuuamur. Postea uero
oportet nos pugnare! audite reges. s; quia rex ē qui se ipm
regit! & aurib pcipite omēs satrape. Cor meum ad ea que
disposita sunt huic isrl! idest illis tota mente pspicio. qd
futurum est! ppt qd oīa despicio ut stercora. Quod autem
addidit. potentes ppli benedicite dnm! qui ascendistis super
iumenta. idest qui carnem urām uobis subiecistis! & ascen
distis sup uehicula. Et bene ponit uehiculum post ascensio
nē iumentoꝝ! quia post quam cepimus carni nre dnari.
incipiet nobis seruire! & castitate fulgere. Unde & addit!
sup fulgentes asinas. Qd aut addit. uisi ɔfortati sunt in

isrl. hoc dic. qd in aliis gentib; qui uirib; corporis sunt fortiores. ipi dicunt in bello potentes. in isrl uero qui uirtiores sunt. potentiores in piculis. Notandu est aute. qd abin uere intpretat responsio. pris hui filius e barach. significans qd qui celestis pris responsa seruauerit. de hostib; captiuitate capiet. Fuerunt aut aie filiis isrl male in cospectu dni. qui tradidit eos in manu madian septe annis. & oppssi ualde ab eis. feceruntq; sibi antra & speluncas in montib; & munitissima ad repugnandu loca. Cumq; seuisset isrl. ascendebat madian 7 amalech. & ceti orientalium nacionum. & apt eos figentes temtoria. sic erant in herbis. cuncta uastabant. Hec aut paciebat carnalis isrl. Nos aut q spales sumus. spalit eadem patimur. Nam si quando aliqd boni. uel in nobis uel in alus seminamus. aufert malignus spc. Madi ante eni intptat iudicium. significantes illos qui sine lege peribunt. Amalech aut pplis lambens. Qd aut cu madianitis. 7 amalech filii orientis cont isrl ueniunt. significat qd etiam xpiani impugnant aliquando ecclam. Omis eni qui sup se nomen xpi suscipit. filius orientis fit. Sic eni scptu e de xpo. Ecce uir oriens nom e illi. Quis quis g xpi susci

pit nom. filius orientis dicit. Sed non semper qui xpi nom acci
piunt. etiam in eccla permanebunt. Si ergo iudea hereticos xpi
nomine censeri. expugnare aut ecclam di cu paganis et
iudeis ueniunt filii orientis. Uenit aut angelus dei.
et sedebat sub quercu qui erat in ephra. Cumque gedeon pur
garet frumentum in area. ut fugeret madian. ait ei. Dns
tecum. uirorum fortissime. Uade in hac fortitudine tua. qua
credis dnm patres tuos de egypto liberasse. tu enim liberabis
isrl. Ait ille. Si inueni inquit gratiam coram te. ne recedas
hinc. donec offeram tibi sacrificium. Gedeon igitur coxit edum.
et azimos panes. carnes ponens in canistro. et ius carni
um mittens in ollam. et tulit omia sub quercu. obtulitque
ei. Cui dixit angls dni. summitatem uirge quam tenebat
in manu. et tetigit carnes. et azimos panes. ascenditque
ignis de petra. et carnes et panes azimos consumpsit. Gede
on significat xpm. qui rectitudine iudicii sui quasi uir
ga uirtutes auicius. et quasi grana a paleis separat. Edus
uero quem coctum super petram posuit. significat nram lasci
uiam et peccatricem carnem. Ius aut carnium. significat flu
xa et dulces illecebras uoluptatum. Petra aut significat
xpm. Quod uero angls uirga percussit petram. de aqua ignis

exiit. significat quod deus suo iusto iudicio dimitteret filium
suum· morte passionis perpeti. per cuius passionis fidem. spiritum
sanctum daret credentibus. qui peccata humane condicionis ex
ueret. Unde et ipse ait. Ignem ueni mittere in terram. quid
uolo nisi ut ardeat. Vel de petra ignis. quia ipse spiritum
sanctum discipulis promittens sic ait. Nisi ego abiero. pa
racletus non ueniet. Hec autem facta sunt sub arbore.
significat quod per lignum crucis· futura esset redemptio
humani generis. Dixit autem ad eum nocte illa. Tolle tau
rum patris tui· et alterum thaurum annorum septem. et
destructa ara baal· que est patris tui. offeres taurum super pe
tram· super quam prius sacrificium posuisti. Quod istud
totum nocte ei precipitur· et quod ipse nocte peragit omnia. sig
nificat quod significationes fiebant. Septenis enim uitulus.
significat christum septiformi spiritu· in utero uirginis repletum.
Quod autem uitulo patris ablato· suum obtulit. significat post
aduentum domini· obolenda esse sacrificia gentilitatis. et offe
rendum esse sacrificium dominici corporis. Igitur madianite
inimici· transeuntes iordanem. castrametati sunt in ual
le iezrahel. Iezrahel autem interpretatur uerbum. Signe ergo ponunt
in ualle uerbum dei. significantes malignos spiritus ibi dominari

posse. uel uerbum dei adhuc non cepit crescendo surgere. sed ubi ia
Spiritus autem domini induit gedeon. cecinit quasi in ualle.
qui clangens bucina. conuocauit domum abiezer. ut se se
queretur. Sciendum est autem. quod de isto abiezer nichil nomina
tim legitur. neque cum formidolosi abiecti sunt. neque cum illi re
dierunt. qui flexis genibus aquam biberunt. Intelligendum est
ergo. quod non aliquem hominem inuocauit. sed pocius auxilium
summi patris. Abiezer enim interpretatur. patris mei auxilium. No
minatim autem ponuntur tribus manasse. aser. zabulon. et nep
talim. qui cum eo profecti sunt. Dixitque gedeon ad dominum. Si saluum
facis israel in manu mea. quemadmodum locutus es. ecce ego po
nam uellus lane in area. et siquidem ros ceciderit super uellus.
et super omnem terram siccitas fuerit. agnoscam quod saluum facies
israel in manu mea. sicut locutus es. Ubi notandum. quod gedeon qui
frequentibus iudiciis iam fuerit confirmatus. illud signum non que
rat quasi credulus. Contra enim legem facere. sed futuram gloriam
preuidens nostre redemptionis diligentissime. explorat myste
rium. ut amplius consequatur gaudium. Vellus compluitur. area
sicca. et postea compluta area. et sicco uellere. significat quod gen
te iudaica habente gratiam. totus orbis fuit aridus. nunc autem
totus orbis gratiam habet. sola iudea est arida. Illa enim area totu

tendit nisi xpc qui eccl'am ex gentibus s' sociauit. Quid ex ore
leonis fauus significat extract'. n quia ut conspicim' leges
illas regni t'ren quę adu'sus xpm an fremuer't. nc iam per
empta feritate dulcedini euuangl'ice munim' pbere. illo etiā
paucos qcc dum uiueret interimit. Destructo aut teplo hostes
inimicos cu moreret' occidit. significat' q' amis ab infidelitatis e
latione paucos cu uiueret plures cu teplum corporis sui sol
ueret' extinxit atq elatos ex gentibus qs uiuendo pstrauit.
Quod ei mulier scriola caput rasit: 7 alophil' illudendu tra
didit. qd captiuat' qd cecat' qd ad molam deputat' e. n xpm s3
illos q solo noie xpiano glant'. 7 malis actib9 implicantur.
Vir .n. i nob rational' sensus intelligit'. p mulier3 aut fragili
tas sens' sig'ficat'. Si enim mulieri .i. carni nre blandienti co
sensim' gra spali qua sig'ficant' crines nazarei nudati corpo
ram ac decipim'. ita aut supbis 7 peccatorib9 uiolata xpi gra
illo diabolus sicut samson incisa coma illuser' alophili. Qd
aut sanson alophilis capt'. p quam oclos pdidit ad molam depu
tat' e significat' qd maligni sps p quam teptationu stimul'
int' aciem coteplationis effodiunt. foris hoies i circuitu labo
ris mittunt. Qd si aliqn idē ho agendo agendo ad penitētiā
redeat. illi uelut coma rasa reuīat' .i. gra reflorescente repa

ratur ad uirtutem. Deinde subuersis columpnis cupiditatis acciderunt uictores hostes superat. et reparato certamine in finem fortissime de demonibus triumphat. Explicit liber ihesu.

Incipit liber ruth.

R Uth alienigena significat ecclesiam ex gentili populo collectam. Hec relicta patria uadit in terram israel dicens socrui sue. Quocumque perrexeris pergam. populus tuus populus meus. et deus tuus deus meus. Que te morientem terra suscepit in ea moriar: sic ecclesia ex gentibus relicta ydolatria et terrena conuersatione secuta est deum in quem sancti crediderunt. profitens se illo in terram quo caro christi ascendit. et ob eius nomen in hoc seculo pati usque ad mortem et populo dei scilicet sanctis dicens se uelle associari. de qua societate moyses dicit. Letamini gentes cum plebe eius. i. hii qui ex gentibus estis credituri cum illis qui primi electi sunt eterna leticia exultate. Ingressa autem ruth cum socru sua in terram israel coniungitur uiro ex abrahe stirpe uenienti. et primum quidem quem ipsa propinquum magno credebat negasse posse illi nubere et credente illo per testimonium decem uirorum illi coniungitur. et ab his decem senioribus benedicitur. Sed prius dicat ille eam non posse ducere. iohannis baptiste figuram ostendit. qui cum a populo christus putaretur. et interrogaretur quis esset. confessus est dicens christum se non esse. Et perseuerantibus his qui

missi erant et qui inquirentibus quis esset respondit. Ego sum uox clamantis in deserto. Nouissime confitetur te dominum dicens. qui habet sponsam sponsus est. Sed autem amicum sponsi dicit. Illum ergo sponsum estimabant qui christum in die uisitationis sue uenisse non intelligebant esse ecclesie sponsum. quia propheticis uocibus est ante promissus. Sed ille propinquus negauit. postea ruth coniungitur booz. ita christus qui uere sponsus ecclesie est. dignatus est ecclesiam assumere ex omnibus gentibus deo patri in mundos populos offerre. Quod uero discalciat se cognatus illiuc. ueterum mos erat ut si sponsus sponsam repudiare uellet. et discalciaretur. hoc erat repudii signum. proinde ille discalciari iubetur. ne ad ecclesiam qui sponsus accederet. Explicit liber ruth. Incipit liber regum.

Post librum iudicum sequitur liber regum. sicut erit primo iudicum deinde regum. In his autem regum libris multis et uariis modis sacramenta christi et ecclesie reuelantur. Nam ab ipso exordio regum commutatum sacerdocium in samuelem reprobato hely. commutatum regnum in dauid reprobato saule. exclamat pronuntiari nouum sacerdocium et nouum regnum. reprobato ueteri quod umbra erat in christo futuri. quod et ipse dauid panes propositionis manducauit quos non licebat manducare nisi solis sacerdotibus in una persona utrumque futurum

i. in uno ihu xpo regnum et sacerdotium figurauit. Mater quoque samuelis anna que prius fuit sterilis et postea fecundata est. Cuius nomen gratia interpretatur. ipsam religionem xpianam. ipsam dei gratiam significat qua nobis xpc datur. ipsam quoque ecclesiam que olim sterilis. nunc fecunda in dei laude letatur. Que nil aliud in cantico suo prophetare uidetur. nisi mutationem ueteris testamenti. uel sacerdotii in nouum testamentum. uel sacerdotium quod est xpc. Vnde enim est quod ait. arcus fortium superatus est. et c. i. a. r. Repleti prius panibus. s. l. et f. s. s. Donec sterilis. p. p. et q. m. h. f. i. e. Vnum enim tantum samuelem pepererat. quando ista dicebat. Vnde et quod in fine ait. Dominus iudicabit fines terre. et dabit imperium regi suo. cum adhuc nemo regnaret. Hec ergo dicit anna sub persona ecclesie diuersarum gentium prole fecundate. Quod autem hely pro nequitia filiorum dampnatus est. eo quod seuere eos non corripuit. significat quod pastores ecclesie non subiectos suos inique agentes aspere corrigant pro eis ipsi sunt puniendi. Quod autem propheta dei ueniens ad helym dixit ei. Hec dicit dominus. Loquens locutus sum ut domus patris tui et domus tua ministraret in conspectu meo usque in sempiternum. Nunc autem absit hoc a me. sed quicumque glorificauerit me glorificabo eum. qui autem contempserit me. erunt ignobiles. similiter significat mutationem

legalis sacerdocii. que facta est tempore antichristi non tempore samuelis.
Nam post samuelem fuerunt multi sacerdotes in israel degenere aaron
sacerdos sadoch et abiathar. Quod autem sequitur. suscitabo mihi sacer
dotem fidelem de christo intelligitur. Quod uero adiungitur. et erit quicumque rema
serit in domo tua. ueniet et oret pro eo significat aliquos de sacer
dotali ordine orationibus fidelium commendandos. quod propheta adiungit.
et offerre nummum argenteum et tortam panis. Per nummum significa
tur confessio dei que ore prolata fit ad salutem credenti. Argentum enim
significat mundam locutionem. sic psalmista dicit. eloquia domini. e. a. i. e.
Quod autem idem propheta dicit. Dimitte me obsecro ad unam sacer
dotalem partem ut comedam buccellam panis. corpus christi significat. i. ecclesiam
cui beatus petrus dicit. Vos estis genus electum regale sacerdocium.
In sacerdotalem partem uult transire et comedere buccellam illius panis.
de quo dominus dicit. panis quem ego dabo caro mea est pro mundi ui
ta. Hoc etiam significat testamentum dei transiturum ad gentes. Quod
archa a philisteis capta est. quando autem nuntiatum est hely sacerdoti ar
cham dei captam fuisse et cecidit mortuus. significat quod transeun
te archa domini ad gentes sacerdocium periret. Quod autem uxor filii
hely uiduata et mor in partu mortua est propter subitam mortem
uiri sui prefiguratum est. per extinctum sacerdocium iudeorum. carnalem
interisse synagogam illi carnaliter inherentem. prostratoque he

ly de sella. significat pontifices iudeorum sedem hic uacuam
et gloriam sacerdotii regnique extinctam. Quod uero est autem quod posuissent
philistiim archam domini in templo dagon dei sui inuenerunt
deum suum prostratum atque confractum capite eius. duabusque mani
bus abscisis. Statim ut testamentum domini peruenit ad gentes. confe
stim ydola que deceptum orbem possederant destructa sunt. omnis
que error simulacrorum corruit presentiam dei ferre non sustinens.
Nam in manibus dagon precisis opus ydolatrie amputatum intel
ligendum est. Et in capite eius superbia dyaboli abscisa significata
est. a quo initium peccati fuit. Quod uero in limine iacuit ut etiam
scilicet finem ydolatrie externique agnoscerent. Quod uero dor
sum illius solum inuenerunt fractis omnibus membris. Dorsum fugam
significat. Quicumque enim fugiunt. persequentibus dorsum uertunt. Un
de in regis scriptum est. quoniam pones eos dorsum. Ubi est fuerit ydo
la. qui a facie domini fugerent. Quod autem percussi sunt posteriora hi qui
archam dei captiuauerunt. significat quod qui lege abutuntur quantum
libet in hac uita prosperentur. tamen postea punientur. Uacce autem ar
cham dei gestantes figuram sanctorum renuntiantium seculo desig
nauerunt quod nullum delicti iugum traxerunt. Nam sic ille uitu
lorum affectibus arcto itinere minime regresse sunt. ita sancti mun
do renuntiantes parentele obtentu non cedunt a bono progredi

dere pposito. ei9 carnales affect9 odio debem9 hre. ita n̄ pxi
mi a nob obediendi s̄. s3 eo2 impedimta quib9 arcto i
tine nos impediut sic moyses ait. qui dicit pat̄ suo et
mat̄ nescio uos. 7 frib9 suis ignoro illos. 7 nescier̄ fili
os suos. hii custodier̄ testam̄tū dei 7 pcepta ei9 suauer̄.
illi 13 scire deu3 fatent̄. Samuel aut̄ p9 morte3 hely re
xit isrl'. Alienigenis aut̄ insurgentib9 i isrl' 7 supatas as
sūpsit samuel lapide3 unu3 7 posuit eu3 int̄ masphat
7 sesuir. ut septuaginta int̄ptes tnstuler̄ int̄ masphat
noua3 7 uetere3. Et uocauit nom̄ ei9 lapis adiutorii. 7 di
xit. usq3 huc auxiliat9 ē nob d̄s. Masphat int̄ptat̄ inte
tio. Lapis ille adiutorii mediet as saluatoris p quem
tnseundu3 ē a masphat ueti ad nouā. i. ab itētione qua
expectabat̄ i carnali regno beatitudo falsa carnalis ad
itētione3 qua p nouu3 testam̄tu3 expectat̄ i reg̊ celo2u3
beatitudo sp̄alis. Hoc aut̄ samuel ipetrauit pluuia3
i tp̄e messis. sig̊ficat q9 x̄ doctina3 sua3 mūdo q̊ tp̄s fuit
gētes ad fide3 colligi. Filii aut̄ samuelis fuer̄ ta3
iniqui iudices. ut pplīs eos nō ferēs rege3 s̄ quererēt.
Vnguit͞q3 saul i rege3 q̊ pea repbat9 sig̊ficat pplm̄ isrl' q̊
p notitia3 dei regnu3 fuerat accept9 amissur9 illō. x̄ p no

uu3 testamtu3 ñ carnalit' s3 spalit' regnaturo. Qđ aut' te saul elect' ē cu3 amissas patr̃ asinas quereret. sigt' q' di lect' ē a dño qñ uia3 salutis 7 uia redeundi ad patria3 os tendit stulto 7 erranti ppło. Qđ aut' saul iur' ad plu3 indic̄ extitit ieiuniu3. signif' ut nos q̄ ɔ̄ spales neqtias pugnam' carne3 ieiunio affligam'. Qđ aut' ionathas mel i uia gustatū 7 extitit causa picli fuit. sigficat dele os illecebras mundi cōtēpnē. his q̄ dō nitit' militare. ñ pōt cōt' alophilos spales. i. adu'sus pncipes tenebra2 uurib' animi occurrere qsqs mūdi. adhuc h' dulcedinē negle git declinare. Mel 3 distillans labia tua meretris. q' ē delectatio uoluptatis carnal'. Qđ aut' dic̄ oclos ionathe melle illuminatos fuisse. io dic̄ q2 sciuit bñ se peccare 7 facē cōt' pceptu3 patr̃s qñ mel mãducauit. Similit' le gunt' ocli ada3 illuminati p'qua3 peccauit. q2 peccasse se cognouit. Quod dñs irat' ē saul eo q' ñ occidit agag rege3 sic̄ pcepat ei. sigficat ut nos pugnantes ɔ̄ uitia nra nulli penit' parcam'. recedente ig' saul dño ppt' in obedientia3 irruebat spc̄ malus i eu3 7 exagitabat i eu3. Hic iuste querit'. si sp̄s dñi. cur malus? si mal' cur dñi? duob3 ub̃ cōphensa ē. 7 io potestas iusta. 7 i o dyabolo uo

luntas iniusta. Nam idem ipse malus per iniquissimam uolun
tatem. et idem spiritus domini per iustissimam potestatem. Ipse ergo domini ap
pellatur et diabolus propter misterium quod etiam omnibus spiritibus malis
bene utitur deus. uel ad dampnationem quorundam. uel ad emendationem
uel ad probationem. et quamuis malignitas eius non sit. potestas tamen non
est nisi eius. Vnde et alibi dicitur. quod sopor domini occupauerat milites
saul cum dauid astam et ciphum abstulit a capite dormientis. non
quod sopor domini tunc esset ut ipse dormiret. sed quod ille sopor qui tunc
homines apprehenderat nutu dei erat ne dauid sui ei in eo loco presen
tia sentiret. Dicitur ergo spiritus dei malus. hoc est minister dei ad fatiendum
in saul quod eum pati iuste iudex iudicabat. Dum autem dauid a custodi
a pecorum ad regendos homines transfertur. significat quod christus a stultis
iudeis transiuit ad gentes ad quod etiam hoc accedit quod uisu desi
derabilis et manu fortis interpretatur. Ad desiderabilem illum de quo
dicitur. Veniet desideratus cunctis gentibus. et quo fortis illo qui uicit di
abolum. Erat autem dauid in musicis et cantici eruditus. ordina
tamque ecclesiam unitatem insinuat. que uariis modis cottidie re
sonabat. et suauitate musica modulatur. Ipse puer in chy
tara suauiter canens malignum spiritum in saule compescuit. non
quod chytara illi tanta uirtus esset. sed quod figura crucis christi que
in ligno et extensione neruorum mistice gerebatur. ipsa passio

que cantabat̃. iaȝ tūc sp̄c malus opp̄mebat. leonē quoqȝ

ꝛ ursuȝ dauid ideȝ necauit. ursuȝ uidelicet dyabolū. leonē

aut̃ xp̄m. Ideo aut̃ arma deposuit ꝛ cū. v. lapidib; cōt̃ go

liaȝ ꝓcessit. sig̃ficat q' sacram̄ta legis ꝑplm̄ dei honerātia

deposuit. q2 alit̃ intelligenda docuit. ꝛ qnqȝ lapides tulit

d flumine. i. de sclo. labit̃ ē mortale sclm̄ ꝛ p̄t̃fluit q̃ cqo

ueit̃ i mūduȝ. Erāt ē i flumine tāquaȝ i ꝑ illo p̄mo la

pides. ꝛ erāt iutiles. Ostēdit aut̃ dau legeȝ sine gr̄a opa

ri ñ posse. cū illos lapides. v. qb; figurat̃ lex cunge uo

lens gr̄e posuit i uase pastorali. Tulit unuȝ lapideȝ ꝛ e

iecit dyaboluȝ i eo loco ū signuȝ x̄ ñ hūit. hoc ē attente

q' qnqȝ lapides posuit. ꝛ unuȝ misit. Quinqȝ libri lecti

s̄ ȝ unitas uicit. Plenitudo n legis caritas. dein illo ꝑ

cusso atqȝ deiecto gladiuȝ ei' abstulit. ꝛ in illi capite ab

scidit. ꝛ h fec̄ nr̄ dauid deiecit dyaboluȝ de suis qn credit̃

ei. q's dyabolus i manu hēbat ꝛ d qb; cet̃as aīas truci

dabat. cōūtūt linguas suas int̃ dyaboluȝ. ꝛ sic golie

d gladio suo cap̄ abscidit̃. Ut saul posst̄ dauid sine isi

diis afferre discrimini. statuit cuȝ michol filie sue nup

t' alligari. si cētuȝ d alophiloȝ ꝓputia afferet. ꝑ qb; cētuȝ

ducēta attulit ꝛ uñ credit' regis pite uoto in̄ gloriosi

sioni actus ē triumpho. ita 7 iudei cōt̄ dūi uoluntatē
dei xp̄m interficē nitunt̄. p io salutē gentiuz egerūt
p qđ crediderit extinguēr. Qđ dauid p̄ius alienaꝝ p̄pu
cia attulit 7 sic demo filie saul nuptiis arsit. sig̃ficat
q' x̄ n̄ p̄us synagogā s̄ iungeret. q̄m gloriosus ī gētib;
fieret. Pri' n̄ ī gētib; resecauit carnis pollutionē. 7 p'
ea copulat' ē synagoge. Postquā n̄ sic̄ sc̄ptū ē intrōie
rit plenitudo gentiuz. tc̄ oīs isrl' saluus fiet. Dupla t
aut̄. i. ducēta p̄putia attulit. siue p iudeis 7 gentib;
acq̄sitis. siue q2 melior ē muneris acq̄sitiōis p̄pli gen
tiuz q̄m credentiuz iudeoꝝ. Quod aut̄ dau̇ appħen
sa chythara uesaniā regis mitigabat. p saulē sig̃fi
cata ē elatio iudeoꝝ. p dauid humilitas x̄. Cuz g̃ saul
ab īmūdo sp̄u arripiet̄. dau̇ canete ei' uesania mitiga
t̄. q2 cū sensus iudeoꝝ p blasphemiā ī furorē uti t̄. dig
nuz ē ut ad salutē mtes eoꝝ qi dulcedine chythare
locutiōis euuaglice tranq̄llitate reuocet̄.

Audiens aut̄ dau̇ q' saul misisset ad domū ur custodi
ret euz 7 int̄ficeret̄ abscessit nocte 7 saluat' ē. Cūq3 nū
tii saul uenissent inuenerūt statuā ī lecto ei' positā 7
pilosā pellē capraꝝ ad cap ei'. sepultura x̄ fuit. tāq'

domꝰ dauid ad quam custodiendam misit regnum iudeorum.
qui custodes adhibiti sunt sepulchro christi. Christum autem interficere
fuit. nomen eius delere. sed sicut illud non ualuit ut interficeret dauid
ita nec istis ualuit ut memoriam christi deleret. isti autem qui de
saul uirtute .i. de regno iudeorum in christum presumere uoluerunt
offenderunt in lapidem offensionis tanquam in statuam. et magnus
erat uisus eis eius. quia in quo peccatum non inuenerunt. qui pec
catorem persecuti sunt. Dauid autem persecutionem saul declinans
fugit ad samuelem. qui eo tempore erat inter prophetas. Et misit saul
nuntios qui apprehenderent eum. Nuntii autem accepto spiritu sancto
ceperunt prophetare non solum primi nuntii. sed et secundo et tertio misso.
Denique et ipse saul ueniens repletus est spiritu sancto in quo notatur.
quod cum essent ad mortem innocentissimi quomodo meruerunt prophete
fieri. Saul itaque et nuntii sui significant iudeos qui dum ad
uersari christo cupiunt. habent in ore sacramenta legis et prophetarum ad
testimonium christi. et contra ecclesiam qui cum prophetis de scripturis dispu
tant sicut cum prophetis disputabant prophetabant. Iterum fugit
dauid a facie saul. uenitque ad sacerdotem abimelech a quo et
gladium golie sustulit et panes propositionis accepit. quae res
et sacerdoti mortem attulit et animaduersionem religiose ciui
tati intulit. hoc totum impletum est in christo quando dum in sectationem

iudeorum declinare ad apostolos transiit cum quibus spiritualem cibum
manducauit. et golie gladium .i. arma dyaboli sustulit.
Et sic saul aiaduisionem religiose ciuitati et abimelech in-
tulit. sic et dyabolus intulit mortem et tribulationes illis persecutionem
christi receperunt. Omnes enim ut ait apostolus qui in christo pie uolunt uiuere
persecutionem patiuntur. Hoc autem ydumeus significat iudam
proditorem per quem ita operatus est dyabolus ut proditione facta in christum
occiderentur multi fideles qui christi ciues et multi sacerdotes sicut abi-
melech a saulo occisus est. Interea cum dauid fugeret a facie
saul latere uoluit apud regem terre geth nomine achis. sed cum fuisset
cognitus ne per liuorem achis aliquid in eum machinaretur finxit
insaniam et quasi furore correptus mutauit os suum. defluebantque
saliue in barbam eius colligebat in manibus eorum et impingebat ad
ostia porte. Et dixit achis rex seruis suis. Quid me huc addu-
xistis istum. numquid deerant nobis furiosi. et sic eum dimisit a-
chis itpr q m ē. Per quod significatur ignorantia. et ubi amicitia-
tis et non agnoscentis. Quod in gente iudeorum impletum est qui dominum uide-
tur non agnouerunt. coram quibus mutauit os suum et abiit. Erat
enim precepta legis carnalium. erat sacrificium secundum aaron ordi-
nem. Et postea christus de corpore et sanguine suo instituit secundum or-
dinem melchisedech. Mutauit ergo os suum in sacerdotio. muta-

in preceptis. dans aliud testamentum. atque in collapsus est in ma
nus eorum. quando comprehendentes crucifixerunt. et impingebat ad ostia
porte. i. humiliabat se. Hec est per fidem usque ad ostia fidei nostre.
ostium porte initium fidei est. Quod uero in illo quo furore saliue
decurrebant super barbam eius. apostolus ostendit dicens. Nos autem pre
dicamus xpm crucifixum iudeis quidem scandalum gentibus autem
stultitiam. Quod autem saliue super barbam eius decurrunt. in saliuis in
firmitas. in barba autem uirtus significatur. Texit enim uirtute sua
corpore infirmitatis sue. et quod forinsecus infirmabatur tamquam
apparebat. intus autem diuina uirtus tamquam barba tegebatur.
Quid est autem quod dauid fugiens a facie saul in spelunca la
tuit. Qui uero latuit non ut occultaretur. et non inueniretur. Quod est con
tigi spelunca non contigi terra. Qui est fugit in speluncam terra tegi
tur non uideatur. Portabat autem terram ihesus .s. carnem quam acce
pat de terra in ea se occultabat. sed quod est quod saul persecutor ad
purgandum uentrem speluncam ingreditur non quod iudei in corpus
xpi conceptam mentis malitiam qui odorem fetidum remiserunt et co
gitatam apud se notam factis exterioribus dum xpm premunt os
tenderunt. sed tamen dauid saulem occidere noluit. et cum eum oc
cultatus abdito antro haberet in potestate reseruare potius
quam occidere maluit. ita xpc dum esset in spelunca carnis

ꝑsecutores ꝑp̄lm in potestate hūit sꝫ n̄ occidit.

Quod aūt dauid summitatē clamidis saul occulte abscidit
signif. x̄ᵐ iudeos occidisse. sꝫ eis tantū gl'am reg͡ abstulisse. sic
qꝫ eos ꝑ ꝑsecutionē suā uacuos sede l'impio reliqsse.
Clamidis abscisio. reg͞ē āputatio. Hoc etiā alio loco idē
saul cū ꝑ inobedientiā peccasset ostēdit. Naꝫ cū ueniā ꝑca
reē rogitaretqꝫ samuelē ut reūteret' cū illo ad placādū no
luissꝫ. atqꝫ cōūtēs faciē suā ut abiret tenuit saul ꝑino
lā uestimīti eiᵘˢ ⁊ corrupit eā. Et dix̄ ad eū samuel. Dirru
pit dn̄s regnū isrl' ō manu tua. Hodie gerebat iste. q' ppl's
amissurᵘˢ erat regnū. Dū suū ꝑseqt' x̄ᵐ. q' hn̄ amisit dū ꝑse
qt'ᵘʳ inocētē. Qð itēꝫ demonstrat' qn̄ idē dau̅ fugiēs a facie
saul. Ingressus castt' regis cū dormientē offendisset. n̄ ꝑcus
sit n̄ occidit. sꝫ solā lanceā q' erat ad cap' ei' ⁊ lenticulā sus
tulit. dormientibꝰqꝫ cunctis. egressus ō castris t̄nsiuit i cacu
men montis. Psequebant' iudei x̄ᵐ. sꝫ ꝑseqntes dormierūt.
Duritia ē cordis obdormitio ē. Uenit x̄p̄c n̄ eos ocul' sꝫ tu
lit ab eis caphuꝫ aque. i. gr'āꝫ legis. tulit ⁊ sceptrū regale
regni. i. potestatē quā ꝑ magno hēbāt. ⁊ un̄ se ꝑtegebāt
tēporalit'. ⁊ quā adūsus deū ꝑ incredulitatē gerebāt. deīn
egressus uictor dau̅ n̄r ō castris eo⁊ t̄nscēd' i altitudiēs celo⁊.

Interea David cum pergeret cum Achis rege Philistinorum in praelium ad
versus Israel, insurgentes Amalechitae irruerunt in Siceleth et succendentes
eam captivaverunt omnia quae erant David et puerorum eius. Reversus quoque
David ad persequendos Amalechitas invenit puerum Aegyptium lac
scentem quem Amalechitae infirmum reliquerant in itinere. Huic autem
David inventum cibo refecit, ducemque sui itineris facit. Sic Amalec
persequens epulantem repperit et funditus extinguit. Quid est autem quod Ae
gyptius puer in itinere lassatur, nisi quod amator praesentis saeculi peccati sui ni
gredine oppressus saepe ab eodem saeculo infirmus despectusque relinquitur,
ut cum eo nequaquam currere valeat, sed fractus adversitate torpescat.
Sed hunc David invenit, quia redemptor noster veraciter manufortis aliquando
quos despectos a gloria mundi reperit, in suum amorem convertit. Cibo pa
scit, quia ubi scientia reficit. Ducem itineris eligit, quia suum et praedica
torem facit. Et qui Amalechitam sequi non valuit, dux David efficitur, quia is
quem indignum mundus deseruit, non solum conversus in sua mente Deum
ad recipit, sed etiam praedicando hunc et aliena corda usque perducit. Quo
videlicet duce David Amalechitam convivantem invenit et extinguit,
quia ipsis conversis praedicatoribus mundi laetitiam destruit. Quos mundus co
mites hic despexit. Post mortem autem Samuelis contra Israel con
gregati sunt Philistei. Consuluit Saul Dominum et non respondit ei.
Quaesivitque Saul phytonissam quae suscitaret illi Samuelem.

Et suscitat' ait ad eu. Qr inquietasti me ut suscitarer. Quer
it' scdm historia utru phytonissa spm pphar ab iferno e
uocauerit an aliqua ymaginaria illusione fallatia demo
nu facta. Sz tunc magis mirandu e qr sathanas spm dnm
7 (con)stituit sup pinaculu tepli. Quolibet e m fecit fcm e.
n forte qs dixit faciliore dyabolo fuisse licetia ad dnm ui
uu quo uoluit assumendu 7 u uoluit (con)stituendu qua ad
samuel' defuncti spm a suis sedib excitandu. Qd si illud i
euglo nos id n (con)turbat. qr dns uoluit 7 pmisit nulla dimi
nutione sue potestatis 7 diuinitatis affici sic ab ipis iudeis
quaq puersis atq imudis 7 facta dyaboli facientib 7 tineri
7 illudi 7 crucifigi atq interfici passus e n absurdu crede e ex
aliq dispensatione diuine uoluntatis pmissu fuisse ut n
inuit? n dnante ymagica potetia. sz uolens atq obtemperans
occulte dispensationi dei q phytonissa illa 7 saule latebat.
sps .i. aia sci pphe .i. samuel' se ostenderit aspectib regis diui
na eu sententia ille sps pcussur? Quaq i hoc facto possit
ee alius faciliorz 7 ymaginaria illusioez dyaboli machinati
onib factaz. Qua pcea scptura noie samuel' appellat. qr so
lent ymagines earz noib appellari. quarz ymagines s.
sic forma hois cu pingit ppriu nom dat. 7 di ille e cicero

iste ē salusti. Vn̄ & cherubin cū sint celestes uirtutes
picte tn̄ ex metallo sup archā testamti cherubi uocāt.
pharao quoq3 dix̄ se i sopnis spicas & boues uidisse n̄
spicaꝝ & bouū ymagines. Si ig̊ liquido ɔstat nōibꝫ eaꝝ
reꝝ quaꝝ ymagines. easdē ymagines appellari n̄ est
mirū. qđ dic̄ sc̄ptura samuelē uisū etiā si foret ymago
samuelis apparuit ficta machinamto ei' q̄ t̄sfigurat se
i angłm lucis. Illō sique & illō mouet quom̄ a maligno sau
li uera p̄dcā sint. pot̄ & illō mirū uideri quom̄ demones
agnouerit xp̄m. quē iudei n̄ agnoscebāt. Sꝫ demones n̄ usq3
quaq3 ita ūa ānūtiāt ut n̄ ueris falsa pmisceāt. Vn̄ cū
illa ymago samuel' saulē p̄dicēt moriturū. dix̄ & secū
habiturū q' utiq3 falsū ē. Naꝫ int̄ bonos & malos chaos
magnū firmatū. Quāuis quidā dicāt aiā samuelis di
xisse sauli mecū eris. i. morieris ita sic ego mortuus sū.
Ig̊ comisso p̄lio cū phylisteis. cecidit saul & ionathas
q's p' dauid deflens. signif̄ inimicos diligendos. Illō uero
maledicit montibꝫ gelboe. n. r. n. p. u. s. u. neq3 sit agri
p̄mitiaꝝ q2 ibi abiect' ē clippeus fortiū. q̄i n̄ eēt unct'
oleo. p mōtes gelboe supbia iudeoꝝ signif̄ q̄ dū hui'
mundi desideriis ad iteritū defluuit i x̄p̄ morte p̄uenet.

Gelboe namque interpretatur decursus. Quia ergo in iudea qui gelboe moriuntur ipsi ab omni gratia et rore diuine cognationis siccantur. De quibus et dicitur: neque sint agri primitiarum. quia non possunt. quia superbe iudeorum mentes primitiuos fructus non ferunt. quia in redemptoris aduentu in perfidia remanentes primordia fidei sequi noluerunt. Quod autem armiger occidit eum. significat quod iudei legem habentes qui arma dei occiderunt eum qui ipsis armis. quia hii ipsa lex perhibebat quod occideretur ab eis. Quod autem dauid indicatur ne domus dei ab eo edificetur. quia uir sanguinum est. significat quod adhuc carnalibus operibus maculat magisterium et doctrina ecclesiastici edificii. id est fidelium dei assumere se non presumat. De hoc edificio dicit apostolus. quia nequaquam patere maculam in membro consideat. Vel si quem pulvis terre grauat et superiectas sortes trahere non ualet. Quod autem dauid bethsamee uxorem urie ethei sociauit. significat quod christus ecclesiam diabolo abstulit et sibi coniunxit. Urias interpretatur lux mea dei. Etheus autem abscisus significat diabolum quia dixit se eandem lucem habere quam habet dominus. sed tamen ab ea est abscisus. Bethsamee autem interpretatur puteus septimus. Huic ergo bethsamee lauanti se a sordibus seculi coniungitur christus quia ecclesiam septiformis spiritus gratia repletam copulat sibi uere dilectionis amplexibus. Multe autem uxores dauid multarum nationum ymaginem indicant quas per fidem christus iungeretur. Concubine eius significant hereticos qui propter carnalia lucra sectantur christum. non ut coniuges sed concubine.

uod aut absalon surrexit i patre. sig͞f iudaicu͞ p͞plm ꝉ iu

dam p͞ditorem quoꝝ usq͞ x͞ intulit p͞secutione͞. Vn͞ ⁊ p͞ contrariu͞ ab

salon int͞p͞tat͞ patris pax poculu͞ tradidit x͞m. Q͞ d dau͞ potu͞

concupiu͞ d cisterna q͞ erat i bethleem. signif q͞ i sp͞u p͞uidit x͞m in

bethleem nasciturum. q͞ pot͞ e͞ salutaris sui p͞pli. ⁊ q͞ i euua͞glio

dic͞. Siq͞s sitit ueniat ad me ⁊ bibat. Q͞d aut oblata͞ n͞ bibit

aqua͞ sig͞f q͞ p͞cogita͞ quem s͞ p͞sentem humani gen͞is redeptio

nem n͞ uid͞. Querit͞ etia͞ cur solus septimi decimi psalm͞. s. dili

ga͞ te. i libris regum repit͞ s͞cpt͞. Nō imerito psalm͞ iste i regu͞

libris solus repit͞. q͞ regnum illd sig͞f u͞ adu͞sariu͞ n͞ habebim͞.

Titulus. H. ei͞ e͞ i die qua eripuit eu͞ dn͞s de manu oi͞u͞ inimico

ru͞ ei͞ de manu saul. uirtutu͞ sublimitate p͞sitiat͞. Sequit͞

cathalag͞ uiroꝝ fortium. s. t͞ginta septe͞ i figura sc͞oꝝ. Quili

ceᵗ ūtutum s͞blimitate p͞sitiat͞. tn͞ usq͞ ad excellet͞ia͞ diuine

t͞nitatis nequaq͞ attingit. Vn͞ ⁊ ibi sc͞ptu͞ e͞ q͞ eleazar ⁊ ab

sai fili͞ saruie͞. ⁊ banaias fili͞ ioiade noiat͞ int͞ tres fortes

usq͞ ad tres n͞ p͞ueit. Q͞s ei equabit͞ dn͞o. aut q͞s simil͞ erit

d͞o int͞ filios d͞i. S alomon q͞ int͞p͞tat͞ pacific͞ ⁊ q͞ d͞o t͞eplu͞

edificauit d dolatis lapidib͞. sig͞f x͞p͞m q͞ edificauit celeste͞

eccl͞am d͞o pat͞ de p͞fectis fidelib͞ q͞ b͞n͞ co͞pat͞ salemoni. ⁊ pa

cifico gen͞ humanu͞ recociliauit d͞o pat͞. Q uod aut inal

leus et securis et omne ferramentum non est auditum in templo dei significat quod in
celis nullus disciplinae malleus resonat dolati atque perfecti
lapides illuc ducimur ut in locis iuxta meritum congruis disponamur.
tur. Hic namque fortiter tundimur ut illuc sine reprehensione iaceamus.
Quod autem parietes templi intrinsecus ligno teguntur significat quia ligno dominicae
crucis protegimur et in paradisum perducimur. Quod .xii. boves aere-
os fecit quos in aereo labro constituit quorum facies per diversas partes ten-
dunt significat tres ad orientem tres ad aquilonem et tres ad occiden-
tem et tres ad meridiem quorum posteriora intrinsecus latebant significat
.xii. apostolos qui in hac vita presenti ad praedicationis officium in diversis
mundi partibus sunt divisi in posteriori vero vita in unum conveniunt. Aerei
autem sunt erei quia clamor praedicationis eorum per totum mundum insonuit.
Labrum vero orbem terrae intelligimus cuius ambitum lustraverunt apostoli.
Quod vero tempore dedicationis gloria domini implevit domum gloria domini intelligi-
tur adventus Christi cuius fide repletus est mundus. De qua gloria cum Moyses patra-
to vitulo dominum deprecaretur ut parceret populo. Respondit. Propitius ero illis quia
implebitur gloria mea omnis terra. et in psalmo. Implebitur gloria eius omnis terra.
Quod autem nebula implevit domum dei et non poterant sacerdotes mi-
nistrare propter nebulam significat superbos iudeorum pontifices
qui cum nativitatis Christi sacramenta investigarent despiciunt debitum
fidei suae ministerium per erroris nebulam perdiderunt. Ita namque eorum

mtes ifidelitatis caligo repleuit. ut exigentibus ppriis meri
tis n agnoscat famulatu credulitatis. Locut e aut sa
lomon tria milia parabolar. et fuert carmina ei. v. milia.
Quid p tria milia parabolar n plenitudo fidei i euangliis et i lege
a xpo tradita designat. Que plenitudo dei tota multiplicat p
allegoriar sensus sub mistio trinitatis differt. qr tria milia
parabole nucupant. Carmina aut. v. milia. p quinq sensibus i
telligunt. quos q diuisis uirtutibus bn reg qi. v. milia carminu
dno canit. Disputauit uo salomon a cedro usq ad ysopu.
cedri noie itelligit celestis grie celsitudo. ysopi uo e herba hu
milis saxo iherens. qua sigficat humilitas xi. Redeptor
gnr nr a cedro usq ad ysopu disputauit. qr excellentia glie
celestis usq ad carnis humilitate descendendo puenit. cedri
et noie prauor supbie elatio designat. sic p dau d. uox dni
confrigentis cedros. A cedro itaq x usq ad ysopu disputat.
qr puor corda et humiliator iudicat. Sup lignu dispu
tauit dum i cruce pependit. Tunc i cedro sedi arrogantia icli
nauit qua et usq ad ysopi humilitate. i. usq ad crucis
stultia et otemptibileq fidei deduxit. Primu aut iudiciu
habuit salomon int duas mlres. qua una dilectoe arde
bat i altera simulatoe surripiebat. In illo g iudicio salomo

monis xp̄s figura fuit. uō mulier illa improba plebs. s. synagoga
ł hereticorum. uīc matris. i. ecclē filium appetebat. Quem n̄ ut sua
ret. s; reuā ut interimeret cupiebat. Sz sic gladio salomonis
dirimente propter matris gemitum teste ueritate repetitur et præstitur. ita et spiritu ihu
xp̄i docente. plerique hii qui amatrice seducti et capti sub hereticorum doctri
nam n̄ nunquam merentur per semetipsos gemitum recognoscere ecclesiam
matrem. Vn̄ satis conuenienter apparet hanc mulierem hereticorum
ł synagoge figurasse impietatem que et suos nequiunt ... audiendo
interimunt. et alienis quousque illicita persuadent. Regina autem
austri que ab ultimis finibus terre uenit audire sapientiam salomonis
significat ecclesiam que tanto longe uenit quanto longius erat a deo per
errorem infidelitatem. Venit autem cum multo comitatu. quia cum ea
uenit multitudo populi diuerse lingue et diuersis cultibus. Quod autem
helyas tempore famis pascitur a coruis mane afferentibus panem et
uespere carnes. significat quod xp̄s nostram salutem esuriens. obtulit prius
peccatorum mundo gratiam eius prouenientis dilectionem qui panis. Et quia credit
in fine mundi carnis resurrectionem qui uespere affert ei carnem.
Quod uero helyas mittitur pascendus ad sareptanam uiduam que duo ligna
colligens prius quam moreretur. n̄ solum in lignis s; et numero lignorum misterium
crucis exprimit. Hec uidua significat ecclesiam ł de iudeis
ł de gentibus conuersam. Vir ecclesie de gentibus conuerse fuit dyabolus

q'd'no p̄dicante ē q̄i mortuus. d'ū de mundo ē eiect'. d' qua eiectione d'ns dic̄. Nā princeps h' mundi eiciet' foras. Vir aūt eccl'e d' synagoga co'use fuerit ut i s'mone legis. Vn̄ apl's ait. Mulier alligata ē legi uiri q̄mdiu uiuit uir ei'. Mortuo aūt uiro absoluta ē a lege uiri. Sic̄ g' mulier mortuo uiro suo cui uult nubit. similit' eccl'a d' gētib' co'usa mortua mēte dyabolo nupsit x̄. Similit' 7 synagoga mortua lege moysi ... ductū x̄. synagoga x̄ q̄i uidua legis nupsit.
Huic uidue n̄ defic̄ frumtū q̄m d's pane doctrine sue assidue refic̄. n̄ defic̄it oleuz. q' d's assidue grāz īfundit cetis gētib' fame p̄euntib'. Quo' esurie 7 trine fidei iediā signif' illa triennis fames. De hac uidua psalmista dic̄. uiduā ei' bn̄ dicēs bnd'cā. Q' d' uo p' helyaz siccitatis nūa nubes apparu it. 7 p'ra future pluuie sig' i uestigio hois ostēsū significaū q' nascēte x̄ i uestigio hois ymb' d' celo descēdet q' aiās fidez sitientes irrigaret. Q' d' qnquagenarii q's osias ad elyaz misit 7 q' diuino igne cōsūpti s' signif' illos q' i sup'bia mēs suos 9s'muīt 7 n̄ agūt penitētiaz d' peccis. Terci' aūt qnq genari' q' ē i'sus' ad fidez uitatis trinitatis penitētie sacra mīta c... it idulgentiā meruit. Paruuli aūt q' derisert ely... dicētes. calue. a. a. c. sigfic̄ iudeos q' i caluarie loco x̄m

icruce leuauerit. Qd uo helyseus maledix eos ⁊ exierit duo
ursi de silua ⁊ deuorauerit .xl. pueros blasphemātes signif
q quadragesimo ascēsionis sue anno misit dns sr eos tytū et
uespasianū q destruxerit eos. Q uod helyseus p suum suum bacu
lum mittit sr mortuū ⁊ n reuiuiscat. uenit ipse ⁊ coniungit ⁊ cap
tat se morti ei⁹ ⁊ reuiuiscit. signif q dns misit legem p suum
suum moysen n pfuit i pctis mortuo gn̄i humano. uenit
ipse descēdēs d celoꝝ sublimitate qi d montis alti[illegible] e
humiliauit se ipm cōformauit se nob. mortuisq; mēbris
nris sua mēbra cōposuit nr̄e mortalitati d suo corpore me
dicinā aptauit. deīn sup mortuū sepe esitauit ⁊ septiformē
spm humano gn̄i dedit. p quē uiuificat a mortuis pctoꝝ
resurrex. S icut ferrū securis exiuit d manubrio cū filii
aplīꝝ cederet ligna ⁊ ipsum i fundū fluminis mersū ē. ⁊ p̄ea ad
manubriū reuersū. ita cū x̄ ipsos iudeos castigaret. ut de se
ipis celestē ierlm hedificaret. inueniente passione carnis
sicut ita deitas corpꝰ humanū deseruit ⁊ i inferni pfunda
descēdit q i sepultura depositū tāquā ad manubriū spū re
deunte surrexit. Q uod aut helyseus postulat a ppło steriles
aquas iericho sanaret. ⁊ ipse accepit uas fictile .i. hu[illegible]anū
corpꝰ s coiungeret ⁊ ds q p totū mūdū erat qi aq st[illegible] secū

[illegible]nitate m[illegible]

Quod ezechias pro signo conferende sibi salutis petiit ut sol retro
iret per .x. lineas horologii quas iam transierat significat .x. ordines tem-
porum per quos christus sol iustitie qui per umbras legis descendit. per quos iterum
post resurrectionem ascendit. Primus gradus descensionis eius fuit ō co
i anglim. quia ipse fuit magni consilii angelus. Secundus gradus descen-
sionis de angelo in patriarchas. Tercius in legis datione. Quartus gradus in
ihesu naue. ut populum in terram promissionis introduceret. Quintus in iudices
quia cum populum per eos iudicabat et regebat. Sextus in gressus iudeo-
rum. quia in eis ipse regnabat. Septimus in prophetas. quia per eos nuntiatus
est. Octavus in pontifices. quia ipse est summus sacerdos patris. Nonus
in hominem. Decimus in passione. Per hos .x. gradus quoniam per umbram le-
gis veritatis radio illustravit. obscura revelans. clausa re-
serans. et omnia tecta denudans. Quod ezechias divitias chalde-
is iactaret ostentationem perdidit. et postea per prophetas pituras au-
divit significat nos si quas virtutes habemus non debere pro vana gloria
ostentare. scientes quod si hoc fecerimus ducentur et nos et virtutes
nostras in captivitatem maligni spiritus. sicut ezechias a chaldeis est cap-
tivatus. Captivitas autem in qua tenetur populus tunc significat miseriam
istius mundi in qua tenentur captivi electi dei. et sic hieremias
iudeos monet ut pro eis orent in quorum regno erant captivi ut in
pace ... liceret eis domos hedificare et vineas et ortos pla-

tare. significat christianos debere orare pro suis persecutoribus ut eis
ecclesias liceat et homines ad fidem convertere. Quod autem post septuagin
ta annos rediit populus a captivitate et templa renovat. significat post
evoluta tempora que septenarii numeri repetitione transcurrit sit ecclesie omni
ad illam celestem ierusalem ex hoc seculi peregrinatione redeundum per ihesum
christum verum sacerdotem magnum cuius figuram gerebat ille ihesus sa
cerdos magnus illius temporis quo templum reedificatum est post captivita
tem. Quem propheta zacharias vidit in sordido habitu et iuncto dya
bolo qui adversarius sacerdotem stabat ablatam illi fuisse sordidam vestem
et datum indumentum honoris ac glorie. sic corpus illius christi quod est ecclesia ad
versario in fine temporum per iudicium superato in gloriam sempiterne salutis as
sumetur. Unde etiam in psalmo dedicationis domus apte canitur. Conver
tisti planctum meum in gaudium mihi. c. s. m. et c. m. l. Ut cantet
t. g. m. et n. c. Vasa autem domus dei divino cultui mancipata
que nabuchodonosor cum captivis asportavit. et que soluta cap
tivitate relata sunt ierusalem nec sunt iterum a iudeis conflata nec reno
vata significat quod si dyabolus christianum populum errore hereticorum
aliquando captivum duxit. et scriptura fidei eum imbuerit. et eum in fide
sancte trinitatis baptizavit. non debet baptismum eius iterari.

Di M

Lib Genesis
Nume
Deuteron
Judicum
Ruth

